

מסכת מעשר שני

פרק א

הלכה א

מתני' מעשר שני, אין מוכרין אותו, ואין ממשכנין אותו, ואין מחליפין אותו, ולא שוקלין כנגדו, ולא יאמר אדם לחבירו בירושלים, הילך יין ותן לי שמן, וכן שאר כל הפירות, אבל נותנין זה לזה מתנת חנם. מעשר בהמה, אין מוכרין אותו תמים חי, ולא בעל מום חי ושחוט, ואין מקדשין בו את האשה. הבכור מוכרין אותו תמים חי, ובעל מום חי ושחוט, ומקדשין בו את האשה. אין מחללין מעשר שני על אסימון, ולא על המטבע שאינו יוצא, ולא על המעות שאינן ברשותו.

כסחורה), אבל מותר לעשות בעורמה, ונותנין זה לזה מתנת חנם.

מעשר בהמה אין מוכרין אותו תמים חי, (וודאי שאחרי שהוא נשחט בבית המקדש שהוא לא נמכר), **ולא בעל מום חי ושחוט,** כיון שהרי כתוב בפסוק " לא יִגָּאֵל", **ואין מקדשין בו את האשה,** שהרי זה כמכר. **הבכור כשהוא ביד הכהן מוכרין אותו בזמן הזה תמים חי,** שהרי הוא לא עומד להקרבה, ואם הוא **בעל מום,** הוא נמכר חי ושחוט, כיון שזה ממון של הכהן, **ומקדשין בו את האשה.**

אין מחללין מעשר שני על אסימון – מטבע חלק, לפני שהטביעו עליו את הצורה, **ולא על המטבע שאינו יוצא** בשוק מפני שהמלכות פסלה אותו, **ולא על המעות שאינן ברשותו.** וקשה להגיע אליהם, כגון שהם נפלו לים, או שהם נמצאים במקום שמסוכן ללכת לשם.

מתני' מעשר שני, אין מוכרין אותו, דהיינו שהוא מוכר את המע"ש,

ע"מ שקדושת המעשר לא תעבור על הכסף, אלא שהקונה יעלה את הפירות לירושלים, ויאכל אותם בקדושה, **ואין ממשכנין אותו בהלוואה, ואין מחליפין אותו,** ע"מ שקדושת המעשר לא תעבור לפרי האחר, שהרי זה כמכירה, **ולא שוקלין כנגדו,** שאם יש לו מטבע של מע"ש שידוע שהמסקל שלו מדויק, אסור לשקול כנגד זה מטבע אחר לראות האם גם ההוא מדויק, וכל אלו הדברים אסור לעשות כיון שזה זלזול בקדושת המעשר. ולא רק חוץ לירושלים אסור להחליף מע"ש, אלא **לא יאמר אדם לחבירו אפי' בירושלים, הילך יין של מעשר שני, ותן לי שמן של חולין,** ולא רק ביין ושמן שהם דברים שמתקיימים לאורך זמן אסור להחליף, אלא **וכן שאר כל הפירות שהם נאכלים מיד אסור להחליף,** (הגם שזה לא נראה כ"כ

ב מסכת פרק א [ה"א - דף א] מעשר שני

גמ' מעשר שני אין מוכרין אותו וכו': אין מוכרין אותו, מפני שכתוב בו קדושה. אין ממשכנין אותו, מפני שכתוב בו ברכה. כיצד אין מוכרין אותו? לא יאמר אדם לחבירו, הֲאֵלֶּיךָ לָךְ את המנה הזה של מעשר שני, ותן לי בו חמשים זוז של חולין. מאן תנא אין מוכרין אותו? ר"מ, ברם כרבי יודה, בדין הוא שיהא מותר למוכרו, מקל וחומר, מה אם תרומה שהיא אסורה לזרים, מותר למוכרה, מעשר שני שהוא מותר לזרים, אינו דין שיהא מותר למוכרו? לא, אם אמרת בתרומה שאינה טעונה מחיצה, תאמר במעשר שני שהוא טעון מחיצה, ביכורים ויכוח, שהן טעונין מחיצה, ומותר למוכרו, לא, אם אמרת בביכורים שאינן תופסין את דמיהן, תאמר במעשר שני שהוא תופס את דמיו, שביעית תוכיה, שהיא תופסת את דמיה ומותר למוכרה, אמר רבי יודן מזו, מכירתה של שביעית היא חילולה.

בכל מקום, אולי לכך מותר למכור אותה, אבל תאמר במעשר שני שהוא חמור שהרי הוא טעון מחיצה, שצריך לאכול אותו רק בירושלים, א"כ אולי יהיה אסור למכור אותו, אומרת הגמ' שביכורים ויכוח, שהן טעונין מחיצה, שהם נאכלים ג"כ רק בירושלים, ואפי"ה מותר למוכרו, וא"כ אותו דבר גם במע"ש, אומרת הגמ' שלא יכולים ללמוד מביכורים, שהרי לא, אם אמרת בביכורים שהקדושה שלהם לא חמורה כ"כ, שהרי אינן תופסין את דמיהן, שכשמוכרים את הביכורים, לא חל קדושת הביכורים בכסף, ואולי לכך מותר למכור ביכורים, אבל תאמר במעשר שני שהוא חמור, שהרי בדרך כלל הוא תופס את דמיו, וא"כ אולי יהיה אסור למכור אותו, אומרת הגמ' שפירות שביעית תוכיה, שהיא תופסת את דמיה ומותר למוכרה, אם זה לא בצורה של מסחר, וא"כ אותו דבר גם במע"ש, יכולים למכור אותו, אמר רבי יודן מזו איך אתה מוכיח משביעית, והרי מכירתה של שביעית זו היא חילולה, שהרי הכסף נתפס בקדושת

גמ' מעשר שני אין מוכרין אותו וכו': אין מוכרין אותו, מפני שכתוב בו קדושה, וְכָל מַעֲשֵׂר הָאָרֶץ – קֹדֶשׁ לַה', ומכירה זה דרך חול. ואין ממשכנין אותו, מפני שכתוב בו ברכה, עֲשֵׂר תַעֲשֶׂר – כִּי יִבְרַכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ, והרי כשלוקחים משכון, זה מגיע מחמת קללה. כיצד אין מוכרין אותו את המעשר שני, לא יאמר אדם לחבירו, הֲאֵלֶּיךָ לָךְ את המנה הזה שהוא של מעשר שני, ותן לי בו חמשים זוז של חולין, ותעלהו לירושלים ותאכל בזה. אומרת הגמ' מאן תנא אין מוכרין אותו? ר"מ! שאומר שמעשר זה ממון גבוה, ברם אבל כרבי יודה שאומר שמעשר זה ממון הדיוט, א"כ בדין הוא שיהא מותר למוכרו, וגם נלמד את זה מקל וחומר, ומה אם תרומה שהיא אסורה לזרים אפי"ה מותר למוכרה, מעשר שני שהוא מותר לזרים, אינו דין שיהא מותר למוכרו? אבל אומרת הגמ' שאפשר לפרוך את הק"ו, שהרי לא, אם אמרת בתרומה שהיא קלה, שהרי אינה טעונה מחיצה, ויכולים לאכול את התרומה

מסכת פרק א [ה"א - דף א] מעשר שני

אמר רבי ירמיה, מאן תנא אין מוכרין אותו - רבי מאיר, ברם כרבי יודן, בדין הוא שיהא מותר למוכרו, מקל וחומר, מה אם שביעית שאין פורעין חוב מדמיה, מותר למוכרה, מעשר שני שפורעין חוב מדמיו, אינו דין שיהא מותר למוכרו. והא אשכחנן שפורעין חוב מדמיו? פיי דתנינן תמן, משך הימנו מעשר בשתי סלעים, ולא הספיק לפדותו עד שעמד באחד, נתן לו סלע משלו וסלע מן מעשר שני, אמר רבי יוסי שנייא היא, שמשעה ראשונה מעשר שני חייב, אילו חולין היה חייב לו ונתן לו מעשר, יאות, אמר רבי יודן מתני' אמרה כן שהוא אסור למוכרו, דתנינן תמן, מויד קידש, שוגג לא קידש,

אחד מן החולין שיחול על זה קדושת המעשר, ואת הסלע השני הוא יכול לשלם בסלע שהוא קדוש בקדושת מע"ש, וא"כ רואים כאן שיכולים לפרוע חובות ממעות מע"ש, אמר רבי יוסי שאין מכאן הוכחה, כיון ששנייא היא, שמשעה ראשונה מעשר שני חייב, שהרי הקונה קנה פירות של מע"ש, ואילו חולין היה חייב לו הקונה ונתן לו מעשר ויהיה ברייתא שמותר לשלם את החוב מדמי מעשר, יאות יש לך הוכחה שמותר לפרוע חובות מדמי מע"ש, אבל היות ואין כזה ברייתא, וכל מה שמצאת זה רק לענין תשלום על פירות של מע"ש, א"כ אין את הק"ו, ובאמת גם לר' יהודה אסור למכור פירות של מע"ש, הגם שמעשר זה ממון הדיוט. אמר רבי יודן שגם מתני' אמרה כן, שהוא אסור למוכרו, פירות של מע"ש גם לשיטת ר' יהודה, דתנינן תמן במסכת קידושין, שר' יהודה אומר שאם אחד קידש אשה בפירות מע"ש, אז אם זה היה במזיד שהם ידעו שזה פירות של מע"ש קידש, הקידושין חלים, אבל בשוגג לא קידש, כיון שהאשה תצטרך להעלות את הפירות לירושלים, והיא לא ידעה מזה בזמן הקידושין, וא"כ אומר ר' יודן

שביעית, והרי גם לענין מע"ש, כשהוא מוכר אותו דרך חילול, שיתפס הקדושה בכסף, זה מותר, וכל השאלה היא רק במקום כזה שקדושת המעשר לא תעבור על הכסף האם זה מותר, וא"כ אין ראייה משביעית. וכן אמר רבי ירמיה, מאן תנא אין מוכרין אותו - רבי מאיר, ברם אבל כרבי יודן מותר למכור מע"ש, ובדין הוא שיהא מותר למוכרו, מקל וחומר, ומה אם שביעית החמורה שאין פורעין חוב מדמיה, שהרי זה בסחורה, ואפי"ה מותר למוכרה, מעשר שני הקל שפורעין חוב מדמיו, אינו דין שיהא מותר למוכרו, ואומרת הגמ' והא - והיכן אשכחנן שפורעין חוב מדמיו של מע"ש? זה פיי דתנינן תמן, כמו שלמדנו בברייתא, שאם הקונה משך הימנו מהמוכר, פירות של מעשר שני בשווי של שתי סלעים, ולא הספיק לפדותו - לשלם על הפירות, עד שעמד באחד, נתן לו הקונה סלע משלו מן החולין וסלע מן מעשר שני, כיון שלענין חיוב ממון, המשיכה קובעת, וא"כ הוא צריך לשלם למוכר שתי סלעים, אבל לענין פדיון המעשר, זה חל רק בזמן נתינת המעות, ולכך הקונה יכול לשלם סלע

מסכת פרק א [ה"א - דף א] מעשר שני

אם את אומר שיהא מותר למוכרו, יהא מותר לקדש בו, דכל שמותר למוכרו, מותר לקדש בו, וכל שאסור למוכרו אסור לקדש בו, דתנינן אין לוקחין עבדים וקרקעות ובהמה טמאה מדמי שביעית, ואם לקח יאכל כנגדן, וא"ר יוסי זאת אומרת שאסור ליקח אשה מדמי שביעית, דלָכֵן, מה בין קונה אשה מה בין קונה שפחה, רבי יוסי בשם רבי זעירא, רבי יודן בשם רבי אילא דברי הכל היא, מפני זלולו, רבי יוסי בשם רבי אחא דברי הכל היא, כדי שיהו הכל זקוקים למחיצות ירושלים.

אין ממשכנין אותו: תני, כיצד אין ממשכנין אותו? הנכנס לתוך ביתו של חברו

אומרים שהמשנה האוסרת למכור פירות של מע"ש, זה לדברי הכל היא, והטעם הוא מפני זלולו, שהרי מסחר בפירות מע"ש זה זלול בקדושתו, ואפי' שזה ממון הדיוט. וכן רבי יוסי בשם רבי אחא אומר, שהמשנה האוסרת למכור פירות של מע"ש, זה לדברי הכל היא, והטעם הוא כדי שיהו הכל זקוקים לבוא למחיצות ירושלים, כדי לאכול שם את המע"ש, שהרי "לפי שהיה רואה קדושה גדולה, וכהנים עוסקים בעבודה, היה מכוון לבו יותר ליראת שמים, וללמוד תורה, כדדרשינן בספרי, לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים, גדול מעשר שני שמביא לידי תלמוד, לפי שהיה עומד בירושלים עד שיאכל מעשר שני שלו, והיה רואה שכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה, היה גם הוא מכוון ליראת שמים ועוסק בתורה" (תוספות ב"ב דף כ"א.), ולכך חכמים תיקנו שלא יוכלו למכור את המע"ש.

אין ממשכנין אותו: תני, כיצד אין ממשכנין אותו את המע"ש? הנכנס לתוך ביתו של חברו - של הלווה

שאם את אומר שלדברי ר' יהודה שיהא מותר למוכרו את המע"ש, א"כ יהא מותר לקדש בו לכתחילה, דכל שמותר למוכרו מותר לקדש בו, וכל שאסור למוכרו אסור לקדש בו, דתנינן אין לוקחין עבדים וקרקעות ובהמה טמאה מדמי שביעית, שהרי בדמי שביעית, צריך לקנות רק דברי מאכל, ולאכול אותם בקדושת שביעית, ואם לקח בהמה מדמי שביעית, יאכל כנגדן, כנגד מי השביעית שהיה לו, וא"ר יוסי זאת אומרת שאסור ליקח אשה מדמי שביעית, דלָכֵן - שאם לא כן, מה בין קונה אשה מה בין קונה שפחה, וא"כ מוכח מדברי ר' יוסי שקידושין ומכירה זה אותו הדבר, ומזה שר' יהודה אסר לכתחילה לקדש אשה בפירות של מע"ש, (שהרי ר' יהודה אומר שאם הוא קידש בפירות מע"ש, ור' יהודה לא אמר שמותר לקדש בפירות מע"ש, א"כ משמע שרק בדיעבד חלים הקידושין, אבל לכתחילה זה אסור), מוכח שהוא אסר גם למכור פירות של מע"ש. וכן רבי יוסי בשם רבי זעירא, ורבי יודן בשם רבי אילא

מסכת פרק א [ה"א - דף ב] מעשר שני ה

למשכנו, אל ימשכן מעשר שני שלו. תני, ולא מרהינין אותו, ולא יתננו לחנווני שיאכל עליו. עבר ומשכן, עבר והרהין, ייבא כהדא, האוכל מעשר שני שלו בין שוגג בין מזיד, יצעק לשמים, דברי רבן שמעון בן גמליאל, רבי אומר, שוגג יצעק לשמים, מזיד יחזרו דמים למקומן. ואם היו מעות, שוגג יצעק לשמים, מזיד יחזרו דמים למקומן דברי רבן שמעון בן גמליאל, רבי אומר בין שוגג בין מזיד יחזרו דמים למקומן. רבי זריקה בשם חזקיה הלכה כרבי במעות, וכרבן שמעון בן גמליאל בפירות, אמר רבי אילא מעשה היה, והורו כרבי במעות. או ייבא כהדא מתני' אין נוטעין, ואין מבריכין, ואין מרכיבין

למקומן דברי רבן שמעון בן גמליאל, רבי אומר בין בשוגג בין במזיד יחזרו דמים למקומן, רבי זריקה בשם חזקיה אמר שהלכה כרבי במעות, באוכל מעות של מע"ש, שאפי' בשוגג יחזרו דמים למקומן, וכרבן שמעון בן גמליאל בפירות, באוכל פירות של מע"ש, שאפי' במזיד יצעק לשמים, ואמר רבי אילא מעשה היה, והורו כרבי במעות, וא"כ כמו שלעניין מע"ש חכמים קנסו להחזיר את המעות, א"כ אותו דבר לעניין המשכון צריך להיות שיקנסו את המלווה, ויציאו ממנו את המשכון, ואומרת הגמ' או שייבא או יהיה בו כהדא מתני' כמו הדין שלמדנו במשנה, אין נוטעין אילנות חדשים, ואין מבריכין, היינו שאם אחד רוצה שיהיה לו עוד גפנים, אז הוא מכופף זמורה, ומכניס אותה לקרקע, ומוציא אותה במרחק מסוים, וכשהזמורה נקלטת בקרקע, היא נעשית לעוד גפן. ואין מרכיבין אילן באילן, הרי אילנות מאכל, הם חלשים מאוד, והם רגישים לקבל מחלות, לכן לוקחים ענף של אילן בר, שהוא חזק ועמיד מפני מחלות, ואותו נוטעים בקרקע, ולתוך זה מכניסים ענף של אילן מאכל, ועל ידי האילן יגדל פירות טובים,

למשכנו, כיון שהוא לא שילם את חובו, אל ימשכן מעשר שני שלו, תני, שלא רק שאסור למשכן את הלווה אם הוא לא שילם, אלא ולא מרהינין אותו דהיינו שאסור לתת את המע"ש כמשכון בשעת ההלוואה, וכן לא יתננו את המע"ש כמשכון לחנווני כדי שיאכל עליו. הגם שזה לא כ"ב סימן קללה כמישפון, אפי"ה זה אסור. שואלת הגמ' מה הדין אם המלווה עבר ומשכן, או אם הלווה עבר והרהין את הפירות של מע"ש, האם יוציאו את הפירות מהמלווה, ויחזירו אותם לבעל הפירות? אומרת הגמ' שלכאו' ייבא יהיה בזה כהדא כמו הדין הזה, שלמדנו בברייתא שהאוכל מעשר שני שלו חוץ לירושלים, בין בשוגג בין במזיד, יצעק לשמים, ויבקש מהקב"ה סליחה, דברי רבן שמעון בן גמליאל, רבי אומר שבשוגג יצעק לשמים, אבל במזיד יחזרו דמים למקומן, דהיינו שהוא צריך להניח כסף כנגד מה שהוא אכל, ולהעלות אותו לירושלים ולאכול בו בקדושת מע"ש, ואם היו מעות, שהוא אכל בכסף של מע"ש חוץ לירושלים, (כאן מחמירים עליו), ולכך אם זה היה בשוגג יצעק לשמים, ובמזיד יחזרו דמים

מסכת פרק א [ה"א - דף ב] מעשר שני

ערב שביעית פחות משלשים יום לפני ר"ה, ואם נטע, או הבריך, או הרכיב יעקור. לא עקר פירותיו מה הן? רבי בא, רבי לא, הווי יתבין בצור, אתא עובדא קומיהון, הורי רבי אילא, ישפכו פירותיו, אמר ר' בא, אני לא נמנית עמהן בעלייה, אמרין נצא לחוץ נלמד, נפקון ושמעון, רבי יונה רבי יצחק בר טבלייא, בשם רבי לעזר, אין מחדשין על הגזירה, רבי יוסה רבי יצחק בר טבלייא, בשם רבי לעזר, אין מוסיפין על ההלכה. ר' יעקב בר אחא בשם ר' זעירא, מן מה דתני אין ממשכנין אותו, ולא תני ולא מרהינין אותו, הדא אמרה עבר ומשכן קונסין אותו, עבר והרהין אין קונסין אותו.

ולא שוקלין כנגדו וכו': תני, ולא שוקלין כנגדו מעות, אפילו סלע של חולין,

לעזר, אין מחדשין על הגזירה, וכיון שחכמים גזרו על האילן והם לא גזרו על הפירות, א"כ הפירות מותרים. ורבי יוסה אמר בשם רבי יצחק בר טבלייא, בשם רבי לעזר, אין מוסיפין על ההלכה, שאפי' אם זה היה "הלכה" (שזה יותר חמור מגזירה), לא יכולים להוסיף ע"ז, והפירות מותרים. וא"כ כמו שלענין שביעית חכמים קנסו אותו, א"כ אולי כך גם כאן נקנסו את המלווה, שיצטרך להחזיר את המשכון, אומרת הגמ' שר' יעקב בר אחא בשם ר' זעירא אומר שמן מה דתני במשנה שאין ממשכנין אותו, ולא תני ולא מרהינין אותו, א"כ הדא אמרה משמע מכאן שאם הוא עבר ומשכן קונסין אותו כיון שזה עיקר האיסור, אבל עבר והרהין אין קונסין אותו. כיון שהמשנה כותבת רק דברים שקונסים אותו, והברייתא מוסיפה גם את שאר האיסורים.

ולא שוקלין כנגדו וכו': תני, ולא שוקלין כנגדו מעות, אפילו סלע של חולין בשביל

מחמת הרכוב - הענף של אילן מאכל, והוא יהיה חזק ויציב מחמת הפנה - הבסיס, שהוא מאילן בר. ואת כל זה אסור לעשות ערב שביעית פחות משלשים יום לפני ר"ה, כיון שזה ייקלט בשביעית, ואם נטע או הבריך או הרכיב יעקור. ושאלנו שם מה הדין אם הוא לא עקר את האילן, פירותיו מה הן, האם הם מותרים, או אסורים? והגמ' הביאה שהיה מעשה שרבי בא ורבי אילא, הווי יתבין בצור, ואתא עובדא קומיהון באחד שהוא נטע בערב שביעית באיסור, והוא לא עקר את האילן, וגדלו פירות, והוא בא לשאול, האם הפירות מותרים או לא, והורי רבי אילא, ישפכו פירותיו בחוץ, כיון שהם אסורים, ואמר ר' בא, אני לא נמנית עמהן עם בני הישיבה בעלייה - במקום הועד, לאסור את הפירות, אלא אמרין ר' בא ור' אילא, נצא לחוץ - לבית המדרש, ונלמד מה הדין בזה, ונפקון ר' בא ור' אילא ושמעון, שרבי יונה אמר בשם רבי יצחק בר טבלייא, בשם רבי

מסכת פרק א [ה"א - דף ב]

מעשר שני

לעשותו סלע של מעשר שני. היה לו סלע של מעשר שני, והיא מסויימת לו, מהו שישקול כנגדו סלע של מעשר שני אחרת, ותהא מסויימת לו? האחין שחלקו, מהו שישקלו זה כנגד זה?

ולא יאמר אדם לחבירו וכו': תניא, לא יאמר אדם לחבירו בירושלים, הא לך יין ותן לי שמן, הא לך שמן ותן לי יין, אבל אומר לו, הא לך יין שאין לך יין, הא לך שמן שאין לך שמן. הא לך יין שאין לי שמן, הוון בעי מימר אסור, אשכח תני מותר, ואין אסור משום חליפין? מכיון שאינו יכול להוציאו ממנו בדין, אין אלו חליפין. וליידה מילה אמר הא לך יין שאין לי שמן? דאילו הות לי משח הוינא מיתן לך.

והוא אמר את זה בכדי ששמעון יבין שיתן לו שמן בעבור היין, הוון בעי מימר רצו בני הישיבה לומר שאסור לעשות כך, כיון שזה כהחלפה, אבל אשכח תני נמצאה ברייתא שאומרת שזה מותר, שואלת הגמ' וכי אין זה אסור משום חליפין? הרי שמעון מבין שהוא מקבל את היין, בכדי לתת בעבור זה שמן לראובן? מתרצת הגמ' שמכיון שאינו יכול להוציאו ממנו בדין, כיון שראובן לא אמר לשמעון מפורש שיתן בעבור היין שמן, א"כ אין אלו חליפין, ואומרת הגמ' ואיזה טענה שמעון יכול לטעון בב"ד, שהוא לא צריך לתת לראובן שמן, והרי וליידה מילה – לאיזה דבר ראובן אמר לשמעון הא לך יין שאין לי שמן? אלא שמעון יכול לומר, שהוא הבין שראובן מתנצל על זה שהוא מביא רק יין ולא שמן, ולכך ראובן אמר שאין לו שמן, כיון דאילו הות לי משח אילו היה לי שמן הוינא מיתן לך הייתי נותן לך גם שמן, וכיון שראובן לא יוכל לתבוע את שמעון בב"ד שיתן לו את השמן לכך זה לא נקרא חליפין.

לעשותו לסלע של מעשר שני, כיון שאנחנו חוששים שיתברר שהסלע לא מכיון למשקל, ויוציא אותו חזרה לחולין. שואלת הגמ' מה הדין אם היה לו סלע של מעשר שני, והיא מסויימת לו – שהוא יודע שהמשקל מכיון, מהו שישקול כנגדו סלע של מעשר שני אחרת, ותהא מסויימת לו, והוא יידע האם גם הסלע האחרת, משקלה מכיון? עוד שואלת הגמ' מה הדין אם האחין שחלקו את ירושת אביהם, שהניח להם מעות של מע"ש, מהו שישקלו זה כנגד זה, כדי לחלוק את הירושה שווה בשווה? (הגמ' לא פושטת את הספק).

ולא יאמר אדם לחבירו וכו': תניא, לא יאמר אדם לחבירו בירושלים, הא לך יין ותן לי בעבור זה שמן, או הא לך שמן ותן לי יין, כיון שאסור להחליף מע"ש בחולין, אבל אומר לו, הא לך יין במתנה מפני שאין לך יין, הא לך שמן במתנה מפני שאין לך שמן, שהרי מותר לתת מתנת חנם, אומרת הגמ' שאם ראובן אמר לשמעון הא לך יין במתנה מפני שאין לי שמן,

ח מסכת פרק א [ה"א - דף ב] מעשר שני

אבל נותנין זה לזה מתנת חנם: מתני' דרבי מאיר, דו רבי מאיר אמר, אין מתנה כמכר. רבי מנא לא אמר כן, אלא כרבי יודה, דרבי יודה עשה אותו כנכסיו. אמר רבי יוסי, דברי הכל היא, כהדא דתני, היה אומר אדם לחבירו, מה אכלת היום? והוא אומר לו קיץ, והיה יודע שהוא בכור, מה הקיץ נמכר בזול, אף הבכור נמכר בזול. היה אומר לו מן, והיה יודע שהוא מעשר בהמה, מה המן ניתן במתנה, אף מעשר בהמה ניתן במתנה. הרי מעשר בהמה דברי הכל אינו כנכסיו, ואת אמר ניתן במתנה, אף זה ניתן במתנה.

מעשר בהמה אין מוכרים אותו תמים חי: הא שחוט מותר? תניי דבי רבי ינאי לא שנייא בין חי בין שחוט, בין תמים בין בעל מום. וליידא מילה תנן חי? בגין ניתני דבתרה, הבכור מוכרין אותו תמים חי, ובעל מום חי ושחוט.

אומר לו שהוא אכל מן, והשואל היה יודע שהוא אכל בשר של מעשר בהמה, ולמה העונה אמר שהוא אכל מן, כיון שמה המן היה ניתן במתנה במדבר, אף מעשר בהמה ניתן במתנה, שהרי אסור למכור מעשר בהמה, וא"כ אומרת הגמ' הרי מעשר בהמה לדברי הכל אינו כנכסיו, ואפ"ה את אמר שהוא ניתן במתנה, א"כ אף זה מע"ש ניתן במתנה. אפי"ה אם הוא ממון גבוה. מעשר בהמה אין מוכרים אותו תמים חי: שואלת הגמ' הא שחוט מותר? והרי אם שחטו אותו בבית המקדש, ודאי שהוא לא נמכר? מתרצת הגמ' שתניי דבי רבי ינאי אמרו שלא שנייא בין חי בין שחוט בין תמים בין בעל מום, שהמעשר בהמה לא נמכר, וא"כ וליידא מילה ולא יזה דבר תנן חי? בגין ניתני דבתרה זה בגלל שכתוב בהמשך המשנה, שאת הבכור מוכרין אותו תמים חי, ובעל מום חי ושחוט, לכך כתוב ברישא שאת המעשר בהמה לא מוכרים אפי"ה תמים חי.

אבל נותנין זה לזה מתנת חנם: אומרת הגמ' שמתני' שמתירה לתת מתנת חנם, דרבי מאיר היא, דו שרבי מאיר אמר, אין מתנה כמכר, ולכך קרקע שניתנה במתנה, לא חוזרת ביובל, אבל לשיטת ר' יהודה שאומר שגם מתנה חוזרת ביובל, א"כ לא יוכלו לתת מע"ש במתנה, שהרי זה כמכר, אבל רבי מנא לא אמר כן, אלא ר' מנא אמר שהמשנה היא רק כרבי יודה, דרבי יודה עשה אותו את המע"ש כנכסיו, אבל לר"מ שאומר שמע"ש זה ממון גבוה, א"כ לא יכולים לתת אותו במתנה, אבל אמר רבי יוסי שהמשנה דברי הכל היא, גם לשיטת ר"מ האומר שמע"ש זה ממון גבוה, וזה כהדא דתני כמו שלמדנו בבב"יתא, שהיה אומר אדם לחבירו, מה אכלת היום? והוא אומר לו קיץ - תאנים יבשות, והשואל היה יודע שהוא אכל בשר של בכור, ולמה הוא אמר לו שהוא אכל קיץ, כיון שמה הקיץ נמכר בזול, אף הבכור נמכר בזול, שהרי את בשר הבכור לא יכולים למכור בשוק, ולא במשקל, לכך הוא נמכר בזול. ואם העונה היה

רבי אבא בר יעקב בשם רבי יוחנן, נאמר כאן [ויקרא כז] לא יגאל, ונאמר בחרמי כהנים לא ימכר ולא יגאל, מה לא יגאל הנאמר בחרמי כהנים - אינו לא נמכר ולא נגאל, אף לא יגאל הנאמר כאן אינו לא נמכר ולא נגאל. ר' יעקב דרומיאי בעא קומי רבי יוסי, כלום כתיב בבכור לא תפדה בבעל מום? מעשר בהמה לא חלקה התורה בין חי בין שחוט, בין תם בין בעל מום.

אין מקדשין בו את האשה וכו': תני, אבל מקדשין בגידיו ובעצמיו ובקרניו ובטלפיו. א"ר לעזר מפני שכתוב בו ברכה. ויקדש בבשרו? א"ר יוסי כלום למדו מעשר בהמה אלא מחרמי כהנים, מה חרמי כהנים אין מקדשין בהן את האשה, אף מעשר בהמה אין מקדשין בהן את האשה, מעתה לא יקדשו לא בגידיו ולא בעצמיו ולא בקרניו ולא בטלפיו, הוי צורכה לההיא דאמר רבי לעזר, מפני שכתוב בהן ברכה.

ובטלפיו, א"ר לעזר מהיכן יודעים את זה? מפני שכתוב בו ברכה, שהרי כתוב במעשר, 'עֶשֶׂר תַּעֲשֶׂר וכו' פי יְבָרְכֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ', והרי אין ברכה ללא אשה, ולכך מותר לקדש בזה אשה, שואלת הגמ' א"כ ויקדש בבשרו? מתרצת הגמ' א"ר יוסי הרי כלום למדו את איסור המכירה של מעשר בהמה אלא מחרמי כהנים כדלעיל, ולכך מה חרמי כהנים אין מקדשין בהן את האשה, שהרי הוא צריך לתת את זה לכהן, אף מעשר בהמה אין מקדשין בהן את האשה, שואלת הגמ' א"כ מעתה לא יקדשו לא בגידיו ולא בעצמיו ולא בקרניו ולא בטלפיו, מתרצת הגמ' לכך הוי צורכה לההיא דאמר רבי לעזר, מפני שכתוב בהן ברכה. וכיון שיש לימוד האוסר לקדש אשה בבכור, ויש לימוד המתיר, לכך אנחנו אומרים שבבשר המעשר, לא יכולים לקדש אשה, כיון שזה קדוש, אבל בעצמות ובקרנים, שהם לא קדושים, שהרי לא אוכלים אותם, לכך מותר לקדש בהם אשה.

רבי אבא בר יעקב בשם רבי יוחנן אומר מהיכן יודעים שאת המעשר בהמה לא מוכרים כלל? כיון שנאמר כאן וְכֹל מֵעֶשֶׂר בְּקָר וְצֹאן וכו' לא יגאל, ונאמר בחרמי כהנים אף כל חרם אשר יחרם וכו' לא ימכר ולא יגאל, וא"כ אנחנו אומרים מה לא יגאל הנאמר בחרמי כהנים - אינו לא נמכר ולא נגאל, (אלא צריך לתת את מה שהוא החרים - לכהנים), אף לא יגאל הנאמר כאן במעשר בהמה, אינו לא נמכר ולא נגאל. ר' יעקב דרומיאי שבא מדרום א"י (או שהוא בא מעיר רומי), בעא קומי אמר לפני רבי יוסי, כלום כתיב בבכור לא תפדה בבעל מום? לא! אלא זה כתוב בבכור תם, אף בכור שור לא תפדה דהיינו שאומרת התורה, שלא תפדה את קדושת הבכור, אלא אַתְּ דָּמָם תִּזְרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ, ולכך מותר למכור בכור, אבל במעשר בהמה לא חלקה התורה בין חי בין שחוט, בין תם בין בעל מום. שהרי בפסוק כתוב לא יגאל, וכדלעיל. אין מקדשין בו את האשה וכו': תני, אבל מקדשין בגידיו ובעצמיו ובקרניו

מסכת פרק א [ה"א - דף ג] מעשר שני

רבי יודן בעי אמר לאשה, משכי לי מעשר בהמה זה שתתקדשי לי בו לאחר שחיטה, מאחר שיש בידו לשחוט מקודשת מכבר, או לאחר שחיטה?

רבי זעירא בשם רבי בא בר ממל, הגונב מעשר בהמה של חבירו, אם היה קיים, מחזירו לו בעינו, אכלו, מה שאכל אכל. רבי לעזר בשם רבי מנא, אין אומרים לו שיתן, מילתא אמרה פחות משהו פרוטה, אין אומרים לו שיתן, אמר רבי חנינא, הדא דתימא כשאנו יפה שוה פרוטה מעיקרו, אבל אם היה יפה שוה פרוטה מעיקרו, אומרים לו שיתן.

הבכור מוכרין אותו תמים חי: רבי יודה בר פזי בשם רבי יהושע בן לוי, חי לא שחוט. תמן תנינן, המקדש בחלקו, בין קדשי קדשים, ובין קדשים קלים אינה מקודשת, דברי ר"מ, ר' יהודה אומר מקודשת, ואמר רבי יודה בר פזי רבי יודה יליף כל הקדשים מבכור, מה בכור מקדשין בו את האשה,

זה לא ממון, וא"כ אין בזה את הדין של השבת הגזילה, אמר רבי חנינא הדא דתימא שאם הגניבה לא שווה פרוטה, שלא יכולים לחייב אותו להחזיר, זה רק כשאנו היה יפה שוה פרוטה מעיקרו – בשעת הגניבה, אבל אם היה יפה שוה פרוטה מעיקרו, א"כ בי"ד אומרים לו שיתן, שהרי הוא התחייב בהשבת הגולה, כשזה היה שווה פרוטה.

הבכור מוכרין אותו תמים חי: רבי יודה בר פזי בשם רבי יהושע בן לוי אומר שרק כשהבכור חי יכולים למכור אותו, אבל לא כשהוא שחוט, כיון שלאחר השחיטה בבית המקדש, הכהנים אוכלים משולחן גבוה, וזה לא ממון הכהנים, שואלת הגמ' תמן במסכת קידושין תנינן, המקדש אשה בחלקו, בין בקדשי קדשים ובין בקדשים קלים אינה מקודשת, דברי ר"מ, ר' יהודה אומר מקודשת, ואמר רבי יודה בר פזי שרבי יודה יליף כל הקדשים מבכור, וא"כ אנחנו אומרים מה בכור מקדשין בו את האשה,

רבי יודן בעי – שואל, מה הדין אם אחד אמר לאשה, משכי לי – משלי מעשר בהמה זה והוא היה בעל מום, כדי שתתקדשי לי בו – בעצמותיו לאחר שחיטה, מתי חלים הקידושין? האם מאחר שיש בידו לשחוט את הבהמה, א"כ היא מקודשת מכבר מיד, או שהיא מתקדשת רק לאחר השחיטה? והגמ' נשארת בשאלה.

רבי זעירא בשם רבי בא בר ממל אומר, שהגונב מעשר בהמה של חבירו, אם היה קיים, מחזירו לו בעינו, כיון שזה שייך לנגב, אבל אם הגנב אכלו, מה שאכל אכל, והוא לא צריך לשלם לבעל הבהמה, כיון שמעשר בהמה זה ממון גבוה, ורבי לעזר בשם רבי מנא אומר שאפי' כשהבהמה קיימת, אין אומרים לו שיתן, בי"ד לא יכולים לחייב את הגנב שיחזיר את הבהמה, כיון שזה לא ממון של הנגב, מילתא אמרה ומכאן לומדים שאם אחד גנב פחות משהו פרוטה, שאין בי"ד אומרים לו שיתן, שהרי

מסכת פרק א [ה"א - דף ג] מעשר שני יא

אף כל הקדשים מקדשים בו את האשה, רבי מאיר יליף כל הקדשים ממעשר בהמה, מה מעשר בהמה אין מקדשין בהן את האשה, אף כל הקדשים אין מקדשין בהן את האשה. מחלפה שיטתיה דרבי יודה בר פזי, תמן הוא אומר בין חי, בין שחוט, והכא הוא אמר חי ולא שחוט? תמן בשם גרמיה, והכא בשם רבי יהושע בן לוי. ואפילו תימר כאן וכאן בשם גרמיה, במקדש בחי ובראוי ליפול לו לאחר שחיטה. מה טעמא דרבי יהושע בן לוי [במדבר יח] וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָךְ פְּחֻזָּה הַתְּנוּפָה, ומאי טעמא דרבי יודן בן פזי "לָךְ יִהְיֶה" אפילו לקדש בו את האשה. מה מקיים רבי יהושע בן לוי לך יהיה? ריבה לך הויה אחרת, שיהא נאכל לשני ימים ולילה אחד.

אין מחללין מע"ש על אסימון: מתני' דלא כרבי דוסא, דתני, מחללין מעשר שני על אסימון דברי רבי דוסא, וחכמים אוסרין, מה טעמא דרבי דוסא? [דברים

שלאחר שחיטה הכהנים משולחן גבוה זכו? כיון שכתוב בפסוק וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָךְ פְּחֻזָּה הַתְּנוּפָה, דהיינו שבשר הבכור יהיה לכהנים כחזה שהם מקבלים משלמים, והרי לעניין מה שהכהנים מקבלים משלמים, זה וודאי שזה לא ממונם, אלא משולחן גבוה הם זוכים, (וכל הנידון הוא רק לעניין בשר הבכור שהיה שייך לכהן), ואומרת הגמ' ומאי טעמא דרבי יודן בן פזי שיכולים לקדש אשה גם לאחר השחיטה? כיון שכתוב "לָךְ יִהְיֶה" משמע אפילו לקדש בו את האשה. שואלת הגמ' מה מקיים - עושה רבי יהושע בן לוי עם המילים לך יהיה? מתרצת הגמ' שריב"ל אומר לך שהתורה ריבה לך הויה אחרת, ומכאן שיהא הבכור נאכל לשני ימים ולילה אחד.

אין מחללין מע"ש על אסימון: אומרת הגמ' שמתני' דלא כרבי דוסא, שהרי ר' דוסא מתיר לחלל על האסימון, דתני, מחללין מעשר שני על אסימון דברי רבי דוסא, וחכמים אוסרין. ואומרת הגמ' מה טעמא דרבי דוסא? כיון שכתוב

אף בכל הקדשים מקדשים בו את האשה, ורבי מאיר יליף כל הקדשים ממעשר בהמה, וא"כ אנחנו אומרים מה מעשר בהמה אין מקדשין בהן את האשה, אף כל הקדשים אין מקדשין בהן את האשה, וא"כ שואלת הגמ' שמחלפה שיטתיה דרבי יודה בר פזי, שר' יהודה בן פזי סותר את עצמו? שהרי תמן במסכת קידושין הוא אומר שיכולים לקדש אשה בבכור בין אם הוא חי, בין אם הוא שחוט, והכא הוא אמר שרק אם הבכור חי יכולים לקדש בזה אשה, אבל ולא בשחוט? מתרצת הגמ' שתמן במסכת קידושין ר' יהודה בן פזי אמר בשם גרמיה בשם עצמו, אבל והכא ר' יהודה בן פזי אמר בשם רבי יהושע בן לוי, ואומרת הגמ' אפילו תימר כאן וכאן ר' יהודה בן פזי אמר בשם גרמיה דהיינו שר' יהודה בן פזי סובר את דברי רבו - ריב"ל, ומה שבמסכת קידושין למדנו שהוא יכול לקדש גם בשחוט, היינו במקדש בעוד שהבכור חי ובחלק הראוי ליפול לו לאחר שחיטה. ואומרת הגמ' מה טעמא דרבי יהושע בן לוי

יב מסכת פרק א [ה"א - דף ד] מעשר שני

[יְצַרְתָּ הַפֶּסֶף, דבר שהוא נצרר מחבירו. ומאי טעמא דרבנן? וְצַרְתָּ הַפֶּסֶף שיש לו צורה, ויוצא על גב צורתו. רבי יוסי בשם רבי יוחנן לדברי רבי דוסא, מחללין מעשר על ליטרא של כסף, אילו אמר "ליטרא" הוינן אמרין כשם שאמר כסף, כך אמר זהב, אילו אמר "כסף" הוינן אמרין אף שברי קערות ותמחויין, הוי צריך ליטרא של כסף. תני, הכל מודין שאין מחללין אותו על מעות הנתונות לאולייר, הדא דתימר בדרך שהן יפין אצל אולייר, אבל בדרך שהן יפין אצל התורמסר מחלל. מטבע שנפסל והמלכות מקבלתו, רבי יוסי בשם רבי יונתן כאסימון. רבי חייא בשם רבי יונתן כמטבע של מלכים הראשונים, נימר אם היה יוצא על גב צורתו מחלל, ואם לאו אינו מחלל. מטבע שמרד, כגון בן כוזיבא אינו מחלל.]

טוב. תני, הכל מודין גם ר' דוסא, שאין מחללין אותו על מעות הנתונות לאולייר – לבלן, ואומרת הגמ' הדא דתימר שלא יכולים לחלל על המעות האלו, זה רק בדרך שהן יפין כמה שהם שווים אצל אולייר, (הבלן היה מוותר, ולוקח את המטבעות הגרועות במחיר יקר), אבל בדרך שהן יפין כמה שהם שווים אצל התורמסר – השולחני מחלל. מטבע שנפסל – שבני המדינה לא מקבלים את המטבע אותו, אבל והמלכות מקבלתו, רבי יוסי בשם רבי יונתן אומר שדינו כאסימון, וזה תלוי במחלוקת של ר' דוסא וחכמים, ורבי חייא בשם רבי יונתן שדינו כמטבע של מלכים הראשונים, ולכך נימר אנחנו מסתכלים, שאם המטבע היה יוצא על גב צורתו אפי' על ידי הדחק, א"כ הוא מחלל עליו, ואם לאו אינו מחלל עליו. מטבע שמרד דרך המורדים להנפיק מטבעות, כגון בן כוזיבא אינו מחלל, שהרי זה לא חשוב כמטבע, (וכאן מדובר לפני שבר כוכבא מלך, אבל בזמן מלכותו, ודאי שמחללים על המטבעות שהוא הנפיק, ולאחר שהוא נהרג יש לזה דין כשאר המטבעות של

וְצַרְתָּ הַפֶּסֶף דהיינו דבר שהוא נצרר מתגלגל (עובר לסוחר) יותר מחבירו משאר המטלטלין, והרי גם האסימון, הוא עובר לסוחר, (אומנם פחות ממטבע שיש עליו צורה), ומאי טעמא דרבנן? כיון שחכמים דורשים וְצַרְתָּ הַפֶּסֶף דהיינו שיש לו צורה, ויוצא על גב צורתו – והוא שווה יותר מחמת הצורה שיש בו. רבי יוסי בשם רבי יוחנן אומר שלדברי רבי דוסא, מחללין מעשר על ליטרא של כסף, כיון שזה עובר לסוחר, ואומרת הגמ' למה ר' יוחנן צריך לומר "ליטרא של כסף" כיון שאילו ר' יוחנן היה אמר שמחללין על "ליטרא" א"כ הוינן אמרין היינו אומרים שכשם שאמר שיכולים לפדות על ליטרא של כסף, כך אמר שיכולים לפדות גם על ליטרא של זהב, ואילו ר' יוחנן היה אמר שמחללין על "כסף" א"כ הוינן אמרין היינו אומרים שיכולים לחלל אף גם על שברי קערות ותמחויין העשויים מכסף, הוי לכך ר' יוחנן היה צריך לומר "ליטרא של כסף" שרק על ליטרא של כסף שהוא עובר לסוחר, יכולים לחלל, ולא על שאר הדברים, כיון שהם לא עוברים לסוחר כ"כ

מסכת פרק א [ה"א - דף ד] מעשר שני יג

היו לו מעות של סכנה, אתא עובדא קומי רבי אימי, אמר יוליך הנייה לים המלח. היה לו מעות של דיסגנים, רבי יעקב בר זבדי בשם רבי אבהו, מחללין כדרך שהן יפות אצל התורמסר. ביקש להוציאן, מוציאן כדרך שהוא מחלל עליהן.

ולא על המטבע וכו': תני, אין מחללין על מעות של כאן בבבל, ולא על מעות שבבבל כאן. לא על מעות של כאן בבבל, בעומד בבבל. ולא על מעות שבבבל כאן, בעומד כאן. היו לו מעות של בבל בבבל, מחללין. היו לו מעות של בבל בבבל, והוא עומד כאן, נימר אם היתה דרך פתוחה מחלל, ואם לאו אינו מחלל, וטבות כן. אמר רבי אבין, התקינו שיהא כל המעות יוצאות בירושלים מפני כן, על שם [תהילים מח] יְפֹה נֹף מְשׁוֹשׁ פֶּל הָאָרֶץ. יכול אם היו לו מעות בהר המלך, ובקצרה

מעות של כאן בבבל, דהיינו בעומד שהמחלל והכסף נמצאים בבבל, ולא מחללים על מעות של בבבל כאן, דהיינו בעומד שהמחלל והכסף נמצאים כאן, כיון שהמטבע הזה לא יוצא במקום החילול. אבל אם היו לו מעות של בבל בבבל וגם המחלל נמצא בבבל מחללין, שהרי זה המטבע היוצא בבבל, והגם שהמטבע הזה לא יוצא בירושלים. ואם היו לו מעות של בבל בבבל, והוא עומד כאן בא"י, א"כ נימר – נתבונן אם היתה דרך פתוחה שבקלות יכולים ללכת מבבל לא"י, א"כ מחלל, ואם לאו שקשה ללכת מבבל לכאן, כגון בזמן חירום, א"כ אינו מחלל כיון שזה מטבע שאינו ברשותו, וטבות כן ומה שאמרנו זה דברים נכונים. אמר רבי אבין, התקינו שיהא כל המעות יוצאות בירושלים, מפני כן שיוכלו להשתמש בדמי מעשר פל הָאָרֶץ. שיהיה שמחה לכל האנשים הבאים מכל העולם עם המטבעות שלהם. יכול אם היו לו מעות בהר המלך בשומרון, או בקצרה מדינה הסמוכה

המלכים הראשונים). היו לו מעות של סכנה דהיינו שהוא חילל מע"ש על מטבע, ואח"כ אסרו להשתמש במטבעות האלו, אומרת הגמ' שאתא עובדא קומי השאלה הזאת באה לרבי אימי, ואמר יוליך הנייה לים המלח, מותר להוליך את המטבעות האלו לים המלח, הגם שאסור לאבד מעות של מע"ש, שלא בזמן הביעור. היה לו מעות של דיסגנים מטבעות שמושל אזורי מנפיק, (מלשון סגן), רבי יעקב בר זבדי בשם רבי אבהו אומר שמחללין עליהם כדרך בשווי שהן יפות אצל התורמסר השולחני. ביקש להוציאן בירושלים על דבר מאכל, ובירושלים זה שווה יותר ממה שהיה שווה במקומו, כשהוא חילל עליו את המע"ש, מוציאן כדרך שהוא מחלל עליהן. דהיינו שאם הוא פדה על המטבע הזה בשיעור של מאה זוז, ובירושלים זה שווה מאתיים, מספיק שהוא יקנה בזה מזון במאה זוז.

ולא על המטבע וכו': תני, אין מחללין על מעות של כאן של א"י כשהם נמצאים בבבל, ולא על מעות של בבבל הנמצאים כאן בא"י, מסבירה הגמ' שלא מחללים על

יד מסכת פרק א [ה"ב - דף ד] מעשר שני

מחללן עליהו?! ת"ל [דברים יד כה] וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ, מהו בידך? ברשותך! ר' יונה בעי נפל כיסו לבור ובו מאה ריבוא, והיה יכול להוציא חמשים ריבוא להעלותו, אותן חמשים ריבוא כמו שהן ברשותו.

הלכה ב

מתני' הלוקח בהמה לזבחי שלמים, וחיה לבשר תאווה, יצא העור לחולין, אף על פי שהעור מרובה על הבשר. כדי יין סתומות, מקום שדרכן לימכור סתומות, יצא קנקן לחולין. האגוזים והשקדים יצאו קליפיהן לחולין. **התמד** עד שלא החמיץ, אינו נלקח בכסף מעשר. ומשהחמיץ, נלקח בכסף מעשר. **הלוקח** חיה לזבחי שלמים, ובהמה לבשר תאווה, לא יצא העור לחולין. כדי יין פתוחות, או סתומות במקום שדרכן למכור פתוחות, לא יצא קנקן לחולין. סלי תאנים וסלי ענבים עם הכלי, לא יצאו דמי הכלי לחולין.

במקום שדרכן לימכור סתומות, יצא קנקן לחולין, כיון שזה מתבטל ליין. וכן הלוקח אגוזים והשקדים בדמי מע"ש יצאו קליפיהן לחולין.

התמד היינו ששופכים מים ע"ג שמרים של יין, כדי שהמים יקבלו טעם מהיין, אז עד שלא החמיץ, אינו נלקח בכסף מעשר כיון שהוא כמים בעלמא, אבל ומשהחמיץ, א"כ הרי הוא כיוין, ולכך הוא נלקח בכסף מעשר.

הלוקח חיה לזבחי שלמים, או בהמה לבשר תאווה, לא יצא העור לחולין, כיון שהוא לא עשה כדינו. וכן הלוקח כדי יין פתוחות, או סתומות במקום שדרכן למכור פתוחות, לא יצא קנקן לחולין, כיון שבזה הקנקן לא מתבטל ליין, וכן הלוקח סלי תאנים וסלי ענבים עם הכלי, לא יצאו דמי הכלי לחולין.

לציפורי, שיש סכנה להגיע לשם, מחללן עליהו?! ת"ל וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ והרי מהו בידך? ברשותך! וכיון שמסוכן ללכת להר המלך, זה לא נקרא שזה ברשותך. ר' יונה בעי אמר, שאם נפל כיסו לבור ובו מאה ריבוא, והיה יכול להוציא חמשים ריבוא כדי להעלותו ממהבור, א"כ זה נקרא שיש לו חמישים ריבוא, ולכך אותן חמשים ריבוא כמו שהן ברשותו. והוא יכול לחלל עליהם פירות של מע"ש בשווי של חמישים ריבוא.

הלכה ב

מתני' הלוקח מכסף מע"ש בהמה לזבחי שלמים, או חיה לבשר תאווה, יצא העור לחולין, כיון שהוא עשה כמצותו, ואומרת המשנה שאף על פי ששווי העור מרובה על הבשר, אפי"ה העור יוצא לחולין, וכן הקונה בכסף מע"ש כדי יין סתומות,

מסכת פרק א [ה"ב - דף ה] מעשר שני

גמ' יצא העור לחולין וכו': תני, בן בג בג אומר, [דברים יד] וְנִתְּתָה הַפֶּסֶף כָּל אֲשֶׁר תֵּאָוֶה נִפְשָׁךְ, לוקח הוא אדם פרה אגב עורה, וצאן אגב גיזתה, ויין אגב קנקנו. אמר רבי זעירא, הדא דתימא כשהיה המוכר הדיוט, אבל אם היה המוכר אומן, נעשה כמוכר זה בפני עצמו וזה בפני עצמו. אמר רבי זעירא, מתני' אמרה כן, כדי יין סתומות, מקום שדרכן למכור סתומות, יצא הקנקן לחולין. אמר רבי מנא, כמה דתימר תמן אם היה המוכר אומן, נעשה כמוכר זה בפני עצמו וזה בפני עצמו, ודכוותה אם היה הלוקח אומן, נעשה כלוקח זה בפני עצמו וזה בפני עצמו.

תני, חותל של תמרים, פטולייא של גרוגרות, יצאו לחולין, קופות של תמרים,

סתומות, מקום שדרכן למכור סתומות, יצא הקנקן לחולין, אבל במקום שהדרך למכור אותם פתוחות, לא יצא הקנקן לחולין, וזה מכיון שבעצם הוא קנה יין בנפרד וקנקן בנפרד, וא"כ אותו דבר גם לענין המוכר האומן, כיון שהוא מְחַשֵּׁב את דמי הבשר בנפרד, ואת דמי העור בנפרד, ולכך העור לא יוצא לחולין. אמר רבי מנא, כמה דתימר תמן כמו שאמרנו שאם היה המוכר אומן, שנעשה כמוכר זה בפני עצמו וזה בפני עצמו, א"כ ודכוותה אותו דין, אם היה הלוקח אומן – סוחר, (שהוא מחשב את שווי העור), א"כ כשהוא קונה פרה, נעשה כלוקח זה בפני עצמו וזה בפני עצמו, והעור לא יוצא לחולין.

תני, חותל זה כלי העשוי מהעלים של הלולבים (שמניחים בו את התמרים שלא התבשלו על האילן, כדי שיתרכבו), של תמרים, ופטולייא (זה ג"כ כלי גרוע) של גרוגרות, יצאו לחולין, כיון שהם בטלות לפירות, אבל לענין קופות של תמרים,

גמ' יצא העור לחולין וכו': תני, בן בג בג אומר, היות וכתוב וְנִתְּתָה הַפֶּסֶף כָּל אֲשֶׁר תֵּאָוֶה נִפְשָׁךְ, א"כ מכאן יודעים שהוא יכול לקנות מה שהוא רוצה, וא"כ למה התורה ממשיכה ואומרת בְּקָר וּבְצֹאן וּבְיֵין וּבְשֶׁכָר וכו' אלא זה בא ללמד שלוקח הוא אדם פרה בדמי מע"ש אגב עורה, וצאן אגב גיזתה, ויין אגב קנקנו, דהיינו שהוא יכול לקנות פרה או יין אגב העור או הקנקן, הגם שהם שווים יותר מהפרה או היין עצמם, והוא לא צריך לאכול כנגד העור או הקנקן. אמר רבי זעירא, הדא דתימא שהעור יוצא לחולין, זה רק כשהיה המוכר הדיוט, וא"כ הוא לא מְחַשֵּׁב את שווי העור, אבל אם היה המוכר אומן – סוחר, שהוא מְשַׁעֵר כמה העור שווה, וכמה הבשר שווה, א"כ נעשה כמוכר זה בפני עצמו וזה בפני עצמו, והעור לא יוצא לחולין, (והוא צריך לפדות את העור ולאכול כנגד זה). אמר רבי זעירא, מתני' אמרה כן שכך מוכח במשנה, שהרי למדנו במשנה שאם הוא קונה כדי יין

מסכת פרק א [ה"ב - דף ה] מעשר שני

אית תַּנְיֵי תַּנְיֵי יִצְאוּ, ואית תַּנְיֵי תַּנְיֵי לא יִצְאוּ, אמר רב חסדא מאן דאמר יִצְאוּ - דרוסות, ומאן דאמר לא יִצְאוּ - כשאינן דרוסות.

תמן תנינן, התמד, עד שלא החמיץ, אינו ניקח בכסף מעשר, ופוסל את המקוה, משהחמיץ, ניקח בכסף מעשר, ואינו פוסל את המקוה. מתני' דרבי יודה היא, דתנינן תמן המתמד, ונתן מים במידה ומצא כדי מידתו, פטור, ורבי יודה מחייב, ואמר רבי אבהו, זמנין אמר לה בשם רבי לעזר, וזמנין אמר לה בשם רבי יוסי בר' חנינה, והוא שהחמיץ, אמר רבי יוסי דברי הכל היא, שכן אפילו מי מלח ניקחין בכסף מעשר.

בעלמא, ורבי יודה מחייב, כיון שיש כאן טעם של יין, ואמר רבי אבהו, וזמנין אמר לה את זה בשם רבי לעזר, וזמנין אמר לה את זה בשם רבי יוסי בר' חנינה, שר' יהודה מחייב את התמד במעשרות, דוקא והוא שהחמיץ, ומזה שהמשנה אומרת שאם התמד לא החמיץ שדינו כמים, א"כ ע"כ שמדובר כאן במתמד ומצא כדי מידתו, (כיון שאם הוא היה מוצא יותר ממידתו, א"כ אפי' אם זה לא החמיץ, הוא ניקח בכסף מע"ש), וא"כ לכאן המשנה היא רק בר' יהודה, שהרי לחכמים גם אם הוא החמיץ הוא פטור ממעשרות, וא"כ לכאן גם לא יוכלו לקנות אותו בכסף מע"ש? חזרת הגמ' ואומרת אמר רבי יוסי שהמשנה כדברי הכל היא, שכן אפילו מי מלח (אם מעורב בו שומן), ניקחין בכסף מעשר, כיון שמטבלים בו, וא"כ גם לעניין התמד, הגם שלחכמים זה נחשב כזיעת השמרים, אבל היות וזה משקה, יכולים לקנות אותו מכסף מעשר שני, (וזה לא פוסל את המקוה כיון שיש לו טעם של משקה).

אית תַּנְיֵי תַּנְיֵי יש שִׁשְׁנו בברייתא שיצאו לחולין, ואית תַּנְיֵי תַּנְיֵי יש שִׁשְׁנו בברייתא שלא יצאו, אמר רב חסדא שאין כאן מחלוקת, אלא מאן דאמר שיצאו לחולין, מדובר בדרוסות שהוא דרס את התמרים בכלי, והתמרים נדבקו בכלי, ולכך הכלי מתבטל לתמרים, ומאן דאמר שלא יצאו לחולין, מדובר כשאינן דרוסות. וא"כ הכלי לא מתבטל לתמרים, שהרי הוא יכול להוציא את התמרים מהכלי.

תמן במסכת חולין תנינן, התמד, עד שלא החמיץ, אינו ניקח בכסף מעשר שני, ופוסל את המקוה, (שאם היה מקוה חסירה, ונשפך שם שלשה לוג מהתמד הזה), כיון שזה נקרא מים, אבל משהתמד החמיץ, הוא ניקח בכסף מעשר, ואינו פוסל את המקוה, כיון שהוא נקרא יין, וא"כ אומרת הגמ' שלכאן מתני' שבחולין דרבי יודה היא, דתנינן תמן שלמדנו במסכת מעשרות המתמד, ונתן מים במידה ומצא כדי מידתו פטור ממעשרות, כיון שזה רק כזיעה

מסכת פרק א [ה"ב - דף ה] מעשר שני יז

הלוקח היה וכו': אמר רבי לעזר לא קנה מעשר. א"ר יוסי בקדמייתא הוינן אמרין, הלוקח בהמה לבשר תאווה, על כרחו נתפס השם לשלמים, ולא הוינן אמרין כלום, מן הדא דאמר רבי לעזר לא קנה מעשר. רבי יוסי בשם רבי יוחנן, בהמת מעשר שני בירושלים, לרבי מאיר פטורה מן הבכורה, לרבי יהודה חייבת בבכורה. רבי ירמיה בעי קומי רבי זעירא, ילדה בכור, אימוריו מהו שיקרבו לגבי מזבח? ולא חל מעשר שני על אימוריו? ולא נמצא מבריהו מן האכילה? א"ל וכי הלוקח בהמה לשלמים, לא חל מעשר שני על אימוריה? ולא נמצא מבריהו מן האכילה? אמר ליה בלקיחתה פקעה ממנה קדושת מעשר. אמר רבי יוסי, ואנן לא הוינן אמרין כן, אלא לא התירה התורה ליקח בכסף מעשר אלא שלמים בלבד,

שאל את רבי זעירא, בהמת מע"ש שילדה בכור, אימוריו מהו שיקרבו לגבי מזבח? והרי וכי לא חל קדושת מעשר שני על אימוריו, וכי לא נמצא מבריהו את האימורים מן האכילה? וא"כ איך ר' יוחנן אמר שלר' יהודה היא חייבת בבכורה? א"ל ר' זעירא, למה אתה מקשה רק על הבכור, וכי הלוקח בהמה לשלמים, לא חל שם מעשר שני על אימוריה? ולא נמצא מבריהו מן האכילה? וא"כ תקשה את השאלה הזאת על כל שלמים הבאים ממע"ש, איך מקריבים את האימורים? אמר ליה ר' ירמיה שעל שלמים זה לא קשה, כיון שבלקיחתה כשקונים את השלמים פקעה ממנה מהמעות קדושת מעשר וחל עליה רק קדושת שלמים. (ולומדים שיכולים לעשות כך, מהג"ש "שם שם") ולכך אין בעיה במה שהוא מקטיר על המזבח את האימורים, אמר רבי יוסי, ואנן לא הוינן אמרין כן, אנחנו לא אמרנו כדברי ר' ירמיה, אלא אמרנו שלא התירה התורה ליקח לכתחילה בכסף מעשר אלא שלמים בלבד, והתורה התירה להקריב את האימורים, הגם שלא נפקע

הלוקח היה וכו': אמר רבי לעזר שהעור לא יצא לחולין, כיון שלא קנה מעשר כלל, והמכירה בטילה, ואם המוכר נמצא בעיר, חוזר המקח, ובמשנה מדובר שהמוכר ברח, ולכך הקונה צריך לאכול כנגדן. א"ר יוסי בקדמייתא הוינן אמרין – בהתחלה רצינו לומר, שהלוקח בהמה לבשר תאווה, על כרחו נתפס השם – הוא מתקדש לשלמים, ויקריב אותה לשלמים, אבל ולא הוינן אמרין כלום – זה לא נכון, וההוכחה היא, מן הדא, ממה דאמר רבי לעזר שלא קנה מעשר, וא"כ מוכח שלא חל על הבהמה קדושת שלמים. אבל ר' יוחנן נחלק על ר' אלעזר, ור' יוחנן סובר כפשטות המשנה, שרק העור לא יוצא לחולין (מחמת קנס חכמים, שהוא לא נהג כשורה, במה שקנה בהמה לבשר תאווה), אבל חל על הבהמה קדושת מע"ש, ולכך רבי יוסי בשם רבי יוחנן אומר, שבהמת מעשר שני שילדה בכור בירושלים, לרבי מאיר שאומר שמע"ש זה ממון גבוה, היא פטורה מן הבכורה, ולרבי יהודה שאומר שמע"ש זה ממון הדיוט, היא חייבת בבכורה. רבי ירמיה בעי קומי

מסכת פרק א [ה"ב - דף ו] מעשר שני

מה נפקה מביניהון? ילדה בכור, והקדישה שלמים, מאן דאמר לא התירה התורה ליקח בכסף מעשר אלא שלמים בלבד, קריבה, מאן דאמר בלקיחתה פקעה ממנה קדושת מעשר, אינה קריבה. אמר רבי יוסי כל אילין מיליאי אנן אמרין, ומתני' מסייעא לר' ירמיה, לא יביא מחיטי מעשר שני אלא ממועות מעשר שני, מה בין חיטים מה בין מעות? אלא בלקיחתה פקעה ממנה קדושת מעשר. אמר רבי חיננא קומי רבי מנא, ויביא מן החיטין, התרומה לכהן, והשאר לבעלים, מפני מה אינו מביא? אמר ליה הגע עצמך שנשפך הדם, לא נפסל הלחם?

בהמה לבשר תאוה וכו': אמר רבי יוחנן, גזרו על נקיבה בעלת מום מפני וולדה,

מה בין מעות? ומה החילוק ממה הוא מביא את הלחמי תודה? **אלא** ע"כ שזה כדברי ר' ירמיה, **שבלקיחתה פקעה ממנה קדושת מעשר**, ולכך הוא יכול להביא דוקא ממועות מע"ש, שנפקע מהם קדושת המעשר, ולא מחיטי מע"ש עצמם, כיון שהם בקדושת מע"ש. שואלת הגמ' **אמר רבי חיננא קומי לפני רבי מנא, ויביא מן החיטין** עצמם את הלחמי תודה, כיון שהרי אוכלים את כל הלחמים? **התרומה** שמפרישים מהלחמים (ארבע לחמים מתוך הארבעים), נאכלת **לכהן, והשאר לבעלים**, וא"כ מפני מה **אינו מביא** (והרי זה לא כקרבן, שמקטירים את האימורים), **אמר ליה ר' מנא הגע עצמך** תתבונן בדבר, הרי **שנשפך הדם, לא נפסל הלחם?** וא"כ יוצא שיש אפשרות שהוא יפסיד את המע"ש, אבל אם הוא מביא ממועות מע"ש, א"כ פוקע מהם קדושת המע"ש, וחל עליהם קדושת לחמי תודה.

בהמה לבשר תאוה וכו': אמר רבי יוחנן, שגזרו על נקיבה בעלת מום שלא לקנות אותה לבשר תאוה, מפני וולדה, שלא יבחיחו

קדושת המעשר ע"י הלקיחה, אומרת הגמ' **מה נפקה מביניהון?** בין דברי ר' ירמיה לדברי ר' יוסי? אם הבהמה **ילדה בכור**, או אם הוא קנה בהמה לבשר תאוה, ואח"כ **הקדישה לשלמים**, שלמאן דאמר - לר' יוסי **שלא התירה התורה ליקח בכסף מעשר אלא שלמים בלבד**, א"כ היא **קריבה**, כמו כל שלמים שנקנו מדמי מע"ש, שנשאר עליה קדושת מע"ש, ומקריבים את האמורים, אבל **למאן דאמר** - לר' ירמיה **שבלקיחתה פקעה ממנה קדושת מעשר**, א"כ **אינה קריבה**, שהרי ההקדש לא נעשה כאן ע"י קנין, שיפקיע את קדושת המעשר, **אמר רבי יוסי** שאומנם **כל אילין מיליאי אנן אמרין** שלא צריך קנין שיפקיע את קדושת המעשר, והתורה התירה להקריב ממועות מע"ש - שלמים, אבל **ומתני' מסייעא לר' ירמיה**, שלמדנו במשנה במסכת מנחות, שכשמביאים תודה ממועות מע"ש, **שלא יביא** את הלחמי תודה **מחיטי מעשר שני** עצמם, **אלא** שיביא חיטים שהוא קנה ממועות **מעשר שני**, ומה בין חיטים

מסכת פרק א [ה"ב - דף ו] מעשר שני ט

גזרו על זכר בעל מום, מפני נקיבה בעלת מום. ואמרין בשם רבי יוחנן, אפילו תמימה גזירה, דבראשונה היו לוקחין בהמה לבשר תאווה, והיו מבריחין אותו מעל גבי המזבח, חזרו לומר, לא יקחו אפילו חיה אפילו עופות, כהדא דתני, אחד שביעית ואחד מעשר שני, מחללין אותו על בהמה בעלת מום, ועל שאר חיה ועוף בין חיין בין שחוטין, דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים אין מחללין אלא על השחוטין בלבד, רבי זעירא בשם רבי שמואל בר רב יצחק גזרו אותן שלא ירעו אותן עדרים עדרים, קם רבי ירמיה עם רבי זעירא, א"ל, עד כדון רבי שמואל בר רב יצחק קיים, ואתון תליון ביה סמרטוטין, והא אמרין בשם רבי יוחנן אפילו תמימה גזירה, דילמא לא איתאמרת אלא על השביעית, אשכח תני על השביעית.

בקדושת שביעית, ואחד דמי מעשר שני, מחללין אותו על בהמה בעלת מום, ועל שאר חיה ועוף בין חיין בין שחוטין דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים אין מחללין אלא על השחוטין בלבד, רבי זעירא בשם רבי שמואל בר רב יצחק אמר, שהטעם שגזרו שלא יקנו אותן את החיה ועוף זה בכדי שלא ירעו אותן עדרים עדרים, שהוא לא ימתין עד שיתרבו, קם רבי ירמיה עם רבי זעירא, וא"ל, עד כדון עד עכשיו – עוד כשרבי שמואל בר רב יצחק קיים – ח, ואתון תליון ביה סמרטוטין – דברים לא נכונים, והא אמרין בשם רבי יוחנן שאפילו מה שאסור לקנות בהמה תמימה, זה מחמת הגזירה שלא להבריח אותה מעל גבי המזבח, ואמר ר' ירמיה דילמא לא איתאמרת הגזירה משום שלא יגדל עדרים עדרים, אלא על השביעית, ואומרת הגמ' שאשכח תני שנמצאה ברייתא שאמרה שהגזירה משום שלא יגדל עדרים עדרים, על השביעית. ובאמת במע"ש הגזירה היא, שלא להבריח אותה מעל למזבח.

אותה מלהקריב ע"ג המזבח, וכן גזרו על זכר בעל מום, שלא לקנות אותו לבשר תאווה, מפני נקיבה בעלת מום. ולפי זה מן התורה אסור לקנות בהמה תמימה לבשר תאווה. אבל ואחרים אמרין בשם רבי יוחנן, שאפילו מה שאסור לקנות בהמה תמימה לבשר תאווה, זה רק מחמת הגזירה, דבראשונה היו לוקחין בהמה לבשר תאווה, והיו מבריחין אותו מעל גבי המזבח, והרי לכתחילה צריך לקנות שלמים ממעות מע"ש, שהרי יש גז"ש "שם שם", (שהרי במע"ש כתוב (דברים יד) וְנִתְּתָה הַפֶּסֶף וְכוּ' וְאֶכְלָתָּ שֵׁם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ, ובשלמים כתוב (דברים כז) וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאֶכְלָתָּ שֵׁם וְשִׁמַּחְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ), ולכן תיקנו חכמים שאם הוא קונה בהמה לבשר תאווה, לא יצא העור לחולין. ואח"כ חזרו לומר, וגזרו שלא יקחו אפילו חיה אפילו עופות, לבשר תאווה, (מחוץ לירושלים, שהרי בירושלים מותר, כמבואר במשנה שרק אם הוא קנה חיה לשלמים לא יצא העור לחולין, אבל חיה לבשר תאווה זה מותר). כהדא דתני, אחד דמי שביעית שצריכים לקנות בזה מאכל ולאכול אותו

הלכה ג

מתני' הלוקח מים ומלח, ופירות המחוברין לקרקע, או פירות שאינן יכולין להגיע לירושלים, לא קנה מעשר. הלוקח פירות, שוגג יחזרו דמים למקומן, מזיד יעלו ויאכלו במקום, ואם אין מקדש, ירקבו. הלוקח בהמה, שוגג יחזרו דמיה למקומה, מזיד תעלה וְתֹאכַל בַּמָּקוֹם, ואם אין מקדש, תקבר על ידי עורה. אין לוקחים עבדים, וקרקעות, ובהמה טמאה מדמי מעשר שני, ואם לקח יאכל כנגדן, אין מביאין קיני זבין, וקיני זבות, וקיני יולדות, מדמי מעשר שני, ואם הביא יאכל כנגדן. זה הכלל, כל שהוא חוץ לאכילה ולשתייה ולסיכה מדמי מעשר שני, יאכל כנגדן.

הלכה ג

בירושלים, ואם אין מקדש, הפירות ירקבו, כיון שלא יכולים לפדות את הלוקח בכסף מעשר (כשזה טהור). הלוקח בהמה תמימה חוץ לירושלים, אם זה היה בשוגג יחזרו דמיה למקומה, כיון שזה מקח טעות, שהרי יש איסור בדבר, ואם זה היה במזיד, תעלה וְתֹאכַל בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' – בירושלים, ואם אין מקדש, תקבר על ידי – עם עורה. אין לוקחים עבדים, וקרקעות, ובהמה טמאה מדמי מעשר שני, ואם לקח יאכל כנגדן, כנגד דמי המעשר, (הגמ' תבאר למה כאן זה שונה מהרישא, שאמרנו שלא קנה מעשר). אין מביאין קיני זבין, וקיני זבות, וקיני יולדות, מדמי מעשר שני, ואפי' את החטאת העוף שהכהנים אוכלים, כיון שהוא חייב בדבר, ואסור לפרוע את חובותיו מדמי מע"ש, ואם הביא יאכל כנגדן. זה הכלל, כל שהוא קנה מדמי מע"ש חוץ לאכילה ולשתייה ולסיכה (שהיא כשתייה), מדמי מעשר שני יאכל כנגדן.

מתני' הלוקח מדמי מעשר מים או מלח, שהם לא גידולי קרקע, והרי צריך לקנות דוקא דבר שהוא גידולי קרקע, או אם הוא קנה פירות המחוברין לקרקע שדינם בקרקע, (וכמו שהקדש לא מתחלל אלא על המטלטלים, כך גם מע"ש לא מתחלל אלא על המטלטלים), או פירות שאינן יכולין להגיע לירושלים כיון שהם ירקבו בדרך, לא קנה מעשר. והמוכר יחזיר לקונה את המעות, והמעות נשארים בקדשתן. הלוקח פירות מדמי מע"ש חוץ לירושלים, אם זה היה בשוגג שהוא לא ידע שהמעות האלו הם דמי מע"ש, יחזרו דמים למקומן, המוכר יחזיר את המעות לקונה, כיון שיש כאן מקח טעות, שהרי יש איסור בדבר, והרי אם הקונה היה יודע שזה מעות של מע"ש, הוא לא היה קונה את הפירות, ואם זה היה במזיד שהקונה ידע שהם דמי מע"ש, א"כ המקח חל, ויעלו ויאכלו את הפירות בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' –

גמ' הלוקח מים ומלח וכו': תמן תנינן, אין לוקחים עבדים וקרקעות ובהמה טמאה מדמי שביעית, ואם לקח יאכל כנגדן, וכא את אמר הכין? רבי יונה אמר, איתפלגון רבי חייא בר רב יוסף ושמואל, חד אמר כאן דרך מכירה, וכאן דרך חילול, וחרנא אמר כאן שהמוכר קיים, וכאן שהלך לו המוכר. ולא ידענא מאן אמר דא, ומאן אמר דא, מן מה דאמר רבי יוסי בשם שמואל, נקנה המקח הרי הוא דאמר, כאן דרך מכירה וכאן דרך חילול.

הלוקח מים ומלח וכו': מתני' דרבי עקיבה היא, ודלא כרבי ישמעאל, דרבי ישמעאל דריש [דברים יד] וְנִתְּתָה הַפֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּאֵוֶה נֶפֶשׁךָ כֹּלל, בַּפֶּקֶד וּבִצְאָן וּבִיָּין וּבִשְׂכָר פֶּרֶט, וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאֲלֶךָ נֶפֶשׁךָ הָרִי כֹלל אַחֵר, כֹּלל וּפְרֵט וְכֹלל, אִי אַתָּה דָן אֵלָא כַּעֲיֵן הַפֶּרֶט, לֹמַר לָךְ, מַה הַפֶּרֶט מְפֹרֵשׁ דְּבַר שֶׁהוּא וּוְלָדוֹת הָאֲרִיץ,

שהלך לו המוכר, לכך הקונה צריך לאכול כנגדן, ואומר ר' יונה ולא ידענא שהוא לא יודע מאן אמר דא, ומאן אמר דא, מי אמר כל תירוץ, אבל מן מה דאמר רבי יוסי בשם שמואל, שנקנה המקח (אם הוא קנה עבדים, בדמי מע"ש), א"כ הרי ששמואל הוא דאמר, כאן דרך מכירה וכאן דרך חילול. הלוקח מים ומלח וכו': מתני' שמתירה לקנות במעות מע"ש כל דבר חוץ ממים ומלח, דרבי עקיבה היא, ודלא כרבי ישמעאל, דרבי ישמעאל דריש את הפסוק וְנִתְּתָה הַפֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּאֵוֶה נֶפֶשׁךָ זֶה כֹּלל, שהרי משמע שיכולים לקנות מה שהוא רוצה, ואח"כ כתוב בַּפֶּקֶד וּבִצְאָן וּבִיָּין וּבִשְׂכָר זֶה פֶּרֶט, שמשמע שרק את הדברים האלו יכולים לקנות, ואח"כ כתוב וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאֲלֶךָ נֶפֶשׁךָ הָרִי כֹלל אַחֵר, וא"כ היות ויש כאן כֹּלל וּפְרֵט וְכֹלל, לכך אי אתה דן אלא כַּעֲיֵן הַפֶּרֶט, לֹמַר לָךְ, מַה הַפֶּרֶט מְפֹרֵשׁ דְּבַר שֶׁהוּא וּוְלָדוֹת הָאֲרִיץ – הבקר או הצאן נוצרו מהארץ, והיין והשכר הם גידולי הארץ,

גמ' הלוקח מים ומלח וכו': שואלת הגמ' והרי תמן בסיפא של המשנה תנינן, אין לוקחים עבדים וקרקעות ובהמה טמאה מדמי שביעית, ואם לקח "יאכל כנגדן", דהיינו שהמקח חל, וכא את אמר הכין, שלא קנה מעשר, ומה החילוק? אומרת הגמ', שרבי יונה אמר, שאיתפלגון רבי חייא בר רב יוסף ושמואל בביאור המשנה, חד אמר שהחילוק הוא, שכאן בסיפא זה היה דרך מכירה, דהיינו שאמר הקונה למוכר, שתיקח את הדמי מעשר ותעלה ותאכל אותם בירושלים, ובעבור זה תביא לי את העבדים, ולכך המכירה חלה, אלא שחכמים קנסו אותו שיאכל כנגדן, וכאן ברישא זה היה דרך חילול, דהיינו שהקונה רצה שקדושת המעשר יעבור למים ולמלח, וכיון שלא יכולים לקנות בדמי מע"ש מים ומלח, לכך לא קנה מעשר. וחרנא אמר שגם בסיפא המקח לא חל, אלא כאן ברישא מדובר שהמוכר קיים, ולכך המוכר יחזיר לקונה את הדמי מעשר, וכאן בסיפא מדובר

מסכת פרק א [ה"ג - דף ז] מעשר שני

אף אין לי אלא דבר שהוא וולדות הארץ, רבי עקיבה דריש, מה הפרט מפורש דבר שהוא פרי, ומכשירי פרי, אף אין לי אלא דבר שהוא פרי, ומכשירי פרי. מה נפק מן ביניהון? דגים וחגבים, כמהין ופטריות, כרבי עקיבא נקחין בכסף מע"ש, וכו' ישמעאל אינן ניקחין.

הלוקח פירות שונג וכו': א"ר חגי, מתני' אמרה שאין מחללין מעות על פירות בריחוק מקום, אמרה קומי רבי אבינא וקלסיה, אמרה קומי רבי ירמיה וקנתריה, דתנינן מעות בירושלים ופירות במדינה, שנייא היא שהיה אחד במקום. כד נפיק רבי חגי אשכח תני, מעות ופירות בירושלים, מעות ופירות במדינה, אמר אין הוה שמיע רבי ירמיה הדא מילתא, יאות קנטרי,

שיבח את ר' חגי, כיון שהדין הוא נכון, ואמרה קומי רבי ירמיה וקנתריה, ור' ירמיה אמר לר' חגי שזה לא נכון, שהרי דתנינן לקמן, שאם יש לאחד מעות של מע"ש בירושלים ויש לו פירות במדינה חוץ לירושלים, הוא יכול לחלל את המעות על הפירות, וא"כ מוכח שאין איסור לחלל מעות של מע"ש על פירות הנמצאים מחוץ לירושלים, אמר ר' חגי לר' ירמיה שזה לא קשה, כיון ששנייא היא ששם זה שונה, שהיה אחד במקום, שמכיון שהכסף בתוך ירושלים, לכך יכולים לחלל אותם גם על פירות הנמצאים חוץ לירושלים, אבל אם גם הכסף וגם הפירות חוץ לירושלים, אסור לחלל את הכסף על הפירות, ואומרת שכד נפיק רבי חגי כשר' חגי יצא להתבונן בברייתא לראות האם הדין הוא אמת, אשכח תני, ר' חגי מצא ברייתא שכתוב שם, שבין אם המעות והפירות בירושלים, ובין אם המעות והפירות במדינה, יכולים לחלל על הפירות את המעות של מע"ש, וא"כ אמר ר' חגי שאין הוה שמיע רבי ירמיה הדא מילתא, שאם ר' ירמיה היה יודע את הברייתא הזאת, יאות קנטרי, הוא היה שואל

וא"כ אף אין לי שיכולים לקנות ממעות מע"ש, אלא דבר שהוא וולדות הארץ, ורבי עקיבא דריש, מה הפרט מפורש דבר שהוא פרי, או מכשירי פרי – תבלין, א"כ אף אין לי שיכולים לקנות ממעות מע"ש, אלא דבר שהוא פרי ומכשירי פרי, ואומרת הגמ' מה נפק מן ביניהון? איזה חילוק דין יש בין ר' ישמעאל לר' ע? האם הוא יכול לקנות דגים או חגבים (ועופות) וכמהין זה מין של פיטריות (שגודלות בתוך האדמה), ופטריות, שכשיטת רבי עקיבא הם נקחין בכסף מע"ש, וכו' ישמעאל אינן ניקחין. שהרי כמהין ופטריות הם לא ניזונים מהקרקע, ודגים ועופות לא נוצרו מהקרקע, אלא הדגים נוצרו מהמים, והעופות נוצרו מהרקק (אדמה המעורבת במים).

הלוקח פירות שונג וכו': א"ר חגי, מתני' אמרה שאין מחללין מעות של מע"ש על פירות בריחוק מקום, ולכך אם הוא קנה פירות חוץ לירושלים בשונג, זה מקח טעות, שהרי הוא לא רוצה לעבור על האיסור. ואומרת הגמ' שר' חגי אמרה את הדין הזה קומי לפני רבי אבינא וקלסיה, ור' אבינא

מסכת פרק א [ה"ג - דף ז] מעשר שני כג

בעי מיחזור ביה, אמר ליה רבי זעירא לא תיחזור בך, דאמר רבי לעזר, רבי מאיר ורבנין בדמאי, הא בודאי לא.

רבי זבידא הוה יתיב מתני לבריה המחלל מעות על הפירות בזמן הזה בירושלים, בין אילו בין אילו קדשו, כדברי בית שמאי, בית הלל אומרים מעות כמות שהן, ופירות כמות שהן. עבר רבי קריספא, א"ל לא תנייתיה כן, אלא פירות על המעות, הא מעות על הפירות, דברי הכל לא קדשו, והתנינן, אם אין מקדש ירקבו, תיפתר שהקדישן בשעת מקדש, וחרב המקדש.

הפירות קדשו, כדברי בית שמאי, זה קנס שחכמים קנסו אותו, ובית הלל אומרים שהמעות נשארו כמות שהן קדושים בקדושת מע"ש, והפירות נשארו כמות שהן חולין, ואומרת הגמ' שבאותו הזמן עבר רבי קריספא שם, וא"ל לר' זבידא לא תנייתיה כן, אל תסביר כך את הברייתא, אלא המחלוקת בין ב"ש לב"ה היא, כשהוא חילל פירות של מע"ש על המעות בירושלים, שיש בזה איסור מן התורה, שבוה ב"ש אמרו שחכמים קנסו אותו, ובין הפירות ובין המעות יהיו קדושים, וב"ה סוברים שלא קנסו, והפירות נשארו קדושים כמו שהיו, והמעות לא התקדשו, אבל הא אם הוא חילל מעות של מע"ש על הפירות חוץ לירושלים (בזמן הזה), דברי הכל הפירות לא קדשו, שאל ר' זבידא את ר' קריספא והרי התנינן, אם אין מקדש ירקבו, וא"כ מוכח מכאן שגם בזמן הזה, חל קדושה על הפירות? א"ל ר' קריספא תיפתר תעמיד את המשנה שהקדישן בשעת מקדש, ולכך חל על הפירות הקדושה וחרב המקדש. אבל בזמן הזה לא יחול חילול המעות על הפירות.

שאלה נכונה, ולכך ר' חגי בעי מיחזור ביה, רצה לחזור בו מהדין הזה, אמר ליה רבי זעירא לא תיחזור בך, כיון דאמר רבי לעזר, שכל המחלוקת בין רבי מאיר ורבנין לעיל האם הוא יכול לקנות חיות ועופות חיים, מדובר שהוא קונה בכסף מע"ש של דמאי, אבל הא בודאי לא, (והברייתא שם מדברת חוץ לירושלים, שהרי חכמים אוסרים לקנות אלא א"כ הם שחוטים, ובמשנה הרי כתוב שמותר לקנות חיות לבשר תאוה כשהם חיים, וא"כ ע"כ שבמשנה מדובר שהוא קונה בירושלים, שאין חשש שהוא יגדל עדרים עדרים), וא"כ גם כאן, מה שהברייתא מתירה לקנות חוץ לירושלים במעות מע"ש הנמצאות חוץ לירושלים, מדובר ג"כ רק בדמאי, אבל בכסף של מע"ש של וודאי, יש איסור לקנות חוץ לירושלים.

רבי זבידא הוה יתיב מתני לבריה ישב ושנה לבנו ברייתא, המחלל מעות על הפירות בזמן הזה בירושלים, שלא יכולים לאכול מע"ש בזמן הזה, (כיון שאין מזבח, או שהתבטלה קדושת ירושלים), א"כ בין אילו – גם הכסף נשאר בקדושתו, ובין אילו – וגם

מסכת פרק א [ה"ג - דף ח] מעשר שני

תני בן בִּיבִי, [דברים יד] וְנִתְּתָהּ בַּפֶּסֶף וכו' בריחוק מקום אתה פודהו, בקירוב מקום אין אתה פודהו, וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בו, וְנִתְּתָהּ הַפֶּסֶף וכו' בקירוב מקום אתה מחללו, ואי אתה מחללו בריחוק מקום.

אין לוקחים עבדים וכו': רבי יוסי בשם שמואל נקנה המקח, רבי יוסי בן חנינא כי פירה. א"ר הילא, מן מה דתנינן יאכל כנגדן, הדא אמרה קדשו, אמר רבי יוסי, מכיון שמשך נקנה המקח, מכאן ואילך מקח אחר הוא. אמר רבי יודן צריך לחזור ולהקדישו, שהוא סבור לומר שהן קידשו, ולא קידשו.

הדרן עלך פרק מעשר שני

מה דתנינן שאם הוא הביא קיני זבין וכו' שיאכל כנגדן, **הדא אמרה שקדשו**, שהרי משמע שהוא יצא ידי חובתו בקרבן הזה, וקשה על ר' יוסי בר חנינא? מתרצת הגמ' **אמר רבי יוסי, מכיון שמשך** את הקן נקנה המקח, ולכך זה קדוש והוא מתכפר בזה, ומכאן ואילך מה שהקונה הביא את המעות של מע"ש, זה מקח אחר הוא, והכסף נשאר בקדושתו, ואם המוכר נמצא כאן, הוא יחזיר לקונה את המעות של מע"ש, והקונה יביא לו מעות אחרות, ואם המוכר ברח, הקונה יאכל כנגדן. **אמר רבי יודן** כיון שכך, צריך לחזור ולהקדישו את הקן, כיון שהוא הקונה סבור לומר שהן קידשו ע"י הקנייה, כמו בכל קניית קרבן, שמקדישים את הכסף, ובשעת הקניין, קדושת הכסף עובר לקרבן, וכך הקרבן מתקדש, אבל כאן הרי **ולא קידשו**. שהרי קדושת המעות לא עוברת לקן, אלא הוא קנה את הקן, ע"י המשיכה, ולכך הוא צריך לחזור ולהקדיש את הקן, לקדושת הקרבן.

הדרן עלך בלי נדר פרק מעשר שני

תני בן בִּיבִי, כתוב בפסוק פי ירחק ממך המקום וכו' וְנִתְּתָהּ בַּפֶּסֶף וכו' וא"כ אנחנו אומרים שרק בריחוק מקום – חוץ לירושלים אתה פודהו את המע"ש, אבל בקירוב מקום – בירושלים, אין אתה פודהו, וכדלעיל, וכן כתוב בפסוק וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בו, וְנִתְּתָהּ הַפֶּסֶף וכו' וא"כ אנחנו אומרים שבקירוב מקום בירושלים אתה מחללו את המעות מע"ש ואי אתה מחללו בריחוק מקום חוץ לירושלים, וכדלעיל.

אין לוקחים עבדים וכו': רבי יוסי בשם שמואל אומר שנקנה המקח, וכדברי שמואל לעיל, שמדובר כאן שהקונה אמר למוכר, שהכסף ישאר בקדושתו, ותעלה ותאכל אותו בקדושה בירושלים, וא"כ מה שכתוב יאכל כנגדן, היינו כנגד העבדים, ואם יעלה המחזיר שלהם, הוא ג"כ יאכל כנגדם, אבל רבי יוסי בן חנינא אומר כי פירה. וכדברי ר' חייה בר יוסף, שלא נקנה המקח, והמוכר ברח, וא"כ מה שכתוב יאכל כנגדן, היינו כנגד דמי המע"ש, א"ר הילא, מן

פרק ב

הלכה א

מתני' מעשר שני, ניתן לאכילה ולשתייה ולסיכה, לאכול דבר שדרכו לאכול, ולסוך דבר שדרכו לסוך. לא יסוך יין וחומץ, אבל סך הוא את השמן. אין מפטמין שמן של מעשר שני, ואין לוקחין בדמי מעשר שני שמן מפוטם, אבל מפטם הוא את היין.

נתן בתוכו דבש ותבלין והשביחו, השבח לפי חשבון. דגים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני, והשביחו השבח לפי חשבון. עיסה של מעשר שני **שאפייה** והשביחה, השבח לשני. זה הכלל, כל ששבחו ניכר, השבח לפי חשבון, וכל שאין שבחו ניכר השבח לשני.

הלכה א

מתני' מעשר שני, ניתן לאכילה ולשתייה ולסיכה, לאכול דבר שדרכו לאכול, ולסוך דבר שדרכו לסוך, ולכך לא יסוך יין וחומץ כיון שזה לא הדרך, אבל סך הוא את השמן, אפי' לרפואה, כיון שדרכו בכך. אין מפטמין – אין מערבים בשמן של מעשר שני מיני בשמים, כיון שהבשמים שואבים מהשמן, ולא אוכלים אותם, א"כ יוצא שהוא מפסיד את המע"ש, וכן אין לוקחין בדמי מעשר שני שמן מפוטם, כיון שהוא יקר מאוד, והוא ראוי רק למפונקים, לכך זה נחשב להפסד מעות מע"ש, אבל מפטם הוא את היין, כיון ששותים את הבשמים המעורבים ביין.

נתן בתוכו בתוך היין דבש ותבלין והשביחו, והוא רוצה לפדות את היין, א"כ השבח לפי חשבון, דהיינו אם למשל היין היה שווה שני דינרים, והוא נתן בתוכו דבש ותבלין בדינר, ועכשיו היין שווה ארבעה

דינרים, והוא רוצה לפדות את היין, הוא לא יכול לומר הרי היין היה שווה שני דינרים, וא"כ אני יפרה את היין המשובח בשני דינרים, (שהרי היין השתבח ע"י דבש של חולין). אלא השבח הוא לפי חשבון, והיות והיין היה שווה שני שליש מהתערובת, לכך צריך לפדות אותו בשני דינרים ועוד שני שליש דינר, וכן דגים שנתבשלו עם הקפלוטות – ראש של הכרתי של מעשר שני, והדגים השביחו את הקפלוטות, והוא רוצה לפדות את הקפלוטות, א"כ השבח לפי חשבון. אבל עיסה שעשו אותה מחיטים של מעשר שני **שאפייה** והשביחה, כאן כל השבח הוא למעשר שני, ואומרת המשנה מה החילוק? זה הכלל, כל ששבחו ניכר דהיינו שיש תוספת של חולין במע"ש, א"כ השבח לפי חשבון, אבל וכל שאין שבחו ניכר שאין תוספת של חולין במע"ש, א"כ כל השבח למעשר שני. הגם שהעצים והתנור היו חלק מההשבחה של הפת.

מסכת פרק ב [ה"א - דף ח] מעשר שני

גמ' מעשר שני ניתן לאכילה וכו': ניתן לאכילה, שכתוב בו אכילה, ושתייה, שהשתייה בכלל אכילה, מניין שהשתייה בכלל אכילה? רבי יונה שמע לה מן הדא [ויקרא יז] על פן אַמְרֵי לְבַנֵי יִשְׂרָאֵל פֶּל נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא תֹאכַל דָּם. מה נן קיימין? אם בדם שקרש, והתני, דם שקרש אינו לא אוכל ולא משקה, אלא כי נן קיימין כמות שהוא, והתורה קראה אותו אכילה. והא תני, המחה את החלב וגמאו, הקפה את הדם ואכלו, הרי זה חייב, מה עבד לה אינו לא אוכל ולא משקה? אינו לא אוכל - לטמא טומאת אוכלין, ולא משקה - לטמא טומאת משקין. חזר רבי יונה, ושמעה מן הכא [דברים יד] וְנִתְּתָה הַפֶּסֶף בְּכָל אֲשֶׁר תֹּאֲמֶה נֶפֶשׁ, מה נן קיימין, אם בנותן טעם יין בתבשיל, והלא הטעם לפגם הוא, רבנן דקיסרין אמרין,

הדם ואכלו, הרי זה חייב, ואומרת הגמ' א"כ מה עבד לה - מה כוונת הברייתא האומרת שדם שקרש שאינו לא אוכל ולא משקה? מתרצת הגמ' שהכוונה היא שאינו לא אוכל - לטמא טומאת אוכלין, ולא משקה - לטמא טומאת משקין. וא"כ אפשר להסביר את הפסוק, שהוא אבל דם קרוש, וא"כ אין מכאן הוכחה ששתיה היא בכלל אכילה, ולכך חזר רבי יונה, ושמעה מן הכא שאנחנו יודעים את זה, שהרי כתוב וְנִתְּתָה הַפֶּסֶף בְּכָל אֲשֶׁר תֹּאֲמֶה נֶפֶשׁ וּבִיּוֹן וכו' וְאֶבְלַת שָׂם, וא"כ אומר ר' יונה מה נן קיימין באיזה אופן הוא אוכל את היין? אם בנותן טעם יין אם הוא מערב את היין בתבשיל, והלא אסור לעשות את זה, כיון שהטעם לפגם הוא, התבשיל מקלקל את היין שנקנה בדמי מע"ש, (הגם שהוא משביח את התבשיל), אלא ע"כ שהוא שותה את היין, והתורה קוראת לזה "ואכלת" וא"כ מוכח מכאן ששתיה היא בכלל אכילה, רבנן דקיסרין אמרין שאין מכאן הוכחה, כיון

גמ' מעשר שני ניתן לאכילה וכו': מסבירה הגמ' שניתן לאכילה כיון שכתוב בו אכילה - וְאֶבְלַת שָׂם, וכן הוא ניתן לשתייה כיון שהשתייה בכלל אכילה. ואומרת הגמ' ומניין שהשתייה בכלל אכילה? רבי יונה אומר ששמע לה מן הדא שאנחנו יודעים את זה, מזה שכתוב על פן אַמְרֵי לְבַנֵי יִשְׂרָאֵל פֶּל נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא תֹאכַל דָּם. וא"כ אומר ר' יונה מה נן קיימין באיזה אופן התורה אוסרת לאכול דם? אם בדם שקרש, ששייך בו אכילה, לא יתכן לומר כך, כיון שוהתני, דם שקרש אינו לא אוכל ולא משקה, וא"כ אם הוא אוכל דם קרוש, הוא פטור לגמרי, אלא כי נן קיימין אלא ע"כ שהוא שותה את הדם כמות שהוא, והתורה קראה אותו אכילה, וא"כ מוכח מכאן ששתיה בכלל אכילה, שואלת הגמ' איך ר' יונה אומר שפטורים על אכילת דם קרוש, והרי הא תני, המחה התיך את החלב וגמאו והוא שתה אותו, או הקפה הקריש את

מסכת פרק ב [ה"א - דף ח] מעשר שני כז

תיפטר באילין אורזינייה וגמזוזינייה, כל הטפל לאכילה כאכילה. רבי יוסי שמע לה מן הכא, שבועה שלא אוכל, ואכל ושתה, אינו חייב אלא אחת. חברייא אמרין קומי ר' יוסי, אמרין דבתרא, שבועה שלא אוכל ואשתה, ואכל ושתה חייב שתיים, אמר להם, אילו מי שהיו לפניו שני ככרים, ואמר שבועה שלא אוכל כבר זה, וחזר ואמר שבועה שלא אוכל כבר זה, שמא אינו חייב שתיים? ניחא עד כדון באומר שבועה שלא אוכל - ושתה, ברם באומר שבועה שלא אשתה - ואכל, שתייה בכלל אכילה, ואין אכילה בכלל שתייה. רבי חנניה בשם רבי פינחס שמע לה מן הכא,

לאכול, ואכל ושתה, שהוא חייב רק אחת, זה כיון שהשתיה לא בכלל השבועה, אמר להם ר' יוסי שבאמת שתיה היא בכלל אכילה, ומה שאם הוא נשבע שלא לאכול ולשתות שהוא חייב שתיים, זה כיון שהוא פירט את השתיה, מוכח שלא היתה דעתו בשבועה שהוא נשבע על האכילה - על השתיה, וכמו שאילו מי שהיו לפניו שני ככרים, ואמר על הככר הראשון שבועה שלא אוכל כבר זה, וחזר ואמר על הככר השני שבועה שלא אוכל כבר זה, שמא אינו חייב שתיים? והרי ודאי שהוא חייב שתיים, כיון שהוא פירט, הגם שאם הוא היה אומר בהתחלה שבועה שלא אוכל, שהוא היה חייב רק אחת על אכילת שתיהם, וא"כ חוזר ההוכחה ששתיה היא בכלל אכילה. ואומרת הגמ' ניחא זה דבר פשוט שעד כדון שעד עכשיו אנחנו מדברים באומר שבועה שלא אוכל ושתה, שהוא חייב, ברם אבל באומר שבועה שלא אשתה והוא אבל, הוא יהיה פטור, כיון ששתייה היא בכלל אכילה, אבל ואין אכילה בכלל שתייה. רבי חנניה בשם רבי פינחס אומר, ששמע לה שההוכחה ששתיה בכלל אכילה היא

שתיפטר אפשר להעמיד את הפסוק באילין אורזינייה וגמזוזינייה שהוא מערב את היין בתבשיל של אורז או תאנים, שהיין משתבח בזה, וזה נקרא אכילה, כיון שכל הטפל לאכילה כאכילה, וא"כ עדיין אין הוכחה ששתיה היא בכלל אכילה, ולכך רבי יוסי אומר ששמע לה מן הכא שההוכחה היא, שהרי למדנו במשנה, שאם אחד נשבע שבועה שלא אוכל, ואכל ושתה, אינו חייב אלא אחת, ומזה שהמשנה מזכירה כאן שתיה, ע"כ ששתיה היא בכלל אכילה, (והוא חייב רק אחד, כיון שזה היה בהעלם אחד, וכמו האוכל שתי אכילות בהעלם אחד, שהוא חייב רק אחד). חברייא בני הישיבה אמרין קומי אמרו לפני ר' יוסי, אמרין דבתרא, תמשיך את המשנה, שלמדנו שם שאם הוא אמר שבועה שלא אוכל ואשתה, ואכל ושתה חייב שתיים ואם שתיה היא בכלל אכילה, א"כ היה צריך להיות שהוא יהיה חייב רק אחת, שהרי כשהוא נשבע לא לאכול, הוא נאסר בשתיה, ומה שהוא נשבע אכ"כ על השתיה, השבועה לא חלה, שהרי אין שבועה חלה על שבועה, (וא"כ מה שברישא כתוב שכשהוא נשבע לא

מסכת פרק ב [ה"א - דף ט] מעשר שני

שבועה שלא אוכל, ואכל אוכלין שאינן ראויים לאכילה, ושתה משקין שאינן ראויין לשתייה, פטור, הא אם שתה משקין הראויין לשתייה, חייב, לא? בשבועה שלא אוכל! ניהא כרבנן דאנן, דאמרינן שבועה שלא אוכל, ברם כרבנן דתמן, דאינון אמרין שבועה שלא אוכל ושלא אשתה. רבי חנינא שמע לה מן הדא, אכל ושתה בהעלם אחד, אינו חייב אלא אחת. רבי אבא מרי שמע לה מן הכא, [דברים כו] לא אֶכְלֹתִי בְּאֵנִי מִמְּנוּ, אלא שתיתי? אית דבעי משמע מן הדא [דברים יב] לא תוכל לֶאֱכֹל בְּשַׁעֲרֵיךָ מֵעֵשֶׂר דִּגְנֶךָ וְתִירְשֶׁךָ וְיִצְהָרְךָ, תירושך זה היין, ויצהרך זו סיכה, והתורה קראה אותה אכילה, ואינו מחזור, דאין תימר מחזור הוא, ילקה עליו חוץ לחומה, ואמר רבי יוסי בן חנינא אין לוקין חוץ לחומה, אלא על אכילה ושתיה בלבד.

מלאכה ביוה"כ בהעלם אחד, שהוא חייב שתיים. רבי אבא מרי אומר, שמע לה שההוכחה ששתיה בכלל אכילה היא מן הכא, שהרי בידוי מעשרות אומרים לא אֶכְלֹתִי בְּאֵנִי מִמְּנוּ שלא אכלתי ממע"ש כשהייתי אונן, וכי אלא שתיתי? וכי מותר לשתות ממע"ש כשהוא היה אונן? ודאי שלא, ואפי"ה הוא אומר רק "לא אכלתי" א"כ מוכח מכאן ששתיה בכלל אכילה. ואומרת הגמ' אית דבעי משמע מן הדא ששתיה היא כאכילה, שהרי כתוב בפסוק לא תוכל לֶאֱכֹל בְּשַׁעֲרֵיךָ מֵעֵשֶׂר דִּגְנֶךָ וְתִירְשֶׁךָ וְיִצְהָרְךָ, והרי תירושך זה היין, ויצהרך זו סיכה, והתורה קראה אותה אכילה, שהרי כתוב לא תוכל "לֶאֱכֹל" ואומרת הגמ' שהדרשה ש"ויצהרך זו סיכה" אינו מחזור, זה לא דרשה ברורה אלא זה רק אסמכתא, דאין תימר מחזור הוא, א"כ שילקה עליו על הסיכה חוץ לחומה, והרי אמר רבי יוסי בן חנינא אין לוקין על מע"ש חוץ לחומה, אלא על אכילה ושתיה בלבד, אבל על סיכה פטורים,

שהרי למדנו במשנה, שאם אחד אמר שבועה שלא אוכל, והוא אכל אוכלין שאינן ראויים לאכילה, או שתה משקין שאינן ראויין לשתייה פטור, א"כ משמע מכאן הא אם שתה משקין הראויין לשתייה, הוא יהיה חייב, לא? ולמה הוא מתחייב? בשבועה שלא אוכל! ואפי"ה הוא חייב על השתיה, א"כ מוכח מכאן ששתיה בכלל אכילה, ואומרת הגמ' שניהא שכל ההוכחה היא, רק כרבנן דאנן - של א"י דאמרינן שאנחנו גורסים במשנה, שבועה שלא אוכל, ברם אבל כרבנן דתמן - של בבל דאינון אמרין שהם גורסים במשנה, שבועה שלא אוכל ושלא אשתה, א"כ אין הוכחה ששתיה בכלל אכילה. רבי חנינא אומר שמע לה שההוכחה ששתיה בכלל אכילה היא מן הדא, שהרי למדנו במשנה, שאם אחד אכל ושתה ביוה"כ בהעלם אחד, אינו חייב אלא אחת, וא"כ ע"כ ששתיה בכלל אכילה, כיון שאם שתיה זה איסור נפרד מאכילה, א"כ הוא צריך להיות חייב שתיים, כמו שהאוכל ועושה

מסכת פרק ב [ה"א - דף ט] מעשר שני כט

ומניין שאינו מחוור? כהדא דתני, בשבת, בין סיכה שהיא של תענוג, בין סיכה שאינה של תענוג מותר. ביום הכיפורים, בין סיכה שהיא של תענוג, בין סיכה שאינה של תענוג אסור. בתשעה באב ובתענית ציבור, בסיכה שהיא של תענוג אסור, ושאינה של תענוג מותר. ותני, שוות סיכה לשתייה, לאיסור ולתשלומין, אבל לא לעונש. ביום הכיפורים לאיסור, אבל לא לעונש, והתני, (ויקרא כב) וְלֹא יִחַלְלוּ לְהֵבִיא אֶת הַסֶּךְ וְאֶת הַשׁוֹתָהּ, אמר רבי יוחנן לית כאן סך, אמר רבי אבא מרי ואין לית כאן סך, לית כאן שותה, דְלָכֵן דבר שהוא בא משני לאוין מצטרף? מניין שהוא מחוור בעשה? רבי לעזר בשם

לאיסור, אבל לא לעונש, שהסך לא חייב כרת. וא"כ גם מכאן מוכח שהדרשה של איסור סיכה היא לא דרשה גמורה. שואלת הגמ' והתני, כתוב בפסוק (ויקרא כב) וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת קֳדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְהֵבִיא אֶת הַסֶּךְ וְאֶת הַשׁוֹתָהּ, וא"כ מוכח שאם זר סך שמן של תרומה הוא לוקה, מתרצת הגמ' אמר רבי יוחנן לית כאן סך, שצריך למחוק מהברייתא "סך", אמר רבי אבא מרי שדברי ר' יוחנן לא נכונים, כיון ואין לית כאן סך אם צריך למחוק את מה שהברייתא אומרת "סך" א"כ לית כאן שותה לא יכולים לכתוב שותה, כיון שאיסור שתיה כבר נלמד מאיסור אכילה, דְלָכֵן שאם תאמר לא כן, אלא איסור שתיה נלמד מהפסוק הזה, א"כ וכי דבר שהוא בא משני לאוין מצטרף? והרי אכילה ושתיה מצטרפים, ובשלמא אם גורסים בברייתא "סיכה" א"כ יתכן שהברייתא כתבה את איסור שתיה אגב סיכה, אבל אם צריך למחוק את הדין של סיכה, א"כ כל הברייתא לא נכונה, אלא ע"כ שאיסור סיכה היא מן התורה. ואומרת הגמ' ומניין שהוא מחוור בעשה? שהסך חוץ לחומה עובר בעשה (כמו האוכל מע"ש חוץ לחומה)? רבי לעזר בשם

ואומרת הגמ' ומניין שאינו מחוור? אולי זה דרשה ברורה, ודברי ר' יוסי בר חנינא לא נכונים? אומרת הגמ' שזה כהדא דתני, בשבת בין סיכה שהיא של תענוג, בין סיכה שאינה של תענוג אלא לרפואה מותר. וביום הכיפורים שהעינוי הוא מן התורה, לכך בין סיכה שהיא של תענוג, בין סיכה שאינה של תענוג אסור, ובתשעה באב ובתענית ציבור תעניות שמתענים על עצירת גשמים, כיון שכל האיסור הוא מדרבנן, א"כ בסיכה שהיא של תענוג אסור, ושאינה של תענוג מותר. ומזה שבת"ב מחלקים בין סיכה של תענוג, לסיכה שהיא לא של תענוג, מוכח שאיסור סיכה ביום הכיפורים הוא לא מן התורה (כיון שסיכה היא לא לגמרי כשתיה), ותני, וגם למדנו בברייתא שוות סיכה של תרומה לשתייה, לאיסור שאסור לזר לסוך את בשרו בשמן של תרומה, ולתשלומין שאם זר סך על בשרו שמן של תרומה, הוא צריך לשלם קרן וחומש, אבל לא לעונש. שאם זר סך על בשרו שמן של תרומה, הוא לא מתחייב מיתה בידי שמים – כאוכל תרומה. וביום הכיפורים שווה איסור סיכה לשתיה –

מסכת פרק ב [ה"א - דף ט] מעשר שני

רבי סימיי [דברים כו] וְלֹא נִתְּתִי מִמֶּנּוּ לְמֵת, מה נן קיימין? אם להביא לו ארון ותכריכין, דבר שהוא אסור לחי, לחי הוא אסור, כל שכן לַמֵּת, איזו דבר שהוא מותר לחי והוא אסור לַמֵּת? הוי אומר זו סיכה.

לאכול דבר וכו': תני, כיצד לאכול דבר שדרכו לאכול, אין מחייבין אותו לאכול, לא פת שעטיפשה, ולא קניבת ירק, ולא תבשיל שנתקלקל צורתו. וכן הוא שביקש לאכול תרדין חיין, או לכוס חיטין חיות, אין שומעין לו. כיצד לשתות דבר שדרכו לשתות, אין מחייבין אותו לשתות לא אניגרון, ולא אכסיגרון ולא יין בשמרים. החושש בשיניו, לא יהא מגמא חומץ ופולט, אבל מגמא בהן ובולע, ומטבל כל צרכו ואינו נמנע. החושש בגרונו, לא יערערנו בשמן, אבל נותן הוא שמן הרבה, לתוך אניגרון וגומא.

שהרי את התרד אוכלים רק כשהוא מבושל, וכן את החיטים אוכלים רק אחרי בישול או אפיה. כיצד לשתות דבר שדרכו לשתות, אין מחייבין אותו לשתות לא אניגרון, – מים שבישלו בהם תרד, ולא אכסיגרון – מים שבישלו בהם שאר ירקות, והגם שיש במים טעם של ירקות של מע"ש, אפי"ה הוא לא צריך לשתות אותם, שהרי בדרך כלל לא שותים את זה, וכן לא מחייבים אותו לשתות יין בשמרים – היין שבשולי החבית, שמעורב בו הרבה שמרים. ואומרת הברייתא, שהחושש בשיניו, לא יהא מגמא – מכניס לפיו חומץ ופולט, כיון שזה ניכר שהוא עושה את זה לרפואה, אבל מגמא בהן ובולע, שהרי זה כדרך האכילה, ומטבל כל צרכו ומותר לו להטביל את הפת בהרבה חומץ, ואינו נמנע, כיון שזה כדרך האכילה. החושש בגרונו, לא יערערנו אסור לו לגרגר בשמן, שהרי זה נראה שזה לרפואה, אבל נותן הוא שמן הרבה, לתוך אניגרון – מי תרד וגומא והוא שותה את זה, כיון שזה כדרך, זה מותר.

רבי סימיי אומר, שהרי בוידוי מעשרות הוא אומר וְלֹא נִתְּתִי מִמֶּנּוּ מִמַּעַשׂ לְמֵת, וא"כ אומר ר' אלעזר מה נן קיימין? על מה הוא מתודדה, שהוא לא נתן מהמע"ש לַמֵּת? אם להביא לו ארון ותכריכין, שזה דבר שהוא אסור לחי, שהרי גם לאדם חי, אסור לקנות מכספי מע"ש ארונות ובגדים, וא"כ למה הוא צריך לומר את זה? והרי לחי הוא אסור, כל שכן לַמֵּת, אלא איזו דבר שהוא מותר לחי והוא אסור לַמֵּת? הוי אומר זו סיכה. וא"כ מוכח מכאן שלעניין מע"ש, סיכה הרי היא כשתיה, באיסור עשה.

לאכול דבר וכו': תני, כיצד לאכול דבר שדרכו לאכול, אין מחייבין אותו לאכול, לא פת שעטיפשה, ולא קניבת ירק מה שחתכו מקצוות העלים המעופשים, כיון שברך כלל לא אוכלים אותם, וכן לא מחייבים אותו לאכול לא תבשיל שנתקלקל צורתו, וכן הוא שביקש לאכול תרדין חיין, או לכוס לכסוס ולאכול חיטין חיות, אין שומעין לו כיון שזה לא כדרך האכילה,

מסכת פרק ב [ה"א - דף ט] מעשר שני לא

לא יסוך וכו': תני, החושש את ראשו, או שעלו בו חמטין סך שמן, אבל לא יסוך יין וחומץ.

אבל מפטם הוא את היין: תני, יין של מעשר שני שפיטמו, אסור לסוך בו, שמן של מעשר שני שפיטמו מותר לסוך בו. מה בין זה לזה? זה דרכו לכן, וזה אין דרכו לכן. רבי יודן בעי שמן של מעשר שני שנסרה, אמר ר' מנא, מכיון שנסרה, פקעה ממנו קדושתו. מה צריכה ליה? שביעית! אף על פי שנסרה בקדושתו הוא.

שמעון בר בא בשם רבי חנינא, זה שהוא לוחש, נותן שמן על גבי ראשו ולוחש, ובלבד שלא יתן לא ביד ולא בכלי, רבי יעקב בר אידי רבי יוחנן בשם רבי ינאי נותן בין ביד בין בכלי, מה ביניהון? מאיסה, מאן דאמר נותן בין ביד בין בכלי, מאוס הוא, מאן דאמר נותן שמן על גבי ראשו ולוחש, אינו מאוס. אמר רבי יונה,

הרי החושש בראשו נותנים על ראשו שמן ואומרים על זה לחש, וא"כ זה שהוא לוחש על השמן בשבת, נותן שמן על גבי ראשו מהקנקן ולוחש, ובלבד שלא יתן את השמן על הראש לא ביד ולא בכלי אחר, (הגמ' תבאר אח"כ למה), ורבי יעקב בר אידי בשם רבי יוחנן בשם רבי ינאי אומר, שהוא נותן את השמן על הראש בין ביד בין בכלי, ואומרת הגמ' מה ביניהון? מה שורש המחלוקת? מאיסה, האם זה מאוס לשפוך על הראש מהקנקן או לא, שמאן דאמר נותן בין ביד בין בכלי, זה מכיון שמאוס הוא לתת ישר מהקנקן, ולכך אם לא נתיר לו לתת את השמן ביד או בכלי, הוא ימנע ולא יתן על ראשו, וא"כ יכאב לו הראש, אבל מאן דאמר שהוא נותן שמן על גבי ראשו מהקנקן ולוחש, כיון שהוא סובר שאינו מאוס. אמר רבי יונה,

לא יסוך וכו': תני, החושש את ראשו, או שעלו בו חטטין - פצעים, סך שמן, כיון שזה לא ניכר שזה לרפואה, אבל לא יסוך יין וחומץ. כיון שזה ניכר שזה לרפואה.

אבל מפטם הוא את היין: תני, יין של מעשר שני שפיטמו אסור לסוך בו, שמן של מעשר שני שפיטמו מותר לסוך בו, שואלת הגמ' מה בין זה לזה? מתרצת הגמ' זה - שמן דרכו לכן בסיכה, אבל וזה - יין אין דרכו לכן. רבי יודן בעי - שאל שמן של מעשר שני שנסרה, האם הוא בקדושתו או לא? אמר ר' מנא, מכיון שנסרה, פקעה ממנו קדושתו. כיון שהוא לא ראוי לאדם. אבל ומה צריכה ליה? היכן יש להסתפק? בשביעית! ובוהה הדין הוא שאף על פי שנסרה בקדושתו הוא, כיון שראוי לסוך בו את הבהמה, וכיון ששביעית נוהגת גם במאכל בהמה, לכך היא בקדושתו.

שמעון בר בא בשם רבי חנינא אומר,

מסכת פרק ב [ה"א - דף ט] מעשר שני לב

מעשר שני ביניהון, מאן דאמר נותן בין ביד בין בכלי, מעשר שני אסור, מאן דאמר נותן שמן על גבי ראשו ולוחש, מעשר שני מותר. אמר רבי יוסי וכי כל שהוא מותר בשבת מותר במעשר שני, וכל שאסור בשבת אסור במעשר שני? והתני, מדיחה היא אשה בנה ביין מפני הזיעה, בתרומה אסור, היא תרומה היא מעשר שני, מהו כדון, ובלבד שלא יעשה בשבת כדרך שהוא עושה בחול.

דגים שנתבשלו בקפלוטות וכו': א"ר הושעיא דלא כרבי יודה היא, דתנינן, רבי יודה מתיר בצחנה, שאינו אלא ליטול את הזוחמה, רבנן דקיסרין בעיין, והא דאמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן כל האיסורים משערין כילו בצל כילו קפלוט, דלא

הזיעה, ובתרומה זה אסור, והיא תרומה היא מעשר שני, וכמו שלענין הרחיצה לא גוזרים בשבת אטו תרומה, כך גם כאן לא צריך לגזור אטו מע"ש, ואומרת הגמ' א"כ מהו כדון מה עכשיו? למה באמת אסור לתת ביד או בכלי? מתרצת הגמ' שזה בשביל ובלבד שלא יעשה בשבת כדרך שהוא עושה בחול. צריך לעשות שינוי.

דגים שנתבשלו בקפלוטות וכו': א"ר הושעיא שהמשנה האומרת שהקפלוטות נותנות טעם בדגים זה דלא כרבי יודה היא, דתנינן, רבי יודה מתיר בצחנה, שאם בישלו בצל של תרומה בדגים קטנים, הדגים מותרים גם לזרים, כיון שמה שהוא בישל את הבצל בדגים, זה אינו אלא ליטול את הזוחמה של הדגים, אבל הבצל לא נותן טעם בדגים, וא"כ גם כאן, לשיטת ר' יהודה, הדגים האלו לא יהיו קדושים בקדושת מע"ש. רבנן דקיסרין בעיין הקשו והא דאמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן שכל האיסורים שבתורה משערין כאילו זה בצל וכאילו זה קפלוט, לכאור' זה דלא

מעשר שני ביניהון, שהם נחלקים האם חוששים שהוא יבוא לתת במע"ש ע"י היד או כלי אחר, והרי במע"ש ודאי שאסור לתת ע"י היד או הכלי, שהרי הוא מפסיד את השמן הנשאר ביד או בכלי. (וכן לענין שביעית מצינו שזה אסור,) וכמו שביארנו בשביעית פרק ח הלכה ח) "לא יתננה לא על גבי טבלה של שיש להתעגל בה", שמאן דאמר נותן בין ביד בין בכלי, כיון שהוא סובר שלא יבאו לטעות ולומר שכמו שבשבת מותר לתת את השמן ביד או ע"י כלי אחר, כך מותר לתת במע"ש ע"י היד או הכלי, אלא הם יאמרו שבמעשר שני אסור לתת ע"י היד או הכלי, ומאן דאמר נותן שמן על גבי ראשו רק ע"י הקנקן ולוחש, כיון שהוא חושש שיבאו לומר שכמו שבשבת מותר לתת ע"י היד או הכלי, כך גם במעשר שני מותר, אמר רבי יוסי שלא צריך לחשוש לזה שיבואו להתיר במע"ש, כיון שוכי כל דבר שהוא מותר בשבת מותר במעשר שני, וכל שאסור בשבת אסור במעשר שני? והתני, מדיחה היא אשה את בנה בשבת ביין מפני

מסכת פרק ב [ה"א - דף י] מעשר שני לג

כרבי יודה, מודי רבי יודה בבצל של הקדש, מודי רבי יודה בבצל של ע"ז.
זה הכלל וכו': אמר ר' יוחנן כל שיש בו הותר מידה, השבח לפי חשבון, וכל שאין בו הותר מידה, השבח לשני. רבי שמעון בן לקיש אמר כל שמעמו ושבחו ניכר, השבח לפי חשבון, וכל שאין טעם שבחו ניכר השבח לשני. מתניתא פליגא על ר' יוחנן, עיסה של מע"ש שאפייה פת והשביחה, השבח לשני, פתר לה בשאין שבחו ניכר. מתניתא פליגא על ר' יוחנן, דגים שנתבשלו עם הקפלוטות של מע"ש והשביחו, השבח לפי חשבון, כלום יש בדגים אלא טעם קפלוטות, כלום יש בקפלוטות אלא טעם דגים, ר' יוסי בשם ר' הושעיה תפטר שבישל שניהן כאחת.

שלכאו' מתניתא פליגא על ר' יוחנן, שהרי למדנו במשנה לענין העיסה של מע"ש שאפייה פת והשביחה, השבח לשני, והרי העיסה תופחת ע"י האפיה, וא"כ היה צריך להיות שהשבח יהיה לפי חשבון? מתרצת הגמ' שר' יוחנן פתר לה שכאן מדובר בשאין שבחו ניכר, שהפת לא תפחה ע"י האפיה. שואלת הגמ' שמתניתא פליגא על ר' יוחנן, שהרי למדנו במשנה דגים שנתבשלו עם הקפלוטות של מע"ש והשביחו, השבח לפי חשבון, והרי כלום יש בדגים אלא טעם קפלוטות, כלום יש בקפלוטות אלא טעם דגים, ומבינה הגמ' שהוא רוצה לפדות את הקפלוטות בפני עצמם, וא"כ רואים מכאן שהגם שלא נוסף בקפלוטות כלום, אפי"ה פודים אותם לפי חשבון (וכן לענין הדגים, לשיטת ר' יוחנן היה צריך להיות שלא יצטרכו לפדות אותם, כיון שלא נוסף בהם דבר הניכר, אלא יש בהם רק טעם של מע"ש, וא"כ כל השבח הוא לחולין)? מתרצת הגמ' ר' יוסי בשם ר' הושעיה אומר, שתפטר שבישל שניהן כאחת, והוא פודה אותם יחד, ולכך השבח לפי חשבון,

כרבי יודה, שהרי ר' יהודה אומר שבצל או קפלוט המתבשל בדגים אין הבצל וקפלוט אוסרים את הדגים, וא"כ איך משערים דגים שנתבשלו עם איסור כמו דגים שנתבשלו עם בצל, והרי הבצל לא אוסר את הדגים שהרי אינו נותן טעם, מתרצת הגמ' שמודי רבי יודה בבצל של הקדש, וכן מודי רבי יודה בבצל של ע"ז המתבשל בדגים שזה אוסר את הדגים, כיון שזה איסורי הנאה, והרי הוא נהנה שניטל הזוהמה, וכיון שיש בצל שאוסר דגים, לכן גם בשאר איסורים משערים כל דבר שנתבשל עם דגים כאילו הוא בצל.
זה הכלל וכו': אמר ר' יוחנן שכוונת המשנה היא, שכל שיש בו הותר מידה, שאם יש תוספת של חולין, כמו במפטם את היין, או השבח לפי חשבון, וכל שאין בו הותר מידה, כמו לענין העיסה, כל השבח הוא לשני. ורבי שמעון בן לקיש אמר שכוונת המשנה היא, שכל שטעמו ושבחו ניכר, כמו במפטם את היין, או השבח לפי חשבון, וכל שאין טעם שבחו ניכר כמו בפת, (שהרי לא ניכר הטעם של העצים), או השבח לשני. שואלת הגמ'

מסכת פרק ב [ה"א - דף י] מעשר שני

ר' יונה בשם רב הושעיה בעי הגע עצמך שבישל זה בפני עצמו וזה בפני עצמו ועירבן. מתני' פליגא על רבי יוחנן, האשה ששאלה מחברתה תבלין ומים ומלח לעיסתה, הרי אלו כרגלי שתיקה, אמר רבי בא, תחומין עשו למידת הדין, תדע לך שהוא כן, דתמן אמרין בשם רב חסדא, ולא ידעינן אם מן שמועה אם מן מתניתא, אפילו עצים, וסברינן מימר, עצים אין בהן ממש. מתניתין פליגא על רבי שמעון בן לקיש, תבשיל של מעשר שני שתיבלו בתבלין של חולין, השבח לשני, פתר לה, בשאין טעם שבחו ניכר, והתני תבשיל של חולין שתיבלו בתבלין של מעשר שני, לא יצא מעשר שני מידי פדיונו, על דעתיה דרבי

כן, שהרי דתמן בבבל אמרין בשם רב חסדא, רק ולא ידעינן האם ר' חסדא אם מן שמועה שלו אמר את זה, או אם מן מתניתא, שאפילו אם האשה שאלה עצים לאפיית הפת, היא יכולה להוליך רק כרגלי שתיקה, וסברינן מימר והרי זה ודאי שעצים אין בהן ממש. ואפי"ה היא יכולה להוליך רק כרגלי שתיקה, א"כ ע"כ שלענין עירובי תחומין הלכו לפי הזכות הממונית שבפת. שואלת הגמ' שלכאו' מתניתין פליגא על רבי שמעון בן לקיש, שהרי למדנו בברייתא תבשיל של מעשר שני שתיבלו בתבלין של חולין, השבח לשני, ולר"ל היה צריך להיות שהשבח יהיה לשניהם, שהרי ניכר הטעם בתבשיל, מתרצת הגמ' שר"ל פתר לה, בשאין טעם שבחו של התבלין ניכר כ"כ בתבשיל, שואלת הגמ' והתני בסיפא של הברייתא שתבשיל של חולין שתיבלו בתבלין של מעשר שני, לא יצא מעשר שני מידי פדיונו, וצריך לפדות את התבשיל, וא"כ קשה בין על ר' יוחנן ובין על ר"ל, שהרי לר' יוחנן לא נוסף נפח בתבשיל, ולר"ל הרי לכאו' מדובר כאן שהטעם לא ניכר כ"כ, כמו ברישא, מתרצת הגמ' שעל דעתיה דרבי

ר' יונה בשם רב הושעיה בעי הקשה, א"כ למה המשנה אומרת שהוא בישל את הדגים יחד עם הקפלוטות, והרי הגע עצמך תתבונן בדבר שאפי' אם הוא בישל זה בפני עצמו וזה בפני עצמו ועירבן יהיה אותו דין, שאם הוא פודה אותם יחד, השבח לפי חשבון, ואם הוא פודה את הקפלוטות לבד, השבח לשני? (הגמ' לא מתרצת). ואומרת הגמ' שמתני' במסכת ביצה פליגא על רבי יוחנן, שהרי הדין הוא שאם אחד שואל חפץ מחבירו ביו"ט, הוא יכול להוליך את החפץ הזה רק למקום שבעל החפץ יכול ללכת, ולכך אם השואל עשה עירוב תחומין והמשאיל לא עשה, הוא יכול להוליך את החפץ רק למקום שהמשאיל יכול ללכת, ולכך אומרת המשנה, שהאשה ששאלה מחברתה תבלין ומים ומלח לעיסתה, הרי אלו הפת שאפתה כרגלי שתיקה, וא"כ מוכח לא בר' יוחנן, שהרי התבלין לא מוסיף בפת נפח, מתרצת הגמ' אמר רבי בא, שבתחומין חכמים עשו הלכו לפי מידת הדין של דיני ממונות, וכיון שלבעלת התבלין יש זכות ממונית בפת, לכך יכולים להוליך את הפת רק כרגלי שתיקה, ואומר ר' בא תדע לך אני יוכיח לך שהוא

מסכת פרק ב [ה"ב - דף י'] מעשר שני לה

יוחנן והוא שיהא שם הותיר מידה, על דעתיה דרבי שמעון בן לקיש והוא שיהא טעם שבחו ניכר.

הלכה ב

מתני' רבי שמעון אומר, אין סכין שמן של מעשר שני בירושלים, וחכמים מתירין. אמרו לו לרבי שמעון, אם הקל בתרומה חמורה, לא נקל במעשר שני הקל? אמר להן לא, מה אם היקל בתרומה החמורה, מקום שהקל בכרשינין ובתלתן, ניקל במעשר שני הקל, מקום שלא הקל בכרשינין ובתלתן. תלתן של מעשר שני תיאכל צמחונין, ושל תרומה, בית שמאי אומרים כל מעשיה בטהרה,

שהנכד הישראלי נהנה משמן של תרומה, וזה כיון שפוקע קדושת התרומה כשסכים בשמן). לא נקל במעשר שני הקל? אמר להן רשב"י לא אין ראייה מתרומה, כיון שמה אם היקל בתרומה החמורה לעניין סיכה, כיון שזה מקום שהקל גם בכרשינין ובתלתן של תרומה שמאכילים אותם לבהמה, (כיון שעיקרו למאכל בהמה, אלא שזה נאכל ע"י הדין שיהא שם הותיר מידה, דהיינו שהוא בישל את התבשיל בשומים או בצלים של מע"ש, שיש בזה נפח, ועל דעתיה דרבי שמעון בן לקיש מדובר בסיפא והוא שיהא טעם שבחו ניכר בתבשיל.

הלכה ב

מתני' רבי שמעון אומר, אין סכין שמן של מעשר שני בירושלים, וחכמים מתירין. זה ודאי שרשב"י לא נחלק על הדין שמע"ש ניתן לסיכה, אלא כאן מדובר שאחד סך את גופו בשמן של מע"ש, והוא רוצה להניח לבנו "הטמא" להתגלגל עליו, ועי"ז יהיה עליו קצת שמן, ועל זה אומר רשב"י שזה אסור, שהרי יוצא שהבנו יסוך את גופו בשמן כשהוא טמא, וחכמים מתירים, כיון שאחרי שהוא סך את השמן, פוקע ממנו קדושת מע"ש, ואמרו לו חכמים לרבי שמעון, אם הקל בתרומה החמורה, (שם הסבא הכהן סך על גופו שמן של תרומה, שמותר לנכדו הישראלי להתגלגל עליו, הגם

שהנכד הישראלי נהנה משמן של תרומה, וזה כיון שפוקע קדושת התרומה כשסכים בשמן). לא נקל במעשר שני הקל? אמר להן רשב"י לא אין ראייה מתרומה, כיון שמה אם היקל בתרומה החמורה לעניין סיכה, כיון שזה מקום שהקל גם בכרשינין ובתלתן של תרומה שמאכילים אותם לבהמה, (כיון שעיקרו למאכל בהמה, אלא שזה נאכל ע"י הדין שיהא שם הותיר מידה, דהיינו שהוא בישל את התבשיל בשומים או בצלים של מע"ש, שיש בזה נפח, ועל דעתיה דרבי שמעון בן לקיש מדובר בסיפא והוא שיהא טעם שבחו ניכר בתבשיל.

שהנכד הישראלי נהנה משמן של תרומה, וזה כיון שפוקע קדושת התרומה כשסכים בשמן). לא נקל במעשר שני הקל? אמר להן רשב"י לא אין ראייה מתרומה, כיון שמה אם היקל בתרומה החמורה לעניין סיכה, כיון שזה מקום שהקל גם בכרשינין ובתלתן של תרומה שמאכילים אותם לבהמה, (כיון שעיקרו למאכל בהמה, אלא שזה נאכל ע"י הדין שיהא שם הותיר מידה, דהיינו שהוא בישל את התבשיל בשומים או בצלים של מע"ש, שיש בזה נפח, ועל דעתיה דרבי שמעון בן לקיש מדובר בסיפא והוא שיהא טעם שבחו ניכר בתבשיל.

הלכה ב

מתני' רבי שמעון אומר, אין סכין שמן של מעשר שני בירושלים, וחכמים מתירין. זה ודאי שרשב"י לא נחלק על הדין שמע"ש ניתן לסיכה, אלא כאן מדובר שאחד סך את גופו בשמן של מע"ש, והוא רוצה להניח לבנו "הטמא" להתגלגל עליו, ועי"ז יהיה עליו קצת שמן, ועל זה אומר רשב"י שזה אסור, שהרי יוצא שהבנו יסוך את גופו בשמן כשהוא טמא, וחכמים מתירים, כיון שאחרי שהוא סך את השמן, פוקע ממנו קדושת מע"ש, ואמרו לו חכמים לרבי שמעון, אם הקל בתרומה החמורה, (שם הסבא הכהן סך על גופו שמן של תרומה, שמותר לנכדו הישראלי להתגלגל עליו, הגם

מסכת פרק ב [ה"ב - דף יא] מעשר שני

חוץ מחפיפתה, ובית הלל אומרים כל מעשיה בטומאה, חוץ משרייתה. כרשיני מעשר שני יאכלו צמחונים, ונכנסין לירושלים ויוצאין, נטמאו, רבי טרפון אומר יתחלקו לעיסות, וחכמים אומרים יפדו. ושל תרומה, ב"ש אומרין שורין ושפין בטהרה, ומאכילין בטומאה, ובית הלל אומרים שורין בטהרה, ושפין ומאכילין בטומאה, שמאי אומר יאכלו צרד, רבי עקיבה אומר כל מעשיהן בטומאה.

גמ' אם הקל בתרומה וכו': מה הקילו בתרומה? כהדא דתני, סך הוא כהן שמן של תרומה, ומביא בן בתו של ישראל, ומעגלו על גבי מיעוי, ואינו חושש. **מקום** שהקל בכרשינין ובתלתן: אמר רבי יוחנן כאן השיבו דברי סופרים לדברי תורה.

תאכל צמחונין: כיני מתניתא מותרת להיאכל צמחונין.

ושמאי מחמיר ואומר שיאכלו צרד – יבש, דהיינו שהוא לא הוכשר לקבל טומאה, ורבי עקיבה אומר שכל מעשיהן של הכרשינים בטומאה. כיון שעיקרו עומד למאכל בהמה, לכך מותר לטמאות את הכרשינים.

גמ' אם הקל בתרומה וכו': מסבירה הגמ' במה הקילו בתרומה? זה כהדא דתני, סך הוא כהן שמן של תרומה ומביא בן בתו של ישראל ומעגלו – מגלגלו על גבי מיעוי, ואינו חושש, הגם שהנכד נהנה מהשמן של תרומה.

מקום שהקל בכרשינין ובתלתן: אמר רבי יוחנן כאן השיבו הוכיחו מדברי סופרים לדברי תורה. שהרי כל מה שהכרשינים או התלתן חייבים במעשרות, זה רק מדרבנן, ומוכיחים מזה לשמן שהוא חייב במעשרות מן התורה.

תאכל צמחונין: אומרת הגמ' כיני מתניתא כוונת המשנה היא שמותרת להיאכל צמחונין. וכמו שביארנו במשנה.

אותה מיד בזמן השרייה, א"כ חוששים שיבאו לזלזל לגמרי בזה, וזר יבוא לאכול את התלתן). חוץ מחפיפתה שיכולים לעשות אותה בטומאה, ובית הלל אומרים כל מעשיה בטומאה חוץ משרייתה, הגמ' תבאר במה נחלקו ב"ש וב"ה. וכן כרשיני מעשר שני יאכלו צמחונים כדלעיל. ויש עוד קולא בכרשינים, שהם נכנסין לירושלים ויוצאין, הגם שבאופן רגיל מע"ש שנכנס לירושלים אסור להוציאו, ואם הכרשינים נטמאו, רבי טרפון אומר יתחלקו לעיסות דהיינו שהוא מחלק אותם לפחות מכביצה, שאז הם לא מטמאים אחרים, והוא מערב כל חתיכה בעיסה אחרת של מע"ש, וחכמים אומרים יפדו. כמו כל מע"ש שנטמא, שהוא נפדה אפי' בירושלים. וכרשינים של תרומה, ב"ש אומרין שורין אותו במים לנקות אותו ושפין ומורידים ממנו את הקליפה בטהרה, ומאכילין לבהמה אפי' בטומאה, ובית הלל אומרים שורין בטהרה, ושפין ומאכילין בטומאה,

מסכת פרק ב [ה"ב - דף יא] מעשר שני

ב"ש אומרים כל מעשיה וכו': מה ביניהון? אמר רבי יונה שולה ביניהון, בית שמאי אומרים שולה בידים טהורות, ובית הלל אומרים שולה בידים טמאות. תני זו דברי רבי מאיר, אבל רבי יהודה אומר, בית שמאי אומרים כל מעשיה בטהרה, חוץ מחפיפתה. ובית הלל אומרים כל מעשיה בטומאה, חוץ משליתה. מה ביניהון? אמר רבי מתניא, מגיגה ביניהון, בית שמאי אומרים מוגג בידים טהורות, ובית הלל אומרים מוגג בידים טמאות.

נכנסין לירושלים ויוצאין: כדי לעשות עיסה ולחזור, כדי לעשות עיסה ולחזור. מתניתא דרבן שמעון בן גמליאל, דרשב"ג אמר אף הפירות נכנסין ויוצאין, דברי הכל היא, הכא קל הוא שהקילו בכרשינין.

ואח"כ שולים ומוציאים אותם מהמים, ואח"כ מקלפים את הקליפה ומייבשים את הכרשינים, ואח"כ היו רוחצים בזה.

נכנסין לירושלים ויוצאין: אומרת הגמ' שמותר להוציא את הכרשינים מירושלים רק **כדי לעשות** מהם **עיסה** אם מחוץ לעיר זה יותר בזול, ולחזור ולהחזיר אותה חזרה לירושלים, אבל אסור להוציא את הכרשינים ע"מ שהם ישארו מחוץ לעיר, וכן מותר להוציא רק קצת כרשינים **כדי לעשות** את העיסה מיד ולחזור. אבל אסור להוציא הרבה כרשינים חוץ לעיר, ע"מ לעשות מהם את העיסה כשהוא יצטרך, כיון שאסור לעכב אותם הרבה זמן חוץ לעיר. שואלת הגמ' האם **מתניתא** שמתירה להוציא את הכרשינים, היא **דרבן שמעון בן גמליאל, דרשב"ג** אמר שלא רק את המעות של מע"ש מותר להוציא מירושלים, אלא אף הפירות **נכנסין ויוצאין**, מתרצת הגמ' שהמשנה היא כדברי **הכל היא, והכא קל הוא שהקילו בכרשינין.**

ב"ש אומרים כל מעשיה וכו': שואלת הגמ' מה **ביניהון** הרי בין לב"ש ובין לב"ה השרייה צריכה להיות בטהרה, והחפיפה יכולה להיות בטומאה, וא"כ במה הם נחלקים? מתרצת הגמ' אמר רבי יונה שולה ביניהון, האם מותר להוציא את הכרשינים מהמים בטומאה או לא, שבית שמאי אומרים שהוא שולה בידים טהורות, ובית הלל אומרים שהוא שולה בידים טמאות.

תני זו דברי רבי מאיר, כך ר"מ מעמיד את המחלוקת של ב"ש וב"ה, אבל רבי יהודה אומר, שבית שמאי אומרים כל מעשיה בטהרה חוץ מחפיפתה, ובית הלל אומרים כל מעשיה בטומאה חוץ משליתה, שואלת הגמ' א"כ מה ביניהון במה ב"ש וב"ה נחלקים? מתרצת הגמ' אמר רבי מתניא, מגיגה קילוף הקליפה ביניהון, שבית שמאי אומרים שהוא מוגג – מקלף בידים טהורות, ובית הלל אומרים שהוא מוגג בידים טמאות. דהיינו בהתחלה שורים את כרשינים במים לנקות אותם מהעפר,

מסכת פרק ב [ה"ג - דף יא] מעשר שני

ר' טרפון אומר וכו': ובלבד בעיסה של כרשינין, ובלבד עיסה של מעשר שני. ר' גוריון בשם ר' יוסי בן חנינא, דברי ר' טרפון אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, אמר ר' יונה דברי חכמים הראוי לאוכל אדם אין פודין אותו לוכל בהמה, ושאינו ראוי לאוכל אדם, פודין אותו לוכל בהמה. רבי יצחק בר אלישיב בעי, לר' טרפון אף בגבולין לא יפדו, שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, אמר רבי יונה והוא שנטמאו.

הלכה ג

מתני' מעות חולין ומעות מע"ש שנתפזרו, מה שליקט - ליקט למעשר שני, עד שישלים, והשאר חולין. אם בלל וחפץ, לפי חשבון. זה הכלל, המתלקטים למעשר שני, והנבללין לפי חשבון.

כרשינים שנטמאו בירושלים? מתרצת הגמ' אמר רבי יונה כיון שחכמים נחלקים על ר"ט רק והוא שנטמאו. ולכך מזוללים בהם לפדות אותם לבהמה, אבל אם הם טהורים, גם חכמים מודים לר"ט, שאסור לפדות את הכרשינים לבהמה, ולכך המשנה מביאה את המחלוקת בנטמאו.

הלכה ג

מתני' מעות חולין ומעות מע"ש שהיו בשני ערימות שנתפזרו, והוא ליקט את המעות, א"כ מה שליקט - ליקט למעשר שני, עד שישלים, כשיעור מעות מע"ש, ורק השאר הם לחולין, והוא מתנה ואומר שאם המטבעות האלו הם של מע"ש מוטב, ואם לא, יהיו המטבעות של מע"ש הנמצאות בכל מקום שהוא, מחוללים על המטבעות האלו, ואם הוא בלל את כל המטבעות ואח"כ הם התפזרו, וליקט את מה שהוא מצא, אפי' שהוא הגביה מטבע מטבע, או שכשהוא הגביה את המטבעות, הוא חפץ

ר' טרפון אומר וכו': אומרת הגמ' ובלבד בעיסה של כרשינין כיון שעיקרו מאכל בהמה, לכך חכמים הקלו לחלק אותם לחלקים של פחות מכביצה, ובלבד שהוא יערב אותם בעיסה של מעשר שני. אבל שלא יערב אותם בעיסה של חולין כיון שאז זה יתבטל לגמרי. ר' גוריון בשם ר' יוסי בן חנינא אומר שהטעם של דברי ר' טרפון שאוסר לפדות את הכרשינים, כיון שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, והרי אם הוא יפדה את הכרשינים, מסתמא הוא יאכיל את זה לבהמה. אמר ר' יונה דברי חכמים המתירים לפדות את הכרשינים, כיון שדבר הראוי לאוכל אדם אין פודין אותו לוכל - למאכל בהמה, אבל ושאינו ראוי לאוכל אדם, כמו הכרשינים, (שהם נאכלים לאדם רק בדוחק). פודין אותו לוכל בהמה. רבי יצחק בר אלישיב בעי שאל, שלר' טרפון אף בגבולין לא יפדו את הכרשינים, כיון שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, וא"כ למה ר"ט מדבר רק לענין

מסכת פרק ב [ה"ג - דף יא] מעשר שני ט

סלע של מעשר שני ושל חולין שנתערבו, מביא בסלע מעות, ואומר סלע של מע"ש בכל מקום שהיא, מחוללת על המעות האלו, ובורר את היפה שבהן, ומחללן עליה, מפני שאמרו מחללין כסף על נחושת מדוחק, לא שיקיים כן, אלא חוזר ומחללן על הכסף.

בית שמאי אומרים, לא יעשה אדם את סלעיו דינרי זהב, ובית הלל מתירין, אמר ר' עקיבה אני עשיתי לרבן גמליאל ור' יהושע את כספם דינרי זהב.

גמ' מה שלקט וכו': אמר רבי זעירא כדי לשכר שני, שמא יאבדו השאר, ויהיו אלו שבידו תפוסין על השני. אמר רבי זעירא, וצריך להתנות ולומר, אם אלו

ומחללן מיד על המטבע מכסף. (והוא לא יכול לקחת את אחד הסלעים ולומר, שאם זה המע"ש מוטב, ואם זה של החולין, שהמע"ש יתחלל עליו, כיון ששניהם אותו סוג מטבע, א"כ זה לא דרך חילול.

בית שמאי אומרים לא יעשה לא יפרוט אדם את סלעיו של מע"ש לדינרי זהב, כיון שחוששים שהוא ימתין מלהעלות אותם לירושלים עד שיתמלא לו לדינר זהב, ובית הלל מתירין, כיון שלא חוששים לזה, אמר ר' עקיבה אני עשיתי לרבן גמליאל ור' יהושע את כספם – את המטבעות שלהם העשויות מכסף, לדינרי זהב. ומוכח מכאן שאפי' לכתחילה זה מותר.

גמ' מה שלקט וכו': אמר רבי זעירא שאנחנו אומרים מה שלקט, שזה למע"ש, זה כדי לשכר שני כדי שהמע"ש לא יפסיד, כיון שאנחנו חוששים שמא יאבדו השאר מהמעות, ולכך אמרו חכמים שיהיו המעות אלו שבידו, תפוסין על – בשביל המעשר שני, אבל לא שזה ודאי שייך למע"ש, ולכך אמר רבי זעירא, וצריך להתנות ולומר, אם אלו

אותם לתוך ידו שהתערבו כל המטבעות יחד, והוא לא מצא את כל המטבעות, כאן זה מתחלק לפי חשבון, דהיינו אם היה לו מאתיים מטבעות של מע"ש ומאה של חולין, והוא הגביה רק מאתיים, א"כ שתי שליש מהמטבעות שייכים למע"ש, ושליש לחולין, ואומרת המשנה זה הכלל, המתלקטים אם הוא ליקט מטבע מטבע, זה יהיה למעשר שני, כיון שאולי הוא ליקט את המע"ש, אבל והנבללין ואם הוא בלל ועירב את המטבעות, זה מתחלק לפי חשבון.

סלע של מעשר שני ושל חולין שנתערבו ביניהם, והוא רוצה להשתמש בסלע אחד, אבל הוא לא יודע איזה סלע הוא החולין, מביא בסלע מעות של נחושת, ואומר סלע של מע"ש הנמצא בכל מקום שהיא, מחוללת על המעות האלו, ומיד הוא בורר את הסלע היפה שבהן, ומחללן את המעות עליה על הסלע היפה, מפני שאמרו חכמים שמחללין מטבע מכסף של מע"ש על מטבע מנחושת מדוחק כשאין ברירה, כמו כאן, אבל לא שיקיים כן את המטבעות מנחושת, (כיון שהם יכולים להחליד), אלא חוזר

מסכת פרק ב [ה"ג - דף יב] מעשר שני

שלמטן שני, יהיו אלו שבידי תפוסין עליהן. אמר רבי יונה, והוא שליקט מיכן ומיכן, אבל אם ליקט על אומן כבולל וחופן הוא.

רבי יוסי בשם רבי פדייה, רבי יונה בשם חזקיה אין בלילה אלא ביין ושמן בלבד, רבי יוחנן אמר עד כזיתים נבללים. מתניתא פליגא על רבי יוחנן, אם כלל וחפן לפי חשבון, פתר לה עד כזיתים.

והנבללין לפי חשבון: רבי יוסי בר' בון בשם רבי חונא, כיני מתניתא הנבללין והנחפנין לפי חשבון.

מביא בסלע מעות וכו': תני, בן עזאי אומר שתיים, ר' זעירא אמר מה בחלמה, כד ייכל לעולא בר ישמעאל קופדא שמינה, למחר, אתא שאל ליה, אמר ליה

ורבי יוחנן אמר שגם דברים יבשים עד גודל של כזיתים הם נבללים. שואלת הגמ' שלכאור' מתניתא פליגא על רבי יוחנן, שהרי למדנו במשנה, שאם כלל וחפן זה לפי חשבון, והרי המשנה לא מחלקת באיזה גודל היו המטבעות, וא"כ לכאור' הדין הוא גם אם המטבעות גדולים מאוד, ודלא כר' יוחנן? (המשנה ודאי לא כחזקיה). מתרצת הגמ' שר' יוחנן פתר לה שמדובר במטבעות עד כזיתים.

והנבללין לפי חשבון: רבי יוסי בר' בון בשם רבי חונא, כיני מתניתא כוונת המשנה היא הנבללין והנחפנין לפי חשבון. הגם שלא מוזכר כאן "הנחפנים".

מביא בסלע מעות וכו': תני, בן עזאי אומר שתיים, שהוא צריך להביא מעות בשיעור של שתי הסלעים. אומרת הגמ' שר' זעירא אמר, שאני יאמר לכם מה ראיתי בחלמה – בחלום, כד ייכל שאני יאכיל לעולא בר ישמעאל קופדא שמינה – בשר שמן, למחר, אתא עולא בר ישמעאל ושאל ליה את ר' זעירא, ואמר ליה

שלמטן על הקרקע, שייכים למעשר שני, א"כ יהיו אלו שבידי תפוסין עליהן. והוא מחלל את מעות המע"ש בכל מקום שהם, על המעות שבידו. אמר רבי יונה, והוא שליקט את המעות מיכן ומיכן, רק אז כל המעות שייכים למע"ש, כיון שיתכן שהוא ליקט את המטבעות של המע"ש, אבל אם ליקט על אומן שורת מטבעות, שודאי שלא כל המטבעות שבשורה הם של מע"ש, א"כ כבולל וחופן הוא, והם יתחלקו לפי חשבון.

רבי יוסי בשם רבי פדייה, ורבי יונה בשם חזקיה אומרים, שאין בלילה אלא ביין ושמן בלבד, דהיינו שאם התערב יין או שמן מְשֻׁנָּה אחת יחד עם יין או שמן מְשֻׁנָּה אחרת, הוא יכול להפריש את התרו"מ מהעירוב, כיון שהם נבללו טוב, וא"כ הוא מפריש את המעשרות של כל שנה על עצמה, אבל אם התערב דברים יבשים כגון חיטים, הוא לא יכול להפריש את התרו"מ מהעירוב, כיון שהם לא מתערבים טוב, ואם הוא יפריש מהתערובת, יתכן שהוא מפריש משנה על חבירתה, ולכך הוא צריך לעשר ממקום אחר,

מסכת פרק ב [ה"ג - דף יב] מעשר שני מא

למה שתיים? א"ל מתוך שאַת אומר לו כן, אף הוא דוחק את עצמו ופודה אותה. ובורר את היפה וכו': חזקיה אומר, כשהוא מחללה, עושה אותה כרעה, וכשהוא מחלל עליה עושה אותה כיפה. והתנינן, בורר את היפה שבהן ומחללן עליה, ויבור את הרעה ויעשה אותה כיפה? אמר רבי יונה אני אומר היא היתה מעשר שני, מכל מקום לא יצאת לחולין? אמר רבי יונה, לא נתכוין לעשותה חולין ברורין, תדע לך שהוא כן דתנינן, לא שיקיים כן, אלא חוזר ומחללו על הכסף. מפני שאמרו וכו': רבי חגי אומר קומי רבי זעירא, ר' מנחם בשם רבי יוחנן, כל שאמרו בדמאי מחללין, בודאי מחללין אותו מדוחק. והתנינן מחללין כסף על נחושת מדוחק, הא כסף על כסף לא, רבי בא בר כהן אומר קומי רבי יונה, רבי אחא בשם רבי יוחנן, כל שאמרו בדמאי מחללין, בודאי עבר וחיללן -

יצאת לחולין? והרי הוא חילל אותה על המטבעות? מתרצת הגמ' אמר רבי יונה, כיון שהרי הוא לא נתכוין לעשותה חולין ברורין, לכך לא פקע ממנה שם מע"ש, תדע לך שהוא כן שהוא לא נתכוין לעשות אותה לחולין גמורים, דתנינן, לא שיקיים כן, אלא חוזר ומחללו על הכסף.

מפני שאמרו וכו': רבי חגי אומר קומי רבי זעירא, שר' מנחם אמר בשם רבי יוחנן, כל שאמרו בדמאי מחללין, במע"ש ודאי מחללין אותו מדוחק. שואלת הגמ' והתנינן אצלנו במשנה, שמחללין כסף על נחושת מדוחק, משמע הא כסף על כסף לא יכולים לחלל אפי' מדוחק, והרי בדמאי מחללים כסף על כסף, ונחושת על נחושת? אומרת הגמ' שרבי בא בר כהן אומר קומי רבי יונה שרבי אחא בשם רבי יוחנן שכך ר' יוחנן אומר, שכל שאמרו בדמאי מחללין בדיעבד, בודאי אם הוא עבר וחיללן -

למה בן עזאי אומר שהוא צריך להביא מעות בשיעור של שתיים? א"ל ר' זעירא כיון שמתוך שאַת אומר לו כן להביא מטבעות בשיעור של שתי סלעים, א"כ אף הוא דוחק את עצמו ופודה אותה. את המטבעות מיד. ובורר את היפה וכו': חזקיה אומר, שאם יש לאחד מטבע גרוע, אז כשהוא מחללה בירושלים והוא קונה בזה דברי מאכל, הוא עושה אותה כרעה - כשוויה, אבל וכשהוא מחלל עליה פירות של מע"ש, הוא עושה אותה כמטבע יפה, כיון שיש עליה שם של המטבע הזה, (מזלזלים בחילול מע"ש). שואלת הגמ' והתנינן, בורר את היפה שבהן ומחללן עליה, ולפי חזקיה, שהוא יבור את הרעה ויעשה אותה כמטבע יפה? אמר רבי יונה שכאן זה שונה, כיון שאני אומר שאולי המטבע היפה היא היתה של המעשר שני, שואלת הגמ' גם אם היא הייתה של המע"ש, אבל מכל מקום וכי לא

מב מסכת פרק ב [ה"ג - דף יב] מעשר שני

מחוללין, וכן אמר רבי יודן בן פזי, רבי שמעון בר בא בשם רבי יוחנן, כל שאמרו בדמאי מחללין, בוודאי עבר וחיללן מחוללין.

תני, ר' לעזר בר' שמעון אומר, כשם שמחללין כסף על נחושת, כך מחללין זהב על הכסף. א"ל רבי, מפני מה מחללין כסף על נחושת, שכן מחללין כסף על זהב, ויחללו זהב על כסף? שאין מחללין זהב על נחושת. אמר לו רבי לעזר בר' שמעון, שכן מעשר שני של זהב מחללין אותו על מעות שבירושלים. מדברי שניהם מחללין כסף על זהב, ואין מחללין זהב על נחושת.

ב"ש אומרים וכו': אמר רבי יוחנן, לא אמרו בית שמאי אלא בסוף, אבל בתחילה אף בית שמאי מודיי. מה טעמא דבית שמאי? הַכֶּסֶף, כסף ראשון ולא כסף שני.

זהב מחללין אותו על מעות נחושת שבירושלים. (ורבי סובר שאין הוכחה מיירושלים, כיון שבירושלים מחללים כסף על פירות). ואומרת הגמ' שמדברי שניהם נלמד שמחללין כסף על זהב, ואין מחללין זהב על נחושת. שהרי רבי כן הקשה לר"א בר"ש, ומשמע מתשובת ר"א בר"ש, שהוא מודה לרבי בזה.

ב"ש אומרים וכו': אמר רבי יוחנן, לא אמרו בית שמאי שלא יעשה אדם את דמי המע"ש, דינרי זהב, אלא בסוף דהיינו שהוא רוצה לחלל את מטבעות הכסף על דינרי זהב, אבל בתחילה שהוא רוצה לחלל את פירות המע"ש על דינרי זהב, אף בית שמאי מודיי שמותר, ואומרת הגמ' מה טעמא דבית שמאי? כיון שב"ש אומרים שאסור לחלל את הדמי מע"ש על מטבעות אחרים, שהרי כתוב, וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף שמשמע שצריך לצרור ולהביא את הכסף ראשון – את כסף פדיון עצמו, ולא כסף שני, ולכן אסור לחלל את הכסף הזה על מטבעות אחרים,

מחוללין, וכן אמר רבי יודן בן פזי ורבי שמעון בר בא בשם רבי יוחנן אומרים, שכל שאמרו בדמאי מחללין, בוודאי עבר וחיללן מחוללין. אבל לא מחללים עליהם לכתחילה אפי' לא מדוחק.

תני, ר' לעזר בר' שמעון אומר, כשם שמחללין כסף על נחושת מדוחק, (הגם שנחושת כלפי כסף, זה כפרי כלפי כסף), כך מחללין זהב על הכסף מדוחק, (הגם שכסף כלפי זהב, זה כפרי כלפי כסף). א"ל רבי לר"א בר"ש, שלא יכולים לחלל זהב על הכסף, ואני יאמר לך מפני מה מחללין כסף על נחושת, שכן מחללין כסף על דינרי זהב, וכיון שמטבעות כסף מיועדים לפריטה, לכך יכולים לחלל אותם גם על מטבעות נחושת, אבל וכי יחללו זהב על כסף, שאין מחללין זהב על נחושת, וכיון שמטבעות זהב לא מיועדים לפריטה, א"כ לא יוכלו לחלל אותם על הכסף, אמר לו רבי לעזר בר' שמעון לרבי, שגם מטבעות זהב מיועדים לפריטה על נחושת, שכן מעשר שני של

והתנינן הפורט סלע ממעות מעשר שני, וסברין מימר כיני מתני' המצרף סלע ממעות מעשר שני, מאי כדון, טעמא דבית שמאי עד כסף. רבי שמעון בן לקיש אמר, בין בתחלה בין בסוף, בית שמאי פליגין. מה טעמא דבית שמאי? כסף ולא זהב, ואימא כסף ולא נחושת? והתנינן הפורט סלע ממעות מעשר שני, וסברין מימר כיני מתניתא המצרף סלע ממעות מעשר שני, מאי כדון? טעמא דבית שמאי, היא כסף היא נחושת, אבל לא זהב.

הלכה ד

מתני' הפורט סלע ממעות מעשר שני, בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות.

פליגין, שואלת הגמ' מה טעמא דבית שמאי? מתרצת הגמ' שב"ש אומרים שכיון שכתוב "וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף" א"כ משמע שצריך לחלל דוקא על כסף ולא על זהב, שואלת הגמ' א"כ ואימא שצריך לחלל דוקא על כסף ולא על הנחושת? והרי התנינן הפורט סלע ממעות מעשר שני, וסברין מימר כיני מתניתא המצרף סלע ממעות מעשר שני, וא"כ מוכח שגם ב"ש מודים שיכולים לחלל על מטבעות נחושת? וא"כ מאי כדון מה עכשיו? מתרצת הגמ' שטעמא דבית שמאי, שהיא כסף היא נחושת, שנחושת הוא בכלל כסף, אבל לא זהב.

הלכה ד

מתני' הפורט סלע ממעות מעשר שני המצרף את המטבעות נחושת שבידו לסלע מכסף, (פריטה זה שהוא מחליף מטבע גדול למטבעות קטנים, ומצרף זה שהוא מחליף מטבעות קטנים למטבע גדול) חוץ לירושלים, בית שמאי אומרים שהוא יצרף בכל הסלע מעות, כדי שלא יתקלקלו

שואלת הגמ' והתנינן הפורט סלע ממעות מעשר שני בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות, וסברין מימר והסברנו שכיני מתני' שכוונת המשנה היא, שהוא מצרף סלע ממעות מעשר שני, שיש לאותו אחד הרבה מטבעות נחושת של מע"ש, והוא מצרף אותם לסלע של כסף, וא"כ מוכח מכאן, שגם ב"ש סוברים שלא צריך להביא את המעות הראשונות לירושלים? וא"כ מאי כדון מה עכשיו? מתרצת הגמ' שזה לא קשה על ר' יוחנן, כיון שטעמא דבית שמאי שער מטבעות של כסף יכולים לחלל מטבעות על מטבעות אחרים, כיון שהרי כתוב בפסוק "וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף", (שמשמע שהוא יביא מטבעות של כסף), ולכך הוא יכול לצרף מטבעות נחושת למטבעות של כסף, אבל אם יש לו כבר מטבעות של כסף, הוא לא יכול לחלל אותם על מטבעות של זהב, כיון שכתוב "וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף" ומשמע שהוא יצרור את הכסף הראשון, אבל באמת יכולים לפדות מע"ש על מטבעות של זהב. ורבי שמעון בן לקיש אמר, שבין בתחלה בין בסוף בית שמאי

מסכת פרק ב [ה"ד - דף יג] מעשר שני מד

ובית הלל אומרים בשקל כסף, ובשקל מעות. רבי מאיר אומר אין מחללין כסף ופירות על כסף, וחכמים מתירין.

הפורט סלע של מעשר שני בירושלים, בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות. ובית הלל אומרים בשקל כסף, ובשקל מעות. הדנים לפני חכמים אומרים בשלשה דינרי כסף, ובדינר מעות. רבי עקיבה אומר בשלשה דינרין כסף, וברביעית. רבי טרפון אומר ארבע אספרי כסף. שמאי אומר יניחנה בחנות, ויאכל כנגדה. **מי** שהיו מקצת בניו טמאין ומקצת בניו טהורים, מניח את הסלע ואומר, מה שהטהורין שותין, סלע זו מחוללת עליו, נמצאו טמאין וטהורין שותין מכד אחד.

הדנים לפני חכמים אומרים שהוא פורט את הסלע בשלשה דינרי כסף ובדינר מעות, (דהיינו שהוא פורט רק רבע סלע), רבי עקיבה אומר שהוא פורט את הסלע בשלשה דינרין כסף, וברביעית רבע ממנה מעות, והשאר כסף, (דהיינו שהוא פורט רק אחד חלקי שש עשרה, של הסלע), רבי טרפון אומר שהוא פורט את הסלע בשלשה דינרי כסף, ובדינר הרביעי הוא לוקח ארבע אספרי כסף ורק את האספר החמישי (בכל דינר כסף, יש חמישה אספרים), הוא פורט למטבעות נחושת, (דהיינו שהוא פורט רק אחד חלקי עשרים מסלע), שמאי אומר שהוא לא יפרוט את הסלע, אלא יניחנה בחנות, ויאכל כנגדה. (הגמ' תבאר את דברי שמאי).

מי שהיו מקצת בניו טמאין ומקצת בניו טהורים, והוא רוצה לחלל את המטבע של מע"ש על מה שהם אוכלים ושותים, א"כ הוא מניח את הסלע של מע"ש ואומר, מה שהטהורין שותין, הסלע הזו תהיה מחוללת עליו, א"כ נמצאו טמאין וטהורין שותין מכד אחד. כיון שרק מה שהטהורים שותים מתקדש בקדושת מע"ש.

המטבעות נחושת שבידו, ובית הלל אומרים שהוא יצרף בשווי של שקל למטבע כסף, ובשווי של שקל שישאיר בידו מעות של נחושת, כיון שאם כולם יפרטו את כל המטבעות נחושת שבידם, א"כ כשיבאו לפרוט בירושלים את הסלעים למטבעות, יהיה חסר מטבעות נחושת, וא"כ מטבעות הנחושת יתייקרו, ולכך אומרים ב"ה, שכל אחד יביא איתו קצת מטבעות נחושת. רבי מאיר אומר אין מחללין כסף ופירות ביחד על כסף אחר, כיון שלא מחללים כסף על כסף, וחכמים מתירין. הגמ' תבאר את המחלוקת.

הפורט סלע של מעשר שני בירושלים, בית שמאי אומרים שהוא יפרוט בכל הסלע למעות כדי שהוא לא ישלם לשולחני על הפריטה פעמיים, ובית הלל אומרים שהוא יחליף את הסלע בשקל של כסף, ובשווי של שקל למעות – מטבעות נחושת, כיון שיתכן שהוא לא יצטרך להשתמש בכל המטבעות נחושת כשהוא נמצא בירושלים, וא"כ הוא יפקיד את המטבעות שנשארו לו אצל אחד הגרים בירושלים עד שיעלה לרגל הבא, ויש חשש שבנתיים המטבעות יתקלקלו,

מסכת פרק ב [ה"ד - דף יד] מעשר שני

גמ' ר"מ אומר אין מחללין וכו': רבי שמעון בן לקיש אמר, מה פליגינן רבי מאיר ורבנן, בפירות שאין בהן כדי כסף, אבל בפירות שיש בהן כדי כסף, אף רבנן מודיי, חצי דינר כסף וחצי דינר פירות, מותר, דינר כסף ודינר פירות, אסור, כל שכן שני דינרי כסף ושני דינרי פירות, שאסור.

הדנים לפני חכמים: אלו הן הדנין - בן עזאי ובן זומא. אלו הן התלמידים - חנינא בן חכינאי ורבי אלעזר בן מתיא. עדה קדושה - רבי יוסי בן המשולם ורבי שמעון בן מנסיא.

שמאי אומר וכו': מאי טעמא דשמאי? שמא ישכח ויעשה אותן חולין.

מה שהטהורים שותים וכו': מה נן קיימין, אם באומר מכבר, משקה מעורב הוא, ואם באומר לכשישתה, למפרע חולין שתו? אלא כי נן קיימין, באומר מכבר לכשישתה.

דשמאי והרי בפסוק כתוב מפורש ונתתה הפסוק בכל אשר תאנה נפשך וכו', מתרצת הגמ' ששמאי חושש שאם יהיה לו מטבעות בכיס, **שמא ישכח ויעשה אותן** - הוא יוציא אותם לחולין. לכך שיניח את המטבע אצל החנוני ויאכל כנגדו.

מה שהטהורים שותים וכו': שואלת הגמ' מה נן קיימין באיזה אופן הוא מחלל את הסלע על היין שהטהורים שותים? **אם באומר** שקדושת הסלע תעבור ליין **מכבר** - עוד לפני ששתו, א"כ **משקה** הקדוש בקדושת מע"ש **מעורב הוא** ביין, וא"כ הטמאים לא יוכלו לשתות מהיין, **ואם באומר** שקדושת הסלע תעבור ליין **לכשישתה** - אחרי שהטהורים שתו את היין, א"כ הרי **למפרע** בהתחלה **חולין שתו**, ולא יכולים להחיל את קדושת המע"ש על מה ששתו כבר, **אלא כי נן קיימין** כאן מדובר **באומר מכבר לכשישתה**, דהיינו שקדושת הסלע תתחלל על היין עכשיו, על מה שהטהורים ישתו, (מכאן ולהבא ולמפרע).

גמ' ר"מ אומר אין מחללין וכו': רבי שמעון בן לקיש אמר, מה פליגינן - היכן המחלוקת בין רבי מאיר ורבנן, דוקא בפירות שאין בהן כדי דינר כסף, והוא רוצה לצרף את הפירות יחד עם המטבע, כדי שיהיה לו כדי דינר של כסף, ורק בזה חכמים מתירים, אבל בפירות שיש בהן כדי כסף, אף רבנן מודיי שאסור לחלל כסף על כסף, ולכך אם יש לו חצי דינר כסף וחצי דינר פירות, מותר, אבל אם יש לו דינר כסף ודינר פירות, והוא רוצה לחלל אותם על שקל, אסור, וכל שכן אם יש לו שני דינרי כסף ושני דינרי פירות, והוא רוצה לחלל אותם על סלע, שאסור.

הדנים לפני חכמים: אומרת הגמ' אלו הן הדנין - בן עזאי ובן זומא, אלו הן התלמידים - חנינא בן חכינאי ורבי אלעזר בן מתיא, עדה קדושה זה רבי יוסי בן המשולם ורבי שמעון בן מנסיא. **שמאי** אומר וכו': שואלת הגמ' מאי טעמא

מסכת פרק ב [ה"ד - דף יד] מעשר שני

מו

בטמאין טמא מת, שאין כלי חרס מיטמא מאחוריו, אבל בטמאין טומאת זיבה, שהזב מיטמא בהיסט, לא בדא. כשאין אחר מערה, אבל אם יש אחר מערה, אפילו טמאין טומאת זיבה.

הדרן עלך פרק מעשר שני ניתן

ע"י שהם מסיטים את הכד, ומה שאמרנו שהבנים טמאים רק בטומאת מת ולא בטומאת זיבה, זה דוקא כשאין אחר מערה את היין, אבל אם יש אחר מערה מהכד, א"כ אפילו אם הם טמאין בטומאת זיבה. אין בעיה.

הדרן עלך בלי נדר פרק מעשר שני ניתן

ואומרת הגמ' שמדובר כאן בטמאין - שהבנים טמאים בטמא מת, שאין כלי חרס מיטמא מאחוריו, ולכך גם הטמאים יכולים למזוג את היין, אבל בטמאין טומאת זיבה, שהזב מיטמא בהיסט, לא בדא, לא מדובר כאן במשנה, כיון שהם לא יוכלו למזוג את בעצמם את היין, שהרי הם יטמאו את היין

פרק ג

הלכה א

מתני' לא יאמר אדם לחבירו, העל את הפירות האלו לירושלים לחלק, אלא אומר לו, העלם שנאכלם ושנשתם בירושלים, ונותנין זה לזה מתנת חנם. **גמ'** לא יאמר אדם לחבירו וכו': מה בין האומר שנאכלם ונשתם לאומר לחלק? רבי זעירא בשם רבי יונתן מהלכות של עימעום היא.

תמן תנינן האומר לפועל, הֵא לך איסר זה ולקוט לי ירק היום, שכרו מותר, לקט לי בו ירק היום, שכרו אסור, לקח מן הנחתום כבר בפונדיון, ואמר לו כשאלקוט ירקות שדה, אביא לך מותר, לקח ממנו סתם, לא ישלם דמי שביעית,

הלכה א

מתני' לא יאמר אדם לחבירו, העל את הפירות האלו הקדושים בקדושת מע"ש לירושלים, לחלק ע"מ שתקבל חלק מהם, (כיון שזה כפורע חובו ממעות מע"ש), אלא אומר לו, העלם שנאכלם ושנשתם יחד בירושלים, וא"כ זה כמתנת חנם. ונותנין זה לזה מתנת חנם. כמבואר בריש המסכתא.

גמ' לא יאמר אדם לחבירו וכו': שואלת הגמ' מה בין האומר שנאכלם ונשתם לאומר לחלק? ולמה אם הוא אומר לו ע"מ לחלק, זה מותר? אומרת הגמ' רבי זעירא בשם רבי יונתן אמר, שזה מהלכות של עימעום – גמגום היא. וקשה להסביר למה זה מותר, אלא חכמים התיירו, מכיון שהוא לא אמר לו מפורש שיקבל חלק, לכך זה כמו שהוא נותן לו מתנת חנם.

וכיון שהבאנו דבר אחד, שהוא מההלכות המגומגמות, לכך מביאים עוד כמה הלכות כאלו.

תמן במסכת שביעית תנינן האומר לפועל, הֵא לך איסר זה קח את המטבע הזה, ולקוט לי ירק היום, שכרו מותר – המטבע לא קדוש בקדושת שביעית, אבל אם הוא אמר לפועל, לקט לי בו ירק היום, שכרו אסור – המטבע קדוש בקדושת שביעית, (מותר לפועל לקחת את השכר). ואם אחד לקח – קנה מן הנחתום כבר בפונדיון, ואמר לו הקונה לנחתום, כשאלקוט ירקות מהשדה, אביא לך בעבור הלחם, מותר, כיון שהוא מחליף פירות שביעית בלחם, (הלחם אומנם יהיה קדוש בקדושת שביעית, שהרי הוא החליף את הלחם בפירות, אבל מותר לעשות את זה), אבל אם הוא לקח ממנו את הלחם סתם, וא"כ הקונה חייב לנחתום פונדיון, לא ישלם מדמי – מירק של שביעית,

מסכת פרק ג [ה"א - דף יד] מעשר שני

שאינן פורעין חוב מדמי שביעית. מה בין האומר לקוט לי, ובין האומר לקוט לי בו?
רבי אבין בשם רבי יוסי בן חנינא, מהלכות של עימעום היא.

תמן תנינן, שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן, ובלבד שלא יאמר לו הלויני, מה
בין האומר הלויני לבין האומר השאילני? אמר ר' זעירא בשם רבי יונתן,
מהלכות של עמעום היא.

פיתן, רבי יעקב בר אחא בשם רבי יונתן עוד היא מהלכות של עימעום היא. אמר
רבי יוסי, קשייתה קומי רבי יעקב בר אחא, מהו מהלכות של עימעום?
כך אני אומר, במקום שפת ישראל מצויה, בדין היה שתהא פת גוים אסורה,
ועימעמו עליה, והתירוה, או במקום שאין פת ישראל מצויה, בדין היה שתהא פת
גוים מותרת, ועימעמו עליה, ואסרוה? אמר רבי מנא, ויש עימעום לאיסור? ופת

לכך אין חשש שהוא יבוא לכתוב על זה
שטר).

פיתן של נכרים, רבי יעקב בר אחא בשם
רבי יונתן אומר, עוד היא שזה ג"כ
מהלכות של עימעום היא, אמר רבי
יוסי, קשייתה קומי שאלתי את רבי יעקב
בר אחא, מהו מה כוונה כאן שזה מהלכות
של עימעום? האם כך אני הייתי אומר,
שבמקום שפת ישראל מצויה, בדין היה
שתהא פת גוים אסורה, אבל ועימעמו
עליה, והתירוה, או שכך היינו אומרים
שבמקום שאין פת ישראל מצויה, בדין
היה שתהא פת גוים מותרת, אבל
ועימעמו עליה, ואסרוה? אמר רבי מנא,
ויש עימעום לאיסור? וכי שייך לשון עמעום
להחמיר, שהרי במקום שלא יודעים מה
לעשות, צריך להחמיר, ורק לעניין להקל,
שייך לומר שאומנם חכמים גמגמו בדבר,
ואעפ"כ הם התירו, ועוד שואל ר' מנא, למה
היינו אומרים שבמקום שאין פת ישראל,
שיהיה מותר לאכול פת עכו"ם, וכי פת עכו"ם

כיון שאינן פורעין חוב מדמי שביעית,
שהרי זה דומה לסחורה. וא"כ שואלת הגמ'
מה בין האומר לקוט לי, שהשכר לא קדוש,
ובין האומר לקוט לי בו, שהשכר קדוש?
אומר רבי אבין בשם רבי יוסי בן חנינא,
שקשה להסביר את החילוק, וזה מהלכות
של עימעום – של גמגום היא. (והחילוק
הוא, שאם הוא אומר לו לקוט לי ירק, הוא
משלם לפועל על העבודה, ואם הוא אומר לו
לקוט לי "בו" ירק, הוא משלם על הירק).

תמן במסכת שבת תנינן, שואל אדם
מחבירו בשבת, כדי יין וכדי שמן, אבל
ובלבד שלא יאמר לו הלויני, וקשה מה
בין האומר הלויני שזה מותר, לבין האומר
השאילני שזה אסור, וגם כאן אמר ר'
זעירא בשם רבי יונתן, מהלכות של
עימעום היא. (והחילוק הוא, שאם הוא
אומר לו בלשון של הלואה, א"כ יש חשש
שיבוא לכתוב על זה שטר, כיון שבד"כ
הלואה זה לזמן ארוך, אבל אם הוא אמר
לו בלשון של השאלה, שזה לזמן קצר,

לא כתבשילי גוים היא? כך אני אומר, במקום שאין תבשילי ישראל מצויין, בדין הוא שיהא תבשילי גוים מותרים, ועמעמו עליה ואסרום? אלא כן הוא, במקום שאין פת ישראל מצויה, בדין שתהא פת גוים אסורה, אלא שעמעמו עליה והתירוהו, מפני חיי נפש. רבנן דקיסרין בשם רבי יעקב בר אחא כדברי מי שהוא מתיר, ובלבד מן הפלטר ולא עבדין כן.

תני, לא יאמר אדם לחבירו בירושלים הילך יין ותן לי שמן, אמר רבי לעזר דרבי יודה ודרבי נחמיה היא, מה נן קיימין אם בהוא דאמר ליה הא לך הב לי,

והם לא אכלו פת עכו"ם, גם במקום שאין פת ישראל,

תני לא יאמר אדם לחבירו בירושלים הילך יין של מע"ש ותן לי שמן, אמר רבי לעזר לכאו' דרבי יודה ודרבי נחמיה היא, שהרי למדנו לעיל שאם אחד קונה בשביעית מהנחתום לחם, והקונה אמר למוכר כשאלקוט ירקות מהשדה אביא לך בעבור הלחם, מותר, ולמדנו על זה בברייתא שר' יהודה ור' נחמיה אוסרים, ומבינה הגמ' שהמחלוקת היא האם זה נקרא חליפין או לא, וא"כ גם כאן שהברייתא אוסרת להחליף את היין של מע"ש בשמן, לכאו' זה רק כר' יהודה ור' נחמיה, אבל לחכמים זה יהיה מותר, חוזרת הגמ' ואומרת, שהברייתא כאן היא לכו"ע, כיון שזה חליפין שזה אסור במע"ש, והמחלוקת לענין הנחתום זה מחלוקת אחרת, שהרי בשביעית החליפין מותרים, (הלחם יהיה קדוש בקדושת שביעית). ומבארת הגמ' את המחלוקת, **מה נן קיימין** באיזה אופן הקונה אמר לנחתום, **אם בהוא דאמר ליה**, אם הקונה אמר למוכר, **הא לך** ירקות של שביעית, **והב לי** ככר לחם,

זה לא כתבשילי גוים היא? וכי כך אני אומר, בבשולי עכו"ם, שבמקום שאין תבשילי ישראל מצויין, בדין הוא שיהא תבשילי גוים מותרים, ועמעמו עליה ואסרום? ודאי שלא, שהרי כיון שחכמים אסרו בבשולי עכו"ם, האיסור הוא בכל מקום, וא"כ גם לענין פת עכו"ם, האיסור הוא בכל מקום? אלא אומר ר' מנא, שהכוונה שפת עכו"ם זה הלכה מעומעמת, כיון **שאלא כן** הוא צריך להיות, שגם במקום שאין פת ישראל מצויה, בדין שתהא פת גוים אסורה, אלא שעמעמו עליה והתירוהו, ולמה? מפני חיי נפש. שלא יבואו לידי סכנה, ולכן התירו רק בפת גוים, ולא בבשולי גוים. **רבנן דקיסרין בשם רבי יעקב בר אחא** אמרו **כדברי מי שהוא מתיר** פת עכו"ם במקום שלא מצוי פת ישראל, אבל **ובלבד מן הפלטר** מן האופה לכל בני העיר, ולא מבעה"ב, כיון שבבעה"ב יש יותר חשש שמא הוא יתחבר איתו, ויבוא להתחתן עם בתו, ואומרת הגמ' אבל רבנן דקיסרי החמירו על עצמם **ולא עבדין כן**,

מסכת פרק ג [ה"א - דף יד] מעשר שני

דברי הכל מותר, הב לי ואפשר שאנא יהיב לך, דברי הכל אסור, אלא כי נן קיימין בהוא דאמר ליה הב לי ובריא לי אנא יהב לך, רבי יודה ורבי נחמיה אוסרים, שאין ירקות השדה מצויין, ורבנן מתירין, שירקות השדה מצויין.

אלא אומר לו וכו': משהעלה אותן, מהו שיאמר לו טול חלקך ואני חלקי? מהו שיאמר לו טול חבית של יין זו, ואנו אוכלין חבית שמן שיש לי שם? לית פשיטא לך דהיא מותר. אף במעשר בהמה כן, מהו שיאמר לו העל בהמה זו ואנו אוכלים בשר שחומה שיש לי שם? מעשר שני על ידי שמכירתו מותרת, את אמר מותר, מעשר בהמה, על ידי שאין מכירתו מותרת, הרי את אמר אסור, מהו שיאמר לו העל בהמה וחיה זו, ואנו אוכלין בשר שחומה שיש לי שם?

לו – לשליח, טול חלקך ואני חלקי? האם זה נראה שהוא פורע את חובו ממע"ש, או שכיון שלפני שהשליח העלה את הפירות, המשלח אמר לו, העלם כדי שנאכלם בירושלים, זה מותר. עוד שואלת הגמ' מהו שיאמר לו לשליח טול חבית של יין זו, ואנו אוכלין חבית שמן שיש לי שם בירושלים? חוזרת הגמ' ופושטת ואומרת לית פשיטא לך דהיא מותרת, וודאי שהדברים האלו מותרים, כיון שבתחילה הוא לא אמר לו בלשון של שכירות, אבל שואלת הגמ' האם אף במעשר בהמה מותר לעשות כן, מהו שיאמר לו העל בהמה זו ואנו אוכלים בשר שחומה שיש לי שם? והשאלה היא אולי רק במעשר שני זה מותר, כיון שעל ידי שמכירתו מותרת, לכך את אמר שזה מותר, אבל מעשר בהמה, על ידי שאין מכירתו מותרת, א"כ אולי הרי את אמר שאסור לומר לשליח לעלות את המעשר בהמה ע"מ לאכול בשר שחומה בירושלים, כיון שזה כמכירה, עוד שואלת הגמ' מהו שיאמר לו העל מעשר בהמה וחיה זו, ואנו אוכלין בשר שחומה שיש לי שם. האם זה מותר

במקרה הזה לדברי הכל מותר, ואם הקונה אמר לנחתום הב לי ככר לחם ואפשר שאנא יהיב לך ירקות, במקרה הזה לדברי הכל אסור, כיון שהקונה לא בטוח שימצא ירקות בשדה, וא"כ בעצם המכירה היתה על סמך תשלום של כסף, ואם הקונה יביא לנחתום ירקות של שביעית, הוא פורע את חובו בפירות שביעית, אלא כי נן קיימין אלא המחלוקת היא בהוא דאמר ליה שהקונה אומר לנחתום הב לי ככר לחם ובריא לי שאנא יהב לך ירקות מהשדה, רבי יודה ורבי נחמיה אוסרים, כיון שאין ירקות השדה מצויין וא"כ הנחתום לא סמך את דעתו שיהיה לקונה ירקות, ובעצם המכירה היתה על סמך תשלום של כסף, ואם הקונה יביא ירקות לנחתום, הוא פורע את חובו בפירות שביעית, ורבנן מתירין כיון שירקות השדה מצויין למי שיטרח להביא, וא"כ בעצם הוא מחליף את הלחם בירקות ולכך זה מותר.

אלא אומר לו וכו': שואלת הגמ' משהעלה אותן – האם אחרי שהשליח העלה את הפירות לירושלים, מהו שיאמר בעל הפירות

הלכה ב

מתני' אין לוקחין תרומה בכסף מעשר, מפני שהוא ממעט באכילתו, ור"ש מתיר, אמר להן ר' שמעון, אם היקל בזבחי שלמים, שהוא מביאן לידי פיגול ונותר, לא ניקל בתרומה? אמרו לו, מה אם היקל בזבחי שלמים, שכן מותרים לזרים, ניקל בתרומה שהיא אסורה לזרים?!

גמ' אין לוקחים תרומה וכו': תני, שלא יבוא לידי פסול. מהו לידי פסול? אמר רבי יונה שנפסל בטבול יום, לאוכלו אין את יכול, שהוא טמא דבר תורה, לפדותו אין את יכול, שהוא טהור דבר תורה, הוי שלא יבוא לידי פסול.

מהו ממעט באכילתו? תרומה אסורה לזרים, מעשר שני מותר לזרים, תרומה אסורה בטבול יום, מעשר שני מותר בטבול יום. וכשם שהוא ממעט באכילתו,

גמ' אין לוקחים תרומה וכו': תני, שלא יבוא לידי פסול, אומרת הגמ' מהו לידי פסול? אמר רבי יונה שיש חשש שהמ"ש יהיה נפסל בטבול יום, והרי לאוכלו אין את יכול, כיון שהוא טמא דבר תורה, (הרי תרומה נפסלת בטבול יום), ולפדותו אין את יכול, כיון שכלפי המע"ש הוא טהור דבר תורה, (מע"ש מותר בטבול יום), וכיון שאין פסול בפירות מחמת המע"ש, הוא לא יכול לפדות את הפירות, הוי – וזהו שאמרו, שאסור לקנות תרומה מכסף מע"ש שלא יבוא לידי פסול אם הוא יגע בטבול יום.

ואומרת הגמ' מהו ממעט באכילתו המוזכר במשנה? תרומה הרי היא אסורה לזרים, ומעשר שני מותר לזרים, וכן תרומה אסורה בטבול יום, ומעשר שני מותר בטבול יום. שואלת הגמ' למה המשנה מתייחסת רק להפסד של המע"ש, והרי כשם שהוא ממעט באכילתו של המע"ש,

כיון שזה בהבלעה, שהרי הוא טורח בהעלאת החיה, או שזה גם אסור, (הגמ' לא פושטת את הספק).

הלכה ב

מתני' אין לוקחין תרומה בכסף מעשר, מפני שהוא ממעט באכילתו שהרי תרומה נאכלת רק לכהנים, וא"כ הוא ממעט באכילת המעשר, ור"ש מתיר, אמר להן ר' שמעון, אם היקל בזבחי שלמים שמותר לקנות שלמים מכסף מע"ש, הגם שהוא מביאן לידי פיגול ונותר, לא ניקל בתרומה? אמרו לו, מה אם היקל בזבחי שלמים שכן מותרים לזרים והרי הם מצויים, וא"כ מסתבר שהשלמים לא יבאו לידי נותר, ניקל בתרומה שהיא אסורה לזרים? וא"כ יש חשש שהוא לא ימצא כהנים עד שזה יתקלקל, וא"כ הוא מביא את המעשר לידי הפסד.

מסכת פרק ג [ה"ב - דף טו] מעשר שני נב

כך הוא ממעט באכילתה? תרומה מותרת לאונן, מעשר שני אסור לאונן, תרומה אינה טעונה מחיצה, מעשר שני טעון מחיצה, אשכח תני מפני שהוא ממעט באכילתו ובאכילתה.

ור"ש מתיר: תני, אין לוקחים שביעית מכסף מע"ש, אמר רבי יוסי במחלוקת, אמר רבי יונה דברי הכל היא, אוכלי תרומה זריזין הן. התיב רבי חנניה קומי רבי מנא, והתנינן, נתערב בבכורות, רבי שמעון אומר אם חבורת כהנים יאכלו, ותני עלה יאכלו כחמור שבהן, אמר ליה אוכלי פסחים בשעתן, זריזין הן כאוכלי תרומה, תדע לך שהוא כן, דתנינן, אין צולין בשר בצל וביצה, אלא כדי שיצולו מבעוד יום, ותנינן, משלשלין את הפסח לתנור עם השיכה.

קומי רבי מנא, והתנינן, הפסח שנתערב בבכורות, רבי שמעון אומר אם חבורת כהנים היתה מנויה על הפסח, שזריקת דמם שווה, א"כ יקריבו אותם ויִתְּנוּ שכל קרבן יהיה לשם מה שהוא, ויאכלו, ותני עלה יאכלו כחמור שבהן, דהיינו רק לכהנים ובליל הסדר, הגם שהוא ממעט בזמן אכילת הבכורות (הבכור נאכל לשני ימים), וא"כ מוכח מכאן שרשב"י לא חושש שמתמעט זמן אכילת הקדשים, וא"כ צריך להיות שרשב"י יתיר לקנות פירות שביעית ממעות מע"ש? אמר ליה ר' מנא שגם רשב"י חושש להפסד הקדשים, אלא שאוכלי פסחים בשעתן, זריזין הן כאוכלי תרומה, והכהנים ידאגו לאכול את הקרבנות, והם לא יבאו לידי נותר, תדע לך שהוא כן, שבזמן אכילת הפסח נמצאים זריזים, שיפקחו שהכל ילך על הצד הטוב, דתנינן, אין צולין בשר בצל וביצה בערב שבת, אלא כדי שיצולו מבעוד יום, כיון שחוששים שמא יבאו לחתות בגחלים, אבל ותנינן, משלשלין את הפסח לתנור עם השיכה, ולא חוששים שיבאו לחתות

כך הוא ממעט באכילתה של התרומה, כשהוא קונה אותה במעות מע"ש, שהרי תרומה מותרת לאונן, ומעשר שני אסור לאונן, וכן תרומה אינה טעונה מחיצה שהרי נאכלת בכל מקום, ומעשר שני טעון מחיצה, שהוא נאכל רק בירושלים, וא"כ יש איסור בדבר גם מחמת התרומה? אומרת הגמ' שבאמת אשכח תני נמצאה ברייתא האוסרת לקנות תרומה ממעות מע"ש, מפני שהוא ממעט באכילתו של המע"ש ובאכילתה של התרומה.

ור"ש מתיר: תני, אין לוקחים שביעית מכסף מע"ש, אמר רבי יוסי שלכאו' זה במחלוקת, ולרשב"י שמתיר לקנות תרומה במעות מע"ש, יהיה מותר לקנות שביעית מכסף מע"ש, אמר רבי יונה שכאן זה לדברי הכל היא, וגם רשב"י אוסר, כיון שכל מה שר"ש מתיר לקנות תרומה מכסף מע"ש, זה מכיון שאוכלי תרומה זריזין הן, וא"כ אין חשש שזה יפסל, אבל לענין פירות שביעית, יש חשש שיבוא זמן הביעור, והמע"ש יבוא לידי פסול, שואלת הגמ' התיב רבי חנניה

מסכת פרק ג' [ה"ב - דף טו] מעשר שני נג

רבי יהושע בן לוי אומר, אין מוסיפין חומש אלא על תחילת הקדשות, א"ר לעזר, ותני כן, [ויקרא כז] וְאִם בְּבִהְמָה הַטְּמֵאָה וּפְדָה בְעֶרְפָּךָ, מה בהמה טמאה מיוחדת שהיא תחילת הקדש - מוסיף חומש, אף כל שהוא תחילת הקדש - מוסיף חומש. רבי שמואל בר חייא בר יהודה בשם רבי חנינה שלמים שלקחן בכסף מעשר, הומומו ופדיין מוסיף חומש. רבי שמואל בר חייא בר יהודה בשם רבי חנינה שלמים שלקחן מדמי פסח, הומומו ופדיין, מוסיף חומש. א"ר יודן, חדא צורכה, וחדא לא צורכה, אמר ר' מנא, פסח צורכה, מעשר לא צורכה, שלא תאמר הואיל ופסח משתנה לשם שלמים, כהקדש אחד הוא,

המע"ש זה הקדש שני, אבל כיון שכלפי השלמים זה הקדש ראשון, לכך הוא מוסיף חומש, וכן רבי שמואל בר חייא בר יהודה בשם רבי חנינה אומר, שלמים שלקחן מדמי פסח, דהיינו שהיה לו פסח שהומומו ופרו אותו, ובכסף הוא קנה שלמים, והומומו ופדיין, הוא מוסיף חומש, הגם שבעצם זה הקדש שני, שהרי הקדושה מגיעה מחמת הפסח, אבל כיון שכלפי השלמים זה הקדש ראשון, מוסיפים חומש. א"ר יודן, חדא מזהמימרות צורכה, וחדא לא צורכה, מסבירה הגמ', אמר ר' מנא, שלמים הבאים מחמת הפסח צורכה, אבל שלמים הבאים מחמת המעשר לא צורכה כיון שזה פשוט, (שהרי כשקונים שלמים מדמי מעשר, נפקע ממנו קדושת המעשר, וחל עליו רק קדושת שלמים, ולכך זה הקדש ראשון), והחידוש בשלמים הבאים מחמת הפסח הוא, שלא תאמר הואיל ופסח משתנה לשם שלמים, שהרי פסח שעבר זמנו (בין אם עבר זמן ההקרבה, ובין אם עבר שנתו), הוא קרב כשלמים, וא"כ היינו אומרים שהוא כהקדש אחד הוא, וכיון שכבר פדו אותו כשהוא היה פסח, א"כ עכשיו שהוא בא לפדות אותו, זה

בגחלים, ומה החילוק? אלא ע"כ שבזמן עשיית הפסח יש זריזים שיפקחו שהכל ילך על הצד הטוב.

רבי יהושע בן לוי אומר, אין מוסיפין חומש אלא על תחילת הקדשות, הרי אם המקדיש פודה את מה שהוא הקדיש, הוא צריך להוסיף חומש, ואומר ריב"ל שאם הוא כבר פדה פעם אחת את ההקדש על דבר אחד, ואח"כ הוא חוזר ופודה את אותו הדבר, לא מוסיפים על זה חומש, (הדין הזה בין לעניין בדק הבית, ובין לעניין הקרבנות). א"ר לעזר, ותני כן, שכך למדנו בברייתא, שהיות וכתוב וְאִם בְּבִהְמָה הַטְּמֵאָה וּפְדָה בְעֶרְפָּךָ וְיִסַּף חֲמִשְׁתּוֹ עָלָיו, וא"כ אנחנו אומרים מה בהמה טמאה מיוחדת שהיא תחילת הקדש - שהקדישו אותה בעצמה, ולא קנו אותה ממעות הקדש, (בדק הבית לא היה קונה בהמות). ועל זה התורה אומרת שהוא מוסיף חומש, א"כ אף כל שהוא תחילת הקדש, מוסיף חומש בזמן שהוא פודה אותו, אבל על הקדש שני, לא מוסיפים חומש. רבי שמואל בר חייא בר יהודה בשם רבי חנינה אומר, שלמים שלקחן בכסף מעשר והומומו ופדיין מוסיף חומש, הגם שכלפי

ואינו מוסיף חומש. א"ר הונא, לר"ש דאמר אין עושה תמורה ושונה בה, הימר בו ועודהו פסח, אין מימר בו ועודהו שלמים. א"ל ר' מנא, ולא דמויי הוה רבי שמואל בר חייא מדמי לה?

רבי בא רבי חייא בשם רבי יוחנן שלמים שלקחן בכסף מעשר שני, הוממו ופדיין, עוד אינן חוזרין לכמות שהיו, להיעשות שני. רבי זעירא ר' הילא תריהון בשם ר' יוסי בן חנינה אמרין, שלמים שלקחן בכסף מעשר, פקעה מהן קדושת מעשר, תרומה שלקחה בכסף מעשר, לא פקעה ממנה קדושת מעשר. חד אמר, משנה שוברת, משיבין דבר שפקעה ממנו קדושת מעשר, על דבר שלא פקעה ממנו קדושת מעשר? וחרנא אמר לית הדא תברא, משיבין דבר שפקעה ממנו קדושתו על דבר שלא פקעה ממנו קדושתו, שהוא אומר לו אבדה קדושתך.

תריהון - שניהם בשם ר' יוסי בן חנינה אמרין, ומסבירים את דברי ר' יוחנן, כיון שלמים שלקחן בכסף מעשר פקעה מהן קדושת מעשר, ולכך כשפודים את השלמים שנקנו בכסף מע"ש, אין עליהם קדושת מעשר, אבל תרומה שלקחה בכסף מעשר, לא פקעה ממנה קדושת מעשר, אלא צריך לאכול את התרומה רק בירושלים. וחד (או ר' זעירא או ר' הילא) אמר, שלכאו' המשנה שלנו שוברת את דברי ר' יוסי בר' חנינה, שהרי וכי משיבין דבר שפקעה ממנו קדושת מעשר, על דבר שלא פקעה ממנו קדושת מעשר? וא"כ איך ר"ש מוכיח משלמים על תרומה, והרי בשלמים נפקע קדושת מע"ש, ובתרומה לא נפקע קדושת מע"ש, אבל וחרנא אמר שלית הדא תברא שלא ק' מהמשנה, שהרי משיבין מדבר שפקעה ממנו קדושתו היינו משלמים, על דבר שלא פקעה ממנו קדושתו דהיינו תרומה, שהוא ר"ש אומר לו לת"ק, הרי כשהוא קונה שלמים אבדה קדושתך. ואפי"ה מותר לקנות שלמים מדמי מע"ש, א"כ

נחשב כהקדש שני, ואינו מוסיף חומש, קמ"ל, שכיון שלא פדו אותו כשהוא היה קדוש בקדושת שלמים, לכך זה כהקדש ראשון, ומוסיפים עליו חומש.

א"ר הונא, לר"ש דאמר אין עושה תמורה ושונה בה, שאם המייר בקרבן פעם אחת לא יכולים להמיר בו פעם שניה, א"כ אם הוא הימר בו (בשלמים שנקנה מדמי פסח), ועודהו פסח כשהוא היה עדיין קרבן פסח, אין מימר בו ועודהו שלמים, כיון שזה המשך של הקדושה, והרי אין ממירין וחוזרין וממירין, א"ל ר' מנא, ולא דמויי הוה רבי שמואל בר חייא מדמי לה, את השלמים הנקנים מדמי פסח לשלמים הנקנים מדמי מעשר, ומוסיפים עליו חומש, כיון שזה נקרא הקדש ראשון? וא"כ צריך להיות שגם לענין התמורה זה כהקדש ראשון, וממירין בו.

רבי בא ורבי חייא בשם רבי יוחנן אמרין שלמים שלקחן בכסף מעשר שני והוממו ופדיין, עוד אינן חוזרין לכמות שהיו להיעשות שני, ומותר לאכול את הבהמה חוץ לירושלים, רבי זעירא ור' הילא

הלכה ג

מתני' מי שהיו לו מעות בירושלים וצריך להם, ולחבירו פירות, אומר לחבירו, הרי המעות האלו מחוללין על פירותיך, נמצא זה אוכל פירותיו בטהרה, והלה עושה צורכו במעותיו, ולא יאמר כך לעם הארץ אלא בדמאי. פירות בירושלים ומעות במדינה, אומר הרי המעות ההם מחוללין על פירות האלו, מעות בירושלים ופירות במדינה, אומר הרי המעות האלו מחוללין על פירות ההם, ובלבד שיעלו הפירות ויאכלו בירושלים. מעות נכנסות לירושלים ויוצאות, פירות נכנסין ואינן יוצאין, רשב"ג אומר אף הפירות נכנסין ויוצאין.

פירות שנגמרו מלאכתן ועברו בתוך ירושלים, יחזור מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים, ושלא נגמרו מלאכתן, סלי ענבים לגת וסלי תאנים למוקצה,

מחוללין על פירות האלו, מעות מע"ש בירושלים ופירות חולין במדינה, אומר הרי המעות האלו מחוללין על פירות ההם, ובלבד שיעלו הפירות עצמם ויאכלו בירושלים, שאסור לפדות אותם, שהרי הלקוח מכסף מע"ש, לא נפדה.

מעות מע"ש נכנסות לירושלים ויוצאות, אבל פירות מע"ש נכנסין ואינן יוצאין, כיון שקלטהו מחיצות, רשב"ג אומר אף הפירות של מע"ש נכנסין לירושלים ויוצאין.

פירות שנגמרו מלאכתן למעשר (הגם שלא נקבעו עדיין), ועברו בתוך ירושלים, יחזור מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים, והוא לא יכול לפדות את המע"ש, כיון שקלטהו מחיצות, ופירות שלא נגמרו מלאכתן, כגון סלי ענבים שהוא מוליך אותם לגת לעשות מהם יין, או סלי תאנים שהוא מוליך אותם למוקצה לעשות אותם לגרוגרות,

ודאי שיהיה מותר לקנות מדמי מע"ש תרומה, שלא נפקע קדושת המע"ש.

הלכה ג

מתני' מי שהיו לו מעות של מע"ש בירושלים, והוא צריך להם לשאר דברים, ולחבירו יש פירות, א"כ הוא אומר לחבירו, הרי המעות האלו מחוללין על פירותיך, ונמצא זה אוכל פירותיו בטהרה, שהרי הם קדושים בקדושת מע"ש, והלה עושה צורכו במעותיו, שהרי הוא חילל את הקדושה שהיתה בהם, אבל **ולא יאמר כך לעם הארץ** במע"ש של טבל, שהרי לא מוסרים לע"ה מע"ש, כיון שאנחנו חוששים שהוא יאכל אותם בטומאה, **אלא רק במע"ש של דמאי** מותר לומר כך לע"ה. **פירות** חולין בירושלים ומעות מע"ש במדינה, והוא רוצה לחלל את קדושת המעות, א"כ הוא אומר, הרי המעות ההם

מסכת פרק ג' [ה"ג - דף טז] מעשר שני

בית שמאי אומרים מעשר שני יעלה ויאכל בירושלים, ובית הלל אומרים יפדה ויאכל בכל מקום. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי יוסי, לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על פירות שלא נגמרה מלאכתן, שיפדה מעשר שני שלהן ויאכל בכל מקום, ועל מה נחלקו, על פירות שנגמרה מלאכתן, שבית שמאי אומרים יחזור מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים, ובית הלל אומרים יפדה ויאכל בכל מקום, והדמאי, נכנס ויוצא ונפדה.

גמ' ולא יאמר כן לעם הארץ אלא בדמאי: הא בודאי לא, שאין מוסרים ודאי לעם הארץ.

רשב"ג אומר וכו': כדי לעשות עיסה ולחזור, כדי לעשות עיסה ולחזור.

פירות שנגמרו וכו': רשב"ל אמר, זאת אומרת, ירושלים עשו אותה פְּחֶצֶר בֵּית

שכל מה שהמחיצות קובעים למע"ש זה רק מדרבנן, א"כ במקום שעדיין לא הפרישו את המעשרות, לא מחמירים. ואומרת המשנה, והפירות הטבולים לדמאי, נכנס לירושלים ויוצא ונפדה. חכמים לא החמירו בדמאי. **גמ'** ולא יאמר כן לעם הארץ אלא בדמאי: הא במע"ש של ודאי לא, כיון שאין מוסרים מע"ש ודאי לעם הארץ. **רשב"ג** אומר וכו': אומרת הגמ' שכל מה שרשב"ג מתיר להוציא את המע"ש מירושלים, זה רק מעט כדי לעשות עיסה ולחזור ולאכול אותה בירושלים, וכדי לעשות עיסה ולחזור ולאכול אותה בירושלים, אבל אסור להוציא הרבה מע"ש יחד, וכן הוא צריך להחזיר את המע"ש לירושלים.

פירות שנגמרו וכו': רשב"ל אמר, זאת אומרת, מזה שהמחיצות קלטו את המע"ש, הגם שהפירות לא נקבעו עדיין למעשרות, מוכח שאת ירושלים חכמים עשו אותה פְּחֶצֶר בֵּית שְׁמִירָה - חצר המשתמרת,

בית שמאי אומרים שהמעשר שני שלהם יעלה ויאכל בירושלים, הגם שלא הפרישו עדיין את המעשרות, כיון שב"ש סוברים שגם לפני גמר מלאכה אומרים שהמתנות שלא הורמו כמי שהורמו, וקלטוהו מחיצות, ובית הלל אומרים שאם הוא ירצה, הוא יפדה את המע"ש ויאכל בכל מקום, כיון שהפירות היו בירושלים לפני גמר מלאכה, לא קלטוהו מחיצות. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי יוסי, שלא נחלקו בית שמאי ובית הלל על פירות שלא נגמרה מלאכתן למעשר, שעברו בירושלים, שיפדה מעשר שני שלהן ויאכל בכל מקום, שהרי לא היו יכולים לעשר את הפירות, וא"כ לא שייך לומר בזה מתנות שלא הורמו כמי שהורמו, ועל מה נחלקו, על פירות שנגמרה מלאכתן למעשר שבית שמאי אומרים יחזור מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים, כיון שב"ש סוברים שמתנות שלא הורמו כמי שהורמו, וקלטוהו מחיצות, ובית הלל אומרים יפדה ויאכל בכל מקום, כיון

שְׁמִירָה, מה חצר בית שמירה טובלת, אף זו טובלת. א"ר יונה בדין היה אפי' בתים שְׁשָׁם לא יטבילו, שהן של כל ישראל, אלא זאת אומרת, ירושלים, עשו אותה כחצר בית שמירה, מה חצר בית שמירה טובלת אף זו תופסת.

א"ר יונה, הדא אמרה כרי שהוא טבול לראשון ולשני, אם התרו בו משום שני, לוקה, התיב רבי מנא והתנינן, ב"ש אומרים יחזור מע"ש שלהן ויאכל בירושלים, אית לך מימר על דבית שמאי, לוקה? אלא חומר הוא במחיצות, און הכא חומר הוא במחיצות. רבי זעירא בעי הפריש עליו שני ממקום אחר, נפטר או כבר תפסתו מחיצה? רבי יונה בעי, עשה כולו שני למקום אחר, כולו נתפש, או לא נתפש אלא אחד מעשרה שיש בו?

למעשר, שיחזור מע"ש שלהן ויאכל בירושלים, וכי אית לך מימר על המקרה דבית שמאי, שהוא לוקה משום מע"ש שיצא מירושלים? ודאי שלא, (שהרי לא נגמרה מלאכתן למעשר), אלא ע"כ חומר הוא שחכמים החמירו במחיצות שהוא צריך להחזיר את המע"ש לירושלים, וא"כ און הכא אם נגמרה מלאכתן למעשר, שזה רק חומר הוא במחיצות, שהוא צריך להחזיר את המע"ש לירושלים, אבל אם הוא יאכל אותו חוץ לעיר – הוא לא ילקה, (כיון שזה לא נקרא מע"ש שהיה בירושלים). רבי זעירא בעי שאל, מה הדין אם הוא הפריש עליו על הפירות, את המעשר שני ממקום אחר, האם הפירות נפטרו ממע"ש, או כבר תפסתו מחיצה, וא"כ הוא התחייב לעשר רק ממנו על עצמו, ולהחזיר את המע"ש לירושלים. רבי יונה בעי שאל, מה הדין אם הוא עשה את כולו למעשר שני על מקום אחר, האם כולו נתפש והוא צריך להחזיר את כל המע"ש לירושלים, או לא נתפש, אלא רק אחד מעשרה שיש בו – בפירות, שהם היו

ומה חצר בית שמירה טובלת, אף זו – ירושלים טובלת וקובעת את הפירות למעשרות, וכיון שהפירות נקבעו למעשרות, המחיצות קולטים את המע"ש. א"ר יונה שבדין היה שאפי' בתים שְׁשָׁם שבירושלים לא יטבילו בכלל למעשרות, כיון שהן שהבתים שבירושלים של כל ישראל, והרי רק בית פרטי קובע למעשרות, אלא זאת אומרת, שאת ירושלים, חכמים עשו אותה כחצר בית שמירה, ומה חצר בית שמירה טובלת למעשרות, אף זו ירושלים תופסת שיצטרכו להחזיר את המע"ש, ולא יוכלו לפדות אותה.

א"ר יונה, הדא אמרה מזה שאנחנו אומרים שהמחיצות קולטים את הטבל, מוכח שכרי שהוא טבול לראשון ולשני, והיה בירושלים ויצא, ואחד אכל ממנה חוץ לחומה, או אם התרו בו משום מעשר שני, הוא לוקה כאילו זה היה מע"ש שנכנס לירושלים ויצא, שלוקים עליו. (אם יתרו בו משום טבל, הוא ג"כ ילקה). התיב רבי מנא והתנינן, ב"ש אומרים שגם אם לא נגמרה מלאכתן

מסכת פרק ג [ה"ג - דף יז] מעשר שני

סלי ענבים לגת וכו': הא סלי תאנים לאכילה, וסלי ענבים לאכילה, גמר מלאכה הן.

ר' שמעון בן יהודה וכו': תני, אמרו בית הלל לבית שמאי, אין אתם מודים לנו בפירות שלא נגמרה מלאכתן, שיפדה מעשר שני שלהן ויאכל בכל מקום, אף פירות שנגמרה מלאכתן כן, אמרו להם בית שמאי, לא אם אמרתם בפירות שלא נגמרה מלאכתן, שהוא יכול להבקירן ולפוטון מן המעשרות, תאמרו בפירות שנגמרה מלאכתן, שאינו יכול להבקירן ולפוטון מן המעשרות, אמרו להן בית הלל, אף פירות שנגמרה מלאכתן, יכול הוא להוציא עליהן שני ממקום אחר, הדין פשטא שאילתא דרבי זעירא.

רבי חנינא ורבי יונתן ורבי יהושע בן לוי עלו לירושלים, נתמנו להן פירות, וביקשו לפדותן, אמרה לון חדא סבתא, אבוכון לא הוון עבדין כן, אלא מפקין חוץ

לירושלים ויצאו, שאינו יכול להבקירן ולפוטון מן המעשרות, ולכך קלטו אותם המחיצות, אמרו להן בית הלל, אף פירות שנגמרה מלאכתן הרי יכול הוא להוציא עליהן מעשר שני ממקום אחר, מפירות שלא היו בירושלים, ולכך צריך להיות שגם אם הוא יפריש מהפירות עצמם, שלא קלטו אותם המחיצות. ואומרת הגמ' שהדין פשטא שאילתא דרבי זעירא. ששאל לעיל האם הוא יכול להפריש את המע"ש מפירות אחרים על הפירות שהיו בירושלים, ומכאן מוכח שיכולים.

רבי חנינא ורבי יונתן ורבי יהושע בן לוי עלו לירושלים, ונתמנו – נודמנו להן פירות של טבל, וביקשו לעשר אותם, ולפדותן בירושלים, כיון שהמחיצות התבטלו, אמרה לון חדא סבתא אבוכון לא הוון עבדין כן – אבותיכם לא היו עושים כך, אלא היו מפקין מוציאים את הפירות (כשהם טבל) חוץ

ראוים להיות מע"ש ורק את זה חייבים להחזיר לירושלים, אבל את שאר המע"ש שהוא הפריש על מקום אחר, הוא יוכל לפדות, (הגמ' לא פושטת את הספיקות).

סלי ענבים לגת וכו': משמע מכאן הא סלי תאנים לאכילה, או סלי ענבים לאכילה, שזה גמר מלאכה הן.

ר' שמעון בן יהודה וכו': תני, אמרו בית הלל לבית שמאי, אין אתם מודים לנו בפירות שלא נגמרה מלאכתן שנכנסו לירושלים ויצאו, שיפדה מעשר שני שלהן ויאכל בכל מקום, א"כ אף פירות שנגמרה מלאכתן צריך להיות כן, כיון שהרי למעשה הוא עדיין לא הפריש את המעשר מהפירות, אמרו להם בית שמאי, שזה לא דומה, שהרי אם אמרתם בפירות שלא נגמרה מלאכתן שהמחיצות לא קלטו אותם, זה מכיון שהוא יכול להבקירן ולפוטון מן המעשרות לגמרי, אבל האם תאמרו את זה גם בפירות שנגמרה מלאכתן שנכנסו

לחומה, ופודין אותן שם, סבתא הוות סברה מימר, רואין את המחיצות כאלו עולות, ואילין רבנן הווין סברין מימר, אין רואין את המחיצות כאלו עולות, סבתא הוות סברה מימר כר"ש בן יהודה, ואילין רבנן הווין סברין מימר כת"ק. רבי פינחס מסאב לה ופרדה לה, דו חשש לדין ולדין. רבי יעקב בר אידי אמר ר' יהושע בן לוי הלכה כדברי התלמיד.

והדמאי נכנס ויוצא: אמר רבי זעירא, ובלבד בפירות שהן טבולין לדמאי, הא דמאי עצמו, כבר תפסתו מחיצה.

הלכה ד

מתני' אילן שהוא עומד בפנים ונוטה לחוץ, או עומד בחוץ ונוטה לפנים, מכנגד החומה ולפנים כלפנים, מכנגד החומה ולחוץ כלחוץ. בתי הבדים

ולכך ר' פנחס טימא את הפירות שהרי מע"ש טמא נפדה גם בירושלים, (ור' פנחס טימא את הפירות כשהם טבל, כיון שאחרי שחל עליהם קדושת מע"ש אסור לטמא אותם). רבי יעקב בר אידי אמר ר' יהושע בן לוי שהלכה כדברי התלמיד. כדברי ר"ש בן יהודה, שהוא היה תלמידו של ר' יוסי.

והדמאי נכנס ויוצא: אמר רבי זעירא, ובלבד בפירות שהן טבולין לדמאי, אבל הא מע"ש של דמאי עצמו, כבר תפסתו מחיצה. ואסור להוציאו מירושלים.

הלכה ד

מתני' אילן שהוא עומד בפנים בתוך ירושלים ונופו נוטה לחוץ, או עומד בחוץ ונופו נוטה לפנים, מכנגד החומה ולפנים דינו כלפנים, ואוכלים שם מעשר שני, ומכנגד החומה ולחוץ דינו כלחוץ, ויכולים לפדות שם מע"ש. בתי הבדים (וכן שאר בתים, אלא שאת בתי הבדים היו רגילים לעשות בחומת העיר),

לחומה, ומפרישים שם את התרו"מ, ופודין אותן שם, ומסבירה הגמ' את המחלוקת, שהסבתא הוות סברה מימר, שרואין את המחיצות כאלו עולות, כאילו המחיצות קיימות, ולכך לא יכולים לפדות את המע"ש בירושלים, אבל ואילין רבנן הווין סברין מימר, אין רואין את המחיצות כאלו עולות, וכן הסבתא הוות סברה מימר כר"ש בן יהודה, שהמחיצות לא קולטות טבל שעבר בירושלים, ולכך אם יוציאו את הפירות, יוכלו לפדות אותם, אבל ואילין רבנן הווין סברין מימר כת"ק, שהמחיצות קולטות פירות שנגמרה מלאכתן, ולכך הם לא החמירו על עצמם להוציא את הפירות, כיון שזה לא יועיל, שהרי לת"ק קלטוהו המחיצות, וגם אם יעשרו אותם חוץ לירושלים, יהיה אסור לפדות את המע"ש. רבי פינחס מסאב לה טימא את הפירות כשהם טבל ופרדה לה, כיון דו חשש לדין ולדין, כיון שר' פנחס חשש שאומרים שהמחיצות כאילו קיימות, וכן ר' פנחס חשש לדברי ת"ק, שקלטוהו מחיצות,

ס מסכת פרק ג [ה"ד - דף יז] מעשר שני

שפתחיהן לפנים וחללן לחוץ, או שפתחיהן לחוץ וחללן לפנים, בש"א הכל כלפנים, ובית הלל אומרים מכנגד החומה ולפנים כלפנים, מכנגד החומה ולחוץ כלחוץ. **הלשכות** הבנויות בקודש ופתוחות לחול, תוכן חול, וגגותיהן קודש. בנויות בחול ופתוחות לקודש, תוכן קודש וגגותיהן חול. בנויות בקודש ובחול, ופתוחות לקודש ולחול, תוכן וגגותיהן, מכנגד הקודש ולקודש - קודש, מכנגד החול ולחול - חול.

גמ' ב"ש אומרים וכו': תני, לחומרים.

וב"ה אומרים וכו': תניא, אמר ר' יוסי זו משנת ר"ע, אבל דברי חכמים, בתי הברין כלשכות, והכל הולך אחר פתחיהן. אמר רבי לעזר לחומרין, רבי יוסה בעי מהו לחומרין? אמר רבי יונה, בתי הברין שפתחיהן לפנים וחללן לחוץ, מכנגד

וגגותיהן, מכנגד הקודש ולצד הקודש - קודש, מכנגד החול ולחול - חול. וכל מקום למקומו.

גמ' ב"ש אומרים וכו': תני, שב"ש אמרו את זה רק לחומרים. דהיינו שאם חלל הבית הוא מחוץ לעיר, והפתח בעיר, וכן אם חלל הבית בעיר, והפתח מחוץ לעיר, מחמירים כאילו המע"ש בפנים שלא יכולים לפדות שם, אבל לא יכולים לאכול שם את המע"ש.

וב"ה אומרים וכו': תניא, אמר ר' יוסי זו משנת ר"ע, כך ר"ע שנה את דברי ב"ה, אבל דברי חכמים, שיש לבתי הברין דין כלשכות, ולכך הכל הולך אחר פתחיהן, אבל אמר רבי לעזר שאין דינם ממש כלשכות, אלא זה רק לחומרין, רבי יוסה בעי שואל מהו לחומרין? מתרצת הגמ' אמר רבי יונה, שבתי הברין שפתחיהן לפנים וחללן לחוץ, מכנגד

שפתחיהן לפנים מחומת העיר, וחללן לחוץ לעיר, או שפתחיהן לחוץ וחללן לפנים, בש"א הכל כלפנים, אפי' מה שחוץ לעיר, (לחומרא), ובית הלל אומרים מכנגד החומה ולפנים זה כלפנים, מכנגד החומה ולחוץ זה כלחוץ.

הלשכות הבנויות בקודש - בעזרה (בבית המקדש) ופתוחות לחול - והפתח נמצא בהר הבית, תוכן חול, כיון שהכל הולך אחר הפתח, ולא יכולים לאכול שם קדשי קדשים, אבל וגגותיהן קודש, כיון שהגג נמצא בשטח העזרה, ויכולים לאכול שם קדשי קדשים, ולשחוט שם קורבנות, (ובתנאי שהגג שווה לרצפת העזרה), ואם הלשכות בנויות בחול - בהר הבית ופתוחות לקודש והפתח נמצא בעזרה, תוכן קודש ויכולים לאכול שם קדשי קדשים, וגגותיהן חול, ואם הלשכות בנויות חלק בקודש וחלק בחול, ופתוחות לקודש ולחול שיש לו שני פתחים, אי"כ תוכן

החומה ולפנים כלפנים, מכנגד החומה ולחוץ, אין אוכלים שם מעשר שני - כלחוץ, ולא פודין שם מעשר שני - כלפנים, פתחיהן לחוץ וחללן לפנים, מכנגד החומה ולחוץ כלחוץ, מכנגד החומה ולפנים, אין אוכלין שם מעשר שני - כלחוץ, ולא פודין שם מעשר שני - כלפנים.

בנויות בקודש וכו': תניא, בנויות בקודש ובחול - ופתוחות לקודש, תוכן קודש, ונגותיהן, מכנגד הקודש ולקודש - קודש, מכנגד החול ולחול - חול. פתוחות לחול - תוכן חול, ונגותיהן, מכנגד הקודש ולקודש - קודש, מכנגד החול ולחול - חול. בנויות בקודש ופתוחות לקודש ולחול - כולה קודש, בנויות בחול ופתוחות לקודש ולחול - כולה חול. אמר ר' יעקב בר אחא הן דאת אמר תוכן קודש, אוכלין שם קדשי קדשים, ושוחטין שם קדשים קלים, וטמא שנכנס לשם חייב. רב יהודה בשם רב אין לוקין אלא על אורך מאה ושמונים ושבע על רוחב מאה ושלושים וחמש, ותני כן לשכה שהיא בנויה בשיווי חומת העזרה,

פתוחות לחול - תוכן חול, ונגותיהן, מכנגד הקודש ולקודש - קודש, ומכנגד החול ולחול - חול. ואם הלשכות בנויות בקודש ופתוחות לקודש ולחול - כולה קודש, כיון שהיא בנויה בקודש, ויש לה פתח בקודש, (הפתח הנוסף שבחול לא מקלקל). ואם הלשכות בנויות בחול ופתוחות לקודש ולחול - כולה חול. אמר ר' יעקב בר אחא הן דאת אמר מה שאנחנו אומרים שתוכן קודש, היינו שאפי' אוכלין שם קדשי קדשים, ושוחטין שם קדשים קלים, וטמא שנכנס לשם חייב כרת ומלקות, ורב יהודה בשם רב אומר שאין לוקין על הלשכות הפתוחות לקודש, אלא חייבים מלקות רק על אורך מאה ושמונים ושבע על רוחב מאה ושלושים וחמש, שזה העזרה עצמה, ותני כן כדברי רב לשכה שהיא בנויה בשיווי חומת העזרה, דהיינו שהיא בנויה חוץ לעזרה, אבל הפתח לעזרה,

החומה ולפנים דינו כלפנים, כיון שגם חלל הבית נמצא בפנים, וגם הפתח בפנים, אבל מכנגד החומה ולחוץ, אין אוכלים שם מעשר שני כלחוץ, כיון שחלל הבית נמצא מחוץ לירושלים, אלא שמחמירים בו, ולא פודין שם מעשר שני כלפנים, כיון שהפתח בירושלים, ואם פתחיהן לחוץ וחללן לפנים, א"כ מכנגד החומה ולחוץ דינו כלחוץ, ויכולים לחלל שם מע"ש, אבל מכנגד החומה ולפנים, מחמירים בו, ואין אוכלין שם מעשר שני כלחוץ, כיון שהפתח נמצא מחוץ לירושלים, ולא פודין שם מעשר שני כלפנים. כיון שחלל הבית נמצא בפנים.

בנויות בקודש וכו': תניא, הלשכות הבנויות בקודש ובחול, ופתוחות לקודש, תוכן קודש, כיון שהפתח בעזרה, אבל ונגותיהן, מכנגד הקודש ולקודש - קודש, ומכנגד החול ולחול - חול. ואם הלשכות

אוכלין שם קדשי קדשים, ושוחטין שם קדשים קלים, וטמא שנכנס לשם פטור.

הלכה ה

מתני' מעשר שני שנכנס לירושלים ונטמא, בין שנטמא באב הטומאה, בין שנטמא בולד הטומאה, בין בפנים, בין בחוץ, בית שמאי אומרים הכל ייפדה, ויאכל בפנים, חוץ משנטמא באב הטומאה בחוץ. ובית הלל אומרים הכל ייפדה, ויאכל בחוץ, חוץ משנטמא בולד הטומאה בפנים.

גמ' כתיב [דברים יד] **פִּי לֹא תֹכַל שְׂאֵתוֹ**, מה נן קיימין? אם בריחוק מקום, כבר כתיב **וְכִי יִרְבֶּה מִמֶּךָ הַדֶּרֶךְ**, אם בקירוב מקום, כבר כתיב **פִּי יִרְחַק מִמֶּךָ הַמָּקוֹם**, אלא מהו **פִּי לֹא תֹכַל שְׂאֵתוֹ**, לא תוכל לאוכלו, וכתיב **וְנִתְּתָה בְּפִסְףָּךְ**.

בפנים. שצריך לאכול אותו לאחר הפדיון בפנים.

גמ' במשנה למדנו שמע"ש שנטמא יכולים לפדות אותו גם בירושלים, ומהיכן יודעים את זה? כיון שכתוב **פִּי לֹא תֹכַל שְׂאֵתוֹ** וא"כ אומרת הגמ' מה נן קיימין על מה התורה מדברת? אם התורה מדברת על מע"ש שנמצא בריחוק מקום, הרי כבר התורה אמרה שיכולים לפדות אותו, שהרי כבר כתיב **וְכִי יִרְבֶּה מִמֶּךָ הַדֶּרֶךְ**, ואם המע"ש נמצא בקירוב מקום – בירושלים, הרי לא יכולים לפדות בירושלים מע"ש, שהרי כבר כתיב **פִּי יִרְחַק מִמֶּךָ הַמָּקוֹם**, שמשמע שרק בריחוק מקום יכולים לפדות מע"ש, אבל בירושלים לא יכולים לפדות, אלא ע"כ מהו **פִּי לֹא תֹכַל שְׂאֵתוֹ** היינו לא תוכל לאוכלו, (וזה מלשון **וַיִּשָּׂא מִשָּׂאת מֵאֵת פָּנָיו אֲלֵהֶם**). כיון שהמע"ש נטמא, וכתיב בפסוק הבא **וְנִתְּתָה בְּפִסְףָּךְ**. דהיינו שיכולים לפדות אותו.

אוכלין שם קדשי קדשים, ושוחטין שם קדשים קלים, אבל וטמא שנכנס לשם פטור. כיון שזה לא משטח העזרה, ורק לעניין אכילת הקדשים אפשר לאכול שם, כיון שיש ריבוי, (ויקרא ו) **בְּחֶצֶר אֶהְל מוֹעֵד יֵאָכְלוּהָ**, התורה ריבתה אכילות הרבה.

הלכה ה

מתני' מעשר שני שנכנס לירושלים ונטמא, בין שנטמא באב הטומאה בטומאה מדאורייתא, בין שנטמא בולד הטומאה – בטומאה מדרבנן, בין שזה נטמא בפנים – בירושלים, בין שזה נטמא בחוץ, בית שמאי אומרים הכל – בכל המקרים, המע"ש ייפדה, אבל ויאכל בפנים, הגמ' תבאר את הטעם, חוץ משנטמא באב הטומאה בחוץ שיכולים להוציא את הפירות אחרי הפדיון, ובית הלל אומרים הכל – בכל המקרים המע"ש ייפדה, ויאכל בחוץ, חוץ משנטמא בולד הטומאה

אתמר, בר קפרא אמר, אב הטומאה דבר תורה, וולד הטומאה מדבריהן. רבי יוחנן אמר בין זה בין זה, דְּבַר תורה. וקשיא דבית שמאי על דרכי יוחנן, דבית שמאי אומרים הכל ייפדה ויאכל בפנים, חוץ משנטמא באב הטומאה בחוץ, מה בין אב הטומאה בחוץ ובין וולד הטומאה בחוץ, זה וזה לא דבר תורה הוא? ועל דב"ה לא הדא מקשי? דב"ה אמרין הכל ייפדה ויאכל בחוץ, חוץ משנטמא בולד הטומאה בפנים, מה בין וולד הטומאה בפנים, מה בין אב הטומאה בפנים, זה וזה לא דבר תורה הוא? לא הוי בה רבנין, אלא על דבר קפרא, וקשיא דבר קפרא על דבית שמאי, דבית שמאי אומרים הכל ייפדה ויאכל בפנים חוץ משנטמא באב הטומאה בחוץ, מה בין אב הטומאה בין בחוץ בין בפנים, זה וזה לא דבר תורה הוא? שלא יהו אומרים, ראינו מעשר שני שנכנס ויוצא. רבי יעקב דרומייתא בעי קומי רבי יוסי, מעתה לא ייפדה, שלא יהו אומרים ראינו

בין אם המע"ש נטמא בולד הטומאה בפנים, ומה בין המע"ש נטמא באב הטומאה בפנים, וכי זה וזה לא דבר תורה הוא? אומרת הגמ' שלא הוי בה רבנין שהחכמים לא דנו יותר אלא על דבר קפרא, (כיון שעל ר' יוחנן ודאי קשה, ודבריו לא נכונים). וא"כ קשיא דברי בר קפרא על דברי בית שמאי, דבית שמאי אומרים הכל ייפדה ויאכל בפנים חוץ משנטמא באב הטומאה בחוץ, וא"כ קשה מה בין אם המע"ש נטמא באב הטומאה בין בחוץ בין בפנים, וכי זה וזה לא דבר תורה הוא? מתרצת הגמ' שב"ש גוזרים ואוסרים להוציא את המע"ש שנטמא בפנים, כדי שלא יהו אומרים, ראינו מעשר שני טהור שנכנס לירושלים ויוצא. אומרת הגמ' שרבי יעקב דרומייתא – שבא מדרום א"י (או מרומי – עיר הסמוכה לכפר חנניה), בעי קומי שאל לפני רבי יוסי, כיון שב"ש גוזרים, א"כ מעתה לא ייפדה בכלל, כדי שלא יהו אומרים ראינו

אתמר, בר קפרא אמר, אב הטומאה זה דבר תורה, טומאה מדאורייתא, דהיינו בין אם המע"ש נטמא באב הטומאה כגון בנבילה, ובין אם הוא נטמא בוולד הטומאה, דהיינו שהמע"ש נגע בראשון, וולד הטומאה זה טומאה מדבריהן. כגון שהמע"ש נטמא מכלי שנגע במשקה. ורבי יוחנן אמר בין זה בין זה, זה טומאה מדְּבַר תורה. שואלת הגמ' וקשיא מדברי בית שמאי על דברי רבי יוחנן, דבית שמאי אומרים הכל ייפדה ויאכל בפנים, חוץ משנטמא באב הטומאה בחוץ, ולדברי ר' יוחנן מה הבדל בין אם המע"ש נטמא באב הטומאה בחוץ ובין אם הוא נטמא בוולד הטומאה בחוץ, וכי זה וזה לא טומאה מדבר תורה הוא? שואלת הגמ' למה מקשים על ר' יוחנן רק מב"ש, ועל דב"ה וכי מב"ה לא הדא מקשי לא קשה על ר' יוחנן? שהרי דב"ה אמרין הכל ייפדה ויאכל בחוץ, חוץ משנטמא בולד הטומאה בפנים, ולדברי ר' יוחנן מה

מעשר שני נכנס לירושלים ונפדה, קול יוצא ליוצא, ואין קול יוצא לפדיון. מה בין בפנים מה בין בחוץ? אלא בשעה שניטמא בפנים, מחיצה תופסתו, בשעה שניטמא בחוץ, אין מחיצה תופסתו. ועל דבית הלל לית הוא מקשי, דבית הלל אומרים הכל ייפדה ויאכל בחוץ, חוץ משנטמא בוולד הטומאה בפנים, מה בין ולד הטומאה בין בחוץ בין בפנים, זה וזה לא מדבריהן הוא? כשהכניסן - הכניסן על מנת שלא תתפשנו מחיצה, אמר רבי זעירה, הדא אמרה מעשר שני טהור שהכניסו על מנת שלא תתפשנו מחיצות, אין מחיצה תופשתו, רבי יונה בעי טהור, ואת אמרת הכין? אלא כיני עבר ופדאו פדוי. רבי חייה בר אדא בעי קומי רבי מנא, ניטמא בולד הטומאה ופדאו וחזר וניטמא באב הטומאה, מהו? א"ל אם היו המעות הראשונות

להוציא אותנו מירושלים. אמר רבי זעירה, הדא אמרה מכאן מוכח שמעשר שני טהור שהכניסו לירושלים על מנת שלא תתפשנו מחיצות, אין מחיצה תופשתו, (שהרי מע"ש שנטמא בטומאה מדרבנן, הוא הרי טהור מן התורה, ואעפ"כ יכולים להוציא אותו, כיון שהכניסו על מנת שלא יתפסו המחיצות). רבי יונה בעי הקשה, והרי המע"ש הוא טהור, ואת אמרת הכין שמועיל התנאי, להוציא אותו מירושלים? אלא כיני אלא זה כוונת ר' זעירא, שהיות ואם הוא עבר ופדאו את המע"ש הטהור, הוא פדוי, לכך אם הוא נטמא בטומאה מדרבנן, הוא נפדה לכתחילה. רבי חייה בר אדא בעי קומי שאל את רבי מנא, מה הדין אם המע"ש ניטמא בולד הטומאה ופדאו שצריך לאכול את המע"ש בירושלים, וחזר וניטמא באב הטומאה, שבעצם יכולים להוציא אותו מירושלים, מהו? האם יכולים להוציא אותו מירושלים או לא? א"ל ר' מנא אם היו המעות הראשונות שפדו עליהם

מעשר שני טהור שנכנס לירושלים ונפדה, מתרצת הגמ' שלא צריך לחשוש לזה, כיון שהקול יוצא ליוצא, אם יוציא את המע"ש מירושלים יתפרסם הדבר, אבל ואין קול יוצא לפדיון. שואלת הגמ' מה בין אם המע"ש נטמא בפנים שצריך לאכול אותו לאחר הפדיון רק בפנים, ומה בין אם המע"ש נטמא בחוץ שיכולים להוציא מירושלים? מתרצת הגמ' אלא בשעה שניטמא בפנים, הרי המחיצה כבר תופסתו, אבל בשעה שניטמא בחוץ, א"כ אין מחיצה תופסתו. שואלת הגמ' למה מקשים על בר קפרא רק מב"ש, ועל דבית הלל וכי מדברי ב"ה לית הוא מקשי, שהרי דבית הלל אומרים הכל ייפדה ויאכל בחוץ, חוץ משנטמא בוולד הטומאה בפנים, וא"כ קשה מה החילוק בין אם המע"ש נטמא בולד הטומאה בין בחוץ בין בפנים, וכי זה וזה לא מדבריהן הוא? מתרצת הגמ' שאם המע"ש נטמא בחוץ, א"כ כשהכניסן לירושלים, הוא הכניסן על מנת שלא תתפשנו מחיצה, ולכך יכולים

קיימות, מחלל עליהן, ואם לאו, אינו מחלל עליהן, ואין לוקין על המעות השניות. ר' יונה בעי, אף ללוקח כן? א"ר מנא מחיצה תופסת, והלוקח תופס, כשם שנאמר במחיצה, כך נאמר בלוקח.

הלכה ו

מתני' הלוקח בכסף מעשר שנטמא, ייפדה, רבי יהודה אומר יקבר. אמרו לו לרבי יהודה, מה אם מעשר שני עצמו שניטמא, הרי זה נפדה, הלוקח בכסף מעשר שניטמא אינו דין שיפדה? אמר להן לא, אם אמרתם במעשר שני עצמו, שכן הוא נפדה בטהור, ובריחוק מקום, תאמרו בלוקח מכסף מעשר שאינו נפדה בטהור, ובריחוק מקום.

הלכה ו

מתני' הלוקח בכסף מעשר שנטמא, ייפדה כיון שלא יכולים לאכול את זה, ורבי יהודה אומר יקבר, ואין לו פדיון, אמרו לו חכמים לרבי יהודה, שיש ק"ו שיכולים לפדות את הלוקח בכסף מע"ש, שהרי מה אם מעשר שני עצמו שהוא חמור, שניטמא, הרי זה נפדה, הלוקח בכסף מעשר שניטמא אינו דין שיפדה? אמר להן ר' יהודה שיש פירכא על הק"ו, ולא יכולים ללמוד את הלוקח מכסף מע"ש ממע"ש עצמו, כיון שאם אמרתם במעשר שני עצמו שניטמא שהוא נפדה, שכן הוא נפדה אפי' בטהור, אם הוא בריחוק מקום, תאמרו בלוקח מכסף מעשר שאינו נפדה בטהור אפי' אם הוא בריחוק מקום, וא"כ כמו שהוא לא נפדה בטהור אפי' חוץ לירושלים, כך לא יכולים לפדות אותו כשהוא נטמא.

את המע"ש, עדיין קיימות, א"כ הוא חוזר ומחלל עליהן פעם שניה, והוא יוכל להוציא את המע"ש מירושלים, ואם לאו, אינו מחלל עליהן כיון שהמעות לא קיימות, וא"כ הוא לא יכול להוציא את הפירות מירושלים, אלא א"כ הוא יחלל אותם על מעות אחרות, אבל ואין לוקין על המעות השניות, אם הוא הוציא אותם לשאר הדברים - שלא לאבילה, כיון שהפדיון השני, זה רק לחומרא בעלמא. ר' יונה בעי, האם אף ללוקח בכסף מעשר שנטמא, הדין הוא כן? שאם הוא נטמא בולד הטומאה כדי לאוכלן בפנים, וחזרו ונטמאו באב הטומאה, והוא רוצה לאוכלן בחוץ, האם הוא צריך לחזור ולפדות אותם שוב או לא? א"ר מנא הרי מחיצה תופסת, והלוקח בכסף מעשר תופס, וא"כ כשם אותו דין שנאמר במחיצה, כך נאמר בלוקח.

מסכת פרק ג [ה"ו - דף יט] מעשר שני

צבי שלקחו בכסף מעשר ומת, יקבר על ידי עורו, רבי שמעון אומר ייפדה. לקחו חי ושחטו ונטמא, ייפדה, רבי יוסי אומר יקבר, לקחו שחוט ונטמא, הרי הוא לו כפירות.

המשאיל קנקן למעשר שני, אף על פי שגפן, לא קנה מעשר. זלף לתוכן סתם, עד שלא גפן, לא קנה מעשר, משגפן קנה מעשר.

עד שלא גפן, עולות באחד ומאה, משגפן, מקדשות בכל שהן. עד שלא גפן, תורם

שהיין קיים אסור לו להשתמש בקנקן לצורכו, והכלל הוא, שכל דבר שאם קונים אותו בירושלים מכסף מע"ש זה נקנה למע"ש, א"כ זה מתבטל למע"ש, והרי אם קונים יין בקנקן פתוח, הקנקן לא יוצא לחולין, ואם היין נמצא בקנקן סתום זה יוצא לחולין, א"כ כאן כשהוא ממלא את הקנקן, כל זמן שהקנקן פתוח, זה לא מתבטל למע"ש, וכשהוא ממרח בטיט זה מתבטל למע"ש. והגמ' תבאר מהיכן יודעים את זה.

וכיון שהבאנו חילוק דין, בין אם הקנקן סתום בטיט לבין אם הוא פתוח, לכך המשנה מביאה עוד חילוקי דין בזה.

ואומרת המשנה, **שעד שלא גפן**, אם התערב קנקן פתוח, של יין של תרומה בחולין, זה **עולות באחד ומאה** דהיינו שאם היה שם מאה ואחד קנקנים של חולין, הוא לוקח קנקן אחד, והוא יהיה לתרומה, ואת שאר היין שבקנקנים גם זר יכול לשתות, אבל **משגפן** א"כ זה חבית חשובה, ולכך זה לא מתבטל, ומקדשות בכל שהן. ואפי' אם התערב חבית יין של תרומה באלף חביות של חולין, אסור לזר לשתות את היין שבחביות. וכן **עד שלא גפן**, הוא תורם

צבי שלקחו בכסף מעשר ומת, יקבר על ידי – יחד עם עורו, כיון שיש לזה דין כמו קדשים, שצריך העמדה והערכה בכדי לפדות אותו, דהיינו שצריך להעמיד אותו כשהוא חי ולהעריך כמה הוא שווה, (שהרי כתוב בפסוק וְהֶעֱמִיד אֶת הַפְּהֶמָה לִפְנֵי הַכֹּהֵן, וְהֶעֱרִיף הַכֹּהֵן אֹתָהּ), **רבי שמעון אומר ייפדה**. ואם לקחו את הצבי כשהוא חי ושחטו ונטמא ייפדה, כשאר הלקוח מכסף מע"ש שנפדה, **רבי יוסי אומר יקבר**, מכיון שלקחו אותו כשהוא חי, א"כ הוא צריך העמדה והערכה, אבל אם לקחו שחוט ונטמא, הרי הוא לו כפירות שהוא נפדה.

המשאיל קנקן למעשר שני דהיינו שהוא מילא בקנקן יין של מע"ש, אבל הוא אמר מפורש שהוא לא מבטל את הקנקן למע"ש, אלא הוא רק משאיל למע"ש את הקנקן, א"כ **אף על פי שגפן** שהוא מירח בטיט את המכסה **לא קנה מעשר**, הקנקן לא מתבטל למע"ש, והוא יכול להריק את היין לקנקן אחר, ולהשתמש בקנקן הזה, אבל אם הוא זלף מילא לתוכן סתם, אז **עד שלא גפן** שהוא לא מירח בטיט את המכסה **לא קנה מעשר**, אבל **משגפן קנה מעשר**. וכל זמן

מאחת על הכל, משגפן, תורם מכל אחת ואחת. ב"ש אומרים מִפְּתַח ומערה לגת. וב"ה אומרים מִפְּתַח ואינו צריך לערות.

במה דברים אמורים, במקום שדרכן למכור סתומות, אבל במקום שדרכן למכור פתוחות, לא יצא קנקן לחולין, ואם רצה להחמיר על עצמו למכור במידה, יצא קנקן לחולין. רבי שמעון אומר אף האומר לחבירו חבית זו אני מוכר לך חוץ מקנקניה, יצא קנקן לחולין.

גמ' רבי יהודה אומר יקבר: מה טעמא דרבי יודה? כסף ראשון ולא כסף שני. אלא מן מה דאינון מתיבין ליה מקל וחומר, הוא מותיב לון מק"ו.

צבי שלקחו וכו': רבי יוסי בשם רבי יוחנן צבי עשו אותו כקדשי בדק הבית, לטעון

א"כ כאן יצא הקנקן לחולין, הקנקן לא מתבטל למע"ש. רבי שמעון אומר אף האומר לחבירו חבית זו אני מוכר לך חוץ מקנקניה, יצא קנקן לחולין. הגמ' תבאר את דברי ר"ש.

גמ' רבי יהודה אומר יקבר: שואלת הגמ' מה טעמא דרבי יודה? מתרצת הגמ'

שר' יהודה סובר, שהתורה גילתה רק שאפשר לפדות המע"ש עצמו, על כסף ראשון אבל לא יכולים לפדות את הלקוח בכסף מע"ש ולא כסף שני. אלא שחכמים לא הבינו שר' יהודה לומד את זה מהפסוק, ולכך הם אמרו לר' יהודה שיש ק"ו שיכולים לפדות את הלקוח בכסף מע"ש, ואלא מן מה דאינון מתיבין ליה מקל וחומר והיות וחכמים הקשו לר' יהודה מק"ו, לכך הוא מותיב לון מק"ו, ר' יהודה אמר לחכמים שיש פירכא על הק"ו שלהם.

צבי שלקחו וכו': רבי יוסי בשם רבי יוחנן אומר, למה אם הצבי מת, צריכים לקבור אותו ואסור לפדות את נבלתו? כיון שצבי עשו אותו חכמים כקדשי בדק הבית לטעון

מחבית אחת על הכל, אבל משגפן הוא תורם מכל אחת ואחת. כיון שצריך לתרום רק מן המוקף – מן הסמוך, וכיון שהחביות מוגפות, א"כ זה לא נקרא מן הסמוך. ואם הוא רוצה לתרום מחבית אחת על שאר החביות לאַחר שהוא סתם אותם בטיט, אז ב"ש אומרים שהוא מִפְּתַח את החביות ומערה את היין לגת לכלי אחד, ורק כך הוא יוכל לתרום מאחד על הכל, וב"ה אומרים שמשפיק שהוא מִפְּתַח ואינו צריך לערות.

ואמרת המשנה במה דברים אמורים שהקנקן מתבטל למע"ש, זה רק במקום שדרכן למכור את החביות כשהם סתומות, שאז אילו הוא היה קונה את זה בירושלים, הקנקן היה יוצא לחולין, אבל במקום שדרכן למכור את החביות כשהם פתוחות, שאם הוא היה קונה את זה בירושלים, שלא יצא קנקן לחולין, אלא הוא צריך לאכול כנגד הקנקן, א"כ כאן הקנקן לא מתבטל למע"ש. ואם רצה להחמיר על עצמו למכור את היין בירושלים במידה, דהיינו שהוא מוכר את היין בנפרד ואת הקנקן בנפרד,

העמדה והערכה. רבי ירמיה בעי קומי ר' זעירא, בהמה טמאה מהו שתיטען העמדה והערכה? אמר ליה, אילולי דאמר רבי יוסי בשם רבי יוחנן היה טהורה אינה טעונה העמדה והערכה, בהמה טמאה לא. א"ר הילא ותני כן, [ויקרא כו] וְאִם בְּהֵמָה הַטְּמֵאָה וּפְדָה בְּעֶרְפָּךָ, מה בהמה טמאה מיוחדת ששוה שעת פדיונה לשעת הקדישה, אף אני ארבה את המתה, ששוה שעת פדיונה לשעת הקדישה, ומוציא את שאמר הרי זה הקדש ומתה, שלא שוות שעת פדיונה לשעת הקדישה. אמר רבי יוסי מתניתא אמרה כן, חמורה מועלין בה ובחלבה, וחלב לאו פְּמִיתָה היא?

א"כ אנחנו אומרים שחיה טהורה צריכה העמדה והערכה, אבל מ"מ לעניין בהמה טמאה לא. היא לא טעונה העמדה והערכה. א"ר הילא ותני כן בברייתא, שהרי הברייתא אומרת שאם מקדישים נבלה לבדק הבית, שיכולים לפדות אותה, היות וכתוב בפסוק וְאִם בְּהֵמָה הַטְּמֵאָה וּפְדָה בְּעֶרְפָּךָ, וא"כ אנחנו אומרים, מה בהמה טמאה מיוחדת ששוה שעת פדיונה לשעת הקדישה, שלא יכולים להקריב אותה על גבי המזבח – לא בזמן ההקדש, ולא בזמן הפדיון, והיא לא צריכה העמדה והערכה, א"כ אף אני ארבה את המתה, שאם הקדישו נבלה לבדק הבית, ששוה שעת פדיונה לשעת הקדישה, שגם היא לא צריכה העמדה והערכה, אבל ומוציא את שאמר על בהמה טהורה כשהיא חיה הרי זה הקדש וא"כ היא מתה, שלא יכולים לפדות אותה, כיון שלא שוות שעת פדיונה לשעת הקדישה. שהרי בזמן ההקדש יכלו להקריב אותה, וא"כ היא צריכה העמדה והערכה. אמר רבי יוסי שגם מתניתא אמרה כן, שהרי למדנו במשנה במסכת מעילה, שאם הקדישו חמורה לבדק הבית, מועלין בה ובחלבה, והרי חלב לאו פְּמִיתָה היא? – והרי החלב זה כמו

העמדה והערכה, וכמו שאם מקדישים לבדק הבית בהמה בחייה והיא מתה שלא יכולים לפדות את נבלתה, מכיון שכתוב וְהֶעֱמִיד אֶת הַבְּהֵמָה לִפְנֵי הַכֹּהֵן. וְהֶעֱרִיף הַכֹּהֵן אֹתָהּ וכו', דהיינו שרק בחייה יכולים לפדות את הבהמה, אבל אם היא מתה (שהיא לא יכולה לעמוד), לא יכולים לפדות אותה, כך גם לעניין מע"ש, שאם הוא קנה בהמה חייה למע"ש והיא מתה – לא יכולים לפדות אותה, ור"ש שאומר שיכולים לפדות את נבלת הצבי, כיון שר"ש הולך לשיטתו, שלא צריך העמדה והערכה. רבי ירמיה בעי קומי שאל את ר' זעירא, בהמה טמאה שהקדישו אותה לבדק הבית, מהו שתיטען העמדה והערכה, האם יכולים לפדות אותה לאחר מותה או לא? (ומה שכתוב בפסוק וְאִם כָּל בְּהֵמָה טְמֵאָה, וְהֶעֱמִיד אֶת הַבְּהֵמָה, וְהֶעֱרִיף הַכֹּהֵן אֹתָהּ, זה הולך לעניין בהמה טהורה שהיא בעלת מום, שהיא ממין הקרב ע"ג המזבח), אמר ליה ר' זעירא לר' ירמיה אילולי דאמר רבי יוסי בשם רבי יוחנן שצבי שמת שהוא צריך העמדה והערכה, היינו אומרים שחיה טהורה אינה טעונה העמדה והערכה, (כיון שלא מקריבים אותה ע"ג המזבח), אבל כיון שר' יוחנן אמר שצבי שמת צריך העמדה והערכה,

וכל שהוא טעון פדיון מועלין בו, אין תיפתריניה לְשֵׁם הילכות מיתה, לא יכיל! דתנינן חמור, א"ר חנינא קומי רבי מנא, תיפתר כר' שמעון, דרבי שמעון אמר קדשי בדק הבית אין טעונין העמדה והערכה, אמר ליה אין כרבי שמעון, למה לי חמורה? אפילו שאר כל בהמה.

זלף לתוכן סתם וכו': א"ר זעירא אמרה תורה פורטיהו במקדש, וכונסיהו בגבולין, מה במקדש יצא קנקן לחולין, אף בגבולין נתפס קנקן מעשר.

עד שלא גפן וכו': רבי חייא בשם רבי יוחנן, כיני מתניתא, אם עד שלא גפן קרא

מחמור של בדק הבית, וכן לא יוכלו לפדות חמור של בדק הבית שמת, אמר ליה ר' מנא, שלא יכולים להעמיד את המשנה כר"ש, כיון שאין – אם המשנה הולכת כרבי שמעון, א"כ למה לי למה המשנה מזכירה חמורה? הרי אפילו שאר כל בהמה. אפי' אם היא טהורה, לא צריך העמדה והערכה, וזוה שהמשנה אומרת חמור, א"כ ע"כ שזה הולך כדברי חכמים, וחכמים מודים שבבהמה טמאה לא צריך העמדה והערכה.

זלף לתוכן סתם וכו': א"ר זעירא מהיכן יודעים שהמפריש יין למע"ש בקנקן, שהקנקן מתבטל למע"ש? כיון שאמרה תורה פורטיהו במקדש, תפרוט ותקנה בכסף מע"ש אוכל בירושלים, וכונסיהו בגבולין, והתורה אמרה שצריך להפריש מע"ש בגבולין, וא"כ מה במקדש כשקונים בירושלים בכסף מע"ש יין בקנקן, יצא קנקן לחולין, כיון שהקנקן מתבטל למע"ש, א"כ אף בגבולין כשמפרישים יין למע"ש בקנקן, נתפס קנקן למעשר.

עד שלא גפן וכו': רבי חייא בשם רבי יוחנן אמר כיני מתניתא שכוונת המשנה היא שאם עד שלא גפן קרא שם שאם הוא הפריש את היין למע"ש, לפני שהוא סתם את

נבלת החמור, וכתוב כאן שמועלים בחלב, והרי כל שהוא טעון פדיון מועלין בו, וכיון שמועלים בחלב של החמורה, א"כ ע"כ שיכולים לפדות את החלב, וא"כ מוכח שיכולים לפדות את החמור אם הוא מת, ואומר ר' יוסי שאין תיפתריניה לְשֵׁם הילכות מיתה, שאם תסביר את המשנה, שהקדישו חלב של חמור, שיכולים לפדות אותו, (שזה כמו שהקדישו נבלת חמור)? אומר ר' יוסי לא יכיל! דתנינן חמור, וא"כ משמע שהוא הקדיש חמורה, וְחָלְבוֹ אותה, כיון שאם מדובר שהקדישו חלב של חמור, המשנה הייתה צריכה לומר, שהמקדיש חלב של חמור – מועלים בחלב, וזוה שהמשנה אומרת שמועלים בה ובחלבה, א"כ משמע שמדובר שְחָלְבוֹ חמור של בדק הבית, ומועלים בחלב, וכיון שיש בזה מעילה – יכולים לפדות את החלב, וא"כ מוכח מכאן שאם הקדישו חמור ומת, שיכולים לפדות את נבלת החמור, אומרת הגמ' א"ר חנינא קומי רבי מנא, שאין הוכחה מהמשנה במסכת מעילה, כיון שתיפתר שיתכן שהמשנה הולכת כר' שמעון, דרבי שמעון אמר קדשי בדק הבית אין טעונין העמדה והערכה, אבל לחכמים אולי לא יכולים לפדות חלב שחלבו

מסכת פרק ג [ה"ו - דף כ] מעשר שני

שם, לא קנה מעשר קנקן, משגפן קרא שם, קנה מעשר קנקן. עד שלא גפן קרא שם, עולות באחד ומאה, אם משגפן קרא שם, מקדשות כל שהן. אם עד שלא גפן, תורם מאחד על הכל, משגפן תורם מכל אחד ואחד. במה דברים אמורים בשל יין, אבל בשל שמן - בין עד שלא גפן בין משגפן, לא קנה מעשר קנקן. בין עד שלא גפן בין משגפן, עולות באחד ומאה. בין עד שלא גפן בין משגפן, תורם מאחד על הכל.

ב"ש אומרים מפתח וכו': אמר רבי חנניא וקשיא על דבית שמאי, מה בינה לחמשה שקין בגורן, אילו חמשה שקין בגורן, שמא אין תורמין ומעשרין מזה על זה? רבי בא אמר על האחרונה, רבי יהושע בן לוי אמר אף על הראשונה הושבה.

לתרום, הוא תורם מכל אחד ואחד. ואומרת הגמ' במה דברים אמורים שיש חילוק בין אם הוא סתם את הקנקנים, זה רק בשל יין שסתימת הקנקן מועילה ליין, אבל בשל שמן, שסתימת הקנקן לא מועילה לשמן, א"כ בין עד שלא גפן בין משגפן, לא קנה מעשר קנקן. וכן בין עד שלא גפן בין משגפן, עולות באחד ומאה. וכן בין עד שלא גפן בין משגפן, תורם מאחד על הכל.

ב"ש אומרים מפתח וכו': אמר רבי חנניא וקשיא על דבית שמאי, מה בינה בין הקנקנים לחמשה שקין בגורן, הרי אילו חמשה שקין בגורן, שמא אין תורמין ומעשרין מזה על זה? וא"כ למה צריך לשפוך את היין לגת, והוא לא יכול לתרום מחבית אחת על הכל (אחרי שהוא פתח את החביות)? ואומרת הגמ' רבי בא אמר שכל הקושיא היא רק על האחרונה רק על מה שהוא צריך לשפוך את היין לפני שהוא תורם מאחד על הכל, ורבי יהושע בן לוי אמר שאף על הראשונה הושבה. שקשה גם על

הקנקן בטיט, א"כ לא קנה מעשר את הקנקן, אבל אם משגפן קרא שם, אבל אם לאחר שהוא סתם את הקנקן, הוא הפריש את היין למע"ש, קנה מעשר קנקן. כיון שהכלל הוא שמה שנקנה בירושלים בכסף מע"ש, זה מתבטל למע"ש, ולכך כיון שאם קונים בכסף של מע"ש יין בקנקן פתוח, הקנקן לא יוצא לחולין, א"כ גם כשמפרישים יין למע"ש בקנקן פתוח, הקנקן לא מתבטל למע"ש, והרי אם קונים בירושלים בכסף מע"ש יין בקנקן סתום, הקנקן יוצא לחולין, א"כ כשמפרישים יין למע"ש בקנקן סתום, הקנקן מתבטל למע"ש. וכן אם עד שלא גפן קרא על היין שם של תרומה, א"כ מתייחסים רק ליין, ולכך אם הקנקן התערב בקנקנים של חולין, עולות באחד ומאה, אבל אם משגפן קרא שם א"כ מתייחסים לזה כקנקן יין, ולכך אם התערב קנקן של תרומה בקנקנים של חולין, התרומה מקדשות בכל שהן. וכן אם עד שלא גפן, הוא רוצה להפריש תרומה גדולה, הוא תורם מאחד על הכל, כיון שזה נקרא מן הסמוך, אבל אם משגפן הוא רוצה

מסכת פרק ג [ה"ו - דף כ] מעשר שני עא

ר"ש אומר וכו': אם אמר רביעית חולין יש לי בחבית זו, יצא קנקן לחולין. רבי חייא בשם רבי יוחנן מתניתא אמרה כן, רבי שמעון אומר, אף האומר לחבירו חבית זו אני מוכר לך חוץ מקנקנה, יצא קנקן לחולין.

הדרן עלך פרק לא יאמר אדם

הוא הפריש את היין מיד למע"ש, א"כ הרביעית חולין תתבטל במע"ש, והקנקן יתבטל למע"ש). רבי חייא בשם רבי יוחנן אומר שמתניתא אמרה כן, שהרי למדנו במשנה, רבי שמעון אומר, אף האומר לחבירו בירושלים, שחבית יין זו אני מוכר לך בכסף מע"ש שלך, חוץ מקנקנה חוץ מיין בשיעור של קנקן, יצא קנקן לחולין. והקנקן לא נקנה מהכסף של מע"ש, וא"כ גם לעניין אם הוא מקדיש את היין למע"ש, אם הוא משאיר חלק מהיין בחבית לחולין, הקנקן לא מתבטל למע"ש.

הדרן עלך בלי נדר פרק לא יאמר אדם

הדינים הראשונים, כגון אם התערב הקנקנים של תרומה בחולין, למה רק אם הוא שפך את היין לגת, זה עולה באחד ומאה, הרי היה צריך להיות, שגם אם הוא רק פתח את הקנקנים, שהתרומה תעלה באחד ומאה.

ר"ש אומר וכו': אומרת הגמ', שאם אחד אמר שהיין שבחבית יהיה למע"ש, אבל רביעית יין חולין יש לי – תישאר להיות חולין בחבית זו, א"כ יצא קנקן לחולין. כיון שהקנקן מתבטל למע"ש, רק אם כל היין יהיה למע"ש. (ומדובר כאן שהוא אומר שהיין יהיה למע"ש, מעכשיו ולאחר שיוציאו את היין מהקנקן, (מכאן ולהבא ולמפרע), כיון שאם

פרק ד

הלכה א

מתני' המוליך פירות מעשר שני ממקום היוקר למקום הזול, או ממקום הזול למקום היוקר, פודיהו בשער מקומו. המביא פירות מן הגורן לעיר, כדי יין מן הגת לעיר, השבח לשני, ויציאה מביתו. פודין מעשר שני כשער הזול, כמות שהחנוני לוקח, ולא כמות שהוא מוכר. כמות שהשולחני פורט, לא כמות שהוא מצרף. אין פודין מעשר שני אכסרה. את שדמיו ידועין, נפדה על פי אחד, ואת שאין דמיו ידועין, נפדה על פי שלשה, כגון היין שקסם ופירות שהרקיבו, ומעות שהחלידו.

הלכה א

מתני' המוליך פירות מעשר שני ממקום הזול למקום היוקר, או ממקום היוקר למקום הזול, פודיהו בשער מקומו, שהרי אין להקדש אלא מקומו ושעתו. המביא פירות – תבואה מן הגורן ששם התבואה בזול, לעיר ששם התבואה ביוקר, וכן כדי יין מן הגת ששם היין הוא בזול, לעיר ששם היין ביוקר, השבח לשני, והוא פודה את התבואה או את היין לפי השער שבעיר – ביוקר, ויציאה ואת תשלום ההובלה של המע"ש, הוא משלם מביתו, והוא לא יכול לקזז את הוצאות ההובלה מדמי המע"ש, הגם שאם הוא לא היה מביא את התבואה או את היין לעיר הם היו שווים פחות. פודין מעשר שני כשער הזול, דהיינו שהוא יכול להמתין מלפדות את המע"ש עד שירד השער, כגון שהוא יכול להמתין כדי לפדות את המע"ש בערב שבת, שהשער נמוך. וכן פודים את המע"ש כמות שהחנוני לוקח

מהסיטונאי – בזול, ולא כמות שהוא מוכר ביוקר, וכן לעניין הפרוטות, משערים כמות שהשולחני פורט, לא כמות שהוא מצרף. דהיינו אם פורטים אצל השולחני מטבע גדול, הוא נותן קצת פרוטות, כיון שהשולחני מחשב את הפרוטות ביוקר, אבל אם מחליפים אצל השולחני פרוטות במטבע גדול, הוא לוקח הרבה פרוטות, כיון שאז הוא מחשב את הפרוטות בזול, וא"כ כשפודים מע"ש על מטבע, משערים לפי השער היקר. אין פודין מעשר שני אכסרה בהפקר – באומד, אלא צריך למדוד את המע"ש. פירות של מע"ש את שדמיו ידועין, הוא נפדה על פי אחד, שאותו אחד אומר כמה הפירות שווים, ואת שאין דמיו ידועין, נפדה על פי שלשה, שיאמרו כמה הפירות שווים, כגון היין שקסם שהתחיל לתסוס ולהחמיץ, ופירות שהרקיבו, ומעות שהחלידו. שבכל אלו הדברים צריך לפדות על פי שלשה.

מסכת פרק ד [ה"א - דף כא] מעשר שני עג

גמ' המוליך פירות וכו': א"ר יונה לא אמרו אלא המוליך, הא בתחילה אסור, ובפירות מעשר שני, אבל בפירות שהן טבולין למעשר שני, אפילו לכתחילה מותר. כהדא רבי, הוה ליה פירין הכא, ופירין בכותניין, והוה קבע מעשרות דהכא, תמן ומפרק לון בשערא דתמן.

פודהו כשער מקומו: תני, אבא חילפיי בר קורייא אמר, במה דברים אמורים בודאי, אבל בדמאי, בין ביוקר והזול, בין בזול והוקרו, מוכרו בזול. למה? משום שנראה להימכר בזול, או משום שהוא יכול להחזירו למקומו, מה נפיק מביניהון, חזרו והוקירו במקומו, אין תימר משום שהוא יכול להחזירו למקומו, חזרו והוקירו במקומו, ואין תימר משום שנראה להימכר בזול, אפי' כן כבר נראה להימכר בזול.

פודהו לפי השער של מקומו, זה דוקא במע"ש של טבל ודאי, אבל במע"ש של דמאי, בין ביוקר והזול בין אם הוא הביא את המע"ש ממקום היוקר למקום הזול, בין בזול והוקרו, ובין אם הוא הביא את המע"ש ממקום הזול למקום היוקר מוכרו – פודהו בשער הזול, שואלת הגמ' למה אם הוא הביא את המע"ש ממקום הזול למקום היוקר, הוא פודהו לפי השער הזול, האם משום שנראה להימכר – להיפדות במקום הזול, בזול, או משום שהוא יכול להחזירו למקומו, למקום הזול ולפדות אותו שם? ואומרת הגמ' מה נפיק מביניהון, איזה חילוק דין יש בין הטעמים? בחזרו והוקירו במקומו – במקום שהיה זול, וא"כ אין תימר אם תאמר שהטעם שהוא פודהו בזול, זה משום שהוא יכול להחזירו למקומו, א"כ כאן שחזרו והוקירו במקומו, א"כ הוא יצטרך לפדות את המע"ש לפי השער של עכשיו – ביוקר, אבל ואין תימר משום שנראה להימכר – להיפדות בזול, אפי' כן שהפירות התייקרו, אבל הרי המע"ש כבר היה נראה להימכר – להיפדות בזול. וא"כ יוכלו לפדות את המע"ש גם עכשיו בזול.

גמ' המוליך פירות כו': א"ר יונה לא אמרו אלא המוליך בדיעבד (ממקום היוקר למקום הזול), אבל הא בתחילה אסור, כיון שהוא מפסיד למע"ש, וכל האיסור להוליך פירות ממקום הזול למקום היוקר, זה דוקא בפירות שהם כבר מעשר שני, אבל בפירות טבל, שהן טבולין למעשר שני, אפילו לכתחילה מותר, כהדא וזה כמו המעשה הזה, שרבי הוה ליה פירין הכא ופירין בכותניין שהיה לרבי פירות בטבריה ופירות בכותנין (שם מקום), והוה קבע מעשרות של הפירות דהכא, הנמצאים בטבריה, בפירות הנמצאים תמן בכותנין, ומפרק לון ורבי פדה את המע"ש (כשהיה בטבריה) בשערא דתמן, לפי השער של כותנין (כיון שהמע"ש היה שם), ששם הפירות היו בזול, וא"כ כמו שמותר להפריש את המע"ש מהפירות הנמצאים במקום הזול על הפירות הנמצאים במקום היוקר, א"כ ודאי שיכולים להוליך את הפירות ממקום הזול למקום היוקר כשהם עדיין בטבלם.

פודהו כשער מקומו: תני, אבא חילפיי בר קורייא אמר, במה דברים אמורים שהוא

מסכת פרק ד [ה"א - דף כא] מעשר שני

עד

ר' חייא בר ווא הוה ברומי, וחמתין מפרקין אילין ניקלוסיא דהכא תמן, בשערה דהכא, אמר, מאן הורי לן? חילפיי בר קורייא אורי לון.

פודין מע"ש כשער הזול: תני בין ביוקר והזול, בין בזול והוקרו. ניהא ביוקר והזול, בזול והוקרו? שנייא היא, שהוא יכול להערים עליו, ולפוטרו מן החומש. ר' יהושע בן לוי אמר, אין פודין מעשר שני אלא בשוויה.

תני, משתכר הוא אדם בשקל עד רביעית. היאך עבידא? דינרא הכא בתרין מנין,

בשביל הבעלים, לא מוסיפים חומש, והדין הוא שמותר לבעל המע"ש לתת לחבירו מעות, כדי שהוא יפדה בשבילו את המע"ש והוא לא יצטרך לתת חומש, וא"כ כיון שהוא היה יכול לעשות בעורמה ולהרוויח את החומש, והוא לא עשה כך, אלא הבעלים עצמם פדו את המע"ש, א"כ החומש שהבעלים הוסיפו, זה מְשָׁלִים את הפער של השער הזול, אבל ר' יהושע בן לוי אמר, אין פודין מעשר שני אלא בשוויה.

תני, משתכר הוא אדם בשקל עד רביעית, דהיינו שאם יש לאחד מע"ש ששווה שקל ורבע, והוא מתכוין ללכת למקום שהשקל שווה שם יותר, א"כ הוא יכול לפדות את המע"ש על השקל, כאילו הוא כבר נמצא באותו המקום. (ורק עד רבע מקילים עליו, כיון שהוא היה יכול לעשות בעורמה ולהרוויח את החומש כדלעיל). מסבירה הגמ' **היאך עבידא** מה הכוונה? והיכן מצינו שמשערים לפי המקום שהוא הולך ללכת לשם? אלא היות והדין הוא, שאם **דינרא הכא** – בטבריה, יוצא **בתרין מנין** במאתיים פרוטות,

אומרת הגמ' **שר' חייא בר ווא הוה ברומי** (עיר הסמוכה לכפר חנניה), **וחמתין מפרקין** וראו אותו שהוא פודה **אילין ניקלוסיא** תמרים משוכחות **דהכא** שגדלו בטבריה, ור' חייא בר ווא פדה אותם **תמן ברומי, בשערה דהכא** לפי השער של טבריה, (לפי השער הזול), ור' חייא בר ווא אמר, **מאן הורי לן** שיכולים להקל בדמאי ולפדות אותו במקום היוקר לפי השער של מקום הזול (אם הם היו שם)? **חילפיי בר קורייא אורי לון.**

פודין מע"ש כשער הזול: תני בין ביוקר והזול, בין בזול והוקרו, הוא פודה את המע"ש לפי שער הזול, שואלת הגמ' זה **ניחא ביוקר והזול** שהוא יכול לפדות לפי השער של עכשיו – לפי שער הזול, אלא **בזול והוקרו** למה הוא יכול לפדות לפי שער הזול, והרי הפירות התייקרו? מתרצת הגמ' **שנייא היא**, כאן זה שונה, שכיון שהוא היה יכול להערים עליו ולפוטרו מן החומש, לכך הוא יכול לפדות לפי שער הזול, דהיינו הרי רק אם בעל הפירות פודה את המע"ש שלו הוא מוסיף חומש, אבל אם אחר פודה את המע"ש

מסכת פרק ד [ה"א - דף כא] מעשר שני עה

ובארבאל בתרין מנין וחמישין, והוא בעי מיתן חמישין ומוסק, דיהב ליה הכא בתרין מנין וחמישין.

תני, אין פודין מעשר שני לְשֵׁם שני, אלא לְשֵׁם חולין. רבי שאול בעי, הגע עצמך שהיו הכל יודעין בו שהוא שני, אפילו בן.

תני אין פודין מעשר שני, אלא במין על מינו. דלא בן מה אנן אמרינן? פודין מן החיטים על השעורין, ומן השעורין על החיטים? לְבֵן צריכה, אפילו מן האגרו על השחמתית, ומן השחמתית על האגרו.

א"ר חנניא, רבי היה לוקח קישואין בכורות למלכות, וקובע מעשר שני שלהן

אותם לְשֵׁם כאילו הם חולין, רבי שאול בעי אמר, הגע עצמך תתבונן בדבר, גם שהיו הכל יודעין בו שהוא שני, אפילו בן. צריך לשער את הפירות כאילו הם חולין, ואסור לבעל הפירות לומר, שהם פירות של מע"ש. **תני** אין פודין לא משערים את שווי הפירות, כדי לפדות את המעשר שני, אלא במין על מינו, שואלת הגמ' דלא בן לולי דברי הברייתא מה אנן אמרינן? מה היינו אומרים? וכי פודין – משערים מן החיטים על השעורין, או מן השעורין על החיטים? ודאי שלא, וא"כ מה הברייתא באה לומר? מתרצת הגמ' לְבֵן צריכה שהברייתא מחדשת ואומרת, שלא משערים אפילו מן האגרו חיטים לבנות על השחמתית חיטים שחומות, או מן השחמתית על האגרו. הגם ששניהם חיטים, וא"כ לכאור' המחיר שלהם שווה, לכך אומרת הברייתא שאפ"ה צריך לשער כמה המע"ש שווה, רק מאותו הסוג. **א"ר** חנניא רבי היה לוקח קישואין בכורות רבי קנה קישואים בתחילת העונה, לתת אותם למלכות – לאנטונינוס, ורבי היה קובע את המעשר שני שלהן – של

ובארבאל (שם מקום) הדינר יוצא בתרין מנין וחמישין, והוא הלווה בעי מיתן למלווה חמישין פרוטות יותר על הדינר (משוויה בטבריה). ומוסק, ולעלות את הדינר לארבל, על מנת דיהב ליה הכא לשלם אח"כ בטבריה על הדינר בתרין מנין וחמישין. זה מותר, ואין בזה משום ריבית. דהיינו שאם אחד רוצה ללוות דינר (שכאן הוא שווה מאתיים פרוטות), במאתיים וחמישים פרוטות, על מנת ללכת לארבל (ששם הדינר שווה מאתיים וחמישים פרוטות) והמלווה מקבל עליו את אחריות הדרך, זה מותר, ואין בזה בעיה של ריבית, כיון שאנחנו מחשיבים שכאילו ההלוואה ניתנה בארבל, ששם הדינר באמת שווה מאתיים וחמישים פרוטות, ולכך גם לעניין המע"ש, זה מותר, כיון שהרי הוא יכול להלוות את המטבע ע"מ שיולכו אותו למקום היוקר, ולקבל עליו יותר, (ומקילים עד רביעית יותר משוויה, ולא יותר). **תני**, אין פודין מעשר שני לְשֵׁם שני, דהיינו כשמשערים כמה הפירות שווים בכדי לפדות אותם, אסור לומר שזה מע"ש, כיון שאז ישערו אותם בזול, אלא צריך לשער

מסכת פרק ד [ה"א - דף כא] מעשר שני

על כל עוקץ ועוקץ, ראה אותן כאלו הן חתוכות. רבי יוחנן בעי, שלימות, ואת אמרת חתוכות? א"ר יונה ויאות, אלו שנים שהיו שותפין בקישות אחת, לזה חלק אחד ולזה ט' חלקים, שמא הוא אומר לו טול חלקך ואני חלקי? אלא על ידי זה, וע"י זה, נמכר ביוקר, והכא על ידי זה ועל ידי זה נמכר ביוקר. ר"ש בר רבי הוה מקפיד על אילין דרומיא, דהוון מזולזין בה, נסתון בר קפרא וקרטמון קומוי, אמר טב הוא כלום? עד כדון מילה מקרטמה ולא טבא, מילה מקרטמה וטבא?
א"ר אימי כמה עלל קומי רבי יוחנן ורשב"ל ואינן אמרי, פוק ואישלם כהדין תנייה,

מקפיד על אילין דרומיא על בני דרום א"י, (או על בני רומי - עיר הסמוכה לכפר חנניה), דהוון מזולזין בה במע"ש, והם היו חותכים את הפירות של המע"ש, ע"מ לפדות אותם כשהם חתוכים - בזול, ור"ש בנו של רבי הקפיד עליהם, ונסתון - ולקח בר קפרא את הפירות שלהם בחזקה, וקרטמון קומוי ובר קפרא חתך אותם לפנייהם, ואמר טב הוא כלום? וכי זה טוב שהפירות שלכם חתוכים? וא"כ גם אתם אל תזיקו את המע"ש ואל תחתכו אותם. שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו דיברנו על מילה מקרטמה ולא טבא, על פירות של מע"ש שכשחותכים אותם, זה מקלקל את הפרי, עכשיו שואלת הגמ' מה הדין במילה מקרטמה וטבא, בפרי שהוא לא מתקלקל ע"י שחותכים אותו, אלא שהוא לא מתקיים כ"כ, ולכך הוא נמכר קצת יותר בזול, האם מותר לחתוך אותו?

א"ר אימי כמה וכמה אנשים עלל נכנסו קומי רבי יוחנן ורשב"ל לשאול אותם איך צריך לפדות את המע"ש, ואינן ור' יוחנן ור"ל אמרי, פוק ואישלם צריך לפדות את המע"ש בשוויים, אלא שיכולים להקל כהדין תנייה כמו שלמדנו במשנה,

הקישואים, על כל עוקץ ועוקץ, שהמע"ש יהיה סמוך לעוקץ של הקישוא, ורבי ראה אותן - חישב אותם כאלו הן הקישואים חתוכות, (שהרי עשירית מהקישוא שייך למע"ש, והשאר זה חולין). וא"כ הם שווים רק קצת, ולכך הוא פדה את המע"ש לפי קישואים חתוכות, רבי יוחנן בעי הקשה על דברי רבי, והרי הקישואים עדיין שלימות, ואת - רבי אמרת מן חשב כאילו הם חתוכות? א"ר יונה ויאות ר' יוחנן מקשה טוב, שהרי אלו שנים שהיו שותפין בקישות אחת, לזה חלק אחד ולזה ט' חלקים (כמו לעניין המע"ש, שלמע"ש יש חלק אחד ולחולין ט' חלקים), שמא הוא אומר לו וכי שותף אחד יכול לומר לחבירו שנחלק את הקישוא, וטול את חלקך ואני חלקי? ודאי שהשותף לא יכול לומר כך, אלא על ידי החלק של זה, וע"י החלק של זה, הקישוא נמכר ביוקר, והם מוכרים את הקישוא וחולקים בכסף, וא"כ גם הכא לעניין המע"ש על ידי זה ע"י החלק של החולין, ועל ידי זה וע"י החלק של המע"ש, הקישוא נמכר ביוקר, וא"כ יצטרכו לפדות את המע"ש לפי המחיר של קישוא שלם, ולא כמו שרבי חישב. וכן ר"ש בר רבי הוה

מסכת פרק ד [ה"א - דף כב] מעשר שני עז

פודין מעשר שני כשעת הזול ולא כשעת היוקר, כמות שהחנוני לוקח לא כמות שהוא מוכר, כמות שהשולחני פורט לא כמות שהוא מצרף. עד כדון דבר מרובה, היה דבר ממועט, אפילו כן, כמות שהחנוני לוקח לא כמות שהוא מוכר, כמות שהשולחני פורט לא כמות שהוא מצרף.

את שדמיו ידועים וכו': רב נחמן בר יעקב מחוי חותל לנגרא, ומפרק על פומיה. ר' ינאי מחוי רובע חיטין לחטוניא, ומפרק על פומיה. רבי חלקיה חווי פירין לגרוסה, א"ל בשויהן, אתא לקמיה דר' סימון, א"ל אין פודין מע"ש על פי השוטין. רבי פינחס חווי פירין לגרוסה, א"ל בשויהן, א"ל הכין א"ר חלקיה בשם רבי סימון, אין פודין מע"ש על פי השוטין.

פודין מע"ש כשער הזול: א"ר שמי, כמה דבר נש בעי בטיהרא טהורה, בתקופת

כמה תמרים יש בחותל הזה, ומפרק על פומיה. ופדה על פיו. ר' ינאי מחוי כלי שמחזיק רובע הקב של חיטין, לחטוניא לסיטונאי של חיטים ומפרק על פומיה. אומרת הגמ' שרבי חלקיה חווי פירין הראה את התבואה שלו לגרוסה לטוחן חיטים, וא"ל שהם שווים בשויהן, כמה שהחנוני מוכר את החטים, אתא ר' חלקיה לקמיה דר' סימון, א"ל אין פודין מע"ש על פי השוטין, אלא משערים לפי מה שהחנוני קונה מהסיטונאי, וכן היה מעשה שרבי פינחס חווי פירין לגרוסה, א"ל בשויהן, א"ל ר' פנחס לטוחן, הכין א"ר חלקיה בשם רבי סימון, אין פודין מע"ש על פי השוטין. אלא משערים לפי מה שהחנוני קונה מהסיטונאי.

פודין מע"ש כשער הזול: א"ר שמי שמשערים כמה דבר נש כמה שהמוכר בעי מבקש בעבור התבואה בטיהרא בצהרים טהורה כשהיום ברור ואין עננים שיסתירו את

פודין מעשר שני כשעת הזול ולא כשעת היוקר, כמות שהחנוני לוקח לא כמות שהוא מוכר, כמות שהשולחני פורט לא כמות שהוא מצרף, הכל כמו שביארנו במשנה. אומרת הגמ' עד כדון עד עכשיו מוכח מהמשנה, שמשערים לפי מה שהחנוני לוקח בדבר מרובה אם הוא פודה הרבה פירות של מע"ש, שכן הדרך לקנות מהסיטונאי הרבה תבואה יחד, אבל אומרת הגמ' שאפי' אם היה לו רק דבר ממועט, שאין הדרך לקנות כ"כ קצת מהסיטונאי, אפילו כן משערים כמות שהחנוני לוקח לא כמות שהוא מוכר, כמות שהשולחני פורט לא כמות שהוא מצרף.

את שדמיו ידועים וכו': רב נחמן בר יעקב מחוי הראה חותל (זה כלי העשוי מעלים של לולבים, ומכניסים לתוכו תמרים שלא התבשלו על הדקל, כדי שיתבשלו שם), לנגרא שעושה את החותלות, שישער

מסכת פרק ד [ה"א - דף כב] מעשר שני

תמוז, בתר בלני, מסיק לזרזיה, ומיתי פריטין, ומיפרקיניה. אמר רבי ירמיה, כמה דבר נש בעי בערובתא בפתו רמשא, מנשייא קלען, ומעביר עליהן, ומייתי פריטי ומפרקיניה. א"ר יודן בר גדיא, רבי יעקב בר בון מניחין עליו עד שיכמושו, ופודה אותן מוצאי שבת מיד. רבי מנא הוה ליה משח ואחתיה לעכו, א"ל רבי חייא בר אדא אין ההוא מישחה דבית מעקה קיים, הא ענתך דיפרקניה, דלא טב שיתא מיניה.

ואת שאין דמיו ידועים וכו': א"ר יוחנן פודין מעשר שני על פי ג' לקוחות,

התבואה, זה השער הזול, ובוה משערים כדי לפדות את המע"ש.

א"ר יודן בר גדיא שרבי יעקב בר בון אמר שמניחין עליו עד שיכמושו, דהיינו שאם הוא הפריש את המע"ש מהירק בערב שבת, הוא לא חייב לפדות את המע"ש מיד, אלא הוא יכול להמתין למוצאי שבת, שאז הירק יכמוש קצת, ופודה אותן במוצאי שבת מיד, שאז הירק הזה שווה מעט, גם מכיון שירק כבר כמוש, וגם כיון שבמוצאי שבת אין לאנשים כסף, והם יקנו את הירק רק בזול.

רבי מנא הוה ליה משח היה לו שמן ואחתיה והוא הוריד חלק מהשמן לעכו, א"ל רבי חייא בר אדא אין ההוא מישחה דבית מעקה קיים, אם השמן שעשית בבית מעקה עדיין קיים, שלא מכרת אותו, א"כ הא ענתך דיפרקניה, זה הזמן שתעשה את השמן שהבאת לעכו מע"ש על השמן הנמצא בבית מעקה, ותפדה אותו, דלא טב שיתא מיניה, כיון שהוא לא שווה אפי"ש שישית ממה שהוא שווה בבית מעקה, (בעכו השמן היה זול מאוד).

ואת שאין דמיו ידועים וכו': א"ר יוחנן פודין מעשר שני על פי ג' לקוחות,

אור השמש, בתקופת תמוז, בתר בלני אחרי שהמוכר היה בבית המרחץ, דהיינו שמאוד חם לו, גם מחמת חום היום וגם מחמת חום בית המרחץ, והמוכר מסיק לזרזיה סוחב את המשא של החיטים, ולכך המוכר מעוניין למכור כבר את התבואה, וללכת לביתו, ומיתי פריטין והקונה מביא כסף מזומן ומיפרקיניה, והקונה לוקח מיד את התבואה, ולכך המוכר מוזיל מאוד, ולפי מה שהמוכר מבקש על התבואה במצב הזה, זה נקרא שער הזול, ובוה משערים כדי לפדות את המע"ש. וכן אמר רבי ירמיה שמשערים כמה דבר נש כמה שהמוכר בעי מבקש בעבור התבואה בערובתא בערב שבת בפתו רמשא לפנות הערב (דהיינו סמוך מאוד לשבת), מנשייא קלען מאותם נשים שהם כבר קלעו את שְׁעָרָם, ומוכנות לשבת, ומעביר עליהן והמוכר הוא מְחַזֵּר אחריהן שיקנו את התבואה, ומייתי פריטי והן מביאות מיד את הכסף ומפרקיניה, ולקוחות את התבואה מיד, שהוא מוכר את התבואה מאוד בזול, גם כיון שזה סמוך לשבת, וגם אותן נשים יקנו את התבואה רק אם זה יהיה מאוד בזול, ולפי מה שהמוכר מבקש על

מסכת פרק ד [ה"ב - דף כב] מעשר שני עט

ואפילו אחד מהן גוי, אפילו אחד מהן בעל. רבי יונה בעי, שניהם גוים לא, שניהם בעלים לא, אחד גוי ואחד בעל נמי לא, אלא לצדדין איתאמרת.

הלכה ב

מתני' בעל הבית אומר בסלע, ואחר אומר בסלע, בעל הבית קודם, מפני שהוא מוסיף חומש. בעל הבית אומר בסלע, ואחר אומר בסלע ואיסר, את של סלע ואיסר קודם, מפני שהוא מוסיף על הקרן. הפודה מעשר שני שלו מוסיף עליו חמישיתו, בין שהוא שלו, ובין שניתן לו מתנה.

גמ' מפני שהוא מוסיף על הקרן: ואין חומשו של זה מרובה על תוספתו של זה? אמר רבי אבין, שנייא היא שהוא יכול להערים עליו ולפוטרו מן החומש, של סלע ואיסר קודם, מפני שהוא מוסיף על הקרן.

מפני שהוא מוסיף חומש: רבי יעקב בר אידי בשם רבי סימיו, כל מעשר

מסלע), את של סלע ואיסר קודם, מפני שהוא מוסיף על הקרן. הגם שסלע וחומש, זה יותר מסלע ואיסר. הפודה מעשר שני שלו מוסיף עליו חמישיתו, בין שהוא שלו, שהמע"ש גדל אצלו, ובין שניתן לו המע"ש במתנה.

גמ' מפני שהוא מוסיף על הקרן: שואלת הגמ' למה האחר יפדה בסלע ואיסר, וכי אין חומשו של זה של הבעה"ב מרובה על תוספתו של זה? מתרצת הגמ' אמר רבי אבין, שנייא היא – החומש שהוא יכול להערים עליו על המע"ש (כדלקמן), ולפוטרו מן החומש, ולכך של סלע ואיסר קודם, מפני שהוא מוסיף על הקרן. וא"כ הוא ודאי יתן סלע ואיסר, אבל אם הבעה"ב יפדה, יתכן שהוא יתן רק סלע.

מפני שהוא מוסיף חומש: רבי יעקב בר אידי בשם רבי סימיו אומר, שכל מעשר

ואפילו אחד מהן גוי, ואפילו אחד מהן בעלים של המע"ש, רבי יונה בעי אמר, אבל אם שניהם גוים לא, וכן אם שניהם בעלים של המע"ש, לא, וכן אם אחד גוי ואחד בעלים של המע"ש נמי לא, ומה שר' יוחנן אמר אפי' אחד גוי אפי' אחד הבעלים, לא הכוונה שגם גוי וגם הבעלים מצטרפים להיות מתוך השלשה, אלא לצדדין איתאמרת. ואו גוי או הבעלים מצטרפים לשלשה, אבל לא שניהם כאחד.

הלכה ב

מתני' בעל הבית אומר שהוא יפדה את המע"ש בסלע, ואחר גם אומר שהוא יפדה בסלע, בעל הבית קודם, מפני שהוא מוסיף חומש, שהרי רק הבעה"ב מוסיף חומש, ואם בעל הבית אומר שהוא יפדה את המע"ש בסלע, ואחר אומר שהוא יפדה בסלע ואיסר (איסר הוא אחד חלקי צ"ו

פ מסכת פרק ד [ה"ב - דף כב] מעשר שני

שני שאין בקרנו שוה פרוטה, אינו מוסיף חומש. רבי יוסי בר' סימון בשם ר' יוחנן, כל מעשר שני שאין בחומשו שוה פרוטה, אינו מוסיף חומש. התיב רבי בא בר ממל, והתנינן חמש פרוטות הן, ונתני שש, על דעתיה דר' סימאי קרנו של מעשר שני בשוה פרוטה, ועל דעתיה דר' יוחנן חומשו של מעשר שני שוה פרוטה? ניתני שבע, מן הדא דא"ר חזקיה זה שהוא מחלל לא יהא מחלל על חצי פרוטה, שלא יהא כמחלל על אסימון, אלא על שוה פרוטה. ועוד הדא דאמר ר' יוסי בשם רבי מנא בר תנחום, רבי אבהו בשם רבי יוחנן, אין קרקע נקנה בפחות משוה פרוטה. ועוד הדא מעשר שני שאין בו שוה פרוטה, דיו שיאמר הוא וחומשו מחולל על הסלע הזה. רבי יוסי בשם ר' קריספא, ר' יונה בשם ר' זעירא בסלע של מעשר שני היא מתניתא, אי אפשר שלא יהא שם חולין כל שהן.

אמר רבי יוחנן הקדש שפדייו יותר על דמיו תפס את הכל, מעשר שני

הדא דאמר ר' יוסי בשם רבי מנא בר תנחום, ורבי אבהו בשם רבי יוחנן, שאין קרקע נקנה בפחות משוה פרוטה. ועוד שואלת הגמ' שמצינו עוד דבר שדינו בפרוטה, הדא ששנינו בבביתא, מעשר שני שאין בו שוה פרוטה, דיו שיאמר הוא וחומשו מחולל על הסלע הזה, ואומרים רבי יוסי בשם ר' קריספא, ור' יונה בשם ר' זעירא שהכוונה היא, שהוא מחלל בסלע שהוא כבר של מעשר שני היא מתניתא, כיון שאי אפשר שלא יהא שם חולין כל שהן. שהרי לא מצמצמים כ"כ בפדיון מע"ש, וא"כ בסלע של המע"ש, ודאי שיש יתרה של פחות משווה פרוטה שהוא חולין, ולכך הוא יכול לחלל עליו, וא"כ מצינו עוד דבר שדינו בפרוטה? (הגמ' נשארת בשאלה).

אמר רבי יוחנן הקדש שפדייו יותר על דמיו – יותר ממה שהוא שווה, הוא תפס את הכל, את כל הפדיון, אבל מעשר שני

שני שאין בקרנו שוה פרוטה, אינו מוסיף חומש כשהוא פודה אותו, ורבי יוסי בר' סימון בשם ר' יוחנן אומר, שכל מעשר שני שאין בחומשו שוה פרוטה, אינו מוסיף חומש. שואלת הגמ' התיב רבי בא בר ממל, והתנינן במסכת ב"מ חמש פרוטות הן, והיינו שיש חמשה דברים שדינם בפרוטה, וא"כ נתני שש, על דעתיה לשיטת דר' סימאי קרנו של מעשר שני דינו בשוה פרוטה, ועל דעתיה דר' יוחנן חומשו של מעשר שני זה בשוה פרוטה? ועוד שואלת הגמ' וניתני שבע פרוטות? כיון שיש עוד דבר שדינו בפרוטה, מן הדא דא"ר חזקיה זה שהוא מחלל את במע"ש שלו (שהוא שווה פחות מפרוטה), לא יהא מחלל על חצי פרוטה, בכדי שלא יהא כמחלל על אסימון, (מטבע פחות מפרוטה הוא כאסימון). אלא שהוא יפדה על שוה פרוטה. ועוד שואלת הגמ' שמצינו עוד דבר שדינו בפרוטה,

מסכת פרק ד [ה"ב - דף כב] מעשר שני פא

שפדייו יותר על דמיו, לא תפס את הכל. מה בין הקדש מה בין מעשר שני? אמר רבי אימי, שכן אדם מצוי להיות מרבה בהקדישו. רבי זעירא בעי קומי רבי אימי, נבדק אותו האיש ואמר לא לכך נתכוונתי, אמר ליה לכשיבדוק. רבי יונה בעי כמאן דאמר כנכסיו, ברם כמאן דאמר אינו כנכסיו הוא, מה בין הקדש ומה בין מעשר שני, אמר רבי יוסי לא כן כבר אתמר טעמא, שכן אדם מצוי להיות מרבה בהקדישו.

אמר רבי יוחנן הקדש שפדאו ולא הוסיף חומש, הרי זה פדוי, מע"ש שפדאו ולא הוסיף חומש, הרי זה אינו פדוי. מה בין הקדש ומה בין מעשר שני? אמר רבי הילא הקדש יש לו תובעין, מעשר שני אין לו תובעין. רבי יונה בעי, כמאן דאמר כנכסיו, ברם כמאן דאמר אינו כנכסיו הוא, מה בין הקדש מה בין מעשר

הקדש למע"ש, שכן אדם מצוי להיות מרבה בהקדישו, ואין אדם מרבה במע"ש. אמר רבי יוחנן הקדש שפדאו ולא הוסיף חומש, הרי זה פדוי, והוא יכול להשתמש עם החפץ, אלא שיש עליו חוב של החומש, אבל מע"ש שפדאו ולא הוסיף חומש, הרי זה אינו פדוי, דהיינו שאסור לאכול את הפירות, עד שיפריש את החומש, שואלת הגמ' מה בין הקדש ומה בין מעשר שני? מתרצת הגמ' אמר רבי הילא שהחילוק הוא שלהקדש יש לו תובעין - הגזבר, אבל למעשר שני אין לו תובעין, ולכך חכמים גזרו שמע"ש שלא הפרישו את החומש, אסור באכילה. רבי יונה בעי - אמר, שלכא' החילוק שאמרנו בין מע"ש להקדש, זה רק כמאן דאמר שמע"ש זה כנכסיו, ברם אבל כמאן דאמר אינו כנכסיו הוא, אלא מע"ש זה ממון גבוה, א"כ אין חילוק בין הקדש ומה בין מעשר שני, אמר רבי יוסי שזה לא נכון, וכי לא כן כבר אתמר - נאמר הטעמא מה בין

שפדייו יותר על דמיו, לא תפס את הכל, שואלת הגמ' מה בין הקדש מה בין מעשר שני? מתרצת הגמ' אמר רבי אימי, שכן אדם מצוי להיות מרבה בהקדישו, הוא מוותר משלו להקדש, אבל אין הדרך לוותר לע"ש. רבי זעירא בעי קומי שאל את רבי אימי מה הדין אם נבדק אותו האיש שהוא פדה את ההקדש ביותר מדמיו, ואמר לא לכך נתכוונתי, האם גם אז היתרה להקדש או לא? אמר ליה לכשיבדוק, ויאמר שהוא לא רצה לוותר להקדש, א"כ היתרה תחזור אליו, אבל כל זמן שהוא לא נבדק, לא צריך לחשוש לזה, כיון שבדרך כלל, אדם מוותר משלו להקדש. רבי יונה בעי - אמר, שלכא' החילוק שאמרנו בין מע"ש להקדש, זה רק כמאן דאמר שמע"ש זה כנכסיו, ברם אבל כמאן דאמר אינו כנכסיו הוא אלא מע"ש זה ממון גבוה, א"כ אין חילוק בין הקדש למע"ש, שהרי זה בין הקדש ומה בין מעשר שני, אמר רבי יוסי שזה לא נכון, וכי לא כן כבר אתמר - נאמר הטעמא מה בין

שני, אמר רבי יוסי ולא כבר איתמר טעמא, הקדש יש לו תובעין, מעשר שני אין לו תובעין.

בין שניתן לו במתנה: מתניתא דרבי מאיר היא, דרבי מאיר אומר אין מתנה כמכר, אמר רבי יונה דברי הכל היא, תיפטר בפירות שהן טבולין למעשר, והתנינן הפודה נטע רבעי שלו מוסיף עליו חמישיתו, בין שהוא שלו ובין שניתן לו מתנה, אית לך מימר בפירות שהן טבולין לנטע רבעי? והתנינן לנטע רבעי, לא? לנטע רבעי עצמו, אוף הכא מעשר עצמו.

הלכה ג

מתני' מערימין על מעשר שני, כיצד? אומר אדם לחבירו, לבנו ולבתו הגדולים, לעבדו ולשפחתו העברים, הילך מעות האלו ופדה לך את מעשר זה. אבל לא יאמר כן לבנו ולבתו הקטנים, לעבדו ולשפחתו הכנענים, מפני שידן כידו.

לנטע רבעי, לא? אלא ע"כ שהמשנה מדברת לעניין שהוא קיבל במתנה נטע רבעי עצמו, וא"כ אוף הכא מדובר שהוא קיבל מעשר שני עצמו. וא"כ המשנה היא רק כר"מ. (הדין דין אמת גם לחכמים, שאם הוא קיבל פירות הטבולים למע"ש, כשהוא יפדה את המע"ש, הוא צריך להוסיף חומש, אבל המשנה לא מדברת באופן הזה).

הלכה ג

מתני' מערימין על מעשר שני, שלא לתת את החומש בזמן הפדיון, כיצד? אומר אדם לחבירו, או לבנו ולבתו הגדולים, או לעבדו ולשפחתו העברים, הילך – קחו את המעות האלו ופדה לך את המעשר הזה, הגמ' תבאר איך הם יפדו, שלא יתחייבו בחומש. אבל לא יאמר כן לבנו ולבתו הקטנים, או לעבדו ולשפחתו הכנענים, מפני שידן כידו, וא"כ הם לא

שני, אמר רבי יוסי שזה לא נכון וכי לא כבר איתמר טעמא, שלהקדש יש לו תובעין, ולמעשר שני אין לו תובעין. **בין שניתן לו במתנה:** אומרת הגמ' שלכאו' מתניתא שאומרת שגם על מע"ש שניתן במתנה מוסיפים חומש, דרבי מאיר היא, דרבי מאיר אומר שאין מתנה כמכר, (ולכך קרקע שניתנה במתנה, לא חוזרת ביובל), וא"כ גם כאן יכולים לתת מע"ש במתנה, אבל אם מתנה זה כמכר, א"כ אסור לתת מע"ש במתנה, כמו שאסור למכור מע"ש, אמר רבי יונה שהמשנה כדברי הכל היא, ותיפטר שהמשנה מדברת בפירות שהן טבולין למעשר שניתנו לו במתנה. שואלת הגמ' והתנינן לקמן שהפודה נטע רבעי שלו מוסיף עליו חמישיתו, בין שהוא שלו ובין שניתן לו מתנה, וכי אית לך מימר שמדובר בפירות שהן טבולין לנטע רבעי? ודאי שלא, ואפי"ה והתנינן

מסכת פרק ד [ה"ג - דף כג] מעשר שני פג

היה עומד בגורן ואין בידו מעות, אומר לחבירו הרי הפירות הללו נתונים לך מתנה, וחוזר ואומר, הרי הן מחוללין על מעות שבבית.

גמ' מערימין וכו': רבי אבון אמר, איתפלגון רבי לעזר ורבי יוסי בר חנינה, חד אמר למה מערימין עליו? מפני שכתוב בו ברכה, וחרנה אמר למה פודין אותו כשער הזול? מפני שכתוב בו ברכה.

הילך מעות וכו': מה נן קיימין? אם כשאמר לו צא ופדה לי, שלוחו הוא, צא ופדה לך משלך, שלו הן, אלא כי נן קיימין, כשאמר לו פדה לי משלך, פדה לך משלי. ותני כן, פדה לי משלך, פדה לך משלי, אינו מוסיף חומש. א"ר יוחנן כל מעשר שאינו הוא ופדיונו משלו, אינו מוסיף חומש. ר' יוסי בר' בון בשם ר'

אם כשאמר הבעה"ב לו לחבירו צא ופדה לי את המע"ש שלי מכספי, (דהיינו שהוא לא נתן לו כלום במתנה), א"כ שלוחו הוא, ושלוחו של אדם כמותו, וא"כ למה שהוא ייפטר מהחומש? ואם הוא אמר לחבירו צא ופדה לך משלך דהיינו שבעל הפירות נתן לחבירו, גם את הכסף וגם את הפירות במתנה, א"כ הרי שלו הן, והרי צריך להוסיף חומש, גם אם ניתן לו המע"ש במתנה, כדלעיל, אלא כי נן קיימין אלא מדובר כאן, כשאמר לו פדה לי את המע"ש שלי משלך מכספך, דהיינו שבעל הפירות נתן לחבירו רק את המעות, או פדה לך את המע"ש שלך משלי מכספי, דהיינו שבעל הפירות נתן לחבירו רק את הפירות, ותני כן, שאם בעל הפירות אמר לחבירו פדה לי משלך, או פדה לך משלי, אינו מוסיף חומש. א"ר יוחנן שהכלל הוא כל מעשר שני שאינו הוא ופדיונו משלו, אינו מוסיף חומש. ר' יוסי בר' בון בשם ר'

זוכים במעות. היה עומד בגורן ואין בידו מעות, והוא רוצה לפדות את המע"ש ולא להוסיף את החומש, א"כ הוא אומר לחבירו הרי הפירות הללו נתונים לך במתנה, וחוזר בעל הפירות ואומר, הרי הן המע"ש מחוללין על המעות שבבית. וכיון שהתבואה כבר לא שלו, לכך לא צריך להוסיף חומש.

גמ' מערימין וכו': רבי אבון אמר, איתפלגון נחלקו רבי לעזר ורבי יוסי בר חנינה מה לומדים ממה שמוזכר ברכה במע"ש (פי' יְבָרְכָה ה' אֱלֹהֶיךָ), דהיינו שיש איזה רווח בפדיון מע"ש, חד אמר שמכאן לומדים למה מערימין עליו על המע"ש? מפני שכתוב בו ברכה, וחרנה אמר שמכאן לומדים למה פודין אותו את המע"ש כשער הזול? מפני שכתוב בו ברכה.

הילך מעות וכו': שואלת הגמ' מה נן קיימין באיזה אופן הוא מערים על המע"ש?

מסכת פרק ד [ה"ג - דף כג] מעשר שני

חנינא טעמא דר' יוחנן [ויקרא כו] ואם גאל וגאל איש ממעשרו חמשייתו יסף עליו, כדי שיהא הוא ופדיונו משלו.

לעבדו ולשפחתו העברים: מה גן קיימין אם בגדולת, זכות בסימנים, אם בקטנה, קטן זוכה? רבי יוסי בר' בון בשם רב שמואל בר רב יצחק פתר לה בשעה פעוטות, דתנינן תמן, פעוטות מקחן מקח, וממכרן ממכר - במטלטלין, א"ר יודן בר שלום קומי רבי יוסי, תיפתר כמאן דאמר הקטן תורם, א"ל ואפילו כמ"ד אין הקטן תורם, קטן זוכה. על דעתין דרבנן דתמן ניהא, דתמן אמרין בשם רב נחמן בר יעקב, כל שנותנין לו אגוז ומשליכו, צרור והוא נוטלו, המוצא בידו כמוצא באשפה. אגוז והוא נוטלו, צרור והוא משליכו,

תיפתר המשנה הולכת רק כמאן דאמר - בר' יהודה שאומר שהקטן תורם, ולכך הקטן יכול לזכות במעות, אבל לחכמים שאומרים שקטן לא יכול להפריש תרו"מ, לכאור' הקטן לא יכול לזכות במעות, כיון שאין לו דעת, א"ל ר' יוסי שלא, אלא ואפילו כמ"ד שאין הקטן תורם, אבל הקטן זוכה. שואלת הגמ' על דעתין דרבנן דתמן לשיטת חכמי בבל שהם סוברים שקטן זוכה ניהא, המשנה שאומרת שהשפחה הקטנה יכולה לזכות במעות - מובנת, דתמן בבבל אמרין בשם רב נחמן בר יעקב, את חילוקי הדין של קטן, כל קטן שנותנין לו אגוז ופעמים הוא משליכו כיון שהוא לא מבחין שזה אגוז, ופעמים שנותנים לו צרור, והוא נוטלו כיון שהוא חושב שזה אגוז, א"כ אין לו זכיה בכלל, והמוצא בידו כמוצא באשפה, ואם הקטן הזה לקח דבר מן ההפקר, זה כאילו שזה מונח עדיין באשפה, ומותר לקחת את זה ממנו. ואם הוא יותר גדול, שאם נותנים לו אגוז והוא נוטלו, ואם נותנים לו צרור והוא משליכו, א"כ אסור לקחת ממנו את מה שהוא זכה מן

חנינא אומר, שטעמא דר' יוחנן הוא, כיון שכתוב ואם גאל וגאל איש ממעשרו חמשייתו יסף עליו, והרי היה צריך שיהיה כתוב חמשיית יוסף עליו, אלא כדי שיהא הוא ופדיונו משלו. אלא מכאן שצריך שגם המעשר וגם שהמעות יהיו שלו.

לעבדו ולשפחתו העברים: שואלת הגמ' מה גן קיימין באיזה אופן מדובר לענין השפחה העבריה? אם בגדולה, הרי היא כבר זכתה בעצמה בסימנים, והיא יצאה מהאדון, ואם בקטנה, וכי קטן זוכה? וכיון שהיא קטנה, הכסף נשאר להיות של האדון, וא"כ איך הוא כאן מערים על המע"ש? מתרצת הגמ' רבי יוסי בר' בון בשם רב שמואל בר רב יצחק פתר לה - תירץ, שכאן מדובר בשעה הגיעו לעונת הפעוטות, לגיל שבע או שמונה, ומבינים במקח וממכר, דתנינן תמן במסכת גיטין, הפעוטות מקחן וממכרן ממכר - במטלטלין, וכיון שהאמה העבריה הגיעה לעונת הפעוטות, היא יכולה לזכות במעות, ולכך הוא יכול להערים על ידה. א"ר יודן בר שלום קומי רבי יוסי, שלכאור'

מסכת פרק ד [ה"ג - דף כג] מעשר שני פה

גזילו גזל מפני דרכי שלום. אגוז והוא נוטלו ומצניעו, ומביאו לְאַחַר זמן, גזילו גזל גמור. זוכה לעצמו אבל לא לאחרים, רב הונא אמר כשם שהוא זוכה לעצמו, כך הוא זוכה לאחרים. הכל מודים שאין מתנתו מתנה, דכתיב [שמות כב] פִּי יִתֵּן אִישׁ, מתנת איש מתנה, ואין מתנת קטן מתנה. חברייא בשם רבי יוסי בעי מעתה אפי' לעצמו לא יזכה? דכתיב אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, רעהו כמותו. ברם כרבנן דהכא דברי חכמים רבי יודה בר פזי בשם רבי יוחנן, רבי יעקב בר אחא בשם רבי יוחנן לעולם אין גזילו גזל גמור, עד שיביא שתי שערות. רבי אבהו הדא דתימא להוציא ממנו בדין, אבל להביא קרבן שבועה, כל עמא מודיי עד שיביא שתי שערות. והתנינן אבל אינו מזכה לא ע"י בנו ובתו הקטנים, ולא ע"י עבדו ושפחתו הכנענים, מפני שידן כידו, רבנן דקיסרין אמרין, כאן בקטן שיש בו דעת, כאן בקטן שאין בו דעת.

קטן גזל גמור, עד שיביא שתי שערות. וא"כ קשה איך השפחה העבריה זוכה בכסף? ואומרת הגמ' (דבר צדדי) שרבי אבהו אמר הדא דתימא מה שחכמי בבל אומרים שקטן זוכה, זה רק לעניין להוציא ממנו ממי שגנב מהקטן בדין, אבל להביא קרבן שבועה, כל עמא גם חכמי בבל מודיים שקטן לא מביא לידי שבועה עד שיביא שתי שערות. שואלת הגמ' שגם על חכמי בבל שאומרים שקטן זוכה לעצמו אבל הוא לא יכול לזכות לאחרים, יש להקשות, שהרי והתנינן במסכת עירובין, שיכולים לזכות את העירוב לבני החצר, ע"י בניו הגדולים, אבל אינו מזכה לא ע"י בנו ובתו הקטנים, ולא ע"י עבדו ושפחתו הכנענים, מפני שידן כידו, משמע שע"י קטנים של אחרים יכולים לזכות את העירוב? מתרצת הגמ' רבנן דקיסרין אמרין כאן במשנה שלנו ובמסכת עירובין מדובר בקטן שיש בו דעת, ובוזה לכו"ע קטן זוכה ומזכה לאחרים, וכאן שנחלקו חכמי א"י ובבבל, מדובר בקטן שאין בו דעת.

ההפקר, וגזילו זה גזל מפני דרכי שלום. אבל לא מעיקר הדין. ואם הוא יותר גדול, שאם נותנים לו אגוז על מנת שיחזיר לאחר זמן, והוא נוטלו ומצניעו ומביאו בחזרה לְאַחַר זמן, א"כ יש לו זכיה מעיקר הדין, וגזילו זה גזל גמור, והוא זוכה לעצמו אבל לא לאחרים, ורב הונא אמר כשם שהוא זוכה לעצמו, כך הוא זוכה לאחרים. אבל הכל מודים שאין מתנתו מתנה, דכתיב פִּי יִתֵּן אִישׁ, א"כ משמע שרק מתנת איש זה מתנה, אבל ואין מתנת קטן מתנה. חברייא בני הישיבה בשם רבי יוסי בעי הקשו א"כ מעתה אפי' לעצמו לא יזכה? דכתיב פִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, שמשמע שרעהו הוא כמותו של האיש, וא"כ מה האיש הנותן הוא גדול, כך צריך להיות שהמקבל ג"כ יהיה גדול? (הגמ' לא מתרצת על השאלה למה קטן זוכה). ברם אבל שואלת הגמ' כרבנן דהכא לחכמי א"י, הרי דברי חכמים דהיינו רבי יודה בר פזי בשם רבי יוחנן, ורבי יעקב בר אחא בשם רבי יוחנן אומרים, שלעולם אין גזילו של

מסכת פרק ד [ה"ג - דף כג] מעשר שני

ולא לעבדו ולשפחתו הכנענים וכו': תמן תנינן, השואל את הפרה ושילחה לו ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו, לית הדא אמרה שהעבד זוכה מרבו לְאַחַר? א"ר לעזר תיפתר בעבד עברי, א"ר יוחנן אפי' תיפתרינה בעבד כנעני, תפתר באומר לו פתח לה והיא באה מאיליה, ותני כן, הנהיגה, המשיכה, קרא לה ובאת אחריו, נתחייב לשלם כשואל. רבי זעירא שמע לה מן הכא, אבל אינו מזכה לא ע"י בנו ובתו הקטנים, ולא ע"י עבדו ושפחתו הכנענים, מפני שידן כידו, לית הדא אמרה, שאין העבד זכה מרבו לְאַחַר? תפתר כרבי מאיר, דרבי מאיר עביד יד העבד כיד רבו. והתני אשתו, ורבי מאיר סבר יד האשה כיד בעלה? רבי חנניה בשם

האונסים שיהיו לפרה, כשואל. אומרת הגמ' שרבי זעירא שמע לה הקשה על המשנה במסכת ב"מ, מן הכא, שלמדנו במסכת עירובין, אבל אינו מזכה את העירוב לא ע"י בנו ובתו הקטנים, ולא ע"י עבדו ושפחתו הכנענים, מפני שידן כידו, וא"כ וכי לית הדא אמרה, וכי לא מוכח מכאן, שאין העבד זכה מרבו לְאַחַר? וא"כ למה השואל מתחייב במה שהעבד מוליך אליו את הפרה? מתרצת הגמ' תְּפַתֵּר תעמיד את המשנה במסכת עירובין שהיא הולכת כרבי מאיר, דרבי מאיר עביד עושה את יד העבד כיד רבו. ולכך ר"מ אומר שלא יתכן שהעבד יפדה את עצמו בכסף, שהרי לא יתכן שיהיה לו כסף משלו, אבל חכמים סוברים שעבד יכול לפדות את עצמו בכסף, ע"י שאחרים נתנו לו ע"מ שלא יהיה לאדון זכות בכסף, וא"כ לשיטת חכמים העבד יכול לְזַכּוֹת מרבו לאחרים. שואלת הגמ' והתני שאפשר לְזַכּוֹת את העירוב, ע"י אשתו, והרי רבי מאיר סבר שיד האשה כיד בעלה? וא"כ לא יכולים להעמיד את המשנה במסכת עירובין כר"מ? מתרצת הגמ' רבי חנניה בשם

ולא לעבדו ולשפחתו הכנענים וכו': שואלת הגמ' הרי תמן במסכת ב"מ תנינן, השואל את הפרה והמשאיל שילחה לו לשואל ביד בנו או ביד עבדו או ביד שלוחו, והפרה מתה, השואל חייב באונסים, וא"כ וכי לית הדא אמרה וכי לא מוכח מהמשנה שהעבד זוכה מרבו לְאַחַר? כיון שאם העבד לא מְזַכֶּה את הפרה לשואל, א"כ השואל לא מתחייב באונסים, שהרי השואל צריך לעשות קנין שאלה כדי להתחייב באונסים? מתרצת הגמ' א"ר לעזר תְּיַפְתֵּר – תעמיד את המשנה, שמדובר בעבד עברי, א"ר יוחנן אפי' תיפתרינה אפשר להעמיד את המשנה גם בעבד כנעני, ותְּפַתֵּר באומר לו השואל למשאיל פתח לה את הדלת והיא באה מאיליה אלי, וכיון שהמשאיל הוציא את הבהמה מרשותו על סמך השואל, לכך השואל מתחייב באונסים כשהפרה יוצאת מרשות הבעלים, ותני כן, וכן למדנו כך בברייתא, שאם השואל הנהיגה, או המשיכה, או אפי' השואל קרא לה ובאת אחריו, אפי' אם זה ברשות הרבים שמשיכה לא קונה שם, נתחייב לשלם את

מסכת פרק ד [ה"ג - דף כד] מעשר שני פז

רבי פינחס תפטר כהדין תנייה, דתני, אשתו אינה פודה לו מעשר שני, רשב"א אומר משום ר"מ אשתו פודה לו מע"ש. והדין תנא סבר, דרבי מאיר עביד יד העבד כיד רבו, ולא יד האשה כיד בעלה.

היה עומד בגורן וכו': תני, בראשונה היו עושין כן במעות, היו נוטלין אותן ובורחין, התקינו שיהא עושין בפירות, אף על פי כן, היו נוטלין אותן ואוכלין אותן, התקינו שיהא מזכה לו אחד מעשרה לקרקע. רבי אינייא בר סיסי סלק גביה רבי יונה, אמר ליה פרוק לך בהדא סלעא, אמר אי בעי מינס נסא, נסב חזר ויהביה ליה, א"ר יונה כד שערית דעתיה, דאלו נסתה לא הוה אמר לי כלום, לפום כן יהבית יתה ליה.

הבעלים הקודמים, א"כ החברים יתביישו לקחת את הפירות. אומרת הגמ' רבי אינייא בר סיסי סלק גביה רבי יונה, ר' יונה בא לר' אינייא בר סיסי, ור' אינייא בר סיסי נתן לר' יונה פירות של מע"ש במתנה, ור' אינייא בר סיסי אמר ליה לר' יונה פרוק לך את המע"ש שלך בהדא סלעא במעות שלי, אמר ר' יונה לר' אינייא בר סיסי, שתדע שזה מתנה גמורה ואי בעי מינס נסא, אם אני ירצה לקחת את הפירות, אני אקח, נסב ור' יונה לקח את הפירות, וחזר ויהביה ליה לר' אינייא בר סיסי, א"ר יונה כד שערית דעתיה כששיערתי את דעתו של ר' אינייא בר סיסי, דאלו נסתה שאילו אני אקח את הפירות לעצמי, לא הוה אמר לי כלום, ר' אינייא בר סיסי לא היה אומר לי כלום, לפום כן יהבית יתה ליה. לכך החזרתי לו את הפירות, דהיינו הגם שמותר לעשות בעורמה, אבל אם לא נותנים את המתנה באמת, א"כ זה לא מתנה כלל, ויצטרכו להוסיף חומש בפדיון, ולכך ר' יונה רצה לבחון את ר' אינייא בר סיסי, האם הוא נתן את הפירות במתנה גמורה או לא.

רבי פינחס אומר, תפטר תעמיד את המשנה כהדין תנייה כאותו תנא שסובר שר"מ לא עושה את יד האשה כיד בעלה, דתני, אשתו אינה פודה לו מעשר שני בלי להוסיף חומש, כיון שיד האשה כיד בעלה, ורשב"א אומר משום ר"מ שאשתו פודה לו מע"ש בלי להוסיף חומש, כיון שאין יד האשה כיד בעלה, וא"כ הבעל יכול לעשות בעורמה ע"י אשתו, שהוא יתן לה את הכסף, וא"כ הדין תנא סבר, דרבי מאיר עביד עושה את יד העבד כיד רבו, ולא יד האשה כיד בעלה. היה עומד בגורן וכו': תני, בראשונה היו עושין כן את העורמה במעות, והיו נוטלין אותן את המעות ובורחין, התקינו שיהא עושין את העורמה בפירות, שהוא יתן את הפירות לחבירו, ומי שהיה בעל הפירות יפדה את הפירות שביד חבירו על המעות שלו, (והרי את הפירות יותר קשה לקחת ולברוח), אבל אף על פי כן, היו החברים נוטלין אותן את הפירות, ואוכלין אותן, התקינו שיהא מזכה לו אחד מעשרה מהפירות על ידי הקרקע. וכיון שהפירות נשאר ברשות

הלכה ד

מתני' משך ממנו מעשר בסלע, ולא הספיק לפדותו עד שעמד בשתים, נותן לו סלע, ומשתכר בסלע, ומעשר שני שלו. משך ממנו מעשר בשתים, ולא הספיק לפדותו עד שעמד בסלע, נותן לו סלע מחוליו וסלע של מעשר שני שלו. אם היה עם הארץ נותן לו מדמיו.

הפודה מעשר שני, ולא קרא שם, רבי יוסי אומר דייו, רבי יהודה אומר צריך לפרש. היה מדבר עם האשה על עיסקי גיטה וקידושיה, נתן לה גיטה וקידושיה ולא פירש, רבי יוסי אומר דייו, ורבי יהודה אומר צריך לפרש.

גב' משך ממנו מעשר וכו': מתני' דלא דרבן שמעון בן גמליאל, דתנינן, רבן שמעון בן גמליאל אומר לעולם משיכתו של מעשר שני הוא פדיונו.

הלכה ד

המוכר עם הארץ שאסור למסור לו דמי מע"ש, הוא נותן לו רק מדמיו – מדמי מע"ש של דמאי שיש לו – לקונה.

הפודה מעשר שני, המפריש מעות כדי לפדות את המע"ש, אבל **ולא קרא** עליו שם, דהיינו שהוא לא אמר שהוא שזה יהיה לפדיון, **רבי יוסי אומר דייו**, והמע"ש פדוי, ו**רבי יהודה אומר** שהוא צריך לפרש. שהכסף לפדיון המע"ש. וכן אם היה מדבר עם האשה על עיסקי גיטה או קידושיה, ונתן לה גיטה וקידושיה **ולא פירש**, רבי יוסי אומר דייו והיא מקודשת או מגורשת, ורבי יהודה אומר צריך לפרש.

גב' משך ממנו מעשר וכו': אומרת הגמ' שמתני' שאומרת שהפדיון לא חל בזמן המשיכה, זה דלא דרבן שמעון בן גמליאל, דתנינן, רבן שמעון בן גמליאל אומר לעולם משיכתו של מעשר שני הוא פדיונו. ופדיון המע"ש חל בזמן המשיכה, ולפי שווי הפירות בזמן המשיכה.

מתני' משך ממנו אם אחד קנה מחבירו מעשר שני בזמן שהיה שווה סלע,

ולא הספיק לפדותו לשלם עד שעמד בשתים, וא"כ הקונה צריך לשלם למוכר סלע, שהרי המשיכה היתה כשהפירות היו שווים סלע, אבל צריך לפדות את המע"ש בשני סלעים, ולכך הקונה נותן לו למוכר סלע, ומשתכר מרויח בסלע, ומעשר שני שלו, והקונה צריך לפדות את המע"ש שבידו בעוד סלע (ואת הסלע הנותר, הוא מעכב לעצמו). ואם הוא משך ממנו את המעשר בשתים, ולא הספיק לפדותו עד שעמד בסלע, א"כ הקונה צריך לשלם למוכר שתי סלעים, אבל בשביל לפדות את המע"ש מספיק סלע, ולכך הקונה נותן לו למוכר סלע מחוליו מן החולין והמע"ש נפדה ע"ז, וסלע משל מעשר שני שלו. ואת הסלע הנותר שהוא צריך לתת למוכר, הוא יכול לתת ממעות מע"ש שלו. ואם היה

מסכת פרק ד [ה"ד - דף כד] מעשר שני פט

רבי יוסי בשם ר' לעזר אין מוסיפין חומש על הסלע השנייה, והיה רבי זעירא מסתכל ביה אמר ליה מה את מסתכל ביה? אף רבנן מודו בה, כיי דאמר רבי יוחנן כל מע"ש שאין הוא ופדיונו משל, אינו מוסיף חומש.

ר' יהודה אומר צריך לפרש: מהו צריך לפרש? זה גיטיך, וזה קידושיך, והכא זה פדיון מעשר שני. רבי זעירא חייא בר בון, אבא בר תחליפא בשם רבי הושעיה מה פליגינן, כשהפליגו דעתן לעניינות אחרים, אבל אם היו עסוקים באותו עניין גט הוא.

רבי חגי בעי קומי רבי יוסי, רבי כרבי יוסי, ורבי נתן כרבי יודה, דתנינן תמן התקבל לי גיטי, ואשתך אמרה התקבל לי גיטי, ואמר הוא, הולך ותן לה זכה לה התקבל לה, אם רצה לחזור לא יחזור, ר' נתן אומר, הולך ותן לה, רצה

מעשר שני. רבי זעירא בשם חייא בר בון, ואבא בר תחליפא בשם רבי הושעיה אומרים מה פליגינן, היכן נמצא המחלוקת בין ר' יוסי לר' יהודה, זה דוקא כשהפליגו דעתן לעניינות אחרים, מעניין לעניין באותו העניין, (לעניין הקידושין, כגון שהם דיברו כמה נדוניה אתה נותן וכדו'). אבל אם היו עסוקים באותו עניין ממש, ואז הוא נתן את הגט, א"כ גט הוא לכ"ע.

רבי חגי בעי קומי שאל את רבי יוסי בר בון, שלכאור' רבי אמר את דבריו כרבי יוסי, ורבי נתן אמר את דבריו כרבי יודה, דתנינן תמן במסכת גיטין, שאם האשה אמרה לשליח התקבל לי גיטי, תהיה שליח לקבלה, וכשתקבל את הגט בשבילי, אני אהיה מגורשת, והשליח אמר לבעל, שאשתך אמרה התקבל לי גיטי, ואמר הוא – הבעל הולך או תן לה או זכה לה או התקבל לה, אם הבעל רצה לחזור בו לאחר שהוא מסר את הגט לידי השליח, – לא יחזור, כיון שהאשה כבר מגורשת, ר' נתן אומר, שאם הבעל אמר לשליח הולך ותן לה, אם רצה

רבי יוסי בשם ר' לעזר אמר, שאם הוא משך את המע"ש בסלע ולא הספיק לפדותו עד שעמד בשני סלעים, שהקונה משלם למוכר סלע, ופודה את המע"ש שבידו בעוד סלע, אבל אין מוסיפין חומש על הסלע השנייה, הגם שבעצם גם הפירות וגם המעות שייכים לקונה, והיה רבי זעירא מסתכל ביה בר' יוסי בתימהון, ואמר ליה ר' יוסי מה את מסתכל ביה? הרי אף רבנן שנחלקים על רשב"ג, וסוברים שהפדיון לא חל בזמן המשכיה, מודו בה שלא צריך להוסיף חומש, וזה כיי – כמו דאמר רבי יוחנן כל מע"ש שאין הוא ופדיונו משל, אינו מוסיף חומש. וכן כאן, הגם שגם הפירות וגם המעות שייכים לקונה, אבל כיון שכלפי המעשר זה לא של הקונה עד שעת הפדיון (כיון שמע"ש זה ממון גבוה). לכך לא צריך להוסיף על זה חומש.

ר' יהודה אומר צריך לפרש: שואלת הגמ' מהו צריך לפרש? מתרצת הגמ' שהוא צריך לומר לאשתו זה גיטיך, או זה קידושיך, והכא לעניין מע"ש הוא צריך לומר זה פדיון

מסכת פרק ד [ה"ד - דף כה] מעשר שני

לחזור - יחזור, זכה לה התקבל לה, רצה לחזור - לא יחזור, רבי אומר, בכולן לא יחזור, עד שיאמר לו אי איפשי שתקבלו אלא שתוליכו ותן לה. וקשיא על דרבי הולך מדיבורו, אם רצה להחזיר יחזיר? וקשיא על דרבי נתן הולך לדיבורא אם רצה להחזיר יחזיר? רבי חונא אמר נעשה שלוחו ושלוחה, ואמר ר' אסי כולחן דתנינן שלוחו ושלוחה, מגורשת ואינה מגורשת. אמר ליה ומה בידך? והא אמר רבי זעירא חיה בר בון, אבא בר תחליפא בשם רבי הושעיה מה פליגין, כשהפליגו דעתון לעניינים אחרים, אבל אם היו עסוקין באותו עניין - גט הוא,

שליח להולכה, וא"כ היה צריך להיות שאם רצה להחזיר יחזיר, וקשיא על דרבי נתן אולי כשהבעל אמר הולך הוא התכוין שתוליך את הגט לפי דיבורא דהיינו שיהיה שליח לקבלה (כדברי האשה). וא"כ למה אם רצה להחזיר יחזיר? אומרת הגמ' שרבי חונא אמר היות ויש ספק איך ההלכה, לכך השליח נעשה שלוחו ושלוחה, ואמר ר' אסי כולחן דתנינן - כל מקום שאומרים שהשליח הוא שלוחו ושלוחה, א"כ האשה מגורשת ואינה מגורשת. (אם הבעל ביטל את הגט, לפני שהגט בא ליד האשה). בכל אופן שואלת הגמ' שלכאו' רבי ור' נתן שהם היו אחרוני התנאים נחלקים במחלוקת של ר' יוסי ור' יהודה, שהם היו ראשוני התנאים, וזה לא מסתבר? אלא רבי היה צריך לומר שהלכה כר' יוסי, ור' נתן היה צריך לומר שהלכה כר' יהודה? אמר ליה ר' יוסי בר בון, ומה בידך? מה אתה מקשה בכלל? והא אמר רבי זעירא בשם חיה בר בון, ואבא בר תחליפא בשם רבי הושעיה אמרו מה פליגין, היכן ר' יוסי ור' יהודה נחלקים זה רק כשהפליגו דעתון לעניינים אחרים, אבל אם היו עסוקין באותו עניין - גט הוא,

לחזור - יחזור, כל עוד שהגט לא בא לידי האשה, אבל אם הבעל אמר זכה לה או התקבל לה, אם הבעל רצה לחזור - לא יחזור, כיון שהאשה כבר מגורשת, רבי אומר, בכולן בכל הלשונות (רבי הוא הת"ק של הברייתא), לא יחזור, עד שיאמר לו לשליח מפורש, שאי איפשי שתקבלו לאשה, אלא אני ממנה אותך שתוליכו ותן לה. וא"כ שואלת הגמ' שלכאו' רבי אמר את דבריו כר' יוסי שאומר שלא צריך לפרש, וגם אם הבעל לא היה אומר כלום הגט היה חל, ולכך מה שהבעל אמר זה לא מעלה ולא מוריד, וכיון שהאשה מינתה את השליח לקבל את הגט, היא מגורשת מיד, (אלא א"כ הבעל יאמר מפורש שהוא נותן את הגט, ע"מ שהשליח יהיה שליח להולכה, ושלא תתגרש מיד), ולכאו' ר' נתן אמר את דבריו כר' יהודה שאומר שצריך לפרש, ולכך כל הגירושין חלים רק מחמת הדיבור של הבעל, ולכך אם הבעל אמר הולך ותן לה, הוא יכול לחזור בו. שואלת הגמ' (על הברייתא), וקשיא על דרבי הרי אולי כשהבעל אמר הולך הוא התכוין שהשליח יוליך את הגט מדיבורו, דהיינו שהוא יהיה

והכא אפילו הן עסוקין באותו עניין היא המחלוקת.

רבי עזריה בעי קומי רבי מנא, אף לעניין מתנה כן? אדם עושה שליח לקבל דבר שאינו שלו? אמר ליה תמן התורה זיכת אותה בגיטה, והיא עושה שליח לקבל דבר שהוא שלה, אית לך מימר במתנה - אדם עושה שליח לקבל דבר שאינו שלו? ועוד מן הדא, דאמר רבי יוסי, רבי יעקב בר זבדי רבי אבהו בשם רבי יוחנן אמר ליתן מתנה לחבירו, וביקש לחזור בו, חוזר בו. קם רבי יוסי עם רבי יעקב בר זבדי, אמר והן הוא לאו צדק והן צדק? אמר ליה בשעה שאמר הין של צדק היה.

אבהו בשם רבי יוחנן אמר, שאם אחד אמר ליתן מתנה לחבירו, (אפי' ע"י אחר) וביקש לחזור בו, חוזר בו, ואין בזה משום מחוסר אמנה, וא"כ מוכח שהולך זה לא כזכי, ולכך לא יכולים לעשות בזה שליח לקבלה, שהרי המקבל עדיין לא זכה בזה. **קם רבי יוסי עם רבי יעקב בר זבדי, ואמר לו והן הוא וכי זהו לאו צדק והן צדק?** שהרי בפסוק כתוב אִפְתַּח צֶדֶק וְהִינֵן צֶדֶק יִהְיֶה לָכֶם, והרי מה שכתוב הין צדק זה מיותר, שהרי לומדים את זה מאיפת צדק, אלא מכאן, שה"ה"ן שלך - שהדיבור שלך כשאתה אומר "כן או לא" זה צריך להיות צדק - אמיתי, וא"כ קשה איך הוא יכול לחזור בו ממה שהוא אמר שיתן מתנה לחבירו, והרי זה לא הן צדק? אמר ליה ר' יעקב בר זבדי, שהיות ובשעה שאמר לתת את המתנה הין של צדק היה, שהרי הוא התכוון באמת לתת את המתנה, לכך אין בזה איסור, וכל האיסור הוא, דוקא לדבר אחד בפה ואחד בלב.

והכא הרי רבי ור' נתן אפילו הן עסוקין באותו עניין היא המחלוקת, וא"כ על כרחך שזה מחלוקת אחרת, ורבי ור' נתן נחלקים האם הולך זה כזכי או לא. **רבי עזריה בעי קומי** - שאל את רבי מנא האם המחלוקת בין רבי לר' נתן האם הולך כזכי, היא אף לעניין מתנה כן, והאם אדם עושה שליח לקבל דבר שאינו שלו, האם מקבל המתנה יכול לעשות שליח לקבלה, או שהמקבל לא יכול לעשות שליח לקבלה, כיון שהוא עדיין לא קיבל את המתנה, אמר ליה ר' מנא לר' עזריה, שרק לעניין גט, האשה יכולה לעשות שליח לקבלה, כיון שתמן התורה זיכתה אותה בגיטה, (יש גזירת הכתוב שהאשה יכולה לעשות שליח לקבלה). ולכך היא עושה שליח לקבל דבר שהוא שלה, אבל וכי אית לך מימר במתנה - אדם עושה שליח לקבל דבר שאינו שלו? ועוד מן הדא, מוכח שלא יכולים לעשות במתנה שליח לקבלה, דאמר רבי יוסי, שרבי יעקב בר זבדי בשם רבי

הלכה ה

מתני' המניח איסר ואכל עליו חציו, והלך למקום אחר והרי הוא יוצא בפונדיון, אוכל עליו עוד איסר. המניח פונדיון ואכל עליו חציו, והלך למקום אחר והרי הוא יוצא באיסר, אוכל עליו עוד פלג.

המניח איסר של מעשר שני, אוכל עליו אחד עשר איסר ואחד ממאה באיסר,

הלכה ה

מתני' המניח איסר מטבע של חולין, כדי שהוא יחלל על זה את המע"ש, ואכל עליו חציו והוא חילל מע"ש על האיסר בשווי של חצי איסר, וא"כ הוא הלך למקום אחר, והרי הוא האיסר יוצא בפונדיון דהיינו שבאותו המקום האיסר שווה כפול (פונדיון זה שני איסרין), א"כ הוא אוכל עליו על האיסר הזה עוד מע"ש בשווי של איסר לפי המקום הראשון, שהרי חצי מהאיסר הזה הוא עדיין חולין, ומה שהתייקר האיסר, זה התייקר לפי חשבון. ואומרת המשנה שאותו דין זה גם להיפך, דהיינו המניח פונדיון (שזה שני איסרין) ואכל עליו מע"ש בשווי של חציו, והלך למקום אחר והרי הוא יוצא באיסר ובאותו המקום הפונדיון שווה חצי – רק איסר, א"כ הוא אוכל עליו רק עוד פלג רק עוד חצי איסר, כיון שמה שהוזל הפונדיון, זה הוזל לפי חשבון. ע"ה המניח איסר של מעשר שני, בנו אוכל עליו אחד עשר איסר ואחד ממאה באיסר, דהיינו כאן מדובר שהבן של הע"ה רואה שאביו פדה מע"ש על איסר והלך לו, וא"כ אם היה בכלי פירות בשווי של עשרה איסרים, הבן היה יכול לאכול את הפירות, שהרי מזה שהאבא פדה את המע"ש, א"כ

ודאי שהוא גם הפריש את המעשר ראשון, (נאמן על השני נאמן על הראשון). אבל מחדשת המשנה, שאפי' אם היה בכלי פירות בשווי של אחד עשר איסרים ותשיעית האיסר, הבן יכול לאכול את הפירות, כיון שאנחנו תולים ואומרים, שבכלי הזה יש גם את המעשר ראשון, אלא שהאבא סיכם עם הלוי שהוא ישלם לו בעבור המעשר ראשון שהוא צריך לתת לו, והלוי יפריש תרומת מעשר מפירותיו על המעשר ראשון שהוא מפריש, והרי פירות בשווי של אחד עשר איסרים ותשיעית האיסר, המע"ש הוא איסר, שהרי פירות ששויים עשר איסרים ועשר תשיעיות האיסר, צריך להפריש למעשר ראשון כדי איסר ותשיעית האיסר, וא"כ נשאר פירות בשווי של עשר איסרים, שהמע"ש הוא פירות בשווי של איסר. וא"כ ביאור המשנה הוא! שאם רואים את הע"ה שהוא מניח איסר בשביל פדיון מע"ש, בנו יכול לאכול אפי' אם יש בכלי פירות בשווי של אחד עשר איסרים ועוד אחד ממאה באיסר על כל האיסרים שהפרישו עליהם את המע"ש, דהיינו עוד עשירית האיסר, שהרי הפרישו את המע"ש על פירות ששויים עשר איסרים, (על הפירות ששויים איסר ותשיעית שהופרשו למעשר ראשון, לא מפרישים מע"ש, אלא שהמשנה

מסכת פרק ד [ה"ה - דף כו] מעשר שני

בית שמאי אומרים הכל עשרה, ובית הלל אומרים בודאי אחד עשר, ובדמאי עשרה.

גמ' תני רבי חייא שני איסרין פונדיון. א"ר מתניא מתניתא אמרה כן, המניח איסר ואכל עליו חציו, והלך לו למקום אחר והרי הוא יוצא בפונדיון, אוכל עליו עוד איסר.

ואחד ממאה באיסר: שמואל אמר לא מצייא תנייה, אין יסב חד לעשרה, צריך למיסב חדא למאה, אין יסב חדא למאה, צריך למיסב חדא לאלף, אין יסב חדא לאלף, צריך למיסב חדא לעשרת אלפים.

בית הלל אומרים בודאי אחד עשר, ובדמאי עשרה: תני בר קפרא, בין בדמאי בין בודאי אחד עשר הן, הורי רבי יודן בר' שלום, כהדא דתני בר קפרא. בית

ואחד ממאה באיסר: שמואל אמר לא מצייא תנייה שהמשנה לא הגיעה למיצוי ודקדוק החשבון, שהרי בכדי להגיע לתשיעית, אין יסב חד לעשרה אם הוא מפריש אחד לעשרה, הוא צריך למיסב חדא למאה, הוא צריך להוסיף עוד אחד חלקי מאה, ואין יסב חדא למאה, וגם אם הוא מפריש עוד אחד חלקי מאה, הוא צריך למיסב גם חדא לאלף, וגם אין יסב חדא לאלף, הוא צריך למיסב גם חדא לעולם (שהרי מאה לחלק לתשע הוא 11,111 עד סוף המספרים). אלא החשבון המדויק הוא, אחד עשר איסרים ותשיעית, וכמו שנתבאר במשנה.

בית הלל אומרים בודאי אחד עשר ובדמאי עשרה: תני בר קפרא שבין בדמאי בין בודאי אחד עשר ותשיעית הן, כיון שלא צריך לחשוש שהוא הקדים את המע"ש למעשר ראשון, הגם שזה מותר. הורי רבי יודן בר' שלום, שהלכה הוא כהדא דתני בר קפרא. ואומרת הגמ' שבית

לא דקדקה בחשבון, כמבואר בגמ'. **בית שמאי** נחלקים ואומרים שהנאמן על השני הוא לא נאמן על הראשון, ולכך רק אם הכל הפירות שוים עשרה איסרים יכולים לאכול את הפירות, כיון שמוכח שהוא הפריש את האיסר למע"ש, אבל אם יש יותר, לא יכולים לאכול, כיון שחוששים שהוא לא הפריש את המעשר ראשון, ובית הלל אומרים כדברי ת"ק ולכך בטבל ודאי דהיינו שהפירות האלו גדלו אצלו, יכולים לאכול אפי"ן אם בכלי יש פירות ששוים אחד עשר ותשיעית, אבל **ובדמאי** יכולים לאכול את הפירות על סמך הפדיון מע"ש הזה, רק אם יש שם פירות ששוים עשרה. איסרים, כיון שבדמאי מותר להקדים מע"ש למעשר ראשון, וא"כ צריך לחשוש אולי לא הפרישו עדיין את המעשר ראשון.

גמ' תני רבי חייא שני איסרין זה פונדיון, א"ר מתניא שמתניתא אמרה כן, שהרי למדנו במשנה המניח איסר ואכל עליו חציו, והלך לו למקום אחר והרי הוא יוצא בפונדיון, אוכל עליו עוד איסר.

מסכת פרק ד [ה"ו - דף כו] מעשר שני

הלל כרבי ליעזר, דרבי ליעזר אמר, הנאמן על השני נאמן על הראשון, א"ר יוסי דברי הכל היא, עשו אותו כתוספות הביכורים, מה תוספות הביכורים, נאכלת בטהרה ופטורה מדמאי, אף זה נאכל משום שני ופטור מן הראשון. אתא ר' חנניה בשם רבי יוסי, דר' ליעזר היא.

הלכה ו

מתני' כל המעות הנמצאין הרי אלו חולין, ואפילו דינרי זהב עם הכסף ועם המעות, מצא בתוכן חרש, וכתוב עליו מעשר, הרי זה מעשר.

המוצא כלי וכתוב עליו קרבן, רבי יהודה אומר, אם היה של חרש, הוא חולין

וחכמים נחלקים על ר"א גם בפירות שראינו את הע"ה מפריש את המע"ש, שהוא לא נאמן על הראשון.

הלכה ו

מתני' כל המעות הנמצאין אם מוצאים מעות ברה"ר, הרי אלו חולין, ולא צריך לחשוש אולי זה מעות מע"ש, ואפילו אם בארנק היה דינרי זהב עם הדינרי כסף ועם המעות העשויות מנחושת, הגם שבאופן רגיל במעות של חולין, לא מניחים דינרי זהב יחד עם המטבעות הזולות, (במע"ש זה שכית, שמניחים את כל המטבעות שפרדו בהם את המע"ש באותו ארנק), אבל אומרת המשנה שאם הוא מצא בתוך הארנק, חתיכת חרש, וכתוב עליו מעשר, א"כ הרי זה מעשר.

המוצא כלי וכתוב עליו קרבן דהיינו שזה שייך לבדק הבית, רבי יהודה אומר, אם הכלי היה של חרש, א"כ הוא חולין ומה שבתוכו זה קרבן, כיון שאין דרך להקדיש כלי חרס שהם זולים לביהמ"ק, וא"כ

הלל סוברים כרבי ליעזר, דרבי ליעזר אמר, שהנאמן על השני נאמן על הראשון, הכל כמבואר במשנה, א"ר יוסי שכאן זה כדברי הכל היא, וגם חכמים שסוברים שהנאמן על השני הוא לא נאמן על הראשון, כאן יכולים לאכול את הפירות הנמצאים בכלי, כיון שעשו אותו את המעשר ראשון הנמצא בכלי שהפרישו ממנה מע"ש, כתוספות הביכורים, מה תוספות הביכורים נאכלת בטהרה ופטורה מדמאי, כיון שאימת קדשים על הע"ה, וא"כ הוא לא יביא לתוספת הביכורים פירות שלא מעושרים, אף זה נאכל משום שני ופטור מן הראשון. וכיון שראו אותו מפריש את המע"ש, לא צריך לחשוש שהוא לא הפריש את המעשר ראשון, דהיינו שכל מה שחכמים סוברים שהנאמן על השני הוא לא נאמן על הראשון, זה כלפי פירות אחרים, אבל מאותם פירות שראו שהע"ה הפריש את המע"ש, הוא נאמן לומר שהפריש גם את המעשר ראשון, אבל אומרת הגמ' שאח"כ אתא ר' חנניה ואמר בשם רבי יוסי, שב"ה דר' ליעזר היא.

מסכת פרק ד [ה"ו - דף כו] מעשר שני צה

ומה שבתוכו קרבן, ואם היה של מתנת, הוא קרבן ומה שבתוכו חולין, אמרו לו אין דרך בני אדם להיות כונסין חולין בקרבן.

המוצא כלי וכתוב עליו קו"ף - קרבן, מ"ם - מעשר, דל"ת - דמאי, טי"ת - טבל, תי"ו - תרומה. שבשעת הסכנה היו כותבין תי"ו תחת תרומה, רבי יוסי אומר כולן שמות אדם הן. א"ר יוסי אפילו מוצא חבית והיא מליאה פירות, וכתוב עליה תרומה, הרי אלו חולין, שאני אומר אשתקד היתה מליאה פירות תרומה, ופינה. **האומר** לבנו מעשר שני בזוית זו, ומצאו בזוית אחרת, הרי אלו חולין. הרי שם מנה, ומצא מאתים, השאר חולין. מאתים ומצא מנה, הכל מעשר.

גמ' כל המעות וכו': שלא תאמר הואיל ואין דרך בני אדם לעשות כן יהא שני, לפום כן צריך מימר חולין.

פירות, וכתוב עליה תרומה, הרי אלו הפירות חולין, כיון שאני אומר אשתקד שנה שעברה, החבית היתה מליאה פירות של תרומה, ופינה את התרומה מהחבית, ועכשיו זה פירות של חולין, וכיון שאין על הפירות חזקת איסור, לכך תולים אפי' להקל.

האומר לבנו שהוא הניח מעות של מעשר שני בזוית זו, ומצאו מעות בזוית אחרת, הרי אלו חולין. ואם האבא אמר לבנו שהרי יש שם מנה - מאה זו, ומצא מאתים זו, השאר זה חולין. ואם האבא אמר לבנו שיש שם מאתים זו, ומצא שם מנה, הכל זה מעשר.

גמ' כל המעות וכו': מסבירה הגמ' את החידוש של המשנה, שלא תאמר הואיל ואין דרך בני אדם לעשות כן להניח דינרי זהב יחד עם מטבעות נחושת, ולכך נאמר שזה יהא שייך למעשר שני, לפום כן לכך המשנה צריך מימר לומר שהמעות הם חולין.

מסתבר שהכיתוב מתייחס למה שנמצא בתוך הכלי, ואם הכלי היה של מתנת, א"כ הוא - הכלי קרבן ומה שבתוכו זה חולין, אמרו לו חכמים אין דרך בני אדם להיות כונסין חולין בקרבן. ולכך גם מה שתוך הכלי, שייך לבהמ"ק.

המוצא כלי וכתוב עליו קו"ף סימן שזה קרבן, ואם כתוב על הכלי מ"ם, זה מעשר, ואם כתוב על הכלי דל"ת זה דמאי, ואם כתוב על הכלי טי"ת זה טבל, ואם כתוב על הכלי תי"ו זה תרומה, והוא כתב על הכלי בראשי תיבות, כיון שבשעת הסכנה כשהגויים אסרו לקיים את המצוות, היו כותבין תי"ו תחת תרומה, רבי יוסי נחלק ואומר (שאפי' לדבריכם שאם כתוב על הכלי תרומה, הפירות הם תרומה, אבל כאן תודו לי) שכולן שמות אדם הן, דהיינו שאם כתוב ק' יתכן שזה סימן שהכלי שייך לקהת וכן על זה הדרך, וא"כ יכולים להשתמש בכלי ובמה שבתוך הכלי. וא"ר יוסי שאפילו מוצא חבית והיא מליאה

מסכת פרק ד [ה"ו - דף כו] מעשר שני

המוצא כלי וכו': תני, אל"ף דל"ת חי"ת טי"ת רי"ש תי"ו תרומה, אל"ף קדמיתא, דלי"ת דימוע, חי"ת חלבו, טי"ת טובו, רי"ש ראשית, תי"ו תרומה. יו"ד מעשר, מ"ם מעשר. בי"ת שני, ש"ין שני, פ"א פורקן. לשם יוסי לשם שמעון לא אמר כלום. לעלות לאוכלן בירושלים, חולין, אני אומר סיבולת עשו ביניהן.

שאני אומר וכו': עד כדון ישנות, חדשות אני אומר אתמול היתה מליאה תרומה, ופינה. כהדא דר' יונה ורבי יוסי, הוון שותפין בגרבי דחמרא, כד דמך רבי יונה, אמר רבי מנא לרבי יוסי, כל גרב דכתיב ביה ר' יונה, דידי, אמר ליה, אשתקד הוה דיך, השתא דידי.

את הפירות לפני האכילה. ואם כתוב על הכלי לשם יוסי או לשם שמעון לא אמר כלום, וזה לא שייך ליוסי או לשמעון, כיון שיתכן שרצו לתת את זה ליוסי או לשמעון, אבל בסוף הבעה"ב התחרט. וכן אם כתוב על הכלי לעלות לאוכלן בירושלים, זה לא מחייב שזה מע"ש, אלא זה חולין כיון שאני אומר סיבולת סעודת מרעים עשו ביניהן. והם התכוונו לעשות את הסעודה בירושלים.

שאני אומר וכו': שואלת הגמ' עד כדון בכלים ישנות שייך לומר שהוא פינה את הפירות שהיו בשנה שעברה, אבל בכלים חדשות מה יש לומר? מתרצת הגמ' שאני אומר אתמול היתה מליאה בתרומה, ופינה את התרומה, והוא שכח למחוק את המילה תרומה. וזה כהדא דר' יונה ורבי יוסי, שהוון שותפין בגרבי דחמרא שהיו שותפים בחביות יין, כד דמך וכשנפטר רבי יונה, אמר רבי מנא שהיה בנו של ר' יונה לרבי יוסי, כל גרב דכתיב ביה כל חבית שכתוב על זה ר' יונה, דידי זה שלי, שקיבלתי בירושה, אמר ליה ר' יוסי, שזה לא שלך, ואשתקד בשנה שעברה זה הוה דיך זה היה של אביך, אבל השתא עכשיו זה

המוצא כלי וכו': תני, שאם אחד מוצא כלי וכתוב עליו אל"ף או דל"ת או חי"ת או טי"ת או רי"ש או תי"ו זה תרומה, וההסבר הוא, שאם כתוב על הכלי אל"ף זה תרומה כיון שכמו שהאל"ף הוא קדמיתא האות הראשונה, כך התרומה זה הנתינה הראשונה. ואם כתוב על הכלי דלי"ת זה נוטריקון של דימוע – תרומה (מלשון מְלֻאָתָךְ וְדִמְעָךְ לא תֵאָחֵר). ואם כתוב על הכלי חי"ת זה תרומה, כיון שזה מלשון – חלבו, (כמו שכתוב, מפל מתְנַתְּיכם תְּרִימוּ אֶת כָּל תְּרוּמַת ה' מִכָּל חֶלְבוֹ). ואם כתוב על הכלי טי"ת זה מלשון תרומה, שהרי את התרומה מפרישים מטובו של הפירות. ואם כתוב על הכלי רי"ש זה מלשון תרומה שכתוב בתרומה רֵאשִׁית דְּגַנְךָ תִּירֶשֶׁף וַיִּצְדָּרְךָ. ואם כתוב על הכלי תי"ו זה נוטריקון של תרומה. ואם כתוב על הכלי יו"ד זה מעשר שהרי יו"ד בגימטריא זה עשר. או אם כתוב על הכלי מ"ם זה מעשר, שהרי זה נוטריקון של מעשר. ואם כתוב על הכלי בי"ת זה מעשר שני כמו שבי"ת זה האות השניה, וכן אם כתוב על הכלי ש"ין זה נוטריקון שני, ואם כתוב על הכלי פ"א זה גם מע"ש, שהרי זה נוטריקון של פורקן. דהיינו שצריך לפדות

מסכת פרק ד [ה"ו - דף כז] מעשר שני

תני, מצא במגופתו והרי כתוב עליו מעשר, הרי זה מעשר.

מאתיים ומצא מנה וכו': תמן תנינן, זימן שחורים ומצא לבנים, לבנים ומצא שחורים, שנים ומצא שלשה, אסורין, שלשה ומצא שנים מותרין. רבי יעקב בר אחא בשם רבי יסא, דרבי היא, דתני, מאתים ומצא מנה, מנה מונח ומנה מוטל, דברי רבי, וחכמים אומרים חולין. חזר ואמר דברי הכל היא, שנייא היא בגזולין, שדרכן לפרוח. והתני רבי חלפתא בן שאול, היא הדבר בגזולין היא הדבר בכצים,

שמתירה לשחוט את העופות כשהוא זימן שלשה ומצא שנים, זה כדברי רבי היא, דתני, שהרי למדנו בבביתא, שאם אחד הניח **מאתים** זו של מע"ש, ואח"כ הוא בא ומצא **מנה**, א"כ אנחנו אומרים **שמנה מונח ומנה מוטל**, ואחד בא ולקח מנה אחד, והשאר מנה אחד, וא"כ המנה הנמצא זה מע"ש, דברי רבי, וחכמים אומרים שהמנה הנמצא זה **חולין**, כיון שאנחנו אומרים שאחד בא ולקח את כל הכסף, והמנה הנמצא זה מנה אחר, וא"כ לשיטת חכמים צריך להיות, שגם לעניין העופות נחשוש ששלושת העופות שהוא זימן הלכו להם, ושני העופות הנמצאים כאן, הם עופות אחרים, חזר ר' יוסא ואמר שלעניין העופות זה דברי הכל היא, ושנייא היא בגזולין, שדרכן לפרוח, ולכך יתכן שאחד ברח והלך לו, והשנים הנתורים הם העופות שהוא זימן מערב יו"ט, (ורק לעניין הכסף שאין דרכו ללכת לבד, חכמים אומרים שמסתבר שאחד בא ולקח את כל הכסף, והכסף המונח זה כסף אחר ולכך הוא חולין), שואלת הגמ' והתני רבי חלפתא בן שאול, היא הדבר בגזולין היא הדבר בכצים, אותו דין שיש לעניין העופות, אותו דין יש לעניין ביצים, והרי אין דרכם של ביצים ללכת לבד,

דידי. וא"כ גם מכאן מוכח שיש פעמים שלא מוחקים את הכתוב על החבית.

תני, אבל אם הוא מצא את החבית כשהיא סגורה במגופתו (במריחת הטיט סביב למכסה של החבית), והרי כתוב עליו על המגופה – **מעשר**, הרי זה מעשר. כיון שאם פתחו את החבית להוציא את הפירות, המגופה היתה נשברת.

מאתיים ומצא מנה וכו': תמן במסכת ביצה תנינן, זימן שחורים ומצא לבנים, לבנים ומצא שחורים, דהיינו הרי אסור לשחוט עופות ביו"ט אלא א"כ הוא זימן אותם מערב יו"ט, ולכך אומרת המשנה, שאם הוא זימן עופות שחורים במקום אחד, ולבנים במקום אחר, וביו"ט הוא מצא את השחורים במקום של הלבנים, ואת הלבנים במקום של השחורים, אסור לשחוט אותם, כיון שיתכן שהעופות שהוא זימן הלכו להם, והעופות האלו הם עופות אחרים, וכן אם הוא זימן שנים ומצא שלשה, הם אסורין, שהרי יש כאן עוף אחד שהוא לא זימן, אבל אם הוא זימן שלשה ומצא שנים מותרין. כיון שאחד פרח לו, והשניים הנתורים, הם אלו שהוא זימן. אומרת הגמ' שרבי יעקב בר אחא בשם רבי יסא אמר שהמשנה

מסכת פרק ד [ה"ו - דף כז] מעשר שני

הוי דרבי היא, תמן הוא הניח - הוא מצא, ברם הכא, אביו הניח - הוא מצא. רבי בון בר כהן אמר קומי רבי יסא בשם רבי אחא, הורי רבי בא בר זבדא במעשר שני, כהדא דרבי.

תני, הרי שהיה מצטער על מעותיו של אביו, נראה לו בחלום, כך וכך הם, ובמקום פלוני הם, של מע"ש הם, אתא עובדא קומי רבנין, אמרין דברי חלומות לא מעלין ולא מורדין. רבי יונה בעי, מצטער וחמי, ואת אמרת הכין? אמר רבי יוסי לא מסתברא דלא בההוא דלא מצטער וחמי, ברם הכא פמה דבר נש הוי, הוא חלים. אמר רבי אבין מאן דעבד יאות, עבד כרבי יוסי.

חולין. רבי יונה בעי הקשה, הרי הבן היה מצטער היכן הכסף, וחמי ואביו בא אליו בחלום, ואת אמרת הכין, שדברי חלומות לא מעלים ולא מורידים? (וכמו שלעניין היכן המעות נמצאות, החלום היה אמת, כך גם מה שהחלום אמר שזה של מע"ש, זה אמת?). אמר רבי יוסי שלא מסתברא דברי ר' יונה, דלא - אלא רק בההוא דלא מצטער וחמי רק באחד שהוא לא חשב כלל שאביו השאיר לו מעות, ואביו בא אליו בחלום ואמר לו שיש במקום פלוני מעות, אבל של מע"ש הם, ששם המעות של מע"ש, אבל ברם הכא שהבן הצטער היכן הכסף, א"כ אנחנו אומרים שפמה דבר נש הוי - חושב (כמו הוויות דאביי ורבא), כך הוא חלים, והיות והבן חשב על המעות כל הזמן, והוא חשש אולי אביו עשה אותם למע"ש, ולכך הוא חלם שזה מע"ש, אבל החלק הזה של החלום הוא לא אמיתי, ולכך הבן יכול להשתמש בכסף כחולין, אמר רבי אבין מאן דעבד יאות, מי שרוצה לעשות את הטוב, הוא עבד כרבי יוסי. שאם בעל החלום אומר (כשהוא לא הצטער על המעות) שהמעות הם של מע"ש, הוא משתמש בכסף בקדושת מע"ש.

וא"כ אומרת הגמ' הוי ע"כ שהמשנה במסכת ביצה דרבי היא. וא"כ לכאו' גם המשנה שלנו היא רק כדברי רבי? אומרת הגמ' שכאן גם חכמים מודים שהמנה המונח הוא של מע"ש, ויש חילוק, שהרי תמן בברייתא הוא עצמו הניח מאתיים והוא עצמו מצא רק מנה, והיות והוא לא לקח חלק מהכסף, לכך חכמים אומרים שאחר לקח את כל הכסף, והמנה המונח זה חולין שאחר הניח, אבל ברם הכא, הרי אביו הניח את הכסף והוא הבן מצא רק חלק מהכסף, א"כ יתכן שאביו לקח חלק מהכסף, והוא שכה, ולכך גם חכמים יודו שהמנה המונח, זה מע"ש, רבי בון בר כהן אמר קומי לפני רבי יסא בשם רבי אחא, שהורי רבי בא בר זבדא במעשר שני, כהדא - כדברי רבי (שמנה מונח ומנה מוטל). תני, הרי שהיה מצטער על מעותיו של אביו שמת היכן הם, ונראה לו אביו בחלום, ואמר לו שכך וכך הם, ובמקום פלוני הם, אבל של מע"ש הם, והלך הבן ומצא את הכסף באותו המקום, וא"כ השאלה היא האם הכסף הזה הוא של מע"ש או לא? אתא עובדא קומי רבנין ואמרין דברי חלומות לא מעלין ולא מורדין, וא"כ הכסף הוא

מסכת פרק ד [ה"ו - דף כז] מעשר שני צט

חד בר נש אתא לגבי דרבי יוסי בן חלפתא, אמר ליה, חמית בחילמאי מיתמר לי איזול לקפודקיא, ואת משכח מדלא דאבוך, אמר ליה אזל אבוי דההוא גברא לקפודקיא מן יומוי? אמר ליה לא, אמר ליה איזול מני עשר שריין גו בייתך, ואת משכח מדלא דאבוך, קפא - כשורא, דיקא - עשרה.

חד בר נש אתא לגבי דרבי יוסי בר חלפתא, אמר ליה חמית בחילמאי לבוש חד כליל דזית, אמר ליה דאת מתרוממא. לבתר יומין אתא חד חורן, אמר ליה חמית בחילמאי לבוש כליל דזית, א"ל דאת מלקי, א"ל לההוא גברא אמרת דאת מתרוממא, ולי אמרת דאת מלקי?! אמר ליה ההוא הוה בנציא, ואת בחבטיא. חד בר נש אתא לגבי דרבי ישמעאל ב"ר יוסי, א"ל חמית בחילמאי, משקא זיתא משח,

בחלומי שאני לבוש חד כליל דזית, כתר של זיתים, אמר ליה ר' יוסי שפתרון החלום הוא דאת מתרוממא, תהיה חשוב, כמו שהזית הוא חשוב. לבתר יומין לאחר זמן אתא חד חורן בא אדם אחר ואמר ליה לר' יוסי, שחמית בחילמאי שראיתי בחלומי שאני לבוש כליל דזית, כתר של זיתים, א"ל ר' יוסי שפתרון החלום הוא דאת מלקי, יכו אותך, כמו שמלקים את אילן הזית בזמן המסיק (כדי שיפלו הזיתים), א"ל אותו אחד לר' יוסי, לההוא גברא אמרת דאת מתרוממא, לאותו אחד פתרת לטובה שהוא יהיה חשוב, ולי אמרת דאת מלקי?! למה?! אמר ליה ר' יוסי ההוא הוה כיון שאותו אחד ראה את כתר הזיתים בנציא, בזמן שהזית פורח, אבל ואת בחבטיא. ואתה ראית את הכתר בזמן המסיק.

חד בר נש אתא לגבי דרבי ישמעאל ב"ר יוסי, וא"ל חמית בחילמאי, משקא זיתא משח, שאני משקה את אילן הזית בשמן,

כיון שהבאנו את ענין החלום, הגמ' מביאה כמה חלומות ופתרונן.

חד בר נש אתא אדם אחד בא לגבי דרבי יוסי בן חלפתא, ואמר ליה, חמית בחילמאי ראיתי בחלום מיתמר לי שאומרים לי איזול לקפודקיא לך לקפודקיא ואת משכח ותמצא שם מדלא - משא דאבוך, אוצר שאביך השאיר לך בירושה, וא"כ השאלה היא האם ללכת לשם או לא, אמר ליה ר' יוסי האם אזל אבוי דההוא גברא האם אביך הלך פעם לקפודקיא מן יומוי? אמר ליה לא, אמר ליה ר' יוסי א"כ פתרון החלום הוא שאיזול מני עשר שריין גו בייתך, תלך ותספור עשר קורות בביתך, ואת משכח מדלא דאבוך ותמצא את האוצר מוחבא שם בקורה העשירית, כיון שקפודקיא זה נוטריקון של המילים "קפא דיקא", דהיינו קפא זה כשורא - קורה בפרסית, ודיקא זה עשרה ביוונית.

חד בר נש אתא לגבי דרבי יוסי בר חלפתא, אמר ליה חמית בחילמאי ראיתי

מסכת פרק ד [ה"ו - דף כז] מעשר שני

א"ל תיפח רוחיה דההוא גברא, לאימיה הוא חכים. חד בר נש אתא לגבי רבי ישמעאל ב"ר יוסי, א"ל חמית בחילמאי, עיני נשקה חבירתה, אמר ליה תיפח רוחיה דההוא גברא, לאחתיה הוא חכים. חד בר נש אתא לגבי רבי ישמעאל ב"ר יוסי, אמר ליה חמית בחילמאי, אית לי תלתא עינין, אמר ליה תנורין את עביד, תרתין עיניך ועיניה דתנורא. חד בר נש אתא לגבי רבי ישמעאל ב"ר יוסי, אמר ליה חמית בחילמאי, אית לי ארבעה אודנין, אמר ליה מלוי את, תרתי אודניך ותרתי אודני דגרבא. חד בר נש אתא לגבי רבי ישמעאל ב"ר יוסי, אמר ליה חמית בחילמאי, ברייתא ערקין מן קומי, א"ל דאת מייתי איזיאי, וכל עמא ערקין מן קדמך. חד בר נש אתא לגבי רבי ישמעאל ב"ר יוסי, א"ל חמית בחילמאי, לביש חד פינקס דתרי עשר לוחין, אמר ליה איסטווא דההוא גברא אית בה תרי עשר מרקען.

יוסי, ואמר ליה חמית בחילמאי, אית לי ארבעה אודנין, שיש לי ארבע אוזנים, אמר ליה ר' ישמעאל בר"י, מלוי את, אתה שואב מים, ולכך יש לך ארבע אוזנים, תרתי אודניך שתי אוזנים שלך ותרתי אודני דגרבא, ועוד שתי אוזנים של החבית.

חד בר נש אתא לגבי רבי ישמעאל ב"ר יוסי, ואמר ליה חמית בחילמאי, ברייתא ערקין מן קומי, שהאנשים בורחים ממני, א"ל ר' ישמעאל בר"י, דאת מייתי איזיאי, אתה תביא קוצים, וכל עמא ערקין מן קדמך, וכולם יברחו ממך, שלא להידקר בקוצים.

חד בר נש אתא לגבי רבי ישמעאל ב"ר יוסי, וא"ל חמית בחילמאי, לביש חד פינקס שאני לבוש בפנקס דתרי עשר לוחין, של שתיים עשרה לוחות (דפים). אמר ליה ר' ישמעאל בר"י, איסטווא דההוא גברא שהבגד שאתה לבוש, אית בה תרי עשר מרקען, הוא עשוי משתיים עשרה חתיכות בד.

א"ל ר' ישמעאל ב"ר יוסי תיפח רוחיה שיתחמם רוחך – שתמות, כיון דההוא גברא לאימיה הוא חכים, שאתה בעלת את אמך, וזה דומה למשקה שמן, שהשמן הוא התולדה של הזית וחוזר ומשקה את אילן הזית.

חד בר נש אתא לגבי רבי ישמעאל ב"ר יוסי, וא"ל חמית בחילמאי, עיני נשקה חבירתה, שעין אחת מנשקת את העין השניה, אמר ליה ר' ישמעאל בר"י, תיפח רוחיה דההוא גברא, כיון שלאחתיה הוא חכים, בעלת את אחותך, וזה דומה לשתי העינים שהם כשני אחים.

חד בר נש אתא לגבי רבי ישמעאל ב"ר יוסי, ואמר ליה חמית בחילמאי, אית לי תלתא עינין, שיש לי שלשה עינים, אמר ליה ר' ישמעאל בר"י, תנורין את עביד, שאתה עושה תנורים ולכך יש לך שלשה עינים, דהיינו תרתין עיניך שני עינים שלך ועיניה דתנורא, והעין (הארובה) של התנור. חד בר נש אתא לגבי רבי ישמעאל ב"ר

מסכת פרק ד [ה"ו - דף כז] מעשר שני קא

חד בר נש אתא לגבי רבי ישמעאל ב"ר יוסי, א"ל חמית בחלמאי, בלע חד כוכב, א"ל תיפח רוחיה דההוא גברא, יהודאי קטל, דכתיב [במדבר כד] דַּרְךְ פּוֹכֵב מַיְעַקֵּב. חד בר נש אתא לקמיה דרבי ישמעאל ב"ר יוסי, אמר ליה חמית בחלמאי, כרמיה דההוא גברא מסיק חסין, א"ל חמריה דההוא גברא מיפוק בסיס, ואת מינסב חסין וצבע בבסיס. חד בר נש אתא לגבי רבי ישמעאל ב"ר יוסי, אמר ליה חמית בחלמאי מיתמר לי הכין - זרק אצבעתך נחת, אמר ליה הב לי אגראי, ואנא אמר לך. אמר ליה חמית בחלמאי, מיתמר לי הכין - תיהוי נפח בפומך, אמר ליה הב לי אגראי, ואנא אמר לך. אמר ליה חמית בחלמאי מיתמר לי הכין - זקיף אצבעך, אמר ליה לא אמרית לך הב לי אגרי ואנא אמר לך? כד דאיתמר לך הכין, נחת דילפא בחיטך, כד איתמר לך הכין אינפחן, כד איתמר לך הכין צמחין.

ואמר ליה חמית בחלמאי, מיתמר לי הכין, נאמר לי בחלום, תיהוי נפח בפומך, תעשה רוח בפיר, אמר ליה ר' ישמעאל בר"י הב לי אגראי, ואנא אמר לך, ואומר לך את פתרון החלום, וההוא לא הביא לו, והלך לדרכו, אחר זמן ההוא בא שוב לר' ישמעאל בר"י ואמר ליה חמית בחלמאי הכין, נאמר לי בחלום זקיף אצבעך, תגביה את האצבעות שלך, אמר ליה ר' ישמעאל בר"י לאותו אחד, וכי לא אמרית לך וכי לא אמרתי לך הב לי אגרי תשלם את שכרי ואנא אמר לך, ואומר לך את פתרון החלום, ואתה לא רצית לשלם, לכך לא אמרתי לך את פתרון החלום, אבל עכשיו אני יאמר לך, כד דאיתמר לך הכין כשחלמת להוריד את האצבעות כלפי מטה, פתרון החלום היה שנחת דילפא בחיטך, שיוורד גשם על החיטים שלך, וכד איתמר לך הכין וכשאמרו לך בחלום שתעשה רוח בפיר, באותו הזמן אינפחן, החיטים תפחו, וכד איתמר לך הכין וכשאמרו לך בחלום שתגביה את האצבעות שלך, צמחין. החיטים

חד בר נש אתא לגבי רבי ישמעאל ב"ר יוסי, וא"ל חמית בחלמאי, בלע חד כוכב, שאני בלעתי כוכב אחד, א"ל תיפח רוחיה דההוא גברא, כיון שזה מרמוז שיהודאי קטל, שהרגת יהודי, דכתיב שכתוב על היהודים דַּרְךְ פּוֹכֵב מַיְעַקֵּב.

חד בר נש אתא לקמיה דרבי ישמעאל ב"ר יוסי, ואמר ליה חמית בחלמאי, כרמיה דההוא גברא מסיק חסין, שגודל בכרם שלי חסה, א"ל ר' ישמעאל בר"י, שחמריה דההוא גברא מיפוק בסיס, שהיין מהכרם הזה יחמיץ, ואת מינסב חסין ותקנה חסה, וצבע בבסיס, ותטבול בחומץ.

חד בר נש אתא לגבי רבי ישמעאל ב"ר יוסי, ואמר ליה חמית בחלמאי מיתמר לי הכין, נאמר לי בחלום כן, זרק אצבעתך נחת, תוריד את האצבעות שלך כלפי מטה, אמר ליה ר' ישמעאל בר"י, הב לי אגראי, תן לי את שכרי על פתרון החלום (ההוא היה גוי), ואנא אמר לך, ואומר לך את פתרון החלום, וההוא לא הביא לו, והלך לדרכו, אחר זמן ההוא בא שוב לר' ישמעאל בר"י,

מסכת פרק ד [ה"ז - דף כז] מעשר שני

חד כותיי אמר, אנא איזול מפלי בהדין סבא דיהודאי, אתא לגביה, אמר ליה חמית בחילמאי, ארבעה ארזין, וארבע שיקמין, מקניתא, אדרא, תורתא, וההוא גברא יתיב מדרך, אמר ליה תיפח רוחיה דההוא גברא, לית הדין חלם, אפילו כן לית את נפיק ריקן, ארבעתי ארזי - ארבעתי שיטתיה דערסא, ד' שיקמין - ארבעתי כורעתא דערסא, מקניתה - מרגלתא, אדרא - דרא דתיבנא, תורתא - אצבעתא, וההוא גברא יתיב מדרך - וההוא גברא רביע בגויה, לא חיי ולא מיית, וכן הוות ליה.

חדא איתא דאתיא לגבי ר' ליעזר, אמרה ליה חמית בחילמאי, תינייתא דביתא מיתברא, אמר לה דאת מולד בר דבר, אזלה וילדה בר דבר. בתר יומין אזלה

המיטה, שעושים על מנת שרגלי המיטה, לא יתקלקלו מלחלוחית הקרקע (שזה דומה לקן). **אדרא** זה **דרא דתיבנא**, חבילת תבן (אמר לו תבן ולא מוכין, כדי לזלזל בו), ששמת על **תורתא אצבעתא**, על קרשי המיטה שהם עשויים כמו אצבעות, כדי לישון על זה, ומה שאמרת **שההוא גברא יתיב מדרך**, יושב ומתנמנם, היינו **ההוא גברא רביע בגויה**, תשכב על המיטה חולה, **לא חיי ולא מיית**, וזה דוגמת המתנמנם שלא ישן ולא ער, וכן הוות ליה.

חדא איתא דאתיא אשה אחת שבאה לגבי ר' ליעזר, אמרה ליה חמית בחילמאי, תינייתא דביתא מיתברא, מזוזת הבית נשברה (יש שני מזוזות, ולכך זה נקרא תינייתא), אמר לה ר' אליעזר שפתרון החלום הוא, **דאת מולד בר דבר**, שתולידי בן זכר. מה שנשבר זה דוגמת האשה היושבת על המשבר בשעת לידתה, והיות ומזוזת הבית היא נכנסת באיסקופה כזכר, לכך פתרון החלום הוא שתולידי בן זכר, **אזלה וילדה בר דבר**. בתר יומין לאחר זמן אזלה באה

התקלקלו לגמרי, והתחילו להצמיח צמחים, ואילו היית משלם על פתרון החלום, לא היית מפסיד את החיטים שלך.

חד כותיי אמר, אנא איזול מפלי אני ילך ויצחק בהדין סבא דיהודאי, בחכם של היהודים – בר' ישמעאל בר"י, (ע"י שאני יספר לו חלום שלא ראיתי, ונראה איך הוא יפתור את החלום), **אתא לגביה**, והוא בא לר' ישמעאל בר"י ואמר ליה חמית בחילמאי, **ארבעה ארזין** ארבע עצי ארז, **וארבע שיקמין**, ומקניתא – קן, **אדרא תורתא** ושורות של מוכין – צמר או צמר גפן, וההוא **גברא** ואני **יתיב מדרך**, יושב ומתנמנם, אמר ליה ר' ישמעאל בר"י, **תיפח רוחיה דההוא גברא**, לית הדין חלם לא היה כזה חלום, **ואפילו כן** ואפי"ה לית את נפיק ריקן, לא תצא ריק מכאן, אלא אני אפתור לך את הדמיונות שלך, **ארבעתי ארזי** זה **ארבעתי שיטתיה דערסא**, זה ארבע ארוכות המיטה, וד' **שיקמין** זה **ארבעתי כורעתא דערסא**, זה ארבע רגלי המיטה, ומקניתה זה **מרגלתא** – תחתית של רגלי

מסכת פרק ד [ה"ו - דף כז] מעשר שני קג

בעיא ליה, אמרין לה תלמידוי לית הוא הכא, אמרין לה מה את בעיית מיניה? אמרה לון, חמית ההיא איתתא בחלמאי, תינייתא דביתא מיתברא, אמרין לה, דבעלה דההיא איתתא מיית, כד אתא ר' ליעזר, תנון ליה עובדא, אמר לון קטלתון נפש, למה? שאין החלום הולך אלא אחר פתרונו, שנאמר [בראשית מא] וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּתַר לָנוּ בְּןֵי הָיָה.

אמר רבי יוחנן כל החלומות הולכין אחר פתרוניהון חוץ מן היין, יש שותה יין וטוב לו, יש שותה יין ורע לו, תלמיד חכם שותה וטוב לו, עם הארץ שותה ורע לו.

חד בר נש אתא לגבי רבי עקיבה, אמר ליה חמית בחלמאי רגלי קטינא, אמר ליה דמועדא מייתי ולית מיכל קופד. אתא חד חורן לגביה, אמר חמית בחלמאי רגלי מסובלא, א"ל מועדא מייתי ואית לך קופד סגי. חד תלמיד מן דר' עקיבה,

הולך אחרי הפתרון, אלא יש שותה יין בחלום וטוב לו, יש שותה יין ורע לו, תלמיד חכם שותה וטוב לו, שנאמר לכו לְחַמְּנוּ בְּלַחְמֵי וְשִׁתּוּ בַיַּיִן מִסְכַּתֵּי. (היין מסמל על התורה). אבל עם הארץ שותה ורע לו, שנאמר תָּנוּ שִׁכָר לְאֹבֵד (היינו לע"ה, שהוא נאבד מן העולם) וַיֵּין לְמָרִי נֶפֶשׁ.

חד בר נש אתא אדם אחד בא לגבי רבי עקיבה, אמר ליה חמית בחלמאי שרגלי קטינא, שהרגל שלי, היא קטנה, אמר ליה ר"ע דמועדא מייתי, יבוא יו"ט ולית מיכל קופד, ולא יהיה לך לאכול בשר, דהיינו הרגל שזה יו"ט יהיה לך קטן בלי בשר. אתא חד חורן לגביה ואח"כ בא אדם אחר לר"ע, ואמר חמית בחלמאי רגלי מסובלא, שיש לי רגל עבה, א"ל ר"ע שמועדא מייתי יבוא יו"ט ואית לך קופד סגי, ויהיה לך הרבה בשר.

חד תלמיד מן דר' עקיבה, תלמיד אחד של

האשה שוב ובעיא ליה וחיפשה את ר' אליעזר, אמרין לה תלמידוי אמרו לה התלמידים, לית הוא הכא, שר"א לא נמצא כעת, אמרין לה והתלמידים שאלו אותה מה את בעיית מיניה? מה את צריכה מר"א? אמרה לון, חמית ההיא איתתא בחלמאי, שראיתי בחלומי תינייתא דבייתא מיתברא שמוזות הבית נשברה אמרין לה – אמרו לה התלמידים, שפתרון החלום הוא דבעלה דההיא איתתא מיית, שבעלך ימות, כד אתא ר' ליעזר, וכשר"א בא, תנון ליה עובדא, התלמידים סיפרו את זה לר"א, אמר לון ר"א קטלתון נפש רצחתם את בעל האשה, ולמה? כיון שאין החלום הולך אלא אחר פתרונו, שנאמר וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּתַר לָנוּ בְּןֵי הָיָה, ובמקום לפתור לטובה, פתרתם לרעה, וחבל.

אמר רבי יוחנן כל החלומות הולכין אחר פתרוניהון כדלעיל, חוץ מן היין, שזה לא

מסכת פרק ד [ה"ו - דף כז] מעשר שני קד

הוה יתיב ואפוי משניין, אמר ליה מהו כן? אמר ליה חמית בחילמאי תלת מילין קשיין, באדר את מיית, וניסן לית את חמי, ומה דאת זרע לית את כנש, אמר ליה תלתיהון טבין אינון, בהדרא דאורייתא את מתרוממא, וניסין לית את חמי, ומה דאת זרע לית את כנש - מה דאת מוליד לית את קבר.

הדרן עלך פרק המוליך פירות

טובים מאוד, וזה פתרון החלום, בהדרא דאורייתא את מתרוממא, שבהדר וביופי של התורה תתרומם עד יום מותך, וניסין לית את חמי, ולא יבוא לידך ניסיונות, ומה דאת זרע לית את כנש, דהיינו מה דאת מוליד לית את קבר. שלא תקצור ותקבור את בניך, אלא כל הילדים שלך יחיו כל ימיה.

הדרן עלך בלי נדר פרק המוליך פירות

ר"ע, הוה יתיב ישב ואפוי משניין ופניו נפולות, אמר ליה ר"ע מהו כן? מה קרה לך? אמר ליה חמית בחילמאי תלת מילין קשיין, ראיתי בחלומי שלשה דברים רעים, שבאדר את מיית, וניסן לית את חמי ואת ניסן אני לא יראה, ומה דאת זרע לית את כנש, ומה שאני זורע, אני לא קוצר, אמר ליה ר"ע תלתיהון טבין אינון, ששלושת הדברים שראית הם דברים

פרק ה

הלכה א

מתני' כרם רבעי מציינים אותו בקוזות של אדמה, ושל ערלה בחרסית, ושל קברות בסיד, וממחה ושופך. אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים בשביעית, אבל בשאר שני שבוע, הלעיטהו לרשע וימות. והצנועין מניחין את המעות ואומרים, כל הנלקט מזה, יהא מחולל על המעות האלו.

גמ' כרם רבעי וכו': זונא שאל לרבי, מה ניתני כרם רבעי או נטע רבעי? אמר לון פוקון שאלון לרבי יצחק רובא, דבחנת ליה כל מתניתא, נפקון ושאלון ליה, אמר לון, קדמאי כרם רבעי, ותינינא נטע רבעי. ר' זעירא מיקל לסביא דהוון

הלכה א

והצנועין – החסידים, שלא רוצים שאחרים יכשלו בממונם, הם מניחין את המעות ואומרים, שכל הנלקט מהכרם הזה, יהא מחולל על המעות האלו.

גמ' כרם רבעי וכו': זונא שם חכם, (בבבלי הוא זונין), שאל לרבי, במעמד עוד תלמידים מה ניתני איך הגירסא, האם כרם רבעי או נטע רבעי? אמר לון אמר להם רבי, פוקון צאו ושאלון לרבי יצחק רובא – הגדול, דבחנת ליה שהוא הבחין ודקדק בכל מתניתא איך הגירסא, נפקון ושאלון ליה, ואמר לון, קדמאי שבמשניות הראשונות, גורסים כרם רבעי, (כיון שהדין שצריך לציין את הכרם הנמצא בין הקברים, מכיון שהענבים נטמאו, זה נוהג רק בכרם, שהרי בשאר האילנות, הפירות שגדלים בין הקברות לא נטמאים, שהרי "בוצרים בטהרה, ואין מוסקים בטהרה", וכן הדין של המשנה השניה, שצריך להעלות לירושלים את הענבים שגדלו בכרם רבעי, מסיבות ירושלים מהלך של יום

מתני' כרם רבעי – כרם בשנה הרביעית שלו, (שדינו כמע"ש, שצריכים לעלות את הפירות לירושלים ולאכול אותם שם, או לפדות את הפירות, ואת הכסף יעלו ויאכלו בירושלים), מציינים אותו בקוזות – ברגבים של אדמה, וכרם של ערלה מציינים בעפר שעושים ממנו חרסית, ושל קברות וכרם הנמצא בין הקברים, מציינים אותו בסיד, וממחה את הסיד במים ושופך סביבות הכרם (הגמ' תבאר איך הסימונים האלו מסמנים כל דבר). אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים שצריך לציין את הכרם, זה דוקא בשביעית שיש רשות לכל אחד ללקט ענבים מהכרם, ולכך צריך לציין מה טיבו של הכרם, כדי שלא יכשלו באכילת איסור, אבל בשאר שני שבוע, שאסור ללקט מהכרם, א"כ אם אחד גונב ענבים מהכרם, "הלעיטהו לרשע וימות" ולא איכפת לנו שהוא נכשל באיסור,

מסכת פרק ה [ה"א - דף כח] מעשר שני

ביומוי דר' יצחק רובא, דלא בחנון כל מתנייתא מיניה.

תני, כרם רבעי מציינים אותו בקוזות אדמה - שהוא לשעה, ושל ערלה בחרסית - בחיוורא שהוא יותר מיכן, ושל קברות בסיד - דהוא יותר מיכן. תני רבי תחליפא בן שאול, אם היו יחידות, תולה בהן אזני חביות. רבי זעירא בעי, למה לית אנן אמרין כל אחד ואחד לפי מה שהוא? כהדא דתני אילן של הקדש סוקרין אותו בסיקרא, כתי עבודה זרה מפחמין אותן בפחמין, בית מנוגע נותנין עליו אפר מקלה, מקום הרוג בדם, מקום עגלה ערופה במגורה של אבנים.

אחד ואחד זה לפי מה שהוא דומה, דהיינו שמציינים את הכרם רבעי ברגבי אדמה, כיון שזה דומה לאדמה, שאם חורשים בה, נהנים ממנה, כך גם בכרם רבעי, אם יפרו את הפירות יהנו מהפירות. ואת הערלה מציינים בחרסית, שכמו שמחרסית אין הנאה כך מערלה אין הנאה. ואת הקברות מציינים בסיד, כיון שזה כמו עצמות המת, שהם לבנות כסיד. וזה כהדא דתני כמו שלמדנו על ציונים אחרים, שאילן של הקדש סוקרין אותו בסיקרא בצבע אדום - כאש המזבה, ובתי עבודה זרה מפחמין משחירים אותן בפחמין, כיון שזה מיועד לשריפה, ובית המנוגע נותנין עליו אפר מקלה, כיון שהבית מיועד להריסה ולטחון את האבנים לעפר, ומקום הרוג בדם, דהיינו כשמוצאים הרוג בשדה ולא נודע מי היכהו, לוקחים את הנרצח לקבורה, ומסמנים את מקום הנרצח בדם, להורות שהוא נרצח, עד שהסנהדרין באים למדוד ולדעת איזה עיר סמוכה למקום הרצח, שהיא תביא עגלה לערוף אותה בנחל, ומקום עגלה ערופה במגורה בערמה של אבנים, כדי שידעו שהמקום הזה אסור לעבוד ולחרוש. (הגמ' לא מתרצת את השאלה).

אחד, ואסור לפדות אותם, זה נוהג רק בכרם ולא בשאר הפירות, וכן מה שמוזכר במשנה ג', כרם רבעי, זה כיון שהמשנה מדברת גם לעניין פרט ועוללות). ותינינא ובמשניות האחרונות גורסים נטע רבעי. אומרת הגמ' שר' זעירא מיקל מבזה לסביא לחכמים הזקנים דהוון ביומוי שהם היו בימי דר' יצחק רובא, דלא בחנון כל מתנייתא מיניה, והם לא דקדקו ללמוד אצלו את כל המשניות.

תני, כרם רבעי מציינים אותו בקוזות אדמה כיון שהוא האיסור של רבעי, נוהג רק לשעה לשנה אחת, ולכך מציינים אותו ברגבי אדמה, שהם מתקיימים רק לשנה אחת, שהרי כשיגיע הגשם, הוא יטשטש את הרגבים, ושל ערלה מציינים בחרסית דהיינו בחיוורא בעפר שעושים ממנו חרסית שהוא מתקיים יותר מיכן - יותר זמן (שלשה שנים), ושל קברות מציינים בסיד, דהוא מתקיים יותר מיכן - יותר זמן (לעולם). תני רבי תחליפא בן שאול, אם היו גפנים יחידות של ערלה תולה בהן אזני חביות של חרס. רבי זעירא בעי שאל למה אתה אומר שהציונים האלו זה לפי הזמן שזה מתקיים, ולמה לית אנן אמרין ולמה שלא נסביר שמציינים לכל

מסכת פרק ה [ה"א - דף כח] מעשר שני קז

וחש לומר שמא אילן שהוא מנבל פירותיו הוא? ולא כן תני, אילן שהוא מנבל פירותיו, סוקרין אותו בסיקרא, ומטעינין אותו אבנים, ומבהתינן ליה, תמן דלא יתיר פירו, ברם הכא בתחילה. ר' יונה בעי, ולמה לית אנן אמרין חוט כחוט של סיקרא? זכר למזבח, כיי דתנינן תמן חוט של סיקרא חוגרו באמצע להבחין בין דמים העליונים לדמים התחתונים, תני רבי חייא, סוקרין עליו בסיקרא, הקדש.

רבי יוסי ורשב"ג אמרו דבר אחד, כמה דר' יוסי אמר אין אנו אחראין לרמאין, כן

יטעו לזרוק את הדם של הקרבנות שדמם ניתן למטה – למעלה, ובאילן שמשיר את פירותיו, צובעים עליו בסיקרא? וא"כ אמר ר' יונה שזה החילוק בין אילן המשיר את פירותיו לבין אילן של הקדש. ואומרת הגמ' שתני רבי חייא, **סוקרין עליו** על אילן של הקדש **בסיקרא** את המילה "הקדש". וא"כ זה החילוק בין אילן הקדש לאילן המשיר את פירותיו.

אומרת הגמ' שרבי יוסי שאומר לגבי פונדקאית שאין אנו אחראין לרמאין, דהיינו המשנה במסכת דמאי אומרת, שכן ישיבה שנותן לפונדקאית – למארחת שלו, שהיא ע"ה, חיטים או פירות שתאפה או שתבשל לו, הוא מעשר את שהוא נותן לה, שהרי אנחנו חוששים שהיא תיקח את הפירות לעצמה, והרי אסור לתת דמאי, וכן הוא צריך לעשר את שהוא נוטל ממנה, שהרי יכול להיות שהלחם או התבשיל נעשה מפירות שלה, ואנחנו חוששים לכל זה מפני שהיא חשודה להחליף כיון שהיא רוצה לתת לבן ישיבה אוכל טרי, ועל זה אמר רבי יוסי שאין אנו אחראין לרמאין, והגם שהיא מתכוונת לטובה, אפי"ה הרי אסור לה להחליף, ולכך אינו מעשר אלא מה שהוא נוטל ממנה בלבד, אבל את מה שהוא נותן לה, הוא לא צריך לעשר,

שואלת הגמ' על הברייתא, איך יודעים ע"י סוקרים את האילן שזה של הקדש, **וחש לומר** והרי צריך לחשוש שמא יבאו לומר שסקרו את האילן בסיקרא מפני שהוא מנבל מפיל את פירותיו הוא, וכי לא כן תני, אילן שהוא מנבל פירותיו, סוקרין אותו בסיקרא כדי שיתפללו עליו שלא יפיל את הפירות, ומטעינין אותו אבנים כדי שיוציא חלק מכוחו על משא האבנים, וא"כ הפירות לא יהיו כ"כ שמנים, והם לא יפלו, ומבהתינן ליה וצועקים עליו שלא יפיל את הפירות, וא"כ ק' איך יודעים ע"י הסיקרא שזה אילן של הקדש? מתרצת הגמ' תמן באילן שהוא מפיל את הפירות, סוקרים אותו רק לאחר שגדלו הפירות, כדי דלא יתיר פירו, שלא יפיל את הפירות, אבל ברם הכא באילן של הקדש סוקרים אותו כבר בתחילה עוד לפני שיש בו פירות. ר' יונה בעי תמה ואמר ולמה לית אנן אמרין שיש חילוק בין אילן של הקדש לאילן המשיר את פירותיו, שבאילן של הקדש קושרים עליו חוט אדום, שזה כחוט של סיקרא וזה זכר דומה למזבח, כיי דתנינן וכמו שלמדנו תמן בסכת זבחים חוט של סיקרא חוגרו באמצע המזבח כדי שידעו היכן זה חצי המזבח, להבחין בין דמים העליונים לדמים התחתונים, שלא

מסכת פרק ה [ה"א - דף כח] מעשר שני

רשב"ג אמר אין אנו אחראין לרמאין. מסתברא רבי יוסי יודי לרשב"ג, ורשב"ג לא יודי לרבי יוסי, ר' יוסי יודי לרשב"ג, שאין אנו אחראין לרמאין, ורשב"ג לא יודי לרבי יוסי שאין דרך חבר להיות מוציא מביתו דבר שאינו מתוקן.

מניין לציון? רבי ברכיה ר' יעקב בר בת יעקב בשם רבי חוניא דברת חוורן, רבי יוסי אמר לה רבי יעקב בר אחא בשם רבי חנייא דברת חוורן, רבי יחזקאל רבי עוזיאל בריה דרבי חוניא דברת חוורן בשם רבי חוניא דברת חוורן, [ויקרא יג] וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא, כדי שתהא הטומאה קורא לך בפיה, ואומרת לך פרוש. רבי הילא בשם רבי שמואל ב"ר נחמן [יחזקאל לט] וְעָבְרוּ הָעֵבְרִים בְּאֶרֶץ וְרָאָה עֵצִים אֲדָם וּבְנֵה אֶצְלוֹ צִיּוֹן, "עצם" מכאן שמציינין על העצמות. "אדם" מכאן שמציינין

מניין לציון? היכן מוזכר בתורה שצריך לצייין על הקברות? מתרצת הגמ' רבי ברכיה בשם ר' יעקב בר בת יעקב (אביו לא היה הגון לכן לא מוזכר שמו), בשם רבי חוניא דברת חוורן שם מקום, ורבי יוסי אמר לה בשם רבי יעקב בר אחא בשם רבי חנייא דברת חוורן, ורבי יחזקאל אמר את זה בשם רבי עוזיאל בריה דרבי חוניא דברת חוורן בשם רבי חוניא דברת חוורן, שהרי כתוב בפסוק לעניין מצורע וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא, וזה כדי שתהא הטומאה קורא לך בפיה, ואומרת לך פרוש. וא"כ ה"ה כאן שצריך לצייין את הקברות. ורבי הילא בשם רבי שמואל ב"ר נחמן אמר, שיש פסוק מפורש לעניין מת, שהרי כתוב וְעָבְרוּ הָעֵבְרִים בְּאֶרֶץ וְרָאָה עֵצִים וּבְנֵה אֶצְלוֹ צִיּוֹן, עד קברו אתו המְקַבְּרִים אֵל גֵּיא הַמּוֹן וגו'. כתוב בפסוק "עצם" מכאן שמציינין על העצמות. (היינו דוקא אם יש שם רוב מנין או רוב בנין של המת, כיון שמציינין רק על מה שמטמא באוהל). כתוב בפסוק "אדם" מכאן שמציינין

שהרי הוא לא אחראי על מה שהיא לוקחת בלי רשות. ורשב"ג שאמר שלא צריך לצייין בשאר השנים את הכרם, אם זה ערלה או נטע רבעי, ואם אחד גונב ענבים מהכרם, אנחנו לא אחראים לו אלא "הלעיטהו לרשע וימות" אמרו דבר אחד, כמה דר' יוסי אמר שאין אנו אחראין לרמאין, כן רשב"ג אמר אין אנו אחראין לרמאין. חזרת הגמ' ואומרת שלא מוכרח לומר שהם אמרו דבר אחד, ומסתברא שרבי יוסי יודי לרשב"ג, אבל יתכן שורשב"ג לא יודי לרבי יוסי, מסבירה הגמ', ר' יוסי שאומר שהנותן לפונדקאית שהוא לא צריך לעשר, הגם שהוא נותן לה בידים, א"כ ודאי שהוא יודי לרשב"ג שלא צריך לצייין את הכרם, מכיון שאין אנו אחראין לרמאין, אבל יתכן שורשב"ג לא יודי לרבי יוסי ולעניין הפונדקאית רשב"ג יסבור שצריך לעשר את מה שהוא נותן לה, (הגם שהיא נוטלת את הפירות בלי רשות). מכיון שהוא נותן לה בידים, שהרי אין דרך של חבר להיות מוציא מביתו – מידו דבר שאינו מתוקן.

מסכת פרק ה [ה"א - דף כח] מעשר שני קט

על השדרה והגלגולת. "ובנה" מכאן שמצינין על אבן קבועה, אם אומר את על תלושה, אף היא הולכת ומטמא במקום אחר. "אצלו" במקום טהרה. "ציון" מכאן לציון. תני, מצא אבן אחת מצויינת, אף על פי שאין מקיימין כן, המאהיל עליה טמא, אני אומר מת מצויין היה נתון תחתיה. היו שתיים, המאהיל עליהן טהור, וביניהן טמא. היה חרוש בנתיים, הרי הן כיחידות, ביניהן טהור, ועל גביהן טמא. תני אין מציינין על הבשר שמא יתאכל הבשר, רבי יוסטי בר שונם בעי קומי רבי מנא ולא נמצא מטמא טהרות למפרע? א"ל מוטב שיתקלקלו בו לשעה ואל יתקלקלו בו לעולם.

אמר רבן שמעון בן גמליאל וכו': חברייא אמרי, יאות אמר רבן שמעון בן גמליאל,

הוא הניח את האבנים במקום טהרה, אבל וביניהן טמא. כיון ששם נמצאת הטומאה. ואם המקום היה חרוש בנתיים, וא"כ ע"כ שאין שם מת, וא"כ הרי הן כשני אבנים יחידיות, ולכך ביניהן טהור, ועל גביהן טמא. תני אין מציינין על הבשר של מת, כיון ששמא יתאכל הבשר ויבאו לטמאות טהרות שלא כדין, (אחרי שמתעכל הבשר, המקום לא מטמא). רבי יוסטי בר שונם בעי קומי שאל את רבי מנא למה לא מציינים על הבשר, וכי לא נמצא שהוא מטמא את הטהרות למפרע עד שיתעכל הבשר? א"ל ר' מנא מוטב שיתקלקלו בו לשעה – כל זמן שהבשר עדיין קיים, ואל יתקלקלו בו לעולם. אם יציינו יבאו לטמאות גם לאחר שיתעכל הבשר.

אמר רבן שמעון בן גמליאל וכו': חברייא בני הישיבה אמרי, שלכאו' יאות אמר רבן שמעון בן גמליאל שרק בשמיטה יש עניין לצייץ את הכרם, כיון שיראו את הציון ולא ילקטו מכרם של ערלה, או שיפדו את הענבים

על השדרה או על הגלגולת, שהם גם מטמאים באוהל. כתוב בפסוק "ובנה" מכאן שמצינין דוקא על אבן קבועה, שהיא דומה לבניין, וזה מכיון שאם אומר את שהוא יציין על אבן תלושה, א"כ אף היא האבן הולכת למקום אחר, ומטמא ויבאו לטמאות במקום אחר שלא כדין, ואת מקום הטומאה יבאו לטהר. כתוב בפסוק "אצלו" ולא כתוב "עליו" כיון שצריך לצייץ במקום טהרה (קצת לפני מקום הטומאה). שידעו לפרוש מהמקום, ולא יבואו להיטמאות. כתוב בפסוק "ציון" מכאן לציון. דהיינו שהוא מציין על הקרקע, ע"י שהוא שופך סיד. תני, מצא אבן אחת מצויינת, אף על פי שאין מקיימין כן, כמו שלמדנו שצריך לצייץ במקום טהרה, (וא"כ צריך לצייץ ע"י שני אבנים, אחד לראשו של המת ואחד לרגליו), אפי"ה המאהיל עליה על האבן, הוא יהיה טמא, כיון שאני אומר מת מצויין היה נתון תחתיה. ואם היו שתיים, המאהיל עליהן על האבנים הוא יהיה טהור, שהרי

מסכת פרק ה [ה"א - דף כט] מעשר שני

וקשיא על דרבנין, לא ביום הוא מציין? ולא בלילה הוא גונב? אמר לון רבי מנא מביום, כיי דאמר רבי חנינא [אויב כד] חֲתַר פְּחֻשֶׁף פְּתִים, יוֹמָם חֲתָמוּ לָמוֹ, לֹא יִדְעוּ אֹר, מְיומָם חֲתָמוּ לָמוֹ. כך היו אנשי דור המבול עושין, היו רושמיין באפכולסמין, ובאין וגונבים בלילה. כד דרשה רבי חנינא בציפורין, איתעביד תלת מאה חתירין בתים.

והצנועין מניחים וכו': ויציין, אם מצויין הוא היאך נקרא הוא צנוע? אמר רבי יוחנן אתיא כמאן דאמר לעיתותי ערב, דתני, רבי דוסא אומר כל מה שילקטו העניים בין העומרים הבקר, הרי הוא הבקר, רבי יודה אומר לעיתותי ערב,

כרם רבעי? מתרצת הגמ' אם מצויין הוא שאם אותו אחד סומך על מה שהוא מצייין את הכרם, א"כ היאך נקרא הוא צנוע? והרי הצנועים מחמירים ומדקדקים על עצמם הרבה, שלא יבוא מכשול ממנום.

אמר רבי יוחנן שמעשה הצנועין אתיא כמאן דאמר לעיתותי ערב, דהיינו דתני, רבי דוסא אומר שהבעה"ב עומד בבוקר ואומר, שכל מה שילקטו העניים בין העומרים יותר מהמגיע להם זה יהיה הַבְּקָר, והרי הוא הַבְּקָר, דהיינו הרי אם נופל בשעת הקציר שתי שיבולים זה לקט, וזה שייך לעניים, אבל אם נופל שלשה שיבולים זה שייך לבעה"ב, אבל היות ולא כל העניים יודעים להבחין בזה, ואם הם ילקטו את מה שלא מגיע להם, זה יהיה להם למכשול, שהרי הלקט הוא פטור ממעשר, ומה שהם ליקטו יותר מהמגיע להם זה חייב במעשר, וא"כ העניים יאכלו טבל, ולכך הבעה"ב מפקיר את השיבולים שהעניים ילקטו שלא כדין, והרי הפקר פטור מהמעשר, וא"כ הם לא יכשלו באכילת טבל, ורבי יודה אומר שלעיתותי ערב הבעה"ב אומר שכל מה שהעניים ילקטו יותר מהמגיע להם זה הפקר, אבל לא יכולים

מכרם רבעי, אבל וקשיא על דרבנין כיון שלא ביום הוא מציין? הרי את הציון רואים רק ביום, וכי לא בלילה הוא גונב? וא"כ מה מועיל הציון בשאר השנים? אמר לון רבי מנא שהגנב יראה את הציון מביום, כשהוא מתכנן את הגניבה, וזה כיי כמו דאמר רבי חנינא שכתוב בפסוק חֲתַר פְּחֻשֶׁף פְּתִים, יוֹמָם חֲתָמוּ לָמוֹ, לֹא יִדְעוּ אֹר, דהיינו מיומם חתמו למו מבעוד יום הגנבים סימנו לעצמם היכן לגנוב, וכך היו אנשי דור המבול עושין, היו רושמיין באפכולסמין – בשמן אפרסמון, דהיינו שהם היו מפקידים אצל העשירים שמן אפרסמון, והעשירים היו מצניעים את השמן בחדר האוצרות שלהם, וכיון שהשמן נותן ריח טוב, א"כ לפי מקור הריח, הגנבים היו יודעים היכן חדר האוצרות, ובאין וגונבים בלילה. ואומרת הגמ' כד דרשה רבי חנינא בציפורין, איך דור המבול היו יודעים לגנוב, א"כ גנבי ציפורי עשו כך, ובאותו הלילה איתעביד תלת מאה חתירין נחפרו תחת לדלת, של שלש מאות בתים. ונגנבו על ידי הטכסיס הזה.

והצנועין מניחים וכו': שואלת הגמ' ויציין, למה לא מספיק מה שמציניין את הכרם שזה

מסכת פרק ה [ה"א - דף כט] מעשר שני קיא

וחכמים אומרים אין הבקר אנסין הבקר, ואין אנו אחראין לרמאין. ברם כמ"ד בשחרית, לא אתיא, ויש פדיון במחובר לקרקע? אמר רבי ירמיה אפילו כמאן דאמר בשחרית, אתיא הוא, ולא רבן שמעון בן גמליאל היא, ועוד הא אית ליה משיכתו של מעשר שני היא פדיותו, אמר רבי יוסי והיינו וקם לו? אלו ראה ככר מתגלגל בנהר, ואמר ככר זה הקדש, שמא כלום אמר? אמר רבי ירמיה עד דאת מקשי לי, למ"ד בשחרית, קשייתה למ"ד לעיתותי ערב? אמר ליה מאן דאית ליה לעתותי ערב, לית ליה לאילין קשייתא.

אמר רבי יוסי שלא יתכן לומר כך, כיון שוכי היינו "וקם לו", והרי בפסוק כתוב וְאִם גָּאֵל יִגָּאֵל אֶת הַשְּׂדֵה הַמִּקְדָּשׁ אֹתוֹ וְיִסֵּף הַמִּשְׁתִּי כֶסֶף עֲרֻכָּךְ עָלָיו וְקָם לוֹ. דהיינו שצריך שזה יהיה שייך לפודה, וכאן הרי כבר גנבו את הענבים, וכן אומר ר' יוסי, אלו אחד ראה ככר מתגלגל בנהר, ואמר ככר זה הקדש, שמא כלום אמר? ודאי שלא, כיון שאיש כי יקדיש את ביתו קדש אמר רחמנא, מה ביתו – ברשותו, אף כל – ברשותו, ולכך לא יכולים לפדות את הענבים לאחר שליקטו אותם, אמר רבי ירמיה לר' יוסי א"כ עד דאת מקשי לי, למ"ד שהבעה"ב עומד ואומר את זה בשחרית, קשייתה גם למ"ד שהבעה"ב אומר את זה לעיתותי ערב? אמר ליה ר' יוסי לר' ירמיה, שלמאן דאית ליה לעתותי ערב, לית ליה לאילין קשייתא. כיון שר' יהודה סובר שההפקר מועיל למפרע, וא"כ גם הפדיון מועיל למפרע, אבל לר' דוסא שהוא סובר שלא מועיל ההפקר למפרע, ולכך ר' דוסא אומר שצריך להפקיר בבוקר את מה שהעניים ילקטו, א"כ לא יוכלו כאן לפדות את הענבים, וא"כ ע"כ שהצנועים סוברים

לומר את זה בבוקר – לפני שהעניים ילקטו, כיון שאין ברירה, וחכמים אומרים שאין הבקר אנסין הבקר בכלל (תליוהו ויהיב לא הוי מתנה), והיות והבעה"ב לא מפקיר את השיבולים מרצונו, זה לא הפקר, והגם שיהיה לעניים מכשול, אומרים חכמים שאין אנו אחראין לרמאין. (אם היינו אחראים לרמאים, א"כ זה יהיה כתליוהו וזבין – שזבניה זבני, ויחול ההפקר), וא"כ אומר ר' יוחנן שהצנועים סוברים כר' יהודה, ברם אבל כמ"ד שהבעה"ב אומר את זה בשחרית, לא אתיא, הצנועים לא יכולים לפדות לפני שמלקטים את הפירות, כיון שוכי יש פדיון במחובר לקרקע? ודאי שלא! וא"כ ע"כ שהצנועים פודים את הפירות, אחרי שהגנבים ליקטו את הענבים, וכו' יהודה. אמר רבי ירמיה שאפילו כמאן דאמר שהבעה"ב אומר את זה בשחרית, אתיא הוא, כיון וכי לאו רבן שמעון בן גמליאל היא, שהביא את דברי הצנועים? ועוד – והרי, הא אית ליה לרשב"ג שמשכתו של מעשר שני היא פדיותו כדלעיל (פרק ד' הלכה ד'), וא"כ באמת הצנועים אמרו שהם פודים את הענבים כשהם מחוברים לקרקע, והפדיון חל כשהגנבים מלקטים את הענבים,

הלכה ב

מתני' כרם רבעי, עולה לירושלים מהלך יום אחד לכל צד, ואיזו היא תחומה? אילת מן הדרום, ועקרבת מן הצפון, ולוד מן המערב, והירדן מן המזרח. ומשרבו הפירות התקינו, שיהא נפדה סמוך לחומה, ותנאי היה בדבר, אימתי שירצו, יחזור הדבר לכמות שהיה. ר' יוסי אומר, משחרב בית המקדש היה התנאי הזה, ותנאי היה, אימתי שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, שיחזור הדבר לכמות שהיה.

כרם רבעי, ב"ש אומרים אין לו חומש, ואין לו ביעור, ובה"א יש לו. בש"א יש לו פרט, ויש לו עוללות, ועניים פודים לעצמן, ובה"א כולו לגת. **גמ'** כרם רבעי וכו': א"ר הילא בראשונה היו עושין יין במהרה לנסכים, ולא היו

הלכה ב

מתני' כרם רבעי, עולה לירושלים מהלך יום אחד לכל צד, הגם שבאופן רגיל יכולים לפדות את הפירות של נטע רבעי, אבל "בכרם" חכמים תיקנו שיעלו את הענבים עצמם, אם הכרם הוא סמוך לירושלים בתוך מהלך של יום אחד, (כדי לעטר את שווקי ירושלים בענבים). ואיזו היא תחומה של מהלך יום מירושלים, אילת מן הדרום, ועקרבת מן הצפון, ולוד מן המערב, והירדן מן המזרח. ומשרבו הפירות וכבר היה מספיק ענבים בשווקי ירושלים, א"כ התקינו שיהא נפדה אפי' סמוך לחומה אם ירצה, אבל ותנאי היה בדבר, שאימתי שירצו, יחזור הדבר לכמות שהיה. ר' יוסי אומר, משחרב בית המקדש היה התנאי הזה, שיכולים לפדות את הענבים סמוך לירושלים, אבל ותנאי

היה, שאימתי שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, שיחזור הדבר לכמות שהיה.

כרם רבעי, ב"ש אומרים אין לו חומש, ואפי' אם בעל הפירות פודה אותם, הוא לא צריך להוסיף חומש, וכן אין לו ביעור ולא חייבים לאכול את הפירות עד זמן ביעור המעשרות, שזה בפסח של השנה הרביעית והשביעית. ובה"א יש לו. כיון שב"ה מדמים את הדין של כרם רבעי למעשר שני. בש"א יש לו – צריך לתת בכרם רבעי פרט, ויש לו עוללות, ועניים פודים לעצמן, או שהם יעלו את הפירות לירושלים. ובה"א כולו לגת. כיון שזה ממון גבוה, לכך אין לעניים חלק בפירות.

גמ' כרם רבעי וכו': א"ר הילא למה חכמים תיקנו שיעלו את הענבים עצמם? כיון שבראשונה היו עושין יין במהרה לנסכים, ולכך לא היו

מסכת פרק ה [ה"ב - דף כט] מעשר שני קיג

ענבים מצויות, התקינו שיהא עולה לירושלים מהלך יום לכל צד, אף הן מחלקין אותן לקרובין ולשכנין ולמוידעין, אפילו דבר קל היה מעטר את השוק.

ולוד מן המערב: הדא פליגא, נקיי הוה שמש במגדל צבעיאי, בכל ערובת שובא מן דהוה עביד קנדילוי ונחית ומדליק להון, הוה סליק שבת בבית מקדשא, ואית דאמרין ספר הוה, בכל ערובת שובתא הוה סליק פשט סדרוי בבית המקדש, ונחית שבת בבייתה. טרטריוי דמהלול הוה סליק שבת לגו בית מקדשא, ולא הוה בר נש קרץ לתאינייא קדמוי מיניה. בנות צפורי, הוון סלקין שבתין בגו בית מקדשא, ולא הוה בר נש קרץ לתאינייא קדמוי מינהון. בנות לוד היו לשות עיסתן, ועולות ומתפללות, ויורדות עד שלא יחמיצו. מכלל דפליגא,

ועובר על הפרשה, בס"ת של ביהמ"ק, שהוא מדויק, ונחית ויורד ושבת בבייתה. וכן היה מעשה בטרטריוי האחראי על המשקלות דמהלול שם מקום, הוה סליק שבת לגו בית מקדשא, שהוא היה נמצא בשבת בביהמ"ק, ובמוצאי שבת הוא היה חוזר לביתו, והוא מגיע לביתו עוד לפני עלות השחר, ועדיין לא הוה בר נש קרץ לתאינייא קדמוי מיניה. ולא היו קוצצים את התאנים מהאילנות לפני שהוא חזר לביתו, (הגם שהיו מלקטים את התאנים, עוד לפני עלות השחר, כדי שהם לא יתליעו) ומכאן שהוא חזר הרבה לפני עלות השחר. וכן מעשה היה בבנות צפורי, שהוון סלקין שבתין בגו בית מקדשא, שהן היו בשבת בביהמ"ק, ובמוצאי שבת כשהן היו חוזרות לביתה, הן באו עוד לפני עלות השחר, ולא הוה בר נש קרץ לתאינייא קדמוי מינהון. וכן בנות לוד היו לשות את עיסתן, ועולות לביהמ"ק ומתפללות, ויורדות לביתה עד שלא יחמיצו, שזה כדי הילוך מיל (18 דקות). וא"כ מכלל דפליגא, הברייתא נחלקת על המשנה, שהרי במשנה מבואר שלוד זה מהלך

ענבים מצויות, שהרי עשו מכל הענבים ין לנסכים, לכך התקינו שיהא עולה לירושלים מהלך יום לכל צד, ואף שהן מחלקין אותן את הענבים מהכרם רבעי, לקרובין ולשכנין ולמוידעין, שהרי פירות של כרם רבעי זה כמע"ש, ואסור למוכרם, אפי"ה זה יועיל שיהיה בשווקי ירושלים ענבים, שהרי לרוב תושבי ירושלים יהיה ענבים מהכרם רבעי, וא"כ אפילו דבר קל אפי' קצת ענבים של חולין, היה מעטר את השוק.

ולוד מן המערב: שואלת הגמ' שלכאו' הדא הברייתא פליגא, שהרי אומרת הברייתא שנקיי שם אדם, הוא הוה שמש בהכנ"ס שבמגדל צבעיאי שם מקום, ובכל ערובת שובא ובכל ערב שבת מן דהוה עביד קנדילוי לאחר שהוא הכין את הפתילות ונחית ומדליק להון, והיה מדליק את הנרות בבהכנ"ס, הוה סליק היה עולה ושבת בבית מקדשא, ואית דאמרין וי"א שנקיי ספר – מלמד תינוקות הוה, ובכל ערובת שובתא ובכל ערב שבת הוה סליק פשט סדרוי בבית המקדש היה עולה לבית המקדש,

מסכת פרק ה [ה"ב - דף כט] מעשר שני קיד

אפילו תימר לית הוא פליגא, מחילות היו ונגזו, הדא הוא דכתיב [איכה ג] גְּדַר דְּרָכֵי פְּגוּזֵי וְנִתְיַבְתִּי עֵינָי. כהדא חד בר נש הוה קאים רדי, פסקת תורתיה קומוי, הוות פריא והוא פרי, פריא והוא פרי, עד דאשתכח יהיב בבבל, אמרו ליה אימת נפקת? אמר לון יומא דין, אמרין בהיידא אתיתא, אמר לון בדא, אמרין ליה איתא חמי לון, נפק בעי מיחמייא לון ולא חכים בהיידא דא.

סמוך לחומה: רבי יונה בשם רבי זעירא אפילו כרם שהיה סמוך לחומה, היה נפרה.

ר' יוסי וכו': אמר רבי אחא, זאת אומרת שבית המקדש עתיד להיבנות קודם למלכות בית דוד, דכתיב [דברים לב] וְדָם עֵינֵי תִשְׁתָּה חֶמֶר ואת אמרת הכין.

ותראה לנו את הדרך, נפק יצא ובעי מיחמייא לון והוא רצה להראות להם את הדרך, אבל ולא חכים בהיידא דא. אבל הוא ידע באיזה דרך הוא הלך.

סמוך לחומה: רבי יונה בשם רבי זעירא אומר, שכוונת המשנה שאפילו כרם שהיה סמוך לחומה, הוא היה נפרה. ולא תאמר שכוונת המשנה, שיכולים לפדות סמוך לחומה, רק אם הענבים גדלו רחוק מירושלים. **ר' יוסי וכו':** אמר רבי אחא, זאת אומרת מדברי ר' יוסי שאומר שכשיבנה ביהמ"ק יחזור האיסור לפדות את הכרם רבעי הנטוע סמוך לירושלים, מוכח שבית המקדש עתיד להיבנות קודם למלכות בית דוד, לפני שהמשיח יבוא, דכתיב שהרי על זמן מלכות בית דוד נאמר, וְדָם עֵינֵי תִשְׁתָּה חֶמֶר דהיינו שיהיה ריבוי ענבים, ואת אמרת הכין. שיחזור האיסור לפדות את הכרם רבעי הנטוע סמוך לירושלים, והרי יהיה ריבוי ענבים, וא"כ שוקי ירושלים יהיו מעוטרות באשכולות ענבים, וא"כ יוכלו לפדות את הכרם רבעי גם סמוך לירושלים, אלא ע"כ שבית המקדש יבנה

של יום מירושלים? מתרצת הגמ' אפילו תימר לית הוא פליגא, שבאמת הברייתא לא נחלקת על המשנה, ומחילות היו להם תחת לארץ, וא"כ הם הלכו ישר, ולא היו צריכים להקיף את ההרים, ולכך הדרך לקח להם מעט זמן, ובזמן החורבן המחילות האלו נגנזו, הדא הוא דכתיב גְּדַר דְּרָכֵי פְּגוּזֵי – הקב"ה גדר את הדרכים באבנים גדולות – באבני גזית, וְנִתְיַבְתִּי עֵינָי. והקב"ה קלקל את הדרכים, (וכן היה להם קפיצת הדרך). כהדא חד בר נש וזה כמו המעשה שהיה באחד, שהיה קאים רדי שהיה חורש עם הפרה שלו, ופסקת תורתיה קומוי והפרה השתחררה מהמחרישה, והוות פריא והפרה רצה והוא פרי והוא רץ אחריה, פריא והוא פרי, עד דאשתכח יתיב בבבל, אמרו ליה בני בבל אימת נפקת? מתי יצאת מא"י? אמר לון, יומא דין – היום, אמרין בהיידא אתיתא, שאלו אותו באיזה דרך הלכת? (שבאת ביום אחד מא"י לבבל), אמר לון בדא – בדרך הזו, אמרין ליה אמרו לו איתא חמי לון, בוא

ב"ש אומרים אין לו חומש וכו': תני, רבי אומר, לא אמרו ב"ש אלא בשביעית, אבל בשאר שני שבוע, ב"ש אומרים יש לו חומש ויש לו ביעור. על דעתיה דהדין תניא לא למדו נטע רבעי, אלא ממעשר שני, כמה דתימר אין מעשר שני בשביעית, דכוותיה אין נטע רבעי בשביעית. מעתה אל יהא לו קדושה? קדושתה מאיליו למדו, [ויקרא יט] קִדְּשׁ הַלְּוִיִּם, הרי הוא כקודש שקורין עליו את ההלל, ויהא חייב בביעור? בגין דר"ש פוטר מן הביעור, ויהא מותר לאונן?

בגין דר"ש פוטר את הביכורים מן הביעור, וב"ש סוברים כרשב"י. שואלת הגמ' א"כ שב"ש סוברים כר"ש, א"כ ויהא מותר לאונן? בשביעית, שהרי ר"ש מתיר ביכורים לאונן, (ובשביעית אנחנו לא מקישים אותו למעשר שני)? מתרצת הגמ' תני, שכתוב בפסוק " קִדְּשׁ הַלְּוִיִּם " מגיד שהוא – הנטע רבעי אסור לאונן. שואלת הגמ' ויפרדה במחובר לקרקע בשביעית? שהרי בשביעית הוא לא הוקש למעשר שני? והגמ' נשאת בשאלה. אומרת הגמ' אבל בביריתא אחרת תני רשב"ג, אחד שביעית ואחד שאר שני שבוע, ב"ש אומרים אין לו לנטע רבעי חומש ואין לו ביעור, וא"כ אומרת הגמ' שעל דעתיה דהדין תנני, לא למדו נטע רבעי ממעשר שני כל עיקר. שואלת הגמ' א"כ מעתה אל יהא לו קדושה בכלל? מתרצת הגמ' שקדושתו מאיליו למדו, שהרי כתוב בפסוק קִדְּשׁ הַלְּוִיִּם, הרי הוא כקודש כמו ביכורים שקורין עליו את ההלל. שואלת הגמ' א"כ ויהא חייב בביעור כמו הביכורים? מתרצת הגמ' בגין דר"ש פוטר בביעור את הביכורים, וב"ש סוברים כר"ש, שואלת הגמ' א"כ שיש לנטע רבעי דין כמו ביכורים, א"כ ויהא מותר לאונן? שהרי ר"ש מתיר ביכורים לאונן?

עוד לפני שבן דוד בא, ועולם כמנהגו נוהג, ולכך יחזור האיסור לפדות את הכרם רבעי הנטוע סמוך לירושלים.

ב"ש אומרים אין לו חומש וכו': תני, רבי אומר, לא אמרו ב"ש שלכרם רבעי אין חומש וביעור אלא בשביעית, אבל בשאר שני שבוע, גם ב"ש אומרים שיש לו חומש ויש לו ביעור. אומרת הגמ' על דעתיה דהדין תניא – לשיטת רבי, לא למדו ב"ש את הדין של נטע רבעי, אלא ממעשר שני, ולכך אומרים ב"ש כמה דתימר אין מעשר שני בשביעית, דכוותיה – אותו דבר ג"כ אין נטע רבעי בשביעית, ולכן אין לו חומש וביעור, שואלת הגמ' א"כ מעתה אל יהא לו לנטע רבעי קדושה בשביעית? דהיינו שלא ינהג נטע רבעי בשביעית שהרי אין מע"ש בשביעית? מתרצת הגמ' קדושתה מאיליו למדו שלענין קדושת נטע רבעי, לא לומדים אותה ממעשר שני, שהרי יש פסוק מפורש, שכתוב בפסוק קִדְּשׁ הַלְּוִיִּם, דהיינו הרי הוא – כרם רבעי כקודש כמו ביכורים שקורין עליו את ההלל – כשמביאים את הביכורים משבחים את הקב"ה ואומרים מקרא ביכורים (וביכורים נוהג בשביעית). שואלת הגמ' א"כ ויהא חייב בביעור כמו שהביכורים חייבים בביעור? מתרצת הגמ'

מסכת פרק ה [ה"ב - דף ל] מעשר שני

תני, קָדֵשׁ הַלְּוִיִּים מְגִיד שֶׁהוּא אֲסוּר לְאוֹנוֹן, וַיִּפְדָּה בַּמְּחֻבָּר לְקַרְקַע? תְּנִי רֶשֶׁב"ג, אֶחָד שְׁבִיעִית וְאֶחָד שָׁאֵר שְׁנֵי שָׁבוּעַ, ב"ש אֹמְרִים אֵין לוֹ חוּמֵשׁ וְאֵין לוֹ בִיעוּר, עַל דַּעְתִּיה דִּהְרִין תַּנְיִי, לֹא לְמַדּוֹ נִטְע רַבְעֵי מִמַּעֲשֵׁר שְׁנֵי כָל עֵיקַר. מַעְתָּה אֵל יֵהָא לֹא קְדוּשָׁה? קְדוּשָׁתוֹ מֵאִלּוּי לְמַדּוֹ, קָדֵשׁ הַלְּוִיִּים, הָרִי הוּא כְּקוֹדֵשׁ שְׁקוּרִין עֲלֵיו אֵת הַהֲלָל, וַיֵּהָא חַיִּיב בְּבִיעוּר? בְּגִין דְּר"ש פוֹטֵר בְּבִיעוּר, וַיֵּהָא מוֹתֵר לְאוֹנוֹן? תְּנִי, קָדֵשׁ הַלְּוִיִּים, מְגִיד שֶׁהוּא אֲסוּר לְאוֹנוֹן, וַיִּפְדָּה בַּמְּחֻבָּר לְקַרְקַע? ר' זְעִירָא בְעֵי קוּמֵי רַבִּי אַבְהוֹ, מְנַיִן שֶׁהוּא טַעוֹן פְּדִיּוֹן? קָדֵשׁ הַלְּוִיִּים - קוֹדֵשׁ חִלּוּלִים, לֹא מִתְּמַנְעִין רַבְנִין בֵּין ה"י - לַחַי"ת. תְּנִי רַבִּי אֵיִיבּוֹ בַר נַגְרִי קָמִיה רַבִּי לֹא דְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, [וַיִּקְרָא כֹּז] וְאֵם גָּאֵל וְגָאֵל אִישׁ מִמַּעֲשָׂרוֹ, חֲמִשִּׁיתוֹ יִסֵּף עָלָיו, פֶּרֶט לְנִטְע רַבְעֵי שְׁאֵין מוֹסִיף עֲלֵיו חוּמֵשׁ. חוֹזֵר וְתְנִי קוּמִיה שְׁתֵּי גְאוּלוֹת הֵן, אֶחָת לְמַעֲשֵׁר שְׁנֵי וְאַחַת לְנִטְע רַבְעֵי.

תַּמְזַן תְּנִינָן, רַבִּי יְהוּדָא אֹמֵר אֵין לְנַכְרֵי כְרֵם רַבְעֵי, וְחַכְמִים אֹמְרִים יֵשׁ לוֹ, אֹמֵר רַבִּי אֲלֵעֶזֶר כִּינֵי מִתְּנִי' אֵין לְנַכְרֵי כְרֵם רַבְעֵי בְּסוּרִיא. רַב בְּיָבִי אֹמֵר, בְּעוֹן קוּמֵי ר' זְעִירָא, בְּשֵׁם ר"א, אֵתִיא דְרַבִּי יְהוּדָא כְּב"ש עַל דַּעְתִּיה דְרַבִּי, כְּמָה דְבֵית שְׁמַאי אֹמְרִים, לֹא לְמַדּוֹ לְנִטְע רַבְעֵי אֵלֹא מִמַּעֲשֵׁר שְׁנֵי, כְּמָה

שְׁכַתוּב, וְאֵם "גָּאֵל וְגָאֵל" אִישׁ מִמַּעֲשָׂרוֹ חֲמִשִּׁיתוֹ יִסֵּף עָלָיו, א"כ מִשְׁמַע שְׁשֵׁתִי גְאוּלוֹת הֵן, אֶחָת לְמַעֲשֵׁר שְׁנֵי וְאַחַת לְנִטְע רַבְעֵי. וּמַכְאֵן ב"ה יוֹדְעִים שְׁצַרִּיךְ לְהוֹסִיף חוּמֵשׁ כְּשׁוֹפְדִים נִטְע רַבְעֵי.

תַּמְזַן תְּנִינָן, רַבִּי יְהוּדָא אֹמֵר אֵין לְנַכְרֵי כְרֵם רַבְעֵי, וְחַכְמִים אֹמְרִים יֵשׁ לוֹ, אֹמֵר רַבִּי אֲלֵעֶזֶר כִּינֵי מִתְּנִי' כּוֹזְנֵת הַמַּשְׁנָה כְּשֶׁאִמְרָה שְׁאֵין לְנַכְרֵי כְרֵם רַבְעֵי זֶה דּוּקָא בְּסוּרִיא. כִּיֵּן שְׁבִסוּרִיא יֵשׁ לְנַכְרֵי קְנִיִין לְהַפְקִיעַ מִיַּד מַעֲשֵׁר. רַב בְּיָבִי אֹמֵר, שְׁבִעוֹן קוּמֵי ר' זְעִירָא, בְּשֵׁם ר"א - עַל דְּבַרִּי ר"א, שְׁא"כ לְכַאוֹ אֵתִיא דְרַבִּי יְהוּדָא שֶׁהוּא מְדַמָּה כְרֵם רַבְעֵי לְמַעֲשֵׁר, כְּב"ש עַל דַּעְתִּיה דְרַבִּי, כְּמָה שְׂרַבִּי אֹמֵר דְבֵית שְׁמַאי אֹמְרִים, לֹא לְמַדּוֹ לְנִטְע רַבְעֵי אֵלֹא מִמַּעֲשֵׁר שְׁנֵי, וְלַכֵּךְ ב"ש אֹמְרִים שְׁכְּמָה

מִתְרַצָּת הַגַּמ' תְּנִי, קָדֵשׁ הַלְּוִיִּים, מְגִיד שֶׁהוּא אֲסוּר לְאוֹנוֹן, שׁוֹאֵלֵת הַגַּמ' וַיִּפְדָּה בַּמְּחֻבָּר לְקַרְקַע? וְהַגַּמ' נִשְׁאֵרֵת בְּשֶׁאֵלָה. שׁוֹאֵלֵת הַגַּמ' ר' זְעִירָא בְעֵי קוּמֵי רַבִּי אַבְהוֹ, לְב"ש שְׁלֹא מְקִישִׁים נִטְע רַבְעֵי לְמַעֲשֵׁר שְׁנֵי, א"כ מְנַיִן שֶׁהוּא טַעוֹן פְּדִיּוֹן? א"ל ר' אַבְהוֹ, שְׁהָרִי כְּתוּב קָדֵשׁ הַלְּוִיִּים וְאַנְחֵנוּ דוֹרְשִׁים שׁוּזָה מִלְּשׁוֹן "קוֹדֵשׁ חִלּוּלִים" שְׁהָרִי לֹא מִתְּמַנְעִין רַבְנִין שֶׁהַחֲכָמִים לֹא נִמְנָעִים לְהַחֲלִיף בֵּין ה"י לַחַי"ת לְעַנְיִן דְרִשָּׁה. תְּנִי רַבִּי אֵיִיבּוֹ בַר נַגְרִי קָמִיה רַבִּי אֵילֵא אֵת הַבְּרִייתָא דְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, שְׁכִיֵּין שְׁכַתוּב בְּפִסּוּק וְאֵם גָּאֵל וְגָאֵל אִישׁ מִמַּעֲשָׂרוֹ חֲמִשִּׁיתוֹ יִסֵּף עָלָיו, וּמַכְאֵן ב"ש לּוֹמְדִים שְׂרַק עַל מַע"ש מוֹסִיפִים חוּמֵשׁ, פֶּרֶט לְנִטְע רַבְעֵי שְׁאֵין מוֹסִיף עֲלֵיו חוּמֵשׁ. וְחוֹזֵר ר' אֵיִיבּוֹ וְתְנִי קוּמִיה וְשְׁנָה לְפָנֵי ר' אֵילֵא, שְׁכִיֵּין

מסכת פרק ה [ה"ב - דף ל] מעשר שני קיז

דתימר אין מעשר שני בשביעית, ודכוותיה אין נטע רבעי בשביעית, כן רבי יהודא אומר, לא למדו נטע רבעי אלא ממעשר שני. כמה דתימר אין מעשר שני בסוריא, דכוותיה אין נטע רבעי בסוריא, א"ל חמי מה אמר, לא אמר אלא אין לו חומש ואין לו ביעור, הא שאר דברים יש לו. רבי יהודא אומר אין לנכרי כרם רבעי בסוריא כל עיקר, שמואל בר אבא בעי הא ב"ש אמרו לא למדו נטע רבעי אלא ממעשר שני, כמה דתימר אין מעשר שני בשביעית, ודכוותיה אין נטע רבעי בשביעית, ודכוותיה שלישית וששית, הואיל ואין בהן מעשר שני לא יהא בהן נטע רבעי? אמר ר' יוסי, שלישית וששית אף על פי שאין בהן מעשר שני, יש בהן מעשר עני, שביעית אין בהן מעשר כל עיקר. חיפה שאל, לרבי יודא דאמר לא למדו נטע רבעי אלא ממעשר שני, כמה דתימר אין מעשר שני בסוריא, ודכוותיה אין נטע רבעי בסוריא, דכוותיה לא למדו תרומת תודה אלא מתרומת מעשר, כמה דתימר

שאנחנו אומרים שאין מעשר שני בשביעית, ודכוותיה ולכך אין נטע רבעי בשביעית, וא"כ שואל שמואל בר אבא, א"כ אולי ג"כ נאמר ודכוותיה שבשנים השלישית וששית, הואיל ואין בהן מעשר שני (אלא מעשר עני), לא יהא בהן נטע רבעי? מתרצת הגמ' אמר ר' יוסי, שלישית וששית אף על פי שאין בהן מעשר שני אבל יש בהן מעשר עני, וזה במקום המעשר שני, ולכך יש דין של נטע רבעי, אבל בשביעית הרי אין בהן מעשר כל עיקר ולכך ב"ש אומרים שלא נוהג בשביעית נטע רבעי. אומרת הגמ' שאחד מתושבי חיפה שאל, לרבי יודא דאמר לא למדו נטע רבעי אלא ממעשר שני, ולכך כמה דתימר אין מעשר שני בסוריא, ודכוותיה אין נטע רבעי בסוריא, וא"כ דכוותיה נאמר ג"כ כך, לענין לחמי תודה, שהרי לא למדו תרומת לחמי תודה שצריך לתת לכהן חלה אחת מכל עשר, אלא מתרומת מעשר, וא"כ נאמר שכמה דתימר

דתימר אין מעשר שני בשביעית, כך ודכוותיה אין נטע רבעי בשביעית, כן רבי יהודא אומר, לא למדו נטע רבעי אלא ממעשר שני, ולכך אומר ר' יהודה כמה דתימר אין מעשר שני בשדה של נכרי בסוריא, דכוותיה אין נטע רבעי בכרם של נכרי בסוריא, וא"כ יוצא שר' יהודה אמר את דבריו כשיטת ב"ש, וזה לא מסתבר, א"ל ר' זעירא לר' ביבקי, שר' יהודה לא אמר את דבריו כב"ש, וחמי מה אמר, ותתבונן בדברי ב"ש, הרי לא אמרו ב"ש אלא שאין לו לנטע רבעי חומש ואין לו ביעור, הא שאר דברים יש לו דהיינו שהוא קדוש, והוא נאכל רק בתוך ירושלים, והוא חייב בפדיון, ורבי יהודא אומר שאין לנכרי כרם רבעי בסוריא כל עיקר, וא"כ ר' יהודה לא אמר את דבריו כב"ש, אלא ר' יהודה סובר שיש לנכרי קניין בסוריא, ולכך אין לו נטע רבעי. שמואל בר אבא בעי – הקשה, הא ב"ש אמרו שלא למדו נטע רבעי אלא ממעשר שני, ולכן כמה דתימר כמו

מסכת פרק ה [ה"ב - דף ל] מעשר שני קיה

אין תרומת מעשר במדבר, ודכוותיה לא תהא תרומת תודה במדבר? א"ר יוסי לא למדו ממנו אלא לשיעורין.

תני, רבי יוסי ב"ר יהודא ור' אלעזר ב"ר שמעון אומרים, לא נתחייבו ישראל בנטע רבעי, אלא לאחר ארבע עשרה שנה שבע שכיבשו ושבע שחילקו. אמר רב חסדא, אתיא דרבי יוסי ב"ר יהודא בשיטת רבי יהודא אבוי, כמה דרבי יהודא אמר, לא למדו נטע רבעי אלא ממעשר שני, כמה דתימר אין מעשר שני בסוריא, ודכוותיה אין נטע רבעי בסוריא, כן ר' יוסי בר' יהודה אומר, כמה דתימר אין מעשר שני אלא לאחר ארבע עשרה שנה, ודכוותיה אין נטע רבעי אלא לאחר ארבע עשרה שנה. אמר רבי יוסי והיא בשיטת בנו, סוריא למדה - מי"ד, אין י"ד שנה למדה מסוריא.

ב"ש אומרים יש לו פרט וכו': כתיב [ויקרא יט] ובשנה החמישית תאכלו את פריו,

שני, ולכך כמה דתימר אין מעשר שני בסוריא א"כ ודכוותיה כך אין נטע רבעי בסוריא, כן ר' יוסי בר' יהודה אומר, כמה דתימר אין מעשר שני אלא לאחר ארבע עשרה שנה, ודכוותיה כך אין נטע רבעי אלא לאחר ארבע עשרה שנה. אמר רבי יוסי שיותר טוב היה לומר והיא - שר' יהודה אמר את דבריו בשיטת בנו, שהרי את הדין של סוריא למדה מי"ד שנה, שהרי הי"ד שנה היה בזמן יהושע בן נון, וסוריא נכבשה רק בימי דוד המלך, אבל אין י"ד שנה למדה מסוריא, שהרי כיבוש סוריא היה אחרי הי"ד שנה, ויותר מזה, הרי לא יכולים ללמוד את הדין של הי"ד שנה מסוריא, שהרי סוריא היא פחות חייבת מי"ד שנה, שהרי סוריא היא כיבוש יחיד.

ב"ש אומרים יש לו פרט וכו': כתיב ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש הלולים לה, ובשנה החמישית תאכלו את פריו,

אין תרומת מעשר במדבר, א"כ ודכוותיה לא תהא תרומת תודה במדבר? מתרצת הגמ' א"ר יוסי שבלחמי תודה זה מפורש בתורה שצריך להפריש לכהן (והקריב ממנו אַחַד מִכֹּל קֶרֶבַן תְּרוּמָהּ לַה' לַכֹּהֵן), ולא למדו ממנו - מתרומת מעשר אלא לשיעורין שצריך להפריש אחד מעשר, ולכך הגם שבמדבר לא נוהג תרומת מעשר, אבל ודאי שנהג תרומת לחמי תודה.

תני, רבי יוסי ב"ר יהודא ור' אלעזר ב"ר שמעון אומרים, שלא נתחייבו ישראל בנטע רבעי, אלא לאחר ארבע עשרה שנה אחרי שנכנסו לארץ, שהם שבע שנים שכיבשו את א"י וושבע שחילקו את א"י לשבטים, ורק מאותו הזמן נתחייבו במעשרות, אמר רב חסדא, אתיא דרבי יוסי ב"ר יהודא בשיטת רבי יהודא אבוי - אביו (וכפי שר' ביבי הסבירו), שכמה דרבי יהודא אמר, לא למדו נטע רבעי אלא ממעשר

מסכת פרק ה [ה"ב - דף ל] מעשר שני קיט

ר' יוסי הגלילי אומר, הרי את כמוסיף פירות חמישית על פירות רביעית, מה פירות חמישית לבעלים, אף פירות רביעית לבעלים. ר' זעירא רבי יוסי בשם רבי יוחנן אתיא דרבי יוסי הגלילי כרבי יהודא, כמה דר' יהודה עשה אותה כנכסיו, כן ר' יוסי הגלילי עושה אותו כנכסיו, רבי ירמיה בעי קומי ר' זעירא, כדברי מי שהוא עושה אותו כנכסיו, מהו שיהא חייב במעשרות? א"ל כיי דאמר ריב"ל, דאמר רבי אבין בשם ריב"ל, לא סוף דבר הלכה זו אלא כל הלכה שהיא רופפת בבית דין, ואין את יודע מה טיבה, צא וראה מה הציבור נוהג - ונהוג, ואנן חמיין ציבורא דלא מפרישין, אמר רבי מנא אלו נאמר כב"ש, ויש ציבור עושין כב"ש? אמר רבי אבון כלום למדו נטע רבעי אלא ממעשר שני, כמה דתימר אין מעשר שני חייב במעשרות, דכוותיה אין נטע רבעי חייב במעשרות.

בתרומות ומעשרות, ואנחנו יודעים את זה כיי כמו דאמר ריב"ל, דאמר רבי אבין בשם ריב"ל, לא סוף דבר הלכה זו (לעניין מה שנאמר שם), אלא כל הלכה שהיא רופפת בבית דין, ואין את יודע מה טיבה ואתה לא יודע מה לעשות, צא וראה מה הציבור נוהג, ונהוג כמו הציבור, וא"כ אמר ר' זעירא לר' ירמיה, הרי אנן חמיין ציבורא דלא מפרישין אנחנו רואים שהציבור לא מפרישים תרומות ומעשרות מנטע רבעי, ומכאן שלא צריך להפריש. אמר רבי מנא מה ההוכחה של ר' זעירא, והרי אלו נאמר כב"ש והרי השאלה היתה לדברי ב"ש, וכי יש ציבור עושין כב"ש? והרי פשוט שהציבור נוהג כב"ה, והרי לב"ה פשוט שנטע רבעי פטור ממעשרות, וא"כ מה ההוכחה לדברי ב"ש? אלא אמר רבי אבון שהמקור שלב"ש לא צריכים להפריש מעשרות זה מנטע רבעי, שהרי כלום למדו נטע רבעי אלא ממעשר שני, וא"כ כמה דתימר אין מעשר שני חייב במעשרות, א"כ דכוותיה אין נטע רבעי חייב במעשרות.

ר' יוסי הגלילי אומר, הרי את כמוסיף פירות חמישית על פירות רביעית, התורה מקישה את הפירות של השנה הרביעית לפירות של השנה החמישית, ולכך אנחנו אומרים מה פירות חמישית זה שייך לבעלים, אף פירות של השנה הרביעית זה שייך לבעלים, ולכך יש לכרם רבעי פרט ועוללות. ר' זעירא ורבי יוסי בשם רבי יוחנן אומרים, שאתיא דרבי יוסי הגלילי כרבי יהודא, כמה דר' יהודה מקיש כרם רבעי למעשר שני, ולכך הוא עשה אותה את הכרם רבעי כנכסיו ויכולים לקדש בזה את האשה (ר' יהודה סובר שמע"ש זה ממון בעלים כדלקמן). כן ר' יוסי הגלילי עושה אותו כנכסיו, שהוא מקיש את השנה הרביעית לשנה החמישית, ולכך יש לכרם רבעי פרט ועוללות. רבי ירמיה בעי קומי ר' זעירא, כדברי מי שהוא עושה אותו את הנטע רבעי כנכסיו, מהו שיהא חייב במעשרות? האם ג"כ נאמר שנטע רבעי תהיה חייבת בהפרשת תרומות ומעשרות? א"ל ר' זעירא שנטע רבעי לא חייבת

רבי בא רבי חייא בשם רבי יוחנן עיסת מעשר שני בירושלים, כר"מ פטורה מן החלה, כרבי יהודה חייבת בחלה. אמר רבי יונה לא אמרו אלא בירושלים, אבל בגבולין לא. רבי בא בר כהן בעי קומי רבי יוסי, כדברי מי שהוא חייב בפרט, מהו שתהא חייבת בחלה? א"ל ולא ר' יהודה היא, וסברינן מימר כל הדא הלכתא ר' יהודה כב"ש.

הלכה ג

מתני' כיצד פודין נטע רבעי? מניח את הסל על פי שלשה ואומר, כמה אדם רוצה לפדות לו בסלע, על מנת להוציא יציאות מביתו, ומניח את המעות, ואומר כל הנלקט מזה, מחולל על המעות הללו, מכך וכך סלים בסלע.

מימר כל הדא הלכתא והרי בכל הסוגיא לעיל אמרנו שר' יהודה סובר כב"ש שמקישים רבעי למע"ש, וא"כ לב"ש עיסת מעשר שני חייבת בחלה.

הלכה ג

מתני' כיצד פודין נטע רבעי? מניח את הסל על פי שלשה מומחים שיודעים לְשַׁעַר כמה הפירות שוים, ואומר כמה פירות אדם רוצה לפדות לו – לקנות בסלע, על מנת להוציא יציאות מביתו ע"מ לשלם את היציאות שהבעה"ב הוציא על השדה, שכיון שהפירות הם כבר קדושים כשהם מחוברים לקרקע, א"כ כל היציאות זה על חשבון הנטע רבעי, ומניח את המעות ואומר כל הנלקט מזה, דהיינו שלאחר הלקיטה זה יהיה מחולל על המעות הללו, (הרי לא יכולים לחלל את הנטע רבעי כשזה מחובר לקרקע), מכך וכך סלים בסלע.

רבי בא ורבי חייא בשם רבי יוחנן אומרים, שעיסת מעשר שני בירושלים, כר"מ שאומר שמעשר שני זה ממון גבוה, (ולכך הִמְקִדְשׁ אשה במעשר שני אינה מקודשת) א"כ העיסה תהיה פטורה מן החלה, שהרי לא קוראים בה "עריסותיכם", אבל לכרבי יהודה שאומר שמעשר שני זה ממון בעלים, היא תהיה חייבת בחלה, אמר רבי יונה שכל מה שלר' יהודה העיסה חייבת בחלה, לא אמרו אלא בירושלים שיש לו בה היתר אכילה, אבל בגבולין – מחוץ לירושלים לא אלא היא פטורה מחלה, שהרי אין לו בה היתר אכילה. רבי בא בר כהן בעי קומי רבי יוסי, כדברי מי – לב"ש שאומרים שהוא שנטע רבעי חייב בפרט, מהו שתהא עיסת מעשר שני חייבת בחלה? הרי ב"ש מקישים נטע רבעי למעשר שני, א"ל ר' יוסי לר' בא בר כהן ולא ר' יהודה היא שהוא מחייב עיסת מעשר שני בחלה? והרי סברינן

מסכת פרק ה [ה"ג - דף ל] מעשר שני קכא

ובשביעית פודהו בשווי. אם היה הכל מובקר אין לו אלא שכר לקיטה. הפודה נטע רבעי שלו, מוסיף עליו חמישיתו, בין שהוא שלו בין שניתן לו במתנה.

ערב יום טוב האחרון של פסח של רביעית ושל שביעית, היה ביעור. כיצד היה הביעור? נותנין תרומה ותרומת מעשר לבעליו, ומעשר ראשון לבעליו, ומעשר עני לבעליו, ומעשר שני והביכורים מתבערין בכל מקום, רבי שמעון אומר הביכורין ניתנין לכהנים כתרומה. התבשיל בית שמאי אומרים צריך לבער, ובית הלל אומרים הרי הוא כמבוער.

מי שהיו לו פירות בזמן הזה, והגיעה שעת הביעור, בית שמאי אומרים צריך לחללן על הכסף, ובית הלל אומרים אחד שהן כסף ואחד שהן פירות. **גמ'** ואומר כמה אדם רוצה לפדות לו בסלע: ליקח לו בסלע. **אין** לו אלא שכר לקיטה: אין לו אלא שכר עקיצה.

העולם בכל מקום שהם נמצאים, רבי שמעון אומר הביכורין ניתנין לכהנים כתרומה.

התבשיל שמעורב בו מע"ש בית שמאי אומרים צריך לבער, ובית הלל אומרים הרי הוא כמבוער. הגמ' תבאר את המחלוקת.

מי שהיו לו פירות מע"ש בזמן הזה, והגיעה שעת הביעור, בית שמאי אומרים צריך לחללן על הכסף, ואת הכסף הוא יבער, ובית הלל אומרים אחד שהן כסף ואחד שהן פירות. יכולים לבער.

גמ' ואומר כמה אדם רוצה לפדות לו בסלע: היינו ליקח לו בסלע. (כיון שהקונה הוא פודה את הנטע רבעי).

אין לו אלא שכר לקיטה: היינו אין לו אלא שכר עקיצה קציצת הפירות (לקיטה זה בירק, וקציצה זה בפירות).

ובשביעית שאין יציאות, שהרי לא חורשים וכן לא שומרים על הפירות, וג"כ כל אחד מלקט לעצמו את הפירות, א"כ המלקט מהנטע רבעי, הוא פודהו בשווי, ואם היה הכל מובקר ואם הנטע רבעי גדל בשדה הפקר, א"כ אין לו לנכות הוצאות, אלא רק את שכר הלקיטה, שהוא שוכר פועל שילקט לו את הפירות.

הפודה נטע רבעי שלו, מוסיף עליו חמישיתו, בין שהוא שלו שהפירות גדלו בקרקע שלו, ובין שניתן לו הפירות במתנה. **ערב** יום טוב האחרון של פסח של השנה הרביעית ושל השנה השביעית היה זמן ביעור המעשרות (דהיינו שהוא צריך לבער את כל המעשרות מהבית). כיצד היה הביעור? נותנין את התרומה ותרומת מעשר לבעליו – לכהן, ומעשר ראשון לבעליו – לעני, ומעשר שני והביכורים מתבערין מן

מסכת פרק ה [ה"ג - דף ל] מעשר שני קכב

על פי שלשה: רבי הושעיה מפיק תלתא איסתוננסין ומפריק על פומהון.

ערב יום טוב האחרון של פסח וכו': תני, כתיב [דברים יד] **מִקְצֵה שְׁלֹשׁ שָׁנִים תּוֹצִיא אֶת כָּל מַעְשֵׂר תְּבוּאֹתָךְ בְּשָׁנָה הַהוּא וְהִנַּחְתָּ בְּשַׁעְרֶיךָ. וּכְתִיב [דברים כו] כִּי תִכְלֶה לַעֲשׂוֹר אֶת כָּל מַעְשֵׂר תְּבוּאֹתָךְ בְּשָׁנָה הַשְּׁלִישִׁת שָׁנַת הַמַּעְשֵׂר, מַה ת"ל? יָכוֹל פַּעַם אַחַת בְּשָׁבוּעַ אֶת חַיִּיב לְהוֹצִיא אֶת הַמַּעְשֵׂרוֹת, וְלְהוֹצִיא מַעְשֵׂר עֲנִי, ת"ל **מִקְצֵה שְׁלֹשׁ שָׁנִים** אַחַת לְשָׁלֹשׁ שָׁנִים, וְלֹא אַחַת לְשִׁבְעַת, אֲלֵא בְשָׁלִישִׁית וּבְשִׁישִׁית - שְׁנֵי פַעְמִים בְּשָׁבוּעַ. או יָכוֹל בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה אֶת חַיִּיב לִבְעַר אֶת הַמַּעְשֵׂרוֹת, וְלְהוֹצִיא מַעְשֵׂר עֲנִי, ת"ל **מִקְצֵה שְׁלֹשׁ שָׁנִים**, אִין מִקְצֵה אֲלֵא בְּסוֹף, בְּסוֹף שָׁנָה אֶת מִבְעַר וְאִין אֶת מִבְעַר בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה. אִי בְּסוֹף שָׁנָה, יָכוֹל בְּרֵאשָׁה שֶׁל רְבִיעִית אֶת חַיִּיב לִבְעַר אֶת הַמַּעְשֵׂרוֹת, וְלְהוֹצִיא מַעְשֵׂר עֲנִי? תְּלִמוּד לֹמַר כִּי תִכְלֶה לַעֲשׂוֹר אֶת כָּל מַעְשֵׂר תְּבוּאֹתָךְ, כְּשֶׁתִּכְלֶה לַעֲשׂוֹר אֶת כָּל הַפִּירוֹת, אִי כְּשֶׁתִּכְלֶה**

אלא בשלישית ובשישית שני פעמים בשבוע מבערים את המעשרות. ואומרת הברייתא, שאם היה רק כתוב שמבערים את המעשרות בשנה ההיא, א"כ או יוכל בראש השנה את חייב לבער את המעשרות, ולהוציא את המעשר עני מהבית, לכך ת"ל **מִקְצֵה שְׁלֹשׁ שָׁנִים**, והרי אין מקצה אלא בסוף, דהיינו בסוף שנה את מבער את המעשרות, ואין את מבער בראש השנה. אי בסוף שנה, א"כ יוכל אולי ביעור המעשרות הוא בראשה של רביעית (שזה סוף השנה השלישית) את חייב לבער את המעשרות, ולהוציא את המעשר עני? תלמוד לומר **כִּי תִכְלֶה לַעֲשׂוֹר אֶת כָּל מַעְשֵׂר תְּבוּאֹתָךְ**, דהיינו כשתכלה לעשר את כל הפירות, והרי בר"ה של השנה הרביעית, עדיין לא גמרו לעשר את הפירות של השנה השלישית. ואומרת הברייתא, אי - אם כך שאומרים כשתכלה

על פי שלשה: רבי הושעיה מפיק תלתא איסתוננסין - שמאים ומפריק על פומהון. ופודה את הנטע רבעי על פי השומא שלהם. **ערב יום טוב האחרון של פסח וכו'**: אומרת הברייתא מהיכן יודעים מתי זה עונת ביעור המעשרות? תני, כתיב **מִקְצֵה שְׁלֹשׁ שָׁנִים תּוֹצִיא אֶת כָּל מַעְשֵׂר תְּבוּאֹתָךְ בְּשָׁנָה הַהוּא וְהִנַּחְתָּ בְּשַׁעְרֶיךָ. וּכְתִיב כִּי תִכְלֶה לַעֲשׂוֹר אֶת כָּל מַעְשֵׂר תְּבוּאֹתָךְ בְּשָׁנָה הַשְּׁלִישִׁת שָׁנַת הַמַּעְשֵׂר**, וא"כ מה ת"ל? למה צריך שני פסוקים? אלא כיון שאם היה רק את הפסוק צריך לכלות את המעשרות בשנה השלישית, א"כ היינו אומרים שיכול - אולי רק פעם אחת בשבוע - בשנה השלישית את חייב להוציא לבער את המעשרות - מעשר ראשון ומע"ש, ולהוציא את המעשר עני מהבית, לכך ת"ל **מִקְצֵה שְׁלֹשׁ שָׁנִים** דהיינו אחת לשלש שנים צריך לבער את המעשרות ולא אחת לשבע,

מסכת פרק ה [ה"ג - דף לא] מעשר שני קכג

לעשר את כל הפירות, יכול אפילו בחנוכה? נאמר כאן מקצה, ונאמר להלן [דברים לא] **מִקֵּץ שִׁבְעַת שָׁנִים בְּמַעַד שְׁנַת הַשְּׁמִיטָה בְּחַג הַסְּפֹת**, מה מקץ שנאמר להלן במועד, אף כאן במועד. אי מה מקץ שנאמר להלן בחג הסוכות, אף כאן בחג הסוכות? ת"ל **כִּי תִכְלֶה לְעֹשֶׂר אֶת כָּל מַעֲשֵׂר תְּבוּאָתְךָ**, אימתי הוא מכלה לעשר את כל הפירות - בפסח של רביעית. **בְּשָׁנָה הַהוּא** - בשנה ההיא את זקוק לבער, ואין את זקוק לבער ירק שיצא מראש השנה עד הפסח. חברייא אמרין שאינו מתוודה ברביעית אלא בשביעית, א"ר הילא שאינו מעכב וידוי ברביעית אלא בשביעית, מה נפק מביניהון? עבר ונתוודה, על דעתיהון דחברייא פסול, על דעתיה דרבי הילא כשר.

תניא אידך, **בְּשָׁנָה הַהוּא** - בשנה ההיא את מוציא מן הטמא על הטהור, ואין את מוציא בשאר כל השנים מן הטמא על הטהור, א"ר לעזר כיני מתניתא,

מתוודה על הירק שגדל ברביעית - בשנה הרביעית אלא הוא מתוודה עליו בשביעית, שזה זמן הוידוי הבא, אבל א"ר הילא שכוונת הברייתא היא שאינו מעכב וידוי ברביעית אלא בשביעית, שואלת הגמ' מה נפק מביניהון איזה חילוק דין יש בין בני הישיבה לבין דברי ר' הילא? מתרצת הגמ' אם הוא עבר ונתוודה על ירק שגדל בשנה הרביעית, שעל דעתיהון דחברייא פסול, והוא יצטרך להתוודות שוב בשנה השביעית, אבל על דעתיה דרבי הילא הוידוי הזה הוא כשר ואם ההוא לא יפריש עוד מעשרות, הוא לא יצטרך לחזור ולהתוודות בשנה השביעית.

תניא אידך, כתוב בפסוק **בְּשָׁנָה הַהוּא** וא"כ אומרת הברייתא שבשנה ההיא היינו בשנה השלישית או השישית את מוציא את המעשרות מן הטמא על הטהור, ואין את מוציא בשאר כל השנים מן הטמא על הטהור, מסבירה הגמ' א"ר לעזר כיני מתניתא כוונת הברייתא היא

לעשר את כל הפירות, א"כ יכול אפילו בחנוכה יהיה עונת ביעור המעשרות? לכך נאמר כאן מקצה, ונאמר להלן (לענין מצות הקהל) **מִקֵּץ שִׁבְעַת שָׁנִים בְּמַעַד שְׁנַת הַשְּׁמִיטָה בְּחַג הַסְּפֹת**, וא"כ אנחנו אומרים מה מקץ שנאמר להלן זה במועד - ביו"ט, אף כאן זה במועד - ביו"ט. אומרת הברייתא, א"כ אי מה מקץ שנאמר להלן זה בחג הסוכות, וא"כ אולי אף כאן ביעור המעשרות יהיה בחג הסוכות? ת"ל **כִּי תִכְלֶה לְעֹשֶׂר אֶת כָּל מַעֲשֵׂר תְּבוּאָתְךָ** והרי אימתי באיזה יו"ט הוא מכלה לעשר את כל הפירות - בפסח של רביעית.

(שהרי בסוכות עדיין לא גמרו לעשר את הפירות). כתוב בפסוק **בְּשָׁנָה הַהוּא** וא"כ אנחנו אומרים שרק מה שגדל בשנה ההיא - בשנה השלישית (או קודם) את זקוק לבער, אבל ואין את זקוק לבער את המעשרות של ירק שיצא שגדל מראש השנה עד הפסח. חברייא בני הישיבה אמרין שכוונת הברייתא היא שאינו

מסכת פרק ה [ה"ג - דף לא] מעשר שני קכד

בשנה ההיא את מוציאו ממקום טומאה למקום טהרה, ואין את מוציאו בשאר כל השנים ממקום טומאה למקום טהרה. אתיא דרבי לעזר, כמאן דאמר מוציאין מעשר לכהונה. ביומוי דרבי יהושע בן לוי, ביקשו להימנות שלא ליתן מעשר לכהונה, אמרין מאן ייעול? רבי יהושע בן לוי! דהוא מסייע ללויאי, עאל וסייע לכהנים, אמר בעשרים וארבעה מקומות נקראו הכהנים - לויים, וזה אחד מהן [יחזקאל מד] וְהִפְתָּהֶם הַלְוִיִּם בְּנֵי צְדוֹק. רבי בנימין בר גידול ורבי אחא הוון יתיבין אמרין, והא כתיב [נחמיה י] וְהָיָה הַכֹּהֵן בֶּן אֶהֱרֹן עִם הַלְוִיִּם בְּעֵשֶׂר הַלְוִיִּם? דילמא ליתן לו תרומת מעשר, והכתיב וְהַלְוִיִּם יַעֲלוּ אֶת מַעְשֵׂר הַמַּעְשֵׂר. רב חונא וחברייא, חד

המדרש לדון בזה? רבי יהושע בן לוי! כיון דהוא מסייע ללויאי, שהרי הוא היה לוי, עאל נכנס ריב"ל לבית המדרש וסייע לכהנים, ואמר שיכולים לתת את המעשר ראשון גם לכהנים, שהרי הם ג"כ נקראים לויים, ואמר שבעשרים וארבעה מקומות בתנ"ך נקראו הכהנים - לויים, וזה אחד מהן וְהִפְתָּהֶם הַלְוִיִּם בְּנֵי צְדוֹק. אומרת הגמ' שרבי בנימין בר גידול ורבי אחא הוון יתיבין ישבו ואמרין, והא כתיב וְהָיָה הַכֹּהֵן בֶּן אֶהֱרֹן עִם הַלְוִיִּם בְּעֵשֶׂר הַלְוִיִּם, וא"כ לכאור' הכוונה היא שהכהנים מקבלים מעשר ראשון יחד עם הלויים? חוזרת הגמ' ואומרת שאין הוכחה, כיון שדילמא יתכן שכוונת הפסוק הוא שהכהן נמצא יחד עם הלויים, כדי ליתן לו את התרומת מעשר, והכתיב - וכמו שכתוב בהמשך הפסוק, וְהַלְוִיִּם יַעֲלוּ אֶת מַעְשֵׂר הַמַּעְשֵׂר דהיינו שהלויים יתנו לכהנים את התרומת מעשר. רב חונא וחברייא שניהם אומרים שיכולים לתת לכהנים את המעשר ראשון, וחד מנהון ואחד מהם אמר שהיות וכתוב בפסוק וְלִבְנֵי לְוִי הָיָה נִתְּנָה כָּל מַעְשֵׂר בְּיִשְׂרָאֵל לַנְּחֻלָּה, ובעצם היה

שבשנה ההיא את מוציאו את המעשרות ממקום טומאה למקום טהרה לאכול אותם, שהרי בשנה השלישית או השישית יש מעשר ראשון ומעשר עני, שהם נאכלים גם אם הפירות טמאים, אבל ואין את מוציאו בשאר כל השנים את כל המעשרות ממקום טומאה לטהרה, שהרי בשאר השנים יש את המע"ש, שאם הוא טמא הוא לא נאכל. ואומרת הגמ' שכתוב כאן שמוציאים את המעשרות ממקום הטומאה, א"כ משמע שלא יכולים לאכול את המעשרות במקום הטומאה עצמה, וא"כ אתיא דרבי רבי לעזר, כמאן דאמר מוציאין ונותנים מעשר ראשון לכהונה - לכהנים, והרי הכהן לא יכול להיכנס לבית הקברות לאכול שם את המעשר ראשון, לכך צריך להוציא לו את המעשרות, אבל אם מעשר ראשון היה ניתן רק ללויים, א"כ לא צריך להוציא את המעשרות ממקום הטומאה, שהרי יכולים לאכול אותם שם. ואומרת הגמ' שביומוי דרבי יהושע בן לוי, ביקשו להימנות שלא ליתן מעשר ראשון לכהונה, ואמרין מאן ייעול מי יכנס לבית

מסכת פרק ה [ה"ג - דף לא] מעשר שני קכה

מנהון אמר לבני לוי, מה תלמוד לומר ולבני? אלא מכאן שנותנין מעשר לכהונה, וחרנא אמר, אפילו לית כתיב אלא לבני, נותנין מעשר לכהונה, אלו מאן דאמר פלן ברי יסב מקמת פלן, ושאר נכסי, ירשו בני, דילמא לא נסב עמהון?! רבי יונה יהב מעשרוי לרבי אחא בר עולא, לא משום דהוה כהן, אלא משום דהוה לעי באורייתא, מה טעמא [דברי הימים ב לא] וַיֹּאמֶר לְעָם לְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם, לְתֵת מִנְתַּת הַפְּהִינִים וְהַלּוּיִם לְמַעַן יִחְזְקוּ בְּתוֹרַת ה'. רב הונא לא נסב מעשר, רבי חייא בר בא הורי על גרמיה לצאת לחוץ לארץ, בגין דלא מיסב מעשר מן בר נש, רבי שמעון בר בא שאל לרבי יונתן, מהו דנסב, אמר לו סב, מה דנפל לשבטך נפל לך. רבי ינאי מפקד לקריבוי כד תהיווין חכרין ארע, לא תחכרון אלא

לא משום דהוה כהן, ולכך ר' יונה העדיף לתת לו את המעשר ראשון, אלא משום דהוה לעי באורייתא, שהוא היה יושב ולומד, (והרי עדיף לתת את המעשרות להוגים בתורה), מה טעמא ומאיכין יודעים שצריך לתת את המעשרות לעוסקים בתורה? שהרי כתוב וַיֹּאמֶר - חֻזְקִיהוּ הַמֶּלֶךְ לְעָם לְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם, לְתֵת מִנְתַּת הַפְּהִינִים וְהַלּוּיִם לְמַעַן יִחְזְקוּ בְּתוֹרַת ה'. אומרת הגמ' אבל רב הונא שהיה כהן, הוא לא נסב לא לקח מעשר ראשון, וכן רבי אמני שהיה כהן לא נסב מעשר, ורבי חייא בר בא שהיה כהן, הוא הורי על גרמיה הורה לעצמו לצאת לחוץ לארץ, בגין דלא מיסב כדי שלא לקחת מעשר מן בר נש - מהאנשים. רבי שמעון בר בא שהיה כהן, שאל לרבי יונתן, מהו דנסב, האם אני יכול לקחת מעשר ראשון? אמר לו סב - תקח, כיון שמה דנפל לשבטך בנחלה, נפל גם לך שהרי הכהן הוא גם משבט לוי. אומרת הגמ' שרבי ינאי מפקד ציוה לקריבוי לקרובים שלו כד תהיווין חכרין ארע כשאתם חוכרים קרקע, לא תחכרון אלא

מספיק שיהיה כתוב "לבני לוי" בלי וא"ו, ומה תלמוד לומר וא"כ למה כתוב "ולבני" עם וא"ו, אלא מכאן שנותנין מעשר ראשון גם לכהונה, כיון שאומרת התורה, שאת המעשר ראשון נותנים גם לכהנים וגם "ולבני לוי", וחרנא והאחר אמר, שאפילו אם לית כתיב לא היה כתוב אלא "לבני" בלי וא"ו, ג"כ נותנין מעשר ראשון לכהונה, שהרי אלו מאן דאמר פלן ברי יסב מקמת פלן, שהרי אילו האבא כשהוא מחלק את נכסיו לבניו, אמר על אחד מבניו, שהוא יקבל את הנכסים הנמצאים במקום פלוני, ואת שאר נכסי, ירשו בני, דילמא לא נסב עמהון, וכי הבן שהוא קיבל את הנכסים באותו המקום, הוא לא יורש בשאר הנכסים יחד עם שאר האחים שלו? הרי וודאי שהוא יורש יחד עם שאר הבנים, שהרי הוא גם אחד מהבנים, וא"כ אותו דבר לענין הכהנים, הגם שהם מקבלים את המתנות כהונה, אבל הרי הם גם לויים, וא"כ גם הכהנים יכולים לקבל את המעשר ראשון. אומרת הגמ' שרבי יונה יהב מעשרוי הביא את המעשר ראשון שלו לרבי אחא בר עולא שהוא היה כהן, אבל

מסכת פרק ה [ה"ג - דף לא] מעשר שני

מן דחלונייא, ואף על גב דאת אמר, אין נותנין מעשר לכהונה, מודה שאין מוציאין שלו מידו, מה טעמא [במדבר יח] פי תקחו מאת בני ישראל את המעשר אשר נתתי לכם מאתם בנחלתכם והרמתם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר, מאת בני ישראל את מוציא ואין את מוציא מכהן. מבני ישראל את מוציא ואין את מוציא ממכירי כהונה ולוייה. אמר רבי לעזר פי תקחו מאת בני ישראל את המעשר, מאת בני ישראל את מוציא, ואין את מוציא מן הלוקח מן הגוי פירות ממורחין.

רבי אבהו אמר, איתפלגון רבי יהושע בן חנניה ורבי לעזר בן עזריה, רבי יהושע בן חנניה אמר אין נותנין מעשר לכהונה, ורבי לעזר בן עזריה אמר נותנין מעשר לכהונה. מתיב רבי יהושע בן חנניה לרבי לעזר בן עזריה, והא כתיב [במדבר לא] ואכלתם אתו בכל מקום, בא ואוכלו עמו בקבר, אמר ליה מהו?! בכל מקום

המעשר ראשון). וכן אמר רבי לעזר שהיות וכתוב פי תקחו מאת בני ישראל את המעשר, א"כ אנחנו אומרים שרק מאת בני ישראל את מוציא המעשרות, אבל ואין את מוציא את המעשרות מן הלוקח מן הגוי פירות ממורחין, וכיון שהפירות גדלו אצל הגוי, לכך מעשרין והן שלו, וכן יכולים לבקש מהכהן תשלום על התרומה.

רבי אבהו אמר, שאיתפלגון שנחלקו בזה רבי יהושע בן חנניה ורבי לעזר בן עזריה, רבי יהושע בן חנניה אמר שאין נותנין מעשר ראשון לכהונה, ורבי לעזר בן עזריה אמר שנותנין מעשר ראשון לכהונה, מתיב הקשה רבי יהושע בן חנניה לרבי לעזר בן עזריה, והא כתיב ואכלתם אתו בכל מקום, וא"כ אמר ר' יהושע בן חנניה לראב"ע, בא ואוכלו את המעשר ראשון עמו עם הלוי בקבר במקום טומאה, והיות והכהן לא יכול להיכנס למקום טומאה, א"כ ע"כ שהמעשר ראשון לא ניתן לכהנים, אמר ליה ראב"ע לר' יהושע בן חנניה שלהיפך, ומהו בכל מקום היינו

מן דחלונייא מאנשים זרים (לא מכהנים), שהרי ואף על גב דאת אמר, שאין נותנין מעשר לכהונה, אבל אני מודה שאין מוציאין את המעשר ראשון שלו מידו, מה טעמא פי תקחו מאת בני ישראל את המעשר אשר נתתי לכם מאתם בנחלתכם והרמתם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר, וא"כ אנחנו אומרים שרק מאת בני ישראל את מוציא את המעשרות, אבל ואין את מוציא את המעשרות מכהן, וכן אומרים שמבני ישראל את מוציא את המעשרות ואין את מוציא את המעשרות ממכירי כהונה ולוייה, דהיינו שהישראלי יכול להלוות לכהן או ללוי כסף, ועל חשבון ההלוואה, הישראלי יעבב את התרו"מ לעצמו, וכאן זה כאילו שהכהן או הלוי זכו במתנותיהם, ולכך אין זכות לכהנים או ללויים אחרים לתבוע את מתנותיהם. (ור' ינאי לא רצה להפקיע את המעשרות מהלויים, לכך ר' ינאי ציווה לקרוביו לא לחכור את השדות מהכהנים, שהרי אז הכהנים בעלי הקרקע, יבקשו את

מסכת פרק ה [ה"ג - דף לא] מעשר שני קכז

בעזרה! אמר ליה והא כתיב אַתֶּם וּבֵיתְכֶם ואשה נכנסת לעזרה? רבי בא, הוה משתעי ההן עובדא, רבי לעזר בן עזריה הוה יליף מיסב מעשרא דחדא גינה, והיה לאותה גינה שני פתחים, אחד למקום טומאה ואחד פתוח למקום טהרה, נפק רבי עקיבה לגביה, אמר ליה, פתח ההן וסתום ההן, אין אתא, אמור ליה, בא בדרך הזה, אין שלח תלמידיה, אמור ליה אתם כתיב, שמע רבי לעזר בן עזריה אמר, מרצעה דעקיבה בן יוסף בא לכאן, באותה שעה החזיר ר' לעזר בן עזריה כל המעשרות שנטל. אמר רבי יצחק בר לעזר כל כשרותא בעיא מולי, ססא דקיסה מיניה וביה, כל גומרה דלא כויה בשעתה - לא כויה.

כתוב, כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר, שמשמע שרק אם אתם יכולים לקחת לבד, אתם מקבלים את המעשר, שמע רבי לעזר בן עזריה שבעל הגינה סגר את הפתח שהוא לכיוון מקום טהרה, אמר, מרצעה זה מכת רצועה דעקיבה בן יוסף בא לכאן, וא"כ הבין ראב"ע שהוא לא יכול לקחת מעשר ראשון, וראב"ע חזר בו, ולכך באותה שעה החזיר ר' לעזר בן עזריה ללויים את תשלום כל המעשרות שנטל. כיון שזה היה שלא כדין. אמר רבי יצחק בר לעזר על המעשה הזה את הפתגם שאנשים אומרים, כל כשרותא בעיא מולי, כל קורה עומדת לקציצה, וכדי לקצוץ אותה, לוקחים חתיכת עץ שתשמש קת לגרזן, וכן כאן, ראב"ע שהוא כהן - הוא פסק את ההלכה שכהנים לא יכולים לקחת מעשר ראשון. וכן יש עוד פתגם, שסטא דקיסה מיניה וביה, שתולעת העצים היא גודלת בעץ עצמו, וכן כאן, ראב"ע שהוא כהן - הוא פסק את ההלכה שכהנים לא יכולים לקחת מעשר ראשון. ועל מה שראב"ע החזיר מיד את המעשרות שהוא לקח עד עכשיו, אמר עליו ר' יצחק בן אלעזר את הפתגם, שכל גומרה דלא כויה בשעתה - לא כויה. שכל גחלת שהיא לא מבשלת מיד,

בעזרה, שהתורה אומרת שהמעשר ראשון ניתן גם לכהנים, שהם יכולים לאכול גם בעזרה, אמר ליה ר' יהושע בן חנניה לראב"ע והא כתיב אַתֶּם וּבֵיתְכֶם דהיינו שיכולים לאכול היכן שאשה יכולה לאכול, וכי אשה נכנסת לעזרה לאכול? וא"כ ע"כ כשכתוב בכל מקום, זה לא הולך כלפי העזרה, אלא כלפי מקום טומאה, ומכאן שכהן שלא יכול לאכול במקום טומאה, לא מקבל מעשר ראשון.

רבי בא, הוה משתעי היה מספר ההן עובדא את המעשה הזה, שרבי לעזר בן עזריה הוה יליף היה רגיל מיסב לקבל את המעשרא דחדא גינה של גינה אחת, והיה לאותה גינה שני פתחים, אחד פתוח למקום טומאה לבית הקברות, ואחד פתוח למקום טהרה, נפק יצא רבי עקיבה לגביה לבעל הגינה, ואמר ליה, פתח ההן תפתח את הפתח הנמצא לכיוון בית הקברות, וסתום ההן ותסגור את הפתח שהוא לכיוון מקום טהרה, ואין אתא ואם ראב"ע יבוא לקבל את המעשר ראשון, אמור ליה, בא בדרך הזה דרך בית הקברות, ואין שלח תלמידיה ואם הוא ישלח שליח כדי לקבל את המעשר ראשון, אמור ליה "אתם" כתיב, שהרי

קכה **מסכת פרק ה [ה"ד - דף לא]** **מעשר שני**

התבשיל וכו': הכל מודין בפת ושמן שהוא צריך לבער, ביין ובתבלין שהוא כמבוער, מה פליגין בתבשיל, בית שמאי אומרים צריך לבער, ובית הלל אומרים אינו צריך לבער.

ב"ש אומרים צריך לחללן וכו': מה טעמא דבית שמאי? וְצִרְתָּ הַפֶּסֶף בַּלְבַד פְּיֻדָּה. מה טעמא דבית הלל? אפילו מחללו, מהו מועיל?!?

הלכה ד

מתני' אמר רבי יהודה, בראשונה היו שולחין אצל בעלי בתים שבמדינות, מהרו והתקינו פירותיכם עד שלא תגיע שעת הביעור, עד שבא רבי עקיבה ולימד, שכל הפירות עד שלא באו לעונת המעשרות פטורים מן הביעור.

שוב "הכסף"? אלא זה בא לומר שיש פעמים שצוררים את הכסף ביד "לתמיד" דהיינו בזמן הזה, ואת הכסף מבערים ולא את הפירות של מע"ש, ואומרת הגמ' ומה טעמא דבית הלל? כיון שב"ה אומרים שהרי אפילו אם אתה מחללו, מהו מועיל?! והרי לא יכולים לקנות כלום עם הכסף, לכך הוא יכול לבער את הפירות עצמם, אם הוא ירצה.

הלכה ד

מתני' אמר רבי יהודה, שבראשונה היו ב"ד שולחין אצל בעלי בתים שבמדינות, מהרו והתקינו – ותעמידו גורן לפירותיכם ותפרישו את המעשרות עד שלא תגיע שעת הביעור, עד שבא רבי עקיבה ולימד, שכל הפירות עד שלא באו לעונת המעשרות שלא עשו להם עדיין גורן, פטורים מן הביעור. שהרי כתוב בַּעֲרַתִּי הַקֶּדֶשׁ מִן הַבַּיִת, והיות ולא העמידו עדיין גורן לפירות, א"כ אין כאן קודש, שיצטרכו לבער אותו.

היא לא תבשל, שהרי לאט לאט היא ניכבת, ולכך ראב"ע החזיר מיד את המעשרות שהוא לקח, כיון שאם הוא היה מתמהמה, הוא היה שוכח להחזיר את המעשרות.

התבשיל וכו': אומרת הגמ' שהכל מודין בפת ושמן של מע"ש שמעורבים בתבשיל, שהוא צריך לבער כיון שהם נִכְרִים, וביין ובתבלין של מע"ש שמעורבים בתבשיל שהוא כמבוער, כיון שהם התבטלו בתבשיל, מה פליגין והיכן המחלוקת בין ב"ש לב"ה? בתבשיל, דהיינו שחלק מהתבשיל הוא של מע"ש, שבית שמאי אומרים צריך לבער, ובית הלל אומרים שאינו צריך לבער, כיון שהוא מעורב וגם התבשיל יתקלקל מעצמו, לכך הרי כמבוער.

ב"ש אומרים צריך לחללן וכו': שואלת הגמ' מה טעמא דבית שמאי? מתרצת הגמ' שהיות וכתוב וְצִרְתָּ הַפֶּסֶף בַּלְבַד פְּיֻדָּה. דהיינו שהמילה הכסף היא מיותרת, שהרי קודם כתוב ונתתה בכסף, וא"כ היה מספיק שיהיה כתוב רק וצרת בידך, וא"כ למה מוזכר

מסכת פרק ה [ה"ד - דף לא] מעשר שני קכט

מי שהיו פירותיו רחוקים ממנו, צריך לקרות להן שם, מעשה ברבן גמליאל והזקנים שהיו באים בספינה, אמר רבן גמליאל, עישור שאני עתיד למוד, נתון ליהושע, ומקומו מושכר לו. עישור אחר שאני עתיד למוד, נתון לעקיבה שיזכה בו לעניים, ומקומו מושכר לו. אמר רבי יהושע, עישור שאני עתיד למוד, נתון לאלעזר בן עזריה, ומקומו מושכר לו. ונתקבלו זה מזה שכר.

גמ' מעשה בר"ג וכו': ולא טבל הוא? רבי הילא בשם שמואל זאת אומרת, שהטבל קרוי קודש.

תני, אמר רבי יודה, מעשה ברבן גמליאל והזקנים, שהיו יושבין על גב מעלה בהר הבית, והיה יוחנן הכהן הסופר הלז יושב לפניהם, אמרו לו צא וכתוב, אחינו בני גלילא עילאה, בני גלילא ארעיתא, שלמכון יסגא, מודענא לכון דמטא זמן

גמ' מעשה בר"ג וכו': שואלת הגמ' וכי הפירות של ר"ג, הם לא טבל הוא, וא"כ למה צריך לבער את המעשרות והרי כתוב בערתי הקדש מן הבית, והיות ולא הפרישו עדיין את המעשרות, א"כ אין כאן קודש, שיצטרכו לבער? מתרצת הגמ' רבי הילא בשם שמואל אומר שזאת אומרת, מוכח מכאן שהטבל קרוי קודש, ומכיון שהפירות כבר התחייבו במעשרות, זה נקרא שמעורב בהם המעשרות, (מתנות שלא הורמו כמי שהורמו), ולכך צריך לבער את המעשרות.

תני, אמר רבי יודה, מעשה ברבן גמליאל והזקנים שהיו יושבין על גב מעלה – מדרגה בהר הבית, והיה יוחנן הכהן הסופר הלז – הסופר הידוע, יושב לפניהם, ואמרו לו צא וכתוב איגרת, וכתוב שם, אחינו בני גלילא עילאה בני הגליל העליון ובני גלילא ארעיתא ובני הגליל התחתון, שלמכון יסגא ירבה השלום שלכם, מודענא לכון באנו להודיע לכם דמטא זמן

מי שהיו פירותיו רחוקים ממנו והגיע עונת ביעור המעשרות, צריך לקרות להן שם, ולבער את המעשרות מהבית, מעשה ברבן גמליאל והזקנים שהיו באים בספינה והגיע עונת ביעור המעשרות, אמר רבן גמליאל, עישור שאני עתיד למוד למעשר ראשון נתון ליהושע בן חנניה הלוי, ומקומו של המעשר מושכר לו, ור' יהושע יקנה את המעשר ראשון בקניין חצר, ועישור אחר שאני עתיד למוד למעשר עני נתון לעקיבה שהוא היה גבאי צדקה, שיזכה בו לעניים, ומקומו של המעשר מושכר לו, ור' עקיבא יקנה את המעשר עני בקניין חצר, ואח"כ אמר רבי יהושע, עישור שאני עתיד למוד לתרומת מעשר (מהמעשר ראשון שקיבלתי), נתון לאלעזר בן עזריה הכהן, ומקומו של התרומת מעשר מושכר לו, ונתקבלו זה מזה שכר. דהיינו ר' יהושע ור"ע נתנו לר"ג תשלום שכירות על הקרקע המושכרת להם, וכן ראב"ע נתן לר' יהושע תשלום שכירות על הקרקע המושכרת לו.

מסכת פרק ה [ה"ד - דף לב] מעשר שני קל

ביעורא, תפקון מעשריא מן מעטני זיתאי. לאחנא בני דרומא עילאה, ובני דרומא ארעיתא, שלמכון יסגא, מודענא לכון דמטא זמן ביעורא, תפקון מעשריא מעמרי שיבליא. לאחנא בני גלותא דבבל, ובני גלותא דמדי, ובני גלותא דיון, ושאר כל גלותהון דישראל שלמכון יסגא, מודענא לכון דאימריא רכיכין, וגזוליא דקיקין, ושפר באנפיי ובאנפי חביריי, מוספא על שתא דא תלתין יומין.

עישור שאני עתיד וכו': הדא אמרה שאין נתנין מעשר לכהונה, שנייא היא שהיה רבי יהושע בן חנניה תמן. אמר רבי חנניה, הדא אמרה שהיה רבן גמליאל צריך לזבות.

שלומכם ירבה, מודענא לכון באנו להודיע לכם דאימריא רכיכין הכבשים קטנים (לא יוכלו להקריב מהם קרבן פסח), וגזוליא דקיקין והגזולים קטנים (לא יוכלו להקריב מהם קרבנות למחוסרי כפרה), ושפר באנפיי ובאנפי חביריי והוטב בפני ובפני חביריי, מוספא על שתא דא תלתין יומין. לעבבר את השנה, ולהוסיף על השנה הזאת שלושים יום, (לבני חו"ל צריך להודיע על עיבור השנה, כדי שידעו מתי לחגוג את חג הפסח).

עישור שאני עתיד וכו': אומרת הגמ' שלכאו' הדא אמרה מוכח מהמשנה שאין נתנין מעשר לכהונה, ולכך ר"ג נתן את המעשר ראשון לר' יהושע הלוי, ולא לראב"ע הכהן, חזרת הגמ' ואומרת שאין הוכחה כיון ששנייא היא שכאן זה שונה שהרי היה רבי יהושע בן חנניה תמן שם, ולכך ר"ג רצה שלכולם יהיה מעשרות, לר' יהושע את המעשר ראשון, ולראב"ע את התרומת מעשר. אמר רבי חנניה, הדא אמרה המשנה באה לומר שהיה רבן גמליאל צריך לזבות. דהיינו שאומרת המשנה, שמה שאמרנו קודם, שלמי שהיו הפירות רחוקים שהוא צריך

ביעורא שהולך לבוא זמן ביעור המעשרות, ולכך תפקון מעשריא מן מעטני זיתאי, תוציאו את המעשרות מהזיתים הנמצאים במעטן, דהיינו תמהרו ותמסקו את הזיתים, לפני זמן ביעור המעשרות, כדי שתוציאו את המעשרות מהשמן הזית שלכם (זה היה לפני שר"ע לימד שלא חל חובת ביעור המעשרות על מה שלא התחייב עדיין במעשרות). וכן כתוב איגרת לאחנא בני דרומא עילאה ליושבי דרום א"י העליון, ובני דרומא ארעיתא וליושבי הדרום התחתון, שלמכון יסגא ירבה השלום שלכם, מודענא לכון באנו להודיע לכם דמטא זמן ביעורא שהולך לבוא זמן ביעור המעשרות, ולכך תפקון מעשריא מעמרי שיבליא. תוציאו את המעשרות מהחטים שלכם (בגליל גודל זיתים, ובדרום זה מקום מישור, ומגדלים שם תבואה). ותכתוב איגרת לאחנא בני גלותא דבבל ליהודים הנמצאים בגלות בבל, ובני גלותא דמדי וליהודים הנמצאים בגלות מדי, ובני גלותא דיון וליהודים הנמצאים בגלות יון, ושאר כל גלותהון דישראל וליהודים הנמצאים בשאר הגלויות, שלמכון יסגא

מסכת פרק ה [ה"ד - דף לב] מעשר שני קלא

א"ר יהושע, בפירות מחוברין לקרקע, אילו קופתו של רבן גמליאל נתונה לתוך ביתו של רבי יהושע, ואומר יזכה למעשר שבה, כלום עשה עד שיסיים.

ר' רדיפה אמר, איתפלגין ר' יונה ור' יוסי, חד אמר הראוי ליטול זכה, וחרנא אמר הראוי ליתן זכה. מאן דמר הראוי ליתן זכה, כל שכן ראוי ליטול, ומאן דמר הראוי ליטול, אבל ליתן לא. הא מתניתא פליגא על מאן דאמר הראוי ליטול זכה, דתנינן תמן תן גט זה לאשתי, באשה. ושטר שחרור זה לעבדי, בעבד - שכן ראוי

וחרנא אמר שאפי' הראוי ליתן לאחרים הוא זכה לאחרים, ורק אם הוא לא יכול אפי' לתת לאחרים, (כגון עבד, שהוא לא יכול להיות שליח לתת שטר שחרור לעבד אחר, הוא גם לא יכול לזכות בשביל עבד אחר בשטר שחרור). ואומרת הגמ' שמאן דמר שהראוי ליתן, זכה הוא ראוי לזכות לאחרים כל שכן שהראוי ליטול שהוא יכול לזכות לאחרים, אבל ומאן דמר שרק הראוי ליטול יכול לזכות לאחרים, אבל הראוי ליתן הוא לא יכול לזכות לאחרים. ואומרת הגמ' שהא מתניתא פליגא על מאן דאמר הראוי ליטול זכה, דתנינן תמן (במסכת גיטין) תן גט זה לאשתי ולכא' מדובר גם אם המקבל הזה הוא גבר, וא"כ רואים שאפי' שהוא לא ראוי ליטול (גט לעצמו), הוא זוכה לאחרים (גט לאשה), מתרצת הגמ' שמדובר כאן באשה, וכיון שהיא יכולה לקבל לעצמה גט, היא יכולה לזכות בגט לאחרים, שואלת הגמ' שלמדנו שם במשנה ותן שטר שחרור זה לעבדי, ולכא' מדובר בן חורין שזוכה בשטר שחרור בשביל העבד, וא"כ מוכח שהגם שהוא לא ראוי ליטול שטר שחרור, הוא יכול לזכות בזה בשביל העבד, מתרצת הגמ' שכאן מדובר בעבד, שכן ראוי

לקרוא שם על המעשרות, לא מספיק שהוא קורא שם, אלא הוא צריך ג"כ לזכות את מעשרות לבעליהן, ולכך המשנה מביאה את המעשה עם ר"ג, שהוא זיכה את המעשרות לר' יהושע ולר"ע.

א"ר יהושע, שמדובר כאן בפירות מחוברין מונחים על הקרקע היו, כיון שאילו הפירות של ר"ג היו בתוך כלים, א"כ לא הועיל מה שר"ג זיכה את הקרקע לר' יהושע ור"ע, שהרי אילו קופתו של רבן גמליאל נתונה לתוך ביתו של רבי יהושע, ואומר שר' יהושע יזכה למעשר שבה שבתוך הקופה, כלום עשה וכי ר' יהושע היה זוכה במעשר? והרי הפירות היו בתוך כליו של מְקַנְה, שהקונה לא זוכה בזה, עד שיסיים. ויאמר שגם הכלי יהיה של הקונה, ולכך ע"כ שהתבואה היתה מונחת ע"ג הקרקע ממש.

ר' רדיפה אמר שאיתפלגין ר' יונה ור' יוסי, במי שמזכה ע"י אחרים, האם הזוכה לְאַחַר, צריך שיהיה ראוי לזכות לעצמו, או אפי' אם הוא רק ראוי לתת לאחרים, הגם שהוא לא ראוי לזכות לעצמו, הוא יכול לזכות לאחרים, חד אמר הראוי ליטול לעצמו הוא זכה לאחרים, כיון שאומרים מייגו דמצי זכי לנפשיה, זכי נמי לחבריה,

קלב **מסכת פרק ה** [ה"ד - דף לב] **מעשר שני**

לקבל שטר שחרורו. והעבד ראוי להוליך הוא את הגט? פתר לה לצדדין. והתנינן התקבל גט זה לאשתי, או הולך גט זה לאשתי, אם רצה להחזיר יחזיר, באיש - שכן ראוי לקבל גט בתו. מתניתא פליגא על מאן דאמר הראוי ליטול זכה, דתנינן, עישור אחר שאני עתיד למוד נתון לעקיבה בן יוסף, כדי שיזכה בו לעניים, ומקומו מושכר לו, ור"ע ראוי ליטול הוא? פתר לה עד שלא העשיר, ואפי' תימר משהעשיר, תיפתר שהיה פרנס, ויד הפרנס כיד העני. מילתיה דריב"ל אמרה הראוי ליטול זכה, דאמר ריב"ל, בבעל הבית עשיר נחלקו, אבל בבעל הבית עני, מאחר שהוא ראוי ליטול זכה.

ומקומו מושכר לו, וא"כ אומרת הגמ' וכי ר"ע ראוי ליטול הוא מעשר עני? והרי ר"ע היה עשיר, אלא מוכח מכאן, שגם מי שאינו ראוי ליטול, יכול לזכות לאחרים, מתרצת הגמ' פתר לה שכאן מדובר עד שר"ע לא העשיר, וכיון שהוא יכול ליטול לעצמו הוא יכול לזכות בזה לעניים אחרים, ואומרת הגמ' ואפי' תימר שהמעשה הזה היה משהעשיר, תיפתר שכאן מדובר שר"ע היה פרנס גבאי צדקה, והרי יד הפרנס כיד העני, שהרי הוא כאפוטרופוס של העניים, ולכך הוא יכול לזכות במעשר עני לעניים, הגם שהוא היה עשיר. ואומרת הגמ' שממילתיה דריב"ל אמרה מוכח, שרק הראוי ליטול זכה, דאמר ריב"ל, בבעל הבית באדם עשיר שהוא ליקט לעני נחלקו, חכמים עם ר' אליעזר, והם סוברים שאינו יכול בפאה לזכות לעני, אבל בבעל הבית באדם עני, מאחר שהוא ראוי ליטול לעצמו, א"כ ודאי שהוא זכה לאותו עני, ואם תאמר שהראוי ליתן גם יכול לזכות, א"כ גם עשיר היה יכול לזכות לעני, (מה שכתוב כאן בעה"ב אין הכוונה לבעל השדה, שהרי בעל השדה לא יכול לזכות בפאה מהשדה שלו, גם אם הוא עני, אלא הכוונה לאדם זר).

לקבל שטר שחרורו, שואלת הגמ' שלכאו' המשנה מדברת על אדם אחד, ומי שזוכה בשטר שחרור לעבד הוא זה שזוכה בגט, וא"כ שואלת הגמ' והעבד ראוי להוליך הוא את הגט? הרי עבד הוא לא בתורת גיטין, מתרצת הגמ' פתר לה לצדדין, שברישא מדובר שאשה זוכה בגט בשביל חבירתה, ובסיפא מדובר שעבד זוכה בשטר שחרור לחבירו העבד. שואלת הגמ' והתנינן התקבל גט זה לאשתי תהיה שליח לקבלה, או הולך גט זה לאשתי תהיה שליח להולכה, אם רצה להחזיר את הגט יחזיר כיון שזה חוב לאשה להתגרש, בכל אופן רואים מכאן שאותו אחד יכול להיות גם שליח להולכה וגם שליח לקבלה, ואם רק הראוי ליטול הוא יכול להיות לשליח, א"כ היה צריך להיות ששליח להולכה יכול להיות רק גבר, ושליח לקבלה יכולה להיות רק אשה? מתרצת הגמ' באיש שהשליח הוא גבר, וגבר יכול להיות גם שליח לקבלה, כיון שכן האיש ראוי לקבל גט בשביל בתו הקטנה. ואומרת הגמ' שלכאו' מתניתא פליגא על מאן דאמר הראוי ליטול זכה, דתנינן, עישור אחר שאני עתיד למוד בשביל מעשר עני, נתון לעקיבה בן יוסף, כדי שיזכה בו לעניים,

הלכה ה

מתני' במנחה ביום טוב האחרון היו מתודין. כיצד היה הוידוי? [דברים כו] בערתי הקדש מן הבית - זה מעשר שני ונטע רבעי, נתתיו ללוי - זה מעשר לוי, ו"גם" נתתיו - זה תרומה ותרומת מעשר, ולגר ליתום ולאלמנה - זה מעשר עני הלקט השכחה והפיאה, אף על פי שאין מעכבים את הוידוי, מן הבית - זו חלה. ככל מצותך אשר צויתני, הא אם הקדים מעשר שני לראשון, אינו יכול להתודות, לא עברתי ממצותיך לא הפרשתי ממין על שאינו מינו, לא מן התלוש על המחובר, ולא מן המחובר על התלוש, לא מן החדש על הישן, ולא מן הישן על החדש. ולא שכחתי - מלברכך ומלהזכיר שמך עליו. לא אכלתי באני ממונו, הא

הלכה ה

ליתום ולאלמנה, זה מעשר עני הלקט השכחה והפיאה, ואומרת המשנה שאף על פי שהלקט השכחה והפאה אם הוא לא התחייב בזה, (כגון שלא היה עניים שיבואו ללקט את הלקט השכחה והפאה) ולכך הוא לא נתן, אין מעכבים את הוידוי, אפי"ה אם הוא נתן, הוא מתודה על זה. מן הבית זו חלה, שזה ניתן בבית (שאר המעשרות ניתנים בד"כ בשדה).

ככל מצותך אשר צויתני, הא משמע מכאן שאם הקדים מעשר שני לראשון שהוא לא עשה כמו שהקב"ה ציווה, א"כ אינו יכול להתודות, לא עברתי ממצותיך היינו לא הפרשתי ממין על שאינו מינו, ולא מן התלוש על המחובר, ולא מן המחובר על התלוש, ולא מן החדש על הישן, ולא מן הישן על החדש. ולא שכחתי היינו מלברכך ומלהזכיר שמך עליו, כשהפרשתי את המעשרות.

לא אכלתי באני ממונו, לא אכלתי מהמע"ש כשהייתי אונן, א"כ משמע הא

מתני' במנחה ביום טוב האחרון של פסח היו מתודין. ואומרת המשנה כיצד היה הוידוי? אומרים את פרשת וידוי מעשרות האמור בפרשת כי תבוא, וְאָמַרְתָּ לְפָנָי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּעֶרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת, וְגַם נָתַתִּיו לְלוֹי וְלִגֵּר לְיִתּוּם וְלְאֶלְמָנָה, כְּכֹל מִצְוַתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתִנִּי, לֹא עָבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ, וְלֹא שָׁכַחְתִּי. לֹא אָכַלְתִּי בְּאֵנִי מִמּוֹנִי, וְלֹא בְּעֶרְתִּי מִמּוֹנִי בְּטָמֵא, וְלֹא נָתַתִּי מִמּוֹנִי לְמֵת, שְׁמַעְתִּי בְּקוֹל ה' אֱלֹהֵי, עֲשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִנִּי. הַשְׁקִיפָה מִמַּעַן קֹדֶשׁ מִן הַשָּׁמַיִם, וּבְרַךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל, וְאֵת הָאָדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ, בְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם, אַרְצָן זֶבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ. וּמִבְּאֵרֵת הַמַּשְׁנָה אֶת הַפְּסוּקִים, שֶׁהַמְּתוּדָה אֹמֵר בְּעֶרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת, זֶה מֵעֵשֶׂר שָׁנִי וְנֹטַע רִבְעִי, שֶׁהֵם קְדוּשִׁים, נָתַתִּיו לְלוֹי זֶה מֵעֵשֶׂר לְלוֹי, וְהִיוֹת וְהָרִי כְּתוּב "וְגַם" נָתַתִּיו א"כ זה בא לרבות תרומה ותרומת מעשר, הניתן לכהנים (שהם משבט לוי), ולגר

קלד **מסכת פרק ה [ה"ה - דף לב] מעשר שני**

אם אכלו באנינות, אינו יכול להתודות. ולא בערתי ממנו בטמא, הא אם הבערו בטומאה, אינו יכול להתודות. ולא נתתי ממנו למת, לא לקחתי ממנו ארון ותכריכין למת, ולא נתתיו לאוננים אחרים. שמעתי בקול ה' אלהי - הבאתיו לבית הבחירה, עשיתי ככל אשר צויתני - שמחתי ושימחתי בו. השקיפה ממעון קדשך מן השמים, עשינו מה שגזרתה עלינו, אף אתה עשה מה שהבטחתנו, השקיפה ממעון קדשך מן השמים, וברך את עמך את ישראל - בכנים ובבנות, ואת האדמה אשר נתתה לנו - בטל וברוחות ובמטר ובוולדות בהמה, פאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש - שתתן טעם בפירות. מיכן אמרו שישראל וממזרים מתוודין, אבל לא גרים ולא עבדים משוחררים, שאין להן חלק בארץ. רבי מאיר אומר אף לא כהנים ולוים, שלא נטלו חלק בארץ, רבי יוסי אומר יש להם שדה מגרש.

אבל במעשר מותר, וכמ"ש ובהנוני נא בזאת). ולכך השקיפה ממעון קדשך מן השמים, וברך את עמך את ישראל - בבנים ובבנות (שעם ישראל יתרבה). ואת האדמה אשר נתתה לנו - בטל וברוחות ובמטר, ובוולדות בהמה שהם ניזונים מן האדמה. פאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש, שתתן טעם טוב בפירות.

ומזה שכתוב ואת האדמה אשר נתתה לנו, מיכן אמרו חכמים שישראל וממזרים מתוודין שהרי יש להם חלק בארץ, אבל לא גרים ולא עבדים משוחררים, כיון שאין להן חלק בארץ. רבי מאיר אומר אף לא כהנים ולוים, כיון שלא נטלו חלק בארץ, רבי יוסי אומר שלכהנים ולוויים יש חלק בארץ, שהרי יש להם ערי הלויים, ושם יש להם שדה מגרש. ור"מ סובר שללויים יש רק זכות מגורים בערים האלו, אבל זה לא נחלת הלויים, ולכך הם לא יכולים לומר אשר נתת לנו.

אם אכלו כשהוא היה באנינות, אינו יכול להתודות. ולא בערתי ממנו בטמא, לא הדלקתי את הנר ממע"ש כשהוא היה טמא, א"כ משמע הא אם הבערו אם הדליק את הנר משמן מע"ש בטומאה, אינו יכול להתודות. ולא נתתי ממנו למת, היינו לא לקחתי ממנו ארון ותכריכין למת, וכן הוא אומר שלא נתתיו לאוננים אחרים. (שהרי כתוב כאן "לא נתתי" והרי למת לא יכולים לתת כלום, וא"כ ע"כ שהכוונה היא שלא נתתי לאוננים על המת). שמעתי בקול ה' אלהי והבאתיו את המע"ש לבית הבחירה - לירושלים. עשיתי ככל אשר צויתני דהיינו שמחתי במע"ש ושימחתי בו אחרים, (כמו שכתוב אתה ובןך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך ושמחת לפני ה' אלהיך). ועכשיו המתודה מבקש מהקב"ה השקיפה ממעון קדשך מן השמים, הרי עשינו מה שגזרתה עלינו, א"כ אף אתה עשה מה שהבטחתנו, (והגם שאסור לבחון את הקב"ה,

מסכת פרק ה [ה"ה - דף לב] מעשר שני קלה

יוחנן כהן גדול העביר הודיית המעשר, אף הוא ביטל את המעוררין ואת הנוקפין, עד ימיו היה פטיש מכה בירושלים, וכימיו אין אדם צריך לשאול על הדמאי.
גמ' במנחה ביום טוב האחרון וכו': ויתודה בערב יום טוב האחרון של פסח? כדי שיהא לו מה לוכל בהגל, ויתודה בשחרית? עד כאן מצוה הוא לוכל.
זה מע"ש וכו': תני והביכורים, מאן תנא ביכורים? רבנין, מאן לא תני ביכורים? רבי שמעון, דתנינן וחייבים בביעור, ורבי שמעון פוטר.
נתתיו ללוי וכו': מכאן שאין גותנין מעשר לכהונה.
הלקט והשכחה וכו': אמר רבי יונה זאת אומרת נשרף טיבלו אינו יכול להתוודות.

זה מע"ש וכו': תני בבביתא והביכורים, אומרת הגמ' שמאן תנא ששנה גם ביכורים? זה רבנין, שחכמים סוברים שיש לביכורים ביעור, ומאן – ומשנתינו שלא תני ביכורים? זה רבי שמעון, דתנינן וחייבים הביכורים בביעור, ורבי שמעון פוטר.
נתתיו ללוי וכו': מכאן שאין גותנין מעשר ראשון לכהונה. שהרי המשנה אומרת זה "מעשר לוי".

הלקט והשכחה וכו': אמר רבי יונה זאת אומרת מהמשנה מוכח שאם הוא התחיל להפריש את המעשרות, דהיינו שהוא הפריש תרומה ואפי' מעשר ראשון, ונשרף טיבלו והוא לא הספיק להפריש את המעשר שני או עני, שאינו יכול להתוודות. שהרי המשנה אומרת שהלקט והשכחה לא מעכבים את הוידוי, דהיינו אפי' במקום שהוא לא היה צריך לתת אותם (כיון שאם הוא היה חייב בהם, ולא נתן, ודאי שזה מעכב את הוידוי), וא"כ משמע שהמעשרות מעכבים את הוידוי, גם במקום שהוא לא חייב בהם, כגון שנשרפו לו הפירות באמצע הפרשת המעשרות.

יוחנן כהן גדול העביר את הודיית המעשר, שלא יאמרו וידידי מעשרות, ואף הוא ביטל את המעוררין ואת הנוקפין, הגמ' תבאר מה הכוונה, ועד ימיו היה פטיש מכה בירושלים, בחול המועד, בדבר האבד, והוא אסר את זה, כיון שזה זלזול גדול בקדושת המועד. וכימיו אין אדם צריך לשאול על הדמאי. כיון שהוא מינה אחראים שיפרישו את המעשרות.

גמ' במנחה ביום טוב האחרון וכו': שואלת הגמ' ויתודה בערב יום טוב האחרון של פסח בזמן שהוא מבער את המעשרות? מתרצת הגמ' כדי שיהא לו מה לוכל לאכול בהגל ביו"ט, והרי אם הוא יתוודה, הוא יצטרך לבער את כל המע"ש שלו, ולא יהיה לו מה לאכול. שואלת הגמ' ויתודה בשחרית שהרי זריזים מקדימים למצוות? מתרצת הגמ' הרי עד כאן מצוה הוא לוכל. הרי עד שעת המנחה הוא עדיין יכול לאכול מהמע"ש, לכך הוא מתוודה לאחר אכילתו, סמוך לשקיעה.

מסכת פרק ה [ה"ה - דף לב] מעשר שני

ככל מצותך וכו': אִית תַּנְי תַּנְי כָּל הַמְצוֹת שֶׁבַתּוֹרָה מֵעֵכָבוֹת, וְאִית תַּנְי תַּנְי כָּל הַמְצוֹת שֶׁבַּפְּרִשָּׁה מֵעֵכָבוֹת. רַבִּי אַחָא בַר פַּפָּא בְּעֵי קוּמֵי רַבִּי זְעִירָא אֲפִילוּ הַקְדִּים תְּפִילָה שֶׁל רֹאשׁ לַתְּפִילָה שֶׁל יָד, אָמַר לִיה אֹפֵךְ אָנָּה סַבְר כֵּן.

זו חלה: אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַר בּוֹן מִרְאשִׁית וְלֹא כָּל רֵאשִׁית, מִכַּאן שֶׁלֹּא עָשָׂה וְלֹא כְּלוּם, עַד שִׁישִׁיר מִקְצַת. לְה' זֶה שֵׁם הַמִּיּוּחָד, לְה' תְּרוּמָה, מִכַּאן שֶׁצָּרִיךְ לֹמַר חֵלָה עַל הַכֹּל תְּרוּמָה עַל הַכֹּל.

לא לקחתי ממנו וכו': מַנִּיין שֶׁהוּא עוֹבֵר בַּעֲשָׂה? רַבִּי לְעֹזֵר בִּשְׁם ר' סִימְיִי וְלֹא נִתְּנִי מְמַנּוּ לְמַת, מַה אָנָּן קִימִין? אִם לְהַבִּיא לֹו אַרְוֹן וְתַכְרִיכִין, דְּבַר שֶׁהוּא אֲסוּר לְחִי, לְחִי הוּא אֲסוּר לֹא כָּל שֶׁכֵּן לְמַת? אֲלֵא אִיזְהוּ דְּבַר שֶׁהוּא מוֹתֵר לְחִי וְאֲסוּר לְמַת, הוּי אֹמַר זֹו סִיכָה.

עַד שִׁישִׁיר מִקְצַת מֵהַעִיסָה לַעֲצָמוֹ, וְכַשְׁכְּתוּב לְה' זֶה שֵׁם הַמִּיּוּחָד, דְּהֵינּוּ שֶׁצָּרִיךְ לְהַזְכִּיר בְּבִרְכָה אֶת הַשֵּׁם הַמִּיּוּחָד, וְשֶׁלֹּא יִזְכִּיר רַק "אַלּוּקִינוּ" שׁוּה לֹא שֵׁם הַמִּיּוּחָד לְהַקְבִּ"ה, וּמִזֶּה שֶׁכְּתוּב לְה' תְּרוּמָה, מִכַּאן שֶׁצָּרִיךְ לֹמַר שׁוּה חֵלָה עַל הַכֹּל הַעִיסָה, וְכֵן כִּשְׁהוּא מִפְּרִישׁ תְּרוּמָה הוּא צָרִיךְ לֹמַר שׁוּה עַל הַכֹּל הַפִּירוֹת.

לא לקחתי ממנו וכו': אֹמַרְתָּ הַגַּמ' מַנִּיין שֶׁאִם אַחַד סָךְ אֶת בִּשְׂרֵי בִשְׂמֵן שֶׁל מַע"שׁ חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, שֶׁהוּא עוֹבֵר בַּעֲשָׂה? רַבִּי לְעֹזֵר בִּשְׁם ר' סִימְיִי אָמַר שֶׁהֲרִי כְּתוּב בַּפְּסוּק וְלֹא נִתְּנִי מְמַנּוּ לְמַת, וְא"כ אֹמַר ר"א מַה אָנָּן קִימִין? עַל מַה הַתּוֹרָה דִּיבְרָה? אִם לְהַבִּיא לֹו לְמַת אַרְוֹן וְתַכְרִיכִין, שׁוּה דְּבַר שֶׁהוּא אֲסוּר לְחִי, שֶׁהֲרִי בְּמַעוֹת שֶׁל מַע"שׁ צָרִיךְ לַקְנוֹת דְּבָרֵי מֵאֲבָל, וְא"כ לְחִי הוּא אֲסוּר לַקְנוֹת אַרְוֹנוֹת, לֹא כָּל שֶׁכֵּן לְמַת? אֲלֵא אִיזְהוּ דְּבַר שֶׁהוּא מוֹתֵר לְחִי וְאֲסוּר לְמַת, הוּי אֹמַר זֹו סִיכָה. וּמִכַּאן שֶׁסִּיכָה הִיא כַּשְׂתִּידָה.

ככל מצותך וכו': אֹמַרְתָּ הַגַּמ' שֶׁאִית תַּנְי תַּנְי יֵשׁ שְׁשָׁנוֹ בְּבִרְיִיתָא שְׁכָל הַמְצוֹת שֶׁבַתּוֹרָה מֵעֵכָבוֹת, מְלוּמַר אֶת הַיּוֹדִי מֵעֲשֵׂרוֹת, וְאִית תַּנְי תַּנְי וִישׁ שְׁשָׁנוֹ בְּבִרְיִיתָא שֶׁרַק כָּל הַמְצוֹת שֶׁבַּפְּרִשָּׁה דְּהֵינּוּ רַק הַמְצוֹת שֶׁל מֵעֲשֵׂרוֹת מֵעֵכָבוֹת, מְלוּמַר אֶת הַיּוֹדִי מֵעֲשֵׂרוֹת, רַבִּי אַחָא בַר פַּפָּא בְּעֵי קוּמֵי אָמַר לְפָנַי רַבִּי זְעִירָא שְׁלַמ"ד שְׁכָל הַמְצוֹת מֵעֵכָבוֹת, א"כ אֲפִילוּ אִם הוּא הַקְדִּים תְּפִילָה שֶׁל רֹאשׁ לַתְּפִילָה שֶׁל יָד, שֶׁהוּא הַנִּיחַ תְּפִילִין שֶׁל רֹאשׁ, לְפָנַי הַתְּפִילִין שֶׁל יָד, שֶׁהוּא עֵבֵר עַל דְּרֵשֶׁת חַכְמִים, שֶׁדְּרִשׁוּ אֶת הַפְּסוּק, וְהִיוּ לְטוֹטַפְתּוֹ בֵּין עֵינַיךְ, כָּל זְמַן שֶׁבִּין עֵינַיךְ יִהְיוּ שְׁתֵּים (מִנְחוֹת דָּף לו), הוּא גַם לֹא יוֹכֵל לֹמַר וִידוּי מֵעֲשֵׂרוֹת, אָמַר לִיה ר' זְעִירָא שֶׁאֹפֵךְ אָנָּה סַבְר כֵּן. שְׁגַם אֲנִי אֲמַרְתִּי כֵן.

זו חלה: אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַר בּוֹן הֲרִי כְּתוּב בַּפְּסוּק מִרְאשִׁית עֲרִסְתִּיכֶם תִּתְּנוּ לְה' תְּרוּמָה לְדַרְתִּיכֶם. וְא"כ מִזֶּה שֶׁכְּתוּב מִרְאשִׁית מִשְׁמַע וְלֹא כָּל רֵאשִׁית, מִכַּאן שֶׁאִם הוּא הַפְּרִישׁ אֶת כָּל הַעִיסָה לְחֵלָה, שֶׁלֹּא עָשָׂה וְלֹא כְּלוּם,

מסכת פרק ה [ה"ה - דף לג] מעשר שני קלו

השקיפה ממעון קדשך וכו': רבי הונא בר אחא בשם ר' אלכסנדרא בוא וראה כמה גדול כוחן של עושי מצוה, שכל השקפה שבתורה ארורה, וזה בלשון ברכה. אמר רבי יוסי בן חנינא ולא עוד אלא שכתוב בו "היום הַזֶּה" בהדין יומא. רבי יודה בן פזי פתח בה [תהילים עא] אָבּוֹא בְּגִבּוֹרֹת אֲדַנִּי אֱלֹהִים, אֲזַפִּיר צִדְקָתְךָ לְבִדְךָ.

כתיב [זכריה ד] אֵלֶּה שְׁנֵי בְנֵי הַיְצָהָר הָעֹמְדִים עַל אֲדוֹן פֶּל הָאָרֶץ, רבי אבהו אמר, אתפלגון רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש, חד אמר, אלו שהן באין בטרוניא לפני הקדוש ברוך הוא, וחרנא אמר אלו שהן באין מכח המצות ומעשים טובים לפני הקדוש ברוך הוא. רב הוה ליה כיתן ולקת, שאל לרבי חייה רובא מהו מיכוס

בפסוק הזה אָבּוֹא בְּגִבּוֹרֹת אֲדַנִּי אֱלֹהִים, אֲזַפִּיר צִדְקָתְךָ לְבִדְךָ. דהיינו אומר דוד המלך שאם אני יבוא בזמן שהקב"ה הוא בגבורות, א"כ אזכיר אז את הצדקה שעשיתי, ועי"ז יתהפך מדת הדין למדת הרחמים.

כתיב אֵלֶּה שְׁנֵי בְנֵי הַיְצָהָר הָעֹמְדִים עַל אֲדוֹן פֶּל הָאָרֶץ, רבי אבהו אמר, אתפלגון נחלקו רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש, מי הם העומדים על אדון כל הארץ, ומבטלים את דבריו, חד אמר, אלו בני אדם שהן באין בטרוניא בחוזה לפני הקדוש ברוך הוא, ע"י שהם מזכירים את זכות אבות. וחרנא אמר אלו בני אדם שהן באין מכח המצות ומעשים טובים לפני הקדוש ברוך הוא, וכמו שאמרנו שזכות הצדקה, מהפכת את מדת הדין למדת הרחמים.

רב הוה ליה כיתן ולקת, רב זרע פשתן, וזה התקלקל ע"י התולעת, וא"כ רב בא ושאל לרבי חייה רובא - הגדול, מהו מיכוס

השקיפה ממעון קדשך וכו': רבי הונא בר אחא בשם ר' אלכסנדרא אומר, בוא וראה כמה גדול כוחן של עושי מצוה - של צדקה, שהרי כל השקפה שבתורה היא ארורה היא לקללה, כגון (בראשית יט) וַיִּשְׁקֶף ה' עַל פְּנֵי סְדֹם וְעֶמְקָהּ, וכן (שמות יד) וַיִּשְׁקֶף ה' אֶל מַחֲנֵה מִצְרַיִם בְּעַמּוּד אֵשׁ, אבל וזה בלשון ברכה. שהרי כתוב וּבִרְךָ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל וְגו', כיון שעל ידי המעשרות, נהפך מדת הדין לרחמים, אמר רבי יוסי בן חנינא ולא עוד אלא שכתוב בו "היום הַזֶּה" שהברכה תהיה בהדין יומא. דהיינו לאחר פרשת וידוי מעשרות כתוב בפסוק "היום הזה" וא"כ אנחנו משייכים את זה לעניין הידוי מעשרות, שכבר היום הזה הקב"ה יברך את עם ישראל בכל הברכות, והגם שבדרך כלל שכר המצוות הוא בעולם הבא, אבל על הצדקה, מקבלים את השכר כבר בעולם הזה.

רבי יודה בן פזי כשהתחיל לדרוש בפרשת וידוי מעשרות, הוא פתח בה

קלח **מסכת פרק ה [ה"ה - דף לג] מעשר שני**

צפר ומגבלא אדמיה בזרע כיתן? א"ל נבלה, ולמה לא אמר ליה טריפה? בגין דרבי מאיר, דרבי מאיר אמר טריפה חייבת בכיסוי. לא כן אמר רבי אמי משם רבי שמעון בן לקיש, משעלו מן הגולה לא לקת פשתן, ולא החמיץ יין, ונתנו עיניהם בזכות רבי חייא הגדול ובניו. ורב כהדא [ישעיה מו] שְׁמָעוּ אֵלַי אֲבִירֵי לֵב הֲרַחֲקִים מִצְדָּקָה. רבי אבהו אמר, איתפלגון רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש, חד אמר שכל באי עולם באין בצדקה, ואלו באין בזרוע. וחרנא אמר שכל טובות ונחמות הבאות לעולם בזכותן, והן אינן נהנין מהן כלום, כגון מר זוטרא דמצלי על חורנין ומתעני, ועל נפשיה לא מתעני.

ר"מ אומר וכו': תני, למחלוקת ניתנו, דברי רבי יוסי, רבי מאיר אומר לבית דירה

לְב הֲרַחֲקִים מִצְדָּקָה, ורבי אבהו אמר, איתפלגון נחלקו רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש בביאור הפסוק, חד אמר שכל באי עולם בְּאֵין בצדקה ניזונים מהקב"ה בחסד, אבל וְאֵלו האבירי לב, בְּאֵין בזרוע ניזונים בזכות עצמם, וחרנא אמר שכל טובות ונחמות הבאות לעולם זה בזכותן בזכות האבירי לב והן ואותם אבירי לב אינן נהנין מהעולם כלום, כגון מר זוטרא דמצלי על חורנין ומתעני שהיה מתפלל על אחרים והיה נענה, אבל וכשהיה מתפלל על נפשיה, הוא לא מתעני. לא היה נענה, כיון שהוא לא נהנה מהעולם כלום, וכן מצינו אצל ר' חנינא בן דוסא, (שיצאה בת קול ואמרה, שכל העולם ניזון בשביל חנינא בני, וחנינא בני, די לו בקב חרובים מערב שבת לערב שבת).

ר"מ אומר וכו': תני, עֲרֵי הַלְוִיִּים לְמַחְלֻקַת נִיתְנוּ, דהיינו שזה שייך ללוויים, והלוויים חלקו בערים דברי רבי יוסי, רבי מאיר אומר שרק לבית דירה ניתנו. וללוויים יש רק זכות מגורים, אבל הערים לא שייכות להם, ולכן

צפר האם מותר לשחוט ציפור ומגבלא אדמיה וְלָעֶרֶב את דמו בזרע כיתן, ועי"ז התולעת תלך, או שצריך לכסות את דם הציפור בעפר? א"ל נבלה, א"ל ר' חייא שתהרוג את הציפור וכך תוכל להשתמש בדמה, שואלת הגמ' ולמה לא אמר ליה טריפה? למה ר' חייא לא אמר לרב, שיקח ציפור טריפה, והוא יוכל לשחוט אותה, וכיון שלא יכולים לאכול את בשרה, לא צריך לכסות את דמה, מתרצת הגמ' זה בגין דרבי מאיר, דרבי מאיר אמר שגם דם טריפה חייבת בכיסוי, כיון שגם שחיטה שאינה ראויה לאכילה, נקראת שחיטה. שואלת הגמ' איך בכלל התקלקל הפשתן של רב? וכי לא כן אמר רבי אמי משם רבי שמעון בן לקיש, משעלו החכמים מן הגולה מבבל, לא לקת פשתן, ולא החמיץ יין, ונתנו עיניהם בזכות רבי חייא הגדול ובניו, והרי רב היה בזמנו של ר' חייא? מתרצת הגמ' שלרב היה הנהגה אחרת מהשמים, ורב כהדא כמו שכתוב בפסוק שְׁמָעוּ אֵלַי אֲבִירֵי

מסכת פרק ה [ה"ה - דף לג] מעשר שני קלט

ניתנו. אתיא דרבי יוסי ודרבי מאיר כדעתיה, דתנינן מעלים היו שכר ללוים דברי רבי יוסי, רבי מאיר אומר לא היו מעלים להם שכר.

העביר הודיית המעשר: רבי ירמיה רבי חייא בשם רבי שמעון בן לקיש מתניתא משנחשדו להיות נותנין מעשר לכהונה. הדיא מסייעא לרבי יוחנן בחדא, ופליגא עלוי בחדא. פליגא עלוי דתנינן וכן בת כהן ללוי, לא תאכל בתרומה ולא במעשר, נחא בתרומה, לא תאכל במעשר? מה נפשך כהנת היא, תאכל, לוייה היא, תאכל? ואמר רבי אילא בשם רבי יוחנן, כמאן דאמר אין נותנין מעשר לכהונה, הוי הוא אומר נותנין מעשר לכהונה. מסייעא ליה דו אמר כולן לשבת, דאמר רבי יוחנן, יוחנן כהן גדול שלח ובדק בכל ערי ישראל, ומצאן שלא היו מפרישין אלא

תאכל לא בתרומה ולא במעשר, והקשינו נחא בשלמא בתרומה לא תאכל זה מובן, שהרי היא כבר התקדשה ללוי, אבל למה שהיא לא תאכל במעשר? והרי ממה נפשך היא יכולה לאכול, שהרי אם (קידושין זה לא כנשואין, א"כ) היא ככהנת היא, תאכל, ואם (קידושין זה כנשואין, א"כ) היא כלוייה היא, תאכל? ואמר רבי אילא בשם רבי יוחנן, שהמשה היא כמאן דאמר שאין נותנין מעשר ראשון לכהונה, ולכך כיון שהיא עדיין לא התחתנה עם הלוי, היא לא יכולה לאכול במעשר ראשון, והרי מזה שר' יוחנן אמר "כמ"ד" ור' יוחנן לא אמר שכהן לא אוכל במעשר ראשון, א"כ הוי מוכח מכאן שהוא אומר שנותנין מעשר ראשון לכהונה ודלא כר"ל. ובמה שר"ל אמר שביטול הודיית המעשר זה היה כדן, מסייעא ליה לר' יוחנן, דו אמר שר' יוחנן אמר שכולן שכל מה שיוחנן כ"ג עשה, זה לשבת, דאמר רבי יוחנן, יוחנן כהן גדול שלח ובדק בכל ערי ישראל, ומצאן שלא היו מפרישין אלא

ר"מ סובר שהלויים לא יכולים לומר "ואת האדמה אשר נתתה לנו" כיון שזה לא שלהם. ואומרת הגמ' שאתיא דרבי יוסי ודרבי מאיר כדעתיה, שיש עוד מחלוקת בין ר"מ לר' יוסי שזה תלוי במחלוקת הזאת, האם ערי הלויים ניתנו ללוים, או שיש להם רק זכות מגורים, דתנינן מעלים היו הרוצחים בשגגה שברחו לערי מקלט, שכר ללוים שהרי הם משתמשים בשטח השייך ללוים, דברי רבי יוסי, רבי מאיר אומר לא היו מעלים להם שכר. כיון שהערים האלו לא שייכים ללוים, כדלעיל.

העביר הודיית המעשר: רבי ירמיה ורבי חייא בשם רבי שמעון בן לקיש אומרים, שמתניתא משנחשדו להיות נותנין מעשר ראשון לכהונה, וכיון שהם לא נתנו את המעשר ראשון ללוים כדן, לכך לא יכולים לומר וידוי מעשרות. ואומרת הגמ' הדיא – דברי ר"ל, מסייעא לרבי יוחנן בחדא, ופליגא עלוי בחדא. מסבירה הגמ' שפליגא עלוי על ר' יוחנן דתנינן במסכת יבמות, וכן בת כהן שהתקדשה ללוי, לא

מסכת פרק ה [ה"ה - דף לג] מעשר שני קמ

תרומה גדולה בלבד, אבל מעשר ראשון ומעשר שני, מהן היו מפרישין, ומהן לא היו מפרישין, אמר הואיל ומעשר ראשון במיתה ומעשר שני בעון טבל, יהא אדם קורא שם לתרומה ולתרומת מעשר, ונותנו לכהן, ומעשר שני מחללו על המעות, והשאר מעשר ראשון ומעשר עני המוציא מחבירו עליו הראייה, ויתודה? אמר רבי הילא כעס הוא לפני המקום מי שהוא אומר עשיתי, ולא עשה, מעתה מי שהוא מפריש מתודה, מי שהוא אינו מפריש לא יתודה? כהדא דתני עד השקיפה היו אומרין בקול נמוך, מכאן ואילך היו אומרין בקול גבוה.

את המעוררין: אותן שהיו אומרין [תהילים מד] עֹרְרָה לְמָה תִּישֵׁן אֲדָנִי, הֲקִיְצָה אֶל תִּזְנַח לְנִצְחָה, וכי יש שינה לפני המקום?! והלא כבר נאמר [תהילים קכא] הֲנָה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, ומה ת"ל [תהילים עח] וַיִּקַּץ פְּיָשׁוֹן אֲדָנִי אֲלֵא

הגמ' מעתה נגיד מי שהוא מפריש שהוא מתודה, ורק מי שהוא אינו מפריש שלא יתודה? מתרצת הגמ' שחכמים לא רצו שחלק יתוודו וחלק לא, וזה כהדא דתני כמו ששינו בברייתא שעד השקיפה היו אומרין בקול נמוך כיון שהיו שלא הפרישו את המעשרות כדין, וא"כ הם לא יכלו לומר את הוידוי, ולכך גם מי שהפריש את המעשרות, ויכול לומר את הוידוי, שלא יאמר בקול, אבל מכאן מהשקיפה ואילך, היו אומרין בקול גבוה. ולכך כהיום שרובם לא יכולים לומר את הוידוי, יוחנן כ"ג ביטל את הוידוי מעשרות, כדי שלא לבייש את מי שלא יכול לומר את הוידוי. את המעוררין: דהיינו את אותן שהיו אומרין כל בוקר את הפסוק עֹרְרָה לְמָה תִּישֵׁן אֲדָנִי הֲקִיְצָה אֶל תִּזְנַח לְנִצְחָה, אמר יוחנן כ"ג וכי יש שינה לפני המקום?! והלא כבר נאמר הֲנָה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, וא"כ לא יתכן לומר עורה וגו', ואם תשאל א"כ מה ת"ל מה כוונת הפסוק וַיִּקַּץ פְּיָשׁוֹן אֲדָנִי כַּגְּבוּר מִתְרוֹנֵן מִיָּזוּן? אֲלֵא

תרומה גדולה בלבד, אבל מעשר ראשון ומעשר שני, מהן חלקם היו מפרישין, ומהן וחלקם לא היו מפרישין, אמר יוחנן כ"ג הואיל וטבל הטבול למעשר ראשון הוא במיתה בידי שמים, וטבל הטבול למעשר שני הוא בעון טבל, והוא גם במיתה, לכך יהא אדם כשהוא קונה פירות מע"ה, קורא שם לתרומה ולתרומת מעשר, ונותנו לכהן, כיון שהוא באיסור אכילה לזר, וקורא שם למעשר שני ומחללו על המעות, וכן על השאר המעשרות, שזה מעשר ראשון ומעשר עני הוא קורא שם, והיות והם מותרים לזר באכילה, א"כ הוא מעכב אותם לעצמו שהרי המוציא מחבירו עליו הראייה, והרי יתכן שהפרישו כבר את המעשרות האלו. שואלת הגמ' שהמפריש את התרומה מן הדמאי, שהוא יתודה? שהרי הוא עשה כתקנת חכמים? מתרצת הגמ' אמר רבי הילא שאסור לו להתוודות כיון שכעס הוא לפני המקום למי שהוא אומר עשיתי, ולא עשה, (דבר שקרים לא יכון לנגד עיני). שואלת

מסכת פרק ה [ה"ה - דף לג] מעשר שני קמא

כביכול פֶּאֱלוּ יֵשׁ לַפְּנֵי שִׁינָה בִּשְׁעָה שִׁישְׂרָאֵל בְּצָרָה, וְאוֹמוֹת הָעוֹלָם בְּרוּחָהּ, וְכֵן
הוּא אוֹמֵר [אִיּוֹב יז] וּבְהִמְרוֹתֶם תִּלְן עֵינֵי.

את הַנוֹקֵפִין: אוֹתֵן שֶׁהָיוּ מִכֵּין עַל גְּבֵי עֵגֶל בֵּין קֶרְנָיו, אִמֵּר לֵהֵן יוֹחֲנָן כֶּהֵן גְּדוֹל, עַד
מֵתִי אַתֶּם מֵאֲכִילִים אֶת הַמְּזוּבָּח טְרֵפוֹת, וְעַמֵּד וְעֵשָׂה לָהֶם טְבַעוֹת, רַבִּי בֵּא
בִּשְׁם רַבִּי יְהוּדָה עֵשָׂה לָהֶם טְבַעוֹת רַחְבּוֹת מִלְּמַטָּן וְצָרוֹת מִלְּמַעְלָן.

עד יִמּוּי הִיָּה פְּטִישׁ מִכָּה בִירוּשָׁלַיִם: עַד תַּחֲלִילַת יִמּוּי.

ובימיו אֵין אָדָם צָרִיךְ לִשְׁאוֹל עַל הַדְּמָאֵי: שֶׁהַעֲמִיד זֹנוֹת. מִילְתִּיהָ דְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ
בֶּן לֹוִי אִמְרָה, מֵהֵן לִגְנָאֵי וּמֵהֵן לִשְׁבָח, דְּאִמֵּר רַבִּי יוֹסִי בִּשְׁם רַבִּי תַנְחוּם,
ר' חֵיָא בִּשְׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי, בְּרֵאשׁוֹנָה הִיָּה מַעֲשֵׂר נַעֲשָׂה לְשִׁלְשָׁה חֻלְקִים,
שְׁלִישׁ לְמַכְרֵי כֶהוֹנָה וְלוֹוִיָּה, וְשְׁלִישׁ לְאוֹצָר, וְשְׁלִישׁ לְעַנְיִים, וְלַחֲבִירִים שֶׁהָיוּ
בִירוּשָׁלַיִם. אִמֵּר רַבִּי יוֹסִי בְר' בּוֹן, מִן דְּהוּוּ סְלִיק לְמִידָן בִירוּשָׁלַיִם, עַד תַּלְתַּת אֵיגְרִין,

עד תחילת ימיו.

ובימיו אֵין אָדָם צָרִיךְ לִשְׁאוֹל עַל הַדְּמָאֵי:
כִּיֵּן שֶׁהוּא הַעֲמִיד זֹנוֹת, שֶׁל מְמוֹנִים לְרֵאוֹת
שְׂכוּלָם יִפְרִישׁוּ אֶת הַמַּעֲשֵׂרוֹת. עַד עֲבָשׁוּ
פִירְשָׁנוּ שְׂכָל מָה שִׁיּוֹחֲנָן עֵשָׂה זֶה לְטוֹבָה, אֲבָל
מִילְתִּיהָ דְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי אִמְרָה, שֶׁמֵּהֵן
לִגְנָאֵי וּמֵהֵן לִשְׁבָח, דְּאִמֵּר רַבִּי יוֹסִי בִּשְׁם
רַבִּי תַנְחוּם שֶׁאִמֵּר בִּשְׁם ר' חֵיָא בִּשְׁם רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי, שֶׁבְרֵאשׁוֹנָה הִיָּה מַעֲשֵׂר
נַעֲשָׂה מִתְּחִלָּה לְשִׁלְשָׁה חֻלְקִים, (לֹא שְׁוִיִּים),
שְׁלִישׁ הֵיָּינוּ מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן, זֶה הִיָּה לְמַכְרֵי
כֶהוֹנָה וְלוֹוִיָּה, (רִיב"ל סוֹבֵר שֶׁגַם כֶּהֱנִים
מִקְבָּלִים מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן), וְשְׁלִישׁ לְאוֹצָר,
הַגַּמ' תְּבֵאֵר מָה הַכּוֹוֹנָה, וְשְׁלִישׁ זֶה מִתְּחִלָּה
לְעַנְיִים, וְלַחֲבִירִים – שְׁעוֹסְקִים בְּתוֹרָה,
שֶׁהָיוּ בִירוּשָׁלַיִם. מִסְבִּירָה הַגַּמ' מָה הָיוּ
עוֹשִׂים בְּחֻלְקֵי שֶׁהָיָה בְּאוֹצָר, אִמֵּר רַבִּי יוֹסִי
בְר' בּוֹן, מִן דְּהוּוּ סְלִיק לְמִידָן מִי שֶׁהָיָה
עוֹלָה לְדִין תּוֹרָה בִירוּשָׁלַיִם, עַד תַּלְתַּת
אֵיגְרִין, אִז עַד שֶׁהָיוּ שׁוֹלְחִים לְנִתְבַּע שְׁלִשָּׁה

כביכול פֶּאֱלוּ יֵשׁ לַפְּנֵי שִׁינָה הַקַּב"ה
בִּשְׁעָה שִׁישְׂרָאֵל בְּצָרָה, וְאוֹמוֹת הָעוֹלָם
בְּרוּחָהּ, שֶׁזֶה כֵּאִילוּ שֶׁהַקַּב"ה לֹא רוֹאֵה בְּצָרַת
יִשְׂרָאֵל, אֲבָל אַח"כ כִּשֶׁהַקַּב"ה מְרַחֵם עַל עַם
יִשְׂרָאֵל, זֶה כֵּאִילוּ שֶׁהַקַּב"ה מִתְּעוֹרֵר מִשִּׁינָה,
וְכֵן הוּא אוֹמֵר וּבְהִמְרוֹתֶם כִּשְׁעֵם יִשְׂרָאֵל
חוֹטְאִים תִּלְן עֵינֵי כֵּאִילוּ הַקַּב"ה יִישֵׁן.

את הַנוֹקֵפִין: הֵיָּינוּ אֶת אוֹתֵן שֶׁהָיוּ מִכֵּין עַל
גְּבֵי הָעֵגֶל שֶׁל קֶרְבָּן, בֵּין קֶרְנָיו לַפְּנֵי
הַשְּׁחִיטָה, כְּדִי שִׁיְהִיָּה קָל לְשַׁחֹט אוֹתוֹ, אִמֵּר
לֵהֵן יוֹחֲנָן כֶּהֵן גְּדוֹל, עַד מֵתִי אַתֶּם
מֵאֲכִילִים אֶת הַמְּזוּבָּח טְרֵפוֹת, וְהָרִי יִתְכֵן
שְׁיִנְקֵב קְרוֹם שֶׁל מוֹחַ, וְלִכְךָ עַמֵּד יוֹחֲנָן כ"ג
וְעֵשָׂה לָהֶם טְבַעוֹת, שִׁתְּפִסּוּ אֶת הַבְּהֵמוֹת
בְּזִמְנָן הַשְּׁחִיטָה. רַבִּי בֵּא בִּשְׁם רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר, שִׁיּוֹחֲנָן כ"ג עֵשָׂה לָהֶם טְבַעוֹת שֶׁהֵם
רַחְבּוֹת מִלְּמַטָּן כְּלָפֵי גוֹף הַבְּהֵמָה וְצָרוֹת
מִלְּמַעְלָן כְּלָפֵי רֵאשׁ הַבְּהֵמָה, שֶׁכֶּךָ הַבְּהֵמָה
תִּיתְפֹּס טוֹב.

עד ימיו היה פטיש מכה בירושלים: היינו

מסכת פרק ה [ה"ה - דף לג] מעשר שני קמב

הוה יהב מדידיה, מכאן ואילך משל אוצר. משבא אלעזר בן פתורה ויהודה בן פתורה, היו נוטלין אותן בזרוע, והיה ספיקה בידו למחות ולא מיחה, והעביר הודיית מעשר וזו לגנאי. את המעוררין לשבח. ואת הנוקפין לשבח. עד ימיו היה פטיש מכה בירושלים עד תחילת ימיו. רבי חסידא שאל לרבי חזקיה, לא מסתברא עד סוף ימיו, אמר ליה אוף אנא סבר כן.

דמאי: רבי יוסי בשם רבי אבהו, רבי חזקיה בשם רבי יודה בן פזי דא מאי, תיקן או לא תיקן.

הדרן עלך פרק כרם רבעי וסליק לה מסכת מעשר שני

לומר, שהפטיש היה מכה עד סוף ימיו, שהרי לא כתוב שיוחנן ביטל את הכאת הפטיש, וא"כ משמע שכל ימיו הפטיש היה מכה בחול המועד, ורק בסוף ימיו, הוא ביטל את זה, וא"כ זה לגנאי, שהרי הוא היה יכול לבטל את זה בתחילת ימיו, אמר ליה ר' חזקיה אוף אנא סבר כן, גם אני סובר כך.

דמאי: מסבירה הגמ' מה זה הלשון דמאי, רבי יוסי בשם רבי אבהו, רבי חזקיה בשם רבי יודה בן פזי שזה נוטריקון, דא מאי, האם המוכר תיקן את הפירות או לא תיקן. ונשלמה פרים שפתינו: והיות וסיימנו את הלכות מעשרות, א"כ זה הזמן לבקש מהקב"ה, הַשְׁקִיפָה מִמַּעוֹן קְדוֹשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם, וּבִרְךָ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל, וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ, פֶּאֶשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּיִנוּ, אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ, הַיּוֹם הַזֶּה.

הדרן עלך פרק בלי נדר כרם רבעי
וסליק לה מסכת מעשר שני

איגרות שיבוא לב"ד, הוה יהב מדידיה התובע היה מתפרנס משלו, (שהרי זה הרגילות ששולחים שלשה פעמים לנתבע שיבוא לד"ת, וא"כ התובע היה צריך להכין לעצמו ממה להתפרנס בזמן ההמתנה), אבל **מכאן ואילך** התובע היה מתפרנס משל האוצר, אבל משבא אלעזר בן פתורה ויהודה בן פתורה, היו נוטלין אותן את מה שהיה באוצר בזרוע, והיה ספיקה בידו ביד יוחנן כ"ג למחות בהם ולא מיחה, ולכך הוא העביר הודיית מעשר כיון שהמעשרות לא היו באים ליעד שלהם. וא"כ שתיים רעות הוא עשה, גם שלא מיחה בהם, וגם שמחמת זה התבטל הודיית המעשר, וא"כ זו לגנאי. ומה שהוא ביטל את המעוררין זה לשבח, כדלעיל. ומה שהוא ביטל את הנוקפין זה לשבח, כדלעיל. ועד ימיו היה פטיש מכה בירושלים היינו עד תחילת ימיו, וזה לשבח, כדלעיל. אבל רבי חסידא שאל – אמר לרבי חזקיה, וכי לא מסתברא

מסכת

מעשר שני

קמג

הדרן עלך מסכת מעשר שני,
והדרך עלן, דעתן עלך מסכת
מעשר שני, ודעתך עלן,
לא נתנשי מינדך מסכת
מעשר שני, ולא תתנשי מינדך,
לא בעלמא הדין, ולא
בעלמא דאתי:

הדרן עלך נחזור עליך בלי נדר מסכת
מעשר שני, והדרך עלן ויפה לנו מסכת
מעשר שני, דעתן עלך דעתינו עליך מסכת
מעשר שני, ועבשיו ומבקשים ממסכת מעשר שני
ודעתך עלן, שתחשוב עלינו לטובה, לא
נתנשי מינדך, לא נעזוב אותך מסכת
מעשר שני, ומבקשים ממסכת מעשר שני
ולא תתנשי מינדך, לא תעזובי אותנו,
לא בעלמא הדין לא בעולם הזה, ולא
בעלמא דאתי ולא בעולם הבא:

יאמר כן שלשה פעמים, ואחר כך אומר:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתהא תורתך אומנתינו, בעולם הזה, ותהא עמנו
לעולם הבא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו, ובפיפיות עמך בית ישראל, ונהיה כולנו אנחנו,
וצאצאינו, וצאצאי עמך בית ישראל, כולנו יודעי שמך, ולומדי תורתך לשמה.

מאיבי תחכמני מצותך, כי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקיך, למען לא אבוש: לעולם לא
אשכח פקודיך, כי כם חיייתי: ברוך אתה אדני, למדני חקיך:

אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך, אדני אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש, ולא
שמת חלקנו מיושבי קרנות, שאנו משכימים, והם משכימים, אנו משכימים לדברי תורה,
והם משכימים לדברים בטלים, אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר, והם
עמלים ואינן מקבלים שכר, אנו רצים והם רצים, אנו רצים לחיי העולם הבא, והם רצים
לבאר שחת, שנאמר ואתה אלהים תורדם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה, לא יחצו מיהם,
ואני אבטח בך:

יהי רצון מלפניך, אדני אלהי, כשם שעזרתני לסיים מסכת מעשר שני, כן תעזרני להתחיל
מסכתות וספרים אחרים ולסיימם, ללמוד, וללמד, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי
תלמוד תורתך באהבה, וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים, יעמוד לי, ולזרעי, שלא
תמוש התורה, מפני, ומפי זרעי, וזרע זרעי עד עולם. ותתקיים בי, בהתהללך פנתה אתך,
בשכבך תשמר עליך, והקיצות היא תשיחך: כי בי רבנו מקיף, ויוסיפו לך שנות חיים: אך
מים בימינה, בשמאולה עשר וקבוד: אדני עד לעמו תן, אדני בדרך את עמו בשלום:

וַיִּתְגַּדַּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמֹה רַבָּא. בְּעֶלְמָא דְהוּא
 בְּעֶלְמָא דְהוּא עֵתִיד
 לְחַדְתָּא, וְלֹא חֵיָא מִתֵּיָא,
 וְלֹא סְקָא לְחֵי עֶלְמָא, וְלִמְבִנֵי
 קְרָתָא דִירוּשָׁלַם, וְלִשְׁכָּלֵל
 הֵיכְלֵיהּ בְּגוּהָ, וְלִמְעַקֵּר פּוּלְחָנָא
 נּוֹכְרָאָה מֵאַרְעָא, וְלֹא תִבָּא
 פּוּלְחָנָא דְשִׁמְיָא לְאַתְרָהּ,
 וַיִּמְלִיךְ קוּדְשָׁא בְּרִידָהּ הוּא,
 בְּמַלְכוּתֵיהּ וַיְקַרְהָ, [וַיִּצְמַח
 פְּרָקְנָה וַיִּקְרַב מְשִׁיחָהּ.] בְּתַיִכּוֹן
 וּבְיוֹמֵיכּוֹן, וּבְחֵי דְכָל בֵּית
 יִשְׂרָאֵל, בְּעַגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב.
 וְאִמְרוּ אַמֵּן:

וַיִּתְגַּדַּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמֹה רַבָּא. בְּעֶלְמָא דְהוּא
 עֵתִיד לְחַדְתָּא, בְּעוֹלָם שְׁהִקְבִּי עֵתִיד לְחַדְשׁ,
 וְלֹא חֵיָא מִתֵּיָא, וְלֹא חֵיָא אֶת הַמֵּתִים,
 וְלֹא סְקָא לְחֵי עֶלְמָא, וְלֹא חֵיָא אֶת הַמֵּתִים
 מִקְבָּרָם לְחֵי עוֹלָמִים, וְלִמְבִנֵי קְרָתָא
 דִירוּשָׁלַם, וְלִבְנוֹת אֶת הָעִיר יְרוּשָׁלַם,
 וְלִשְׁכָּלֵל הֵיכְלֵיהּ בְּגוּהָ, וְלִיִּסַּד אֶת הַיִּכְלוֹ
 בְּתוֹךְ הָעִיר, וְלִמְעַקֵּר פּוּלְחָנָא נּוֹכְרָאָה
 מֵאַרְעָא, וְלִעֲקוֹר אֶת עֲבוּדַת הָאֱלִילִים מֵאַרְצוֹ
 מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְלִאֲתָבָא פּוּלְחָנָא דְשִׁמְיָא
 לְאַתְרָהּ, וְלִחְזוּר אֶת עֲבוּדַת הַשָּׁמַיִם לְמִקְוָמוֹ
 (בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ) וַיִּמְלִיךְ קוּדְשָׁא בְּרִידָהּ הוּא,
 וְהִקְבִּי יִמְלוֹךְ, בְּמַלְכוּתֵיהּ וַיְקַרְהָ, בְּמַלְכוּתוֹ
 וְכַבּוּדוֹ, (וַיִּצְמַח פְּרָקְנָה וְהִקְבִּי יִצְמִיחַ אֶת
 הַהַצְלָה – שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְרַב מְשִׁיחָהּ.
 וַיְבִיא אֶת מְשִׁיחוֹ). וְכֹל אֵלּוֹ הַדְּבָרִים יֵהוּ
 בְּחֵיכּוֹן וּבְיוֹמֵיכּוֹן, וּבְחֵי דְכָל בֵּית
 יִשְׂרָאֵל, בְּעַגְלָא וּבְזִמְן קָרִיב. זוּהָ יֵהִיָּה
 בְּמַהֲרָה וּבְזִמְן קָרוֹב. וְאִמְרוּ אַמֵּן:

יְהֵא שְׁמֹה רַבָּא מְבָרַךְ, לְעֵלָם וּלְעֵלְמֵי עֶלְמֵיָא

יִתְפָּרֵךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרוֹמֵם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה וַיִּתְהַלָּל, שְׁמֹה דְקוּדְשָׁא
 בְּרִידָהּ הוּא. לְעֵלָא מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירָתָא, תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחֲמָתָא, דְאִמְרוּן
 בְּעֶלְמָא. וְאִמְרוּ אַמֵּן:

עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבְּנָן וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, וְעַל כָּל מֵאָן
 דְעֶסְקִין בְּאוּרִיתָא, דִּי בְּאַתְרָא [בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל: קְדִישָׁא] הָדִין, וְדִי כָּכָל אַתְרָ
 וְאַתְרָ, יְהֵא לְהוֹן וּלְכוּן, שְׁלָמָא רַבָּא, חֲנָא וְחֶסְדָּא וְרַחֲמִין, וְחֵיין אַרְיִכוּן, וְמוֹזְנָא רוּיָחָא,
 וּפְרָקְנָא מִן קָדָם אַבּוּהוֹן דְּבִשְׁמֵיָא וְאַרְעָא. וְאִמְרוּ אַמֵּן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָא, וְחַיִּים טוֹבִים, עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אַמֵּן:

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם, עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אַמֵּן: